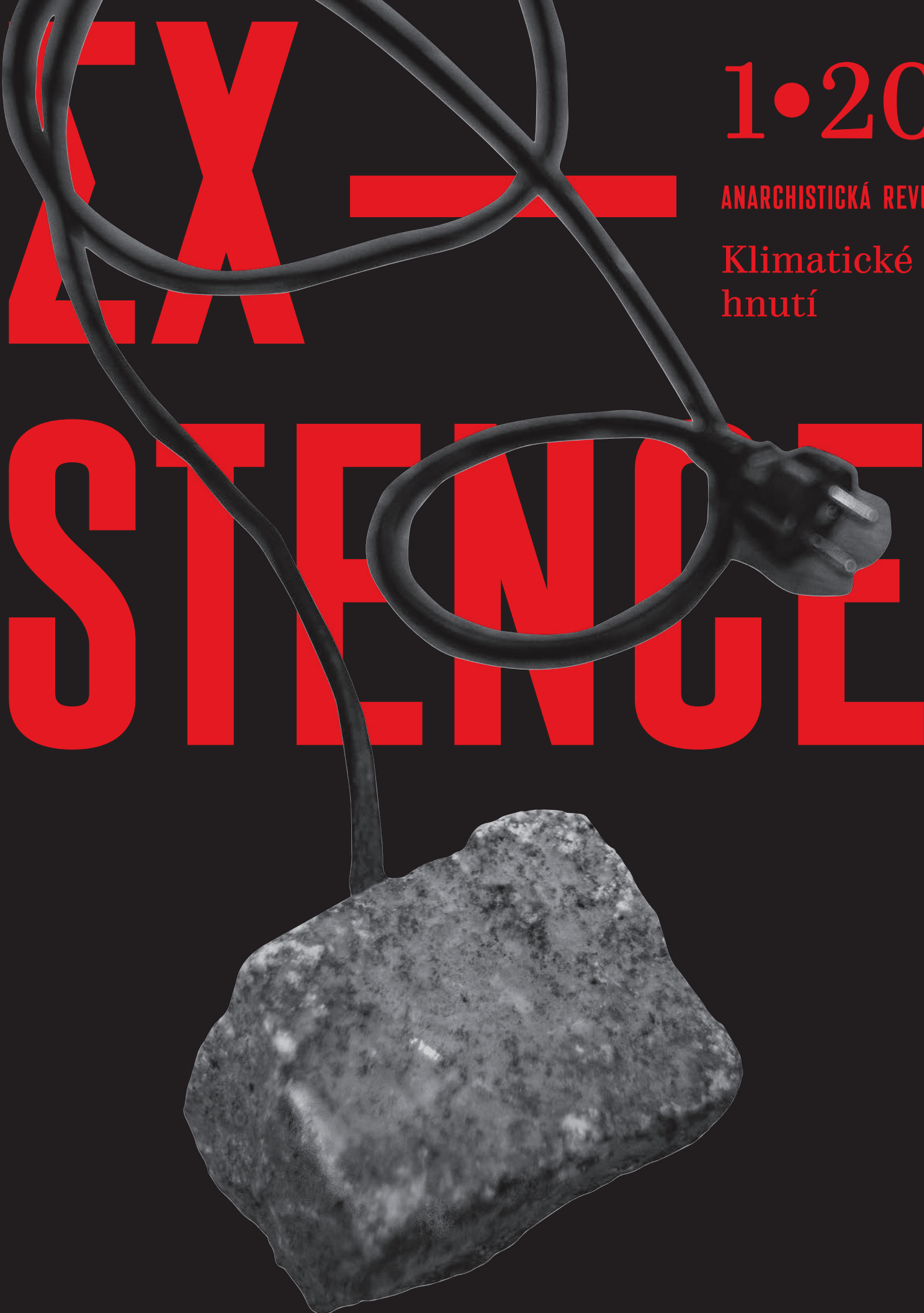

1•20

ANARCHISTICKÁ REVUE

Klimatické
hnutí

ANARCHISTICKÁ REVUE EXISTENCE

Existence je anarchistickou tiskovinou, která vycházela nejprve v letech 1998–2002 a znovuobnovena byla počátkem roku 2010. Vydává ji Anarchistická federace (AF, dříve ČSAF) zpravidla několikrát do roka s rozsahem 40 stran a více. Proč tištěné médium v době internetu? Každý prostě nemá rád čtení delších textů z monitoru a navíc tištěný text nemizí tak rychle jako ten virtuální. I tak je ale každé číslo hned po vydání volně ke stažení na webu federace. Existence má za cíl přinášet informace o dění v rámci domácího antiautoritářského hnutí, zprostředkovávat teoretické texty, ale i praktickou inspiraci. Každé číslo je z nemalé části věnováno jednomu hlavnímu tématu, na které se snažíme mimo jiné nahlédnout z anarchistické perspektivy. Tento časopis je určen zejména do řad antiautoritářského hnutí, ale rádi bychom oslovili či něčím zaujali i ty, kteří s anarchistickými myšlenkami přišli do styku jen okrajově.

1 / 2020

V POŘADÍ 51. ČÍSLA

VYDÁVÁ ANARCHISTICKÁ FEDERACE (AF)

AFED@AFED.CZ

WWW.AFED.CZ

NAKLADATELSTVI.AFED.CZ

DOPORUČENÝ PŘÍSPĚVEK NA POKRYTÍ

NÁKLADŮ: 60 Kč

DISTRIBUČNÍ MÍSTA

Kde můžete *Existenci* (popř. další publikace Nakladatelství AF) přímo pořídit či objednat: Kamenné obchody:

- * Roleta39 (Řehořova 33/39, Praha 3 - Žižkov; roleta39.cz),
- * infoPavlač (Roháčova 20, Praha 3 - Žižkov),
- * Rekomando (Trojanova 9, Praha 2; rekomando.eu),
- * Punctum - Krásovka (Krásova 27, Praha 3),
- * ALERtattoo (Zámecká 22, Pardubice),
- * Antikvariát Černý pes (Sedláčkova 20, Plzeň),
- * Tři ocásci (kpt. Jaroše 18, Brno; triocasci.cz),
- * Klub Lúč (Kniežata Pribinu 197/3, Trenčín; klubluc.sk).

Internetové distribuce:

- * Papagájův hlasatel (p.hr.cz),
- * Miruus Levyt (miruuslevyt.cz).

Pro zájemce ze Slovenska

doporučujeme objednávat na:

- * Salto Mortale (sust@riseup.net).

Autor obrazového doprovodu: Vladimír Turner

(sgnlr.com)

Obálka: Sustainable Energy

Poster: Human sorry

OBSAH

AKTIVITY HNUTÍ

4.....KVARTÁL / SOLIDARITOU PROTI LOGICE PENĚZ

TÉMA

15.....KLIMATICKÉ HNUTÍ

17.....LIMITY JSME MY

19.....HLAS STŘEDOŠKOLSKÉ MLÁDEŽE

20.....UNIVERZITY ZA KLIMA

21.....REBELIE PŘED VYHYNUTÍM

23.....CHYBĚJÍCÍ KAPITOLA VZPOURY PROTI ZKÁZE

24.....KDE PŘISTÁT?

25.....ODPOVĚDNOST ZA KLIMATICKOU ZMĚNU

ROJAVA

26.....KOŘENY TURECKÉHO FAŠISMU

29.....INTERBRIGÁDA ANARCHISTICKÝ BOJ

BĚLORUSKO

33.....LUKAŠISMUS ÜBER ALLES

CHIAPAS

35.....HORA NA OTEVŘENÉM MOŘI

OSOBNOSTI

38.....SMUTNÉ ZPRÁVY

40.....UNÁHLENÝ MYSLITEL

42.....VILÉM KÖRBER (1845–1899)

44.....KARL KORSCH – PŘÍTEL ANARCHISMU

HISTORIE

46.....CESTA Z OTROCTVÍ

ANARCHISTICKÁ FEDERACE

49.....JARNÍ SJEZD AF / VELKÁ POLICEJNÍ BLAMÁŽ / S ROUŠKOU NA STŘELECKÉM OSTROVĚ / KNIŽNÍ NOVINKY / ...

A3

51.....LEDEN–ŘÍJEN 2020

RECENZE

56.....MY JSME DŮSTOJNOST / SUBKULTURY V DOBĚ MRTVÝCH HAVLŮ / S ETICKÝM KOMPASEM A VIZÍ / ŽÁDNÁ NADĚJE, ŽÁDNÁ BUDOUCNOST / LES V DOBĚ KLIMATICKÉ KRIZE

EDITORIAL

V editorialech minulého čísla jsme slíbili, že letos vydáme dvě čísla anarchistické revue *Existence*. Jenže sliby chyby. Hned na jaře jsme byli postaveni před zcela změněnou situací: globální epidemie nemoci covid-19 a s ní spojená omezení. V důsledku toho muselo být zrušeno mnoho naplánovaných veřejných akcí, novému stavu se byla nucena přizpůsobit činnost mnoha kolektivů, a tím pádem také ubylo příležitostí, kde nabízet anarchistické tiskoviny. To je totiž pro vydávání časopisu, jakým je *Existence*, stěžejní. Řešením by samozřejmě bylo přejít pouze na elektronické vydávání, to znamená nabízet *Existenci* ve formátech pdf, mobi a epub, jak je to už léta běžné, avšak bez tištěné verze. Asi jsme beznadějný spolek staromilců, takže jsme se rozhodli jasně pro tištěnou verzi, i když je dopředu jasné, že půjde o ztrátový podnik – tedy více než obvykle. Nakonec tak letos vydáváme jen jedno číslo, jehož hlavní téma je věnováno klimatickému hnutí.

Klimatická krize je velmi naléhavá, a aby se předešlo nejhorším možným scénářům, je nutné jednat neprodleně a zastavit zejména fosilní průmysl s velmi silnou lobby a letitým propojením s politickou scénou. Jako anarchisté a anarchistky ale jdeme za požadavek konce spalování uhlí. V rámci klimatického hnutí razíme heslo: Neměňme klima, změňme systém. Anarchistický postoj při obraně klimatu zůstává striktně antikapitalistický, i když se anarchisté zapojují do iniciativ a koalic, které se v první řadě snaží vytvářet tlak na politiky a oslovovat veřejnost, aby nebyla lhostejná k osudu dalších generací. Naším cílem tedy není nějaký zelený kapitalismus, jenž se z uhlí přeorientuje na mnohem méně škodlivé způsoby získávání energie, nýbrž prosazení vize svobodné a samosprávné společnosti, kde nedochází k vykořisťování lidí ani přírody. Společnosti, jež se řídí mottem „Mysli globálně, jednej lokálně“, tedy takového globálního společenství, které i přes veškerou potřebnou decentralizaci hledí na zájmy ostatních v opravdu celoplanetárním měřítku.

K tématu přinášíme hned několik rozhovorů přibližujících některé iniciativy za záchranu klimatu. Jako první odpovídá na otázky aktivista platformy *Limits* jsme my, v níž se angažují také mnozí anarchisté a anarchistky. Potom přichází na řadu středoškolská iniciativa globálního rozměru – *Fridays for Future*, a dále odpovídají dvě členky skupiny *Univerzity za klima*, v níž se, jak již název napovídá organizují studenti a studentky vysokých škol. Svou zkušenost přináší také bývalý aktivista platformy *Extinction Rebellion*. V těchto příspěvcích se snažíme sledovat zejména způsob, jakým se tyto skupiny organizují, jak rozhodují a jaké vyvíjejí aktivity. Téma pak uzavírají recenze na knihy, které nedávno vyšly v českém překladu a dotýkají se boje za klima. Jde o tituly *Vzpouza proti zkáze* od Jeremyho Brechera, *Zpátky na zem* od Bruna Latoura a *Etika klimatické změny* od Jamese Garveye.

Jak již bylo řečeno, rok 2020 byl omezen opatřeními proti covid-19, přesto se konalo dost akcí, s nimiž se můžete na stránkách *Existence* seznámit, a to zejména za klimatickou spravedlnost či na podporu rojavské autonomie, uprchlíků uvízlých na řeckých ostrovech, stíhaných antifašistů v kauze Síť nebo hnutí *Black Lives Matter*. Věnujeme se také projevům solidarity a vzájemné pomoci během epidemie a činnosti některých aktivistických kolektivů během její první vlny.

Podíváme se ale i do světa, a tak si můžete přečíst více než zajímavý rozhovor se zahraničními anarchistickými bojovníky na straně rojavské autonomie či něco o kořenech tureckého fašismu a boji Kurdů proti útlaku ze strany tureckého státu. Komentujeme i situaci v Bělorusku, kde lidé vyšli do ulic proti autokratickému vládci Lukašenkovi. A přinášíme vyjádření z Lakandonské džungle k dění nejen v Mexiku.

S lítostí musíme konstatovat, že se nám od minulého čísla nashromáždilo hned několik nekrologů nedávno zesnulých anarchistů a anarchistek. Připomeneme si tedy tímto způsobem jména jako Bob Kavanagh, Lucio Urtubia Jiménez, Doris Ensinger, Stuart Christie, Alexej Sutuga a samozřejmě nemůže chybět ani David Graeber. Přinášíme ale také portréty osobností, které tu nejsou již delší dobu. Loni uplynulo 120 let od smrti a letos 175 let od narození „otce“ českého anarchismu Viléma Körbera. A dále si můžete přečíst črtu ze života marxistického teoretika Karla Korsche (1886–1961) o významu jeho teoretické práce pro anarchismus. A půjdeme ještě dál a nahlédneme do mnohem dávnější historie, když povstali otroci ve starověkém Římě.

Závěr časopisu pak tradičně patří informacím o Anarchistické federaci a textům nástěnných novin A3, tentokrát za měsíce leden–říjen 2020. Úplnou tečku pak tvoří recenze na knihy. Snad vás navnadíme k přečtení některého z uvedených titulů, např. knih *V kapitalismu. Proti kapitalismu. Za hranice kapitalismu* od Johna Hollowaye, *Anarchismus a jeho ideály* od Cindy Milstein nebo subkulturám věnovanému souboru studií *Mikrofon je naše bomba*.

Přejeme inspirativní čtení.

ENGLISH SUMMARY

Originally we planned to publish two issues of our anarchist magazine *Existence* this year. We faced another situation right at the beginning of the spring though: the global Covid-19 pandemic and the restrictions it entailed. Many planned public events had to be cancelled then, the activities of many collectives had to be adapted to the new situation and there were also less opportunities to distribute anarchist publications. In the end we are only publishing one issue this year and its main topic is the climate movement.

The climate crisis is very urgent and, in order to avoid the worst possible scenarios, it is imperative to act swiftly and to stop the fossil industry first and foremost. As anarchists, we are striving for this goal with the slogan: don't change the climate, change the system. The anarchist position in the defence of climate remains strictly anti-capitalist, even if anarchists join initiatives and coalitions that mostly try to put pressure on politicians and raise awareness among the public. Our goal is not green capitalism though, but rather a vision of a free and autonomous society, where there is no exploitation of people and nature.

On this topic, we bring several interviews presenting some of the initiatives for the defence of climate. Activists from (*We are the Limits*) *Limits* jsme my, *Fridays for Future* and *Univerzity za klima* (*Universities for Climate*) answer our questions and a former activist from the *Extinction Rebellion* platform writes about his experience. In those contributions we try first and foremost to understand the way in which those groups are organising, making decisions and acting. To conclude on the topic, we are presenting reviews of books about the struggle for climate: *Against Doom* by Jeremy Brecher, *Down to Earth* by Bruno Latour and *The Ethics of Climate Change* by James Garvey.

As we said, the year 2020 was limited by Covid-19-related restrictions but many actions took place nevertheless, about which we report in the present issue. We also devote space to solidarity and mutual aid actions during the pandemic and the actions of some activist collectives during the first wave. We are also publishing an interview with anarchist foreign fighters on the side of the Rojava autonomy and we write about the roots of Turkish fascism. We do not forget about the situation in Belarus, where people have taken the streets against the autocrat Lukashenka.

We also bring sad news in the form of necrologies of recently deceased anarchists: Bob Kavanagh, Lucio Urtubia Jiménez, Doris Ensinger, Stuart Christie, Alexej Sutuga and David Graeber. You will also find portraits of people who have left us long ago: a prominent Czech anarchist from the end of the 19th century, Vilém Körber, or the Marxist philosopher and sympathiser of anarchism Karl Korsch. We also plunge into far more ancient history: the slave revolt in medieval Rome. The magazine's conclusion is as always devoted to information on the Anarchist federation, texts from wallpaper news A3 (for January to October 2020) and reviews.

Přehled některých veřejných aktivit širšího antiautoritářského hnutí za období od uzávěrky předešlého čísla Existence. Ne všechny akce jsme navštívili, některé reporty jsou proto zprostředkované podle informací uvedených na webech antiautoritářských skupin a projektů. Označení Kvartál mělo svou relevanci, když Existence vycházela jako čtvrtletník, zvuk je ale železná košile, a tak jsme ho zachovali.

DVA ROKY OD ZAČÁTKU TURECKÉ OKUPACE AFRÍNU

V neděli 19. ledna jsme si na pražském Žižkově připomněli druhé výročí turecké invaze do syrského regionu Afrín, který se rozkládá na západě poloautonomní oblasti známé obecně jako Rojava. Ta poslední roky uváděla do praxe v oblasti nevídaný experiment zdola organizované demokratické společnosti usilující mimo jiné o osvobození žen a ekologicky šetrné hospodářství.

Protestujeme proti lhotejnosti světa tváří v tvář tomu, že turecký autoritářský a nacionalistický režim zabíjí jak naději na rozvoj projektu severosyrské samosprávy, tak ženy a muže z oddílů Syrských demokratických sil (SDF), kteří svou odvahou a nezdolností přispěli k vojenské porážce takzvaného Islámského státu. To, že je Turecko stále naším takzvaným spojencem v rámci NATO, pokládáme za vrchol drzosti a cynismu.

Od počátku turecké okupace v Afrínu rádí islamistické a žoldnéřské milice. Podle údajů Rojava Information Center má invaze k začátku ledna na svědomí 543 mrtvých civilistů, na 700 případů mučení a kolem 6000 únosů či protiprávních zatčení. 3300 lidí se stále pohřešuje. Až 300 tisíc obyvatel Afrínu uprchlo před tureckými vojáky a Tureckem vycvičenými a placenými džihádisty. Zhruba 160 tisíc z nich dodnes přežívá v uprchlických táborech v regionu Shehaba sousedícím s Afrínem.

Vyjadřujeme solidaritu s lidmi trpícími v důsledku turecké agrese, z nichž mnozí přišli o příbuzné či domovy, případně museli z regionu či celé Sýrie uprchnout. Dlouhodobě požadujeme, aby se politici přestali vyhýbat zodpovědnosti a zasadili se o uvalení sankcí proti tureckému režimu. Dokud se tak nestane, ponese me coby členská země NATO spoluvinu za utrpení tisíců civilistů a systematické porušování mezinárodního práva.

Biji berxwedana Rojava! (VOBR)

VZPOMÍNKA NA HONZU KUČERU

Je to už dvanáct let, co byl v noci z 18. na 19. ledna v jedné z příbramských hospod pobodán devatenáctiletý antifašistický skinhead Jan Kučera. Stalo se tak během konfliktu místních punkerů a skinheadů s partičkou mladých příznivců neonacismu, která byla tragicky zakončena bitkou Honzy Kučery s Jiřím Fousem, jenž neváhal pokračovat v provokacích a použít nůž. Následkům zranění Honza podlehl 20. ledna 2008. Od té doby se každý rok konají na různých místech ČR a někdy i v zahraničí vzpomínkové akce různého charakteru. Nejinak tomu bylo i letos.

V hranicích na Moravě antifašisté ze skupiny Kolektiv 161 vyvěsili transparent s podobiznou Honzy Kučery a nápisem „Nezapomene-me! Neodpustíme!“.

V Plzni se již několikrát konaly trýzny v podobě párty, kde hrála hudba, kterou měl Honza rád. Mínilý rok z akce sešlo, jelikož se o její přípravě začalo mluvit až na poslední chvíli. Letos to ale místní antifašisté napravili a akci domluvili s potřebným předstihem. A tak se v sobotu 18. ledna mohla konat další Don't Forget Party, tentokrát v Klubu Belfast. Krátce po osmé večer ozdobila prostor antifašistická vlajka a na stolku vedle Djského pultu hořely dvě svíčky u Honzovy podobizny. U gramofonů se vystřídali tři místní Djs a z Prahy přijel zahrát Ctibor Pribor. Pouštěly se desky napříč žánry – rock'n'roll, reggae, ska, punk a došlo i na Oi! klasiky, jako jsou Los Fastidios, Klasse Kriminale nebo Stage Bottles. Na improvizovaném

parketu nebyla nouze o tanečníky. Dobrovolný vstup nejen pokryl náklady, ale podařilo se vybrat i necelou tisícovku, která byla benefičním příspěvkem na právní pomoc aktivistům perzekvovaným kvůli účasti na přímých akcích ve spojitosti s klimakempy, které každým rokem pořádá iniciativa Limity jsme my! Ta měla zrovna ten den v Plzni své plénum, takže slovo dalo slovo a akce se k vzájemné spokojenosti stala zároveň i jakousi afterparty pléna.

Další akcí, která se odehrála v sobotu 18. ledna, byl 11. díl tradičního olomouckého koncertu Punx night, který byl věnován právě památce Jana Kučery. Na akci vystoupily hc/punkové kapely z Česka a Polska, konkrétně Non President z Wojcieszówa, Skorup/A z Jelení Hory, Urbura z Francovy Lhoty, Human Fault z Vyškova, Prisoners of War z Olomouce a Continua Recto z Prostějova. V setu pořádající kapely zazněl proslov, který osvětlil, jak k tragédii před dvanácti lety došlo, a vzdal hold památce jak Jana Kučery, tak i dalším obětem neonacismu. Na koncertě se sešlo něco přes stovku lidí. V den akce byl v okolí Olomouce vyvěšen i vzpomínkový transparent, o který se postarali místní antifašisté.

Další vzpomínkovou akcí na Honzu Kučeru, tentokrát nazvanou Our Music Our Scene! (šlo již o pátý podnik pod tímto označením), pořádala v sobotu 25. ledna fanouškovská parta Barflies crew. V sedm večer se otevřely dveře klubu Underdogs v Praze na Smíchově a návštěvníci začali postupně zaplňovat jeho sklepní prostory. Na místě bylo možné zakoupit oblečení značky True Rebel, které každým prodaným kusem přispívalo v rámci této akce na Psí útulek Lazec v Příbrami. Zhruba v osm hodin začala svou porci metalcoru do publika tlačit příbramská parta Pawnshop. Jako druhá v pořadí se na pódiu nachystala bratislavská Cenzúra. Tento svižný oi!punk nechal málokterého přihlížejícího v klidu. Na Slováky navázalo trio Vysoké napětí ze Vsetína, takže roztančené publikum mělo tak akorát čas zajít na bar pro nový drink a tancovalo se dál. Poté se dostali ke slovu vinylové desky v podání pražského DJ, který publikum bavil zhruba do druhé hodiny ranní. Poté se i poslední z asi padesátky návštěvníků odebrali do hajan. Žel na akci kvůli nemoci nevystoupili L'anima libera z Otrokovic. (K161, AF-OLMOUC, AF-PLZEŇ, -MA-)

V PRAZE ZA AUSTRÁLIÍ

Ve čtvrtek 23. ledna se v Praze konalo shromáždění vyjadřující vztek nad přístupem australské vlády k současným požárům, jež pohlcují velkou část kontinentu. Akce nazvaná „RozHOŘčení z Austrálie / Outraged by Australian fires“, kterou svolalo Fridays for Future (FFF) společně s Greenpeace, se konala na pražském náměstí Republiky. Krátce po čtvrté hodině odpolední necelou padesátku lidí přivítal zástupce iniciativy Fridays for Future. Po několika úvodních větách předal slovo dalšímu zástupci FFF, který pronesl krátký projev. V první části představil účastníkům několik čísel – požáry už si vyžádaly na 30 lidských životů. I když jde o hrozivé číslo, počet zvířat, která katastrofu nepřežila, je mnohem horší – zachránit se nepodařilo celou půlmiliardu jedinců. Není divu – požáry se rozkládají na 5,5 milionu hektarů půdy a jde o jeden z největších ohňů v historii civilizace. I přes obrovský rozsah této katastrofy zůstává australská konzervativní vláda premiéra Scotta Morrisona odměřená. Sám Morrison dokonce popírá spojitost mezi těmito událostmi a klimatickými změnami. Jak by taky ne, když jde na ruku uhelné lobby. Fosilní průmysl je v Austrálii na vzestupu a vláda ho dokonce dotuje. V současnosti je tam tématem uhelný důl

Carmichael, což bude jeden z největších dolů světa. Na jeho výstavbě se bude podílet mimo jiné i německá firma Siemens, proti čemuž se nejen v Německu konalo mnoho protestů namířených právě na tuto technologickou korporaci, která přesto ze svého podílu na budování dolu indické společnosti Adani neustoupila. Jak zdůraznil zástupce FFF, není tedy dostačující tlačit jen na vlády jednotlivých zemí, ale zaměřit svůj vztek i na nadnárodní společnosti, jejichž zisk vzniká tím, že plundrují planetu.

Jako druhý vystoupil zástupce Greenpeace. Na úvod popsal, o jak velké požáry se vlastně jedná. Dým je po celé zemi tak hustý, že je nebe zbarvené do oranžova, na mnoha místech musejí v budovách vypínat kouřové a požární hlásiče, jinak by na ně neustále tekla voda. O to křiklavější je, že v době, kdy byly požáry nejakutnější, se jel premiér Morrison rekreovat na Havaj. Rečník zdůraznil, že celá australská vláda je nakloněná fosilní lobby a na uhelný byznys dává mnohem víc peněz než hasičům a dalším složkám, kteří se podílí na řešení následků této pohromy.

Po projevech byla demonstrace zástupci FFF oficiálně ukončena, byli jsme však vyzváni, abychom se vydali k australskému konzulátu, který sídlí nedaleko místa shromáždění. Přesunula se tam většina účastníků protestu. Před budovou si udělali společné foto a přítomné úředníky a úřednice, kteří zvědavě vykukovali z oken, upozornila skandováním hesel jako „Hanba“, „Uhlí patří pod zem“, „Stop coal mining“ nebo „What do we want – climate justice. When do we want it – now“, že ani lidem v Praze není australská tragédie lhostejná. A i když šlo spíš o komorní akci, je důležité, že hlas na podporu Austrálie zazněl i z Prahy. (-KJ-)

NÁDRAŽNÍ TEKNO

Ve středu 22. ledna se na webu A2larm objevil článek Apoleny Rychlíkové o dezolátním stavu budovy nádraží Praha-Vyšehrad. Mimo jiné v něm připomněla, že na dlouhodobě chátrající objekt opakovaně upozorňovaly demonstrativní squaterské akce, například „Vzpomínky na budoucnost“ v roce 2013. Jenže na urgence squaterů či pražských spolků nikdo nedbá, nanejvýš jsou zmobilizovány policejní síly, aby náhodou nějaké opuštěné budově nevdechnul někdo život. Vždyť tím by byl popřen základní pilíř současného kapitalistického režimu – soukromé vlastnictví. I kdyby byly miliony lidí bez domova, prázdné budovy musí být před nimi ochráněny. Ale stále se najdou lidé, kteří pochybují o blahodárnosti asociálního kapitalistického pořádku a dovolují si požadovat vyvlastnění objektu ve veřejném zájmu. K těmto zhýralcům se připojilo dokonce i UNESCO, kterému leží na srdci zachování kulturního dědictví více než neoliberalní ideologie.

Záhy někteří aktivisté zorganizovali přímou akci, která chce upozornit na skutečnost, že nádraží Praha-Vyšehrad léta letoucí bezostyšně chátrá. Narychlo svolali ilegální tekno párty, která proběhla v prostorách nádraží v noci ze soboty 25. na neděli 26. ledna.

Začalo se krátce po třinácté hodině. Na místo dorazilo asi 50 lidí, kteří se ze strany po zebříku a následně přes sklep dostali do budovy. V hlavní části budovy pak byla na schodech nachystána aparatura a dolní nádražní hala posloužila jako taneční sál. Nechyběl bar, lampy, světylka apod. Od začátku vládla skvělá, tancem doprovázená atmosféra, kterou se pokusila po druhé hodině narušit dodávka policajťů. Ti dorazili na místo ochránit chátrající budovu před životem, jak jim zákony psané a interpretované kapitálem diktuji. I přes záměr všechny zlegitimovat se několika lidem podařilo díky nepozornosti zasahující policie utéct a standardní policejní buzeraci tak odnesli lidé shromáždění před budovou. Nikdo nebyl zadržán. (-BJ-)

ZA KLUBY BEZ RASISTŮ

Na konci února se na Slovensku konaly parlamentní volby. Předvolební kampaň doprovázely mohutné protesty proti mýtinkům fašistické ĽSNS (Ľudová strana Naše Slovensko) Mariána Kotleby. V Trnavě si parta neonacistů počkala na několik odcházejících protidemonstrantů a fyzicky na ně zaútočila. Širokou koalici antifašistů takový útok ale v dalších kontraakcích nezastrašil.

Proti politice strachu, na níž staví kotlebovci, ale i další západnické politické síly, se vyslovila naše oblíbená kapela Rozpor v písni Dobrá správa.

I když to se slovenskými volbami přímo nesouvisí, potěšilo nás rozhodnutí legendárního plzeňského klubu Divadlo Pod lampou

zrušit pod svou střechou koncert, na němž měla vystoupit kapela Zóna A, v jejímž čele stojí stoupenec Kotlebovy fašistické partaje Peter „Koňák“ Schredl. Namísto toho se v sobotu 1. února na místě konala hudební párty pod jednoznačným heslem: Good Night White Pride.

Před šesti lety vyšel na dnes již neexistujícím slovenském webu blackblog přehled rasistických a homofobních projevů Petera Schredla, včetně mnoha fotografií dokumentujících jeho vazby na neonacistickou scénu na Slovensku. Jeho názory vedly k rozkolu v samotné kapele. Bývalý člen Zóny A Lump v rozhovoru pro Kids&Heroes vzpomíná, proč kapelu nakonec opustil, a na adresu Schredla uvádí: „Ako keď som počúval tie jeho názory, tak som si povedal, že toto fakt nie, koniec.“ Peter Schredl se občas vykrucuje a mlží, ale jsou chvíle, kdy své názory řekne naplno. Jako tomu bylo například před více než třemi roky v české mediální žumpě, Parlamentních listech. Tady v rozhovoru potvrdil své ultrapravičácké smýšlení prodchnuté rasismem, zástupným antisemitismem a vírou v konspirační teorie: „Prouprchlickej může být jen člověk, kterej je buď velice popletenej a velice blbej, anebo velice dobře placenej různěma neziskovkama a Georgem Sorosem.“ A jeho vzory jsou zcela evidentní: „Já pevně věřím, že v evropských státech budou zanedlouho vládnout rozumní politici jako Viktor Orbán, Miloš Zeman, Tomio Okamura, Marine Le Penová, Geert Wilders, Marian Kotleba a jim podobní.“ Velmi populární (stala se motivem mnoha parodií) je pak fotografie, kde Schredl pózuje s vůdcem slovenských fašistů Kotlebou a se svým dlouholetým kamarádem Rastislavem Rogelem, zpěvákem neonacistické kapely Juden Mord. Tyto přátelské vazby vedly i k tomu, že byla Schredlovi nabídnuta kandidatura za fašisty ve volbách.

Kampaň Good Night White Pride (GNWP) říká: „Je potřeba dát neonacistům jasně najevo, že mezi námi nemají místo. A to nejen v hudbě a na poli kultury, ale kdekoli v veřejnosti.“ Subkulturní kapely, kluby, festivaly a pořadatelé koncertů se nemusí nutně hlásit ke kampani GNWP, aby toto poselství vzali za své. Nejde o to někomu zakazovat jeho zcestné názory, ale neumožňovat strkáním hlavy do písku postupnou legitimizaci toho, že šíření nenávisti kvůli rase, etnicitě, náboženství či sexuální orientaci je vlastně v pohodě. Je dobře, že se ozývají kapely, že nechtějí stát na stejném pódiu s lidmi typu Rastislava Rogela, Tomáše Hnídky nebo právě Petera Schredla. A je dobře, že se ozývají také hudební fanoušci, kterým je jasné, že jakákoli tolerance nenávistných postojů je cestou k degradaci jejich subkultury a otevřenou pozvánkou pro stoupence totalitních politik, rasisty a homofoby. (AF-PLZEŇ)

SOLIDARITA S RUSKÝMI ANARCHISTY

Již delší dobu se intenzivně zajímáme o případ ruských kamarádů, kteří jsou stíháni v zinscenované kauze „Síť“. Vojenský soud v Penze odsoudil sedm antifašistů a anarchistů za terorismus, konkrétně za členství v organizaci Síť, kterou si vymysleli policajti. Rozsudek byl postaven na přiznáních, která byla vynucena mučením a posléze obviněnými s poukazem na tyto středověké a fyzly dodnes oblíbené praktiky odvolána. Nic naplat, rozsudky byly exemplární, aby jasně ukázaly, jak bude naloženo s těmi, kteří o současném ruském režimu smýšlí kriticky: Dmitrij Pčelincev – 18 let, Ilja Šakurskij – 16 let, Andrej Černov – 14 let, Maxim Ivankin – 13 let, Michail Kulkov – 10 let, Vasilij Kuksov – 9 let a Arman Sagynbajev – 6 let vězení.

Anarchistická federace se tedy ihned prúdala k mezinárodní výzvě solidarity s vězňenými anarchisty a svolala na čtvrtek 27. února demonstraci na náměstí Pod Kaštany, tedy před ruskou ambasádou v Praze. Na shromáždění, které se konalo ten samý den odpoledne, však bylo místo oficiálně přejmenováno na náměstí Borise Němcova, podle zavražděného ruského opozičního politika.

V šest večer jsme se tedy začali scházet na této nové adrese. V tu dobu dorazilo asi pětadvacet lidí a pomalu se mohlo začít. K dispozici byly barevné samolepky odkazující obrazem k represivní moci a mučení a doplněné anglickým nápisem o nutnosti zastavení věznění a mučení antifašistů a o teroristické povaze ruské FSB (bývalé KGB).

Poté se vytvořil půlkruh s transparentem „Free Russian Anarchists“ a lidmi, kteří drželi portréty odsouzených, vedle jejichž jmen byla také výše trestu, již si od vojenského soudu odnesli. Po úvodním přivítání (nutno pochválit dobré ozvučení prostoru) vystoupila s projevem zástupkyně Anarchistické federace. Vyjádřila solidaritu odsouzeným a všechny vyjmenovala. Mluvila o zinscenovaném procesu, mučení a soudu bez důkazů. Rusko označila za policejní

stát a požadovala zrušení nesmyslného rozsudku. Její slova byla zakončena sborovým skandováním „Alerta, alerta, antifascista“.

Poté si vzala slovo zástupkyně iniciativy Limity jsme my a hovořila o způsobu, jakým ruský režim přistupuje ke klimatické krizi, Putina zařadila mezi popírače vlivu člověka na klimatické změny a Rusko mezi země s největším podílem na produkci skleníkových plynů. Ocenila aktivisty vedoucí klimatický boj v Rusku a připomněla globální rozměr boje za klimatickou spravedlnost. „Je na nás ukázat dozorcům, fízlům a prezidentům celého světa, že limity jejich moci jsme my,“ zakončila svůj projev oceněný potleskem.

To už na místě bylo asi 40 účastníků demonstrace, kteří si následně vyslechli proslov Andreje Brabanova, anarchisty, který si v Rusku odseděl tři roky v rámci kauzy Bolotného náměstí. Nejprve v angličtině a pak v ruštině projev il rozhořčení a vztek nad tím, jak ruská tajná služba FSB jedná s tamními aktivisty. Vyjádřil také pobouření nad mediální masáží skrze web Meduza, která měla nemalý dopad i na mezinárodní kampaň na podporu vězňů v kauze Síť, jak Andrej doplnil.

Pak zaznělo poděkování od zástupce pořadatelů s pozvánkou na další solidární akce. V půl sedmé byla akce ukončena.

Tajni si vše pečlivě natáčeli, policejní auta byla zaparkována decentně za branou ruské ambasády... A tak snad dojde i na výměnu porízeného materiálu, když represivní internacionála tak skvěle funguje. Svědky toho jsme mohli být například v případě spolupráce PČR s FSB při snaze uvěznit našeho kamaráda Igora Ševcova. S inscenováním kauz si PČR taky hlavu neláme, jak jsme viděli v případě Fénixu I. Jen to fyzické mučení nám tu ještě „chybí“.

Menší demonstrace proběhla ve stejný den a čas také před ruským konzulátem v Brně. (AF-PRAHA)

VZPOMÍNKA NA ŠEVGERA ARAA MAKHNA

Večer 4. března jsme si připomenuli dva roky od smrti našeho kamaráda, anarchisty a obránce Rojavy tureckého původu Ševgera Araa Makhna, a to rozsvícením několika svíček u někdejšího Autonomního sociálního centra Klinika. Právě odtud ho totiž někteří z nás znají.

Ara padl se dvěma spolubojovníky při obraně vesnice Berbené v západorojavské oblasti Afrín. Přátelé na něj vzpomínají jako na nadšeného a optimistického člověka milujícího hudbu a poezii, který neztrácel ani v nebezpečných situacích hlavu.

Je příznačné, že zahynul při odporu proti silám státu, z jehož území pocházel. Byl živoucím důkazem toho, že solidarita a úsilí svobodomyšlných lidí o lepší svět překračuje nesmyslnou klec státních hranic. Čest jeho památce!

Myšlenka na padlé interbrigadisty je ještě temnější v současné situaci, kdy Turecko pokračuje v dobovačných choutkách při celé syrské hranici.

Další konflikt v regionu uškodí především civilnímu obyvatelstvu, které turecký autoritářský prezident zneužívá k tlaku na evropské státy. Odmítáme odpornou agresi Turecka, jež je snad jen ze špatného vtupu stále našim údajným spojencem v NATO, a vyjadřujeme solidaritu se všemi, kteří dnes musí prchat ze svých domovů a vydávat se na nejistou cestu k hranicím „Pevnosti Evropa“. (VORR)

SVOBODU POLITICKÝM VĚZŇŮM V KAUIE SÍŤ

V pátek 6. března proběhl v Hradci Králové v klubu Čtyřka benefiční koncert na podporu ruských anarchistů a antifascistů stíhaných ve vykonstruované kauze „Síť“.

Více než 70 návštěvníků koncertu bylo na jeho počátku seznámeno s průběhem kauzy a možnostmi projevu solidarity. V rámci úvodního projevu byla rovněž přečtena jména a výše trestu všech odsouzených.

Benefiční koncert svou účastí podpořily kapely Postea, Láje a Stolen Lives. Všem vystupujícím kapelám jakož i klubu Čtyřka patří velké poděkování za podporu této solidární akce. Výtěžek z koncertu ve výši téměř 6000 Kč byl předán přes kamarády z kampaně Rupression stíhaným.

V Hradci Králové se tak, stejně jako v predešlých dnech v Praze a Brně, potvrdilo, že mezinárodní solidarita stále žije. (AF-VÝCHOD)

3X MDŽ

V neděli 8. března se na oslavu Mezinárodního dne žen v Praze konala demonstrace, a to pod záštitou International Feminists United. Kolem druhé hodiny odpoledne se to na Palackého náměstí začalo plnit zástupy sympatizantek a sympatizantů s feministickým hnutím. Osazenstvo bylo opravdu různorodé a za dohledu uniformovaných i neuniformovaných policistů se zhruba ve čtvrt na tři začalo s projevy. První měla iniciativa AltPride. Ta po konstatování smutné situace feminismu v Česku připomněla historické kořeny feministického hnutí. Jako další se představila Socialistická solidarita, ve svém projevu shrnula demonstrace 8. března za poslední tři roky s vyzdvižením současných sociálních dramát. V projevu Iniciativy Za knihovny byli účastníci informováni o platové situaci nejen knihovnic (v ČR tvoří ženy 78 % pracovníků knihoven), ale také všech ostatních feminizovaných profesí. V proslovu International Feminists United Praque zaznělo nejdříve připomenutí všech žen bojujících za svá práva. Následovala výzva vzepít se systému, který popírá ženská práva, požaduje po ženách neplacenou péči či jim brání v účasti ve veřejném životě. Následovala kritika rozpočtových škrtů současné vlády v oblasti politiky genderu, které mají za následek snížení podpory například ženských azylových domů, byla zmíněna nutnost ratifikace Istanbulské úmluvy a zazněla i kritika kapitalismu. Po vyslechnutí části proslovu v českém jazyce se zhruba tři stovky demonstrujících s transparenty jako „Místo karafiátu konec patriarchátu“, „Naše tělo, Naše volba“ či „Nechci kytku, ale rovné příležitosti“ vydaly ulicemi Prahy směrem na Klárov. Plánovaná trasa průvodu šla po nábřeží, kolem Národního divadla až na náměstí Jana Palacha, dále pak přes Mánesův most na Klárov. Zde byla po menší strkanici se strážci pořádku přednesena anglická část projevu. Následovaly ještě projevy kolektivu Beat Sexism či Levice a Asamblea. Poté se jednotliví účastníci začali zvolna rozcházet a pochod byl po 17. hodině ukončen.

Připomenutí Mezinárodního dne žen se v Brně neslo v kavárenském duchu. Veřejná akce v ulicích se nakonec žádná nekonala. Sedmého března se tak mohli sejít lidé v kavárně Tři ocásci, aby si připomněli „všechny politicky aktivní ženy bojující za svá práva, za lepší pracovní podmínky a za rovnost ve společnosti“ a kde je čekal velmi pestrý program. Žel nevystoupila ženská folková kapela Cáčory, která byla hlavním tahákem. Ocásky tak hostily debatu, autorské čtení, výstavu, promítání či turnaj ve stolním minifotbálku. Den předtím pořádalo v brněnském Music Labu feministickou akci NESEHNUTÍ s nabídkou mluveného slova a swingové muziky. V neděli se přidal Bajkazyl Brno, kde se debatovalo při workshopech na téma „MDŽ: Old school? True school!“ a „Jak dnešní neziskovka podporuje rovná práva?“.

První březnovou sobotu proběhla v libereckém klubu Azyl akce k Mezinárodnímu dni žen. Organizace se chopil místní ženský kolektiv, který ji pojal netradičně v krasobruslařském stylu. Do Azylu už od časného odpoledne začali přicházet účastníci a účastnice, řada z nich v krasobruslařských kostýmech. A nutno dodat, že se skutečně nebáli „popustit uzdy fantazie“, jak si v pozvánce přály organizátorky.

Kromě krasobruslařské stylizace celou událost provázelo jedno aktuální téma – feminizace chudoby. Jak ve svém prohlášení uvedly organizátorky: „Realitou je diskriminace na trhu práce, vycházející z hluboce zakořeněných stereotypů, jako např. dělení povolání na mužská a ženská nebo role žen v reprodukci... Ženy jsou nesmyslně marginalizovanou společenskou skupinou, která je také mnohem častěji postižena chudobou.“ Před klubem vyvěšený transparent, který zároveň zval na sobotní párty, se k této neuspokojivé situaci vyjadřoval jasně: „MDŽ – Stop feminizaci chudoby!“

Organizátorky připravily také praktickou aktivitu – dílnu linorytu, na které si každý mohl vyrobit tematický potisk na oblečení. Zábavným oživením celé akce byla experimentální poetická performance mužsko-ženského uměleckého dua. Velký zájem byl i o večerní feministický kvíz smíšených týmů, koncipovaný jako edukační, ovšem zábavnou formou. Každý tým si odnesl cenu v podobě stylového „menstruačního“ DIY přívěsku, výherci pak oslavné pivo pro MDŽ létajícího pivovarníka Kosa Prerůi s názvem FEMINISTOUT a knihu *Ovoce poznání* od švédské autorky dráždivých komiksů Liv Strömquist, ze které „se dozvíte nejen o tajemství ženského orgasmu a menstruačních mýtech“.

Po kvízu následovala nezbytná párty, protože, jak uvedly organizátorky: „MDŽ je oslava boje za rovnoprávnost, budeme se u toho bavit a budeme nabourávat stereotypy!“ Kromě tradiční pár-

tydekorace bylo místo vyzdobeno stylizovanými menstruačními kalíšky a tampony z kartonu s hesly jako „Menstruace není TABU“, „Přetekla mi trpělivost“ nebo „Menstrual activism is important for all! NOT JUST menstruators!“ Šlo tedy o akci „pro všechny, co se nebojí nabourávat stereotypy!“, ale především pro ženy, jejichž hlas dnes není dostatečně slyšet – „hlas sociálních pracovníků, zdravotních sester, prodavaček, dělnic, barmanek, pedagožek, poštaček a dalších, v jejichž zájmu je spravedlivá společnost“. (x3x)

AIRSOFT NENÍ TERORISMUS!

„Airsoft není terorismus!“ – tak zní nápis na transparentu, který jsme v březnu spolu s „mrtvolou“ zabalenou v černém plastovém pytli umístili v centru Olomouce.

Protestujeme tím proti současnému dění v Rusku, státě, kde jsou naši anarchističtí a antifašističtí soudruzi věznění a mučeni na základě falešných důkazů a domněnek tamních fízlů. Nechápeme, jak může kdekoli ve světě dojít k situaci, při které jsou nevinní lidé odsouzeni až k osmnácti letům ve vězení pouze na základě toho, že hráli airsoft (čímž se prý připravovali k ozbrojenému boji proti státu), a toho, že jim banda fízlů ukryla mezi osobní věci falešné důkazy ve chvíli, kdy je jejich kolegové na svých služebnách mučili elektrickým proudem.

Mrtvola, kterou jsme nechali ležet v centru Olomouce, je jen plastová. Mrtvoly, které za sebou nechává ruská FSB, jsou však žel z masa a kostí. Doufáme, že naši kamarádi v Rusku toto zlé období ve zdraví přečkají a že se všichni v blízké době dostanou domů. (OLOMOUČTÍ ANARCHISTÉ)

EVAKUJTE MORII!

Ačkoliv je celá Evropa svázána opatřeními zavedenými proti šíření pandemie, v uprchlických táborech na řeckých ostrovech jsou uvězněni uprchlíci ponecháni svému osudu. Lidé z Iráku, Sýrie či Afghánistánu utíkající před válkou tu žijí v nelidských podmínkách. Pro představu jen v táboře Moria na ostrově Lesbos (v roce 2015 byl zřízen pro tři tisíce uprchlíků) je více než 20 tisíc lidí.

Kampaň s hesly „Leave no one behind. Evacuate Moria!“ (Nenechte nikoho na holičkách! Evakuujte Morii!) jsme mohli koncem dubna zaznamenat například v Německu, Dánsku či Rakousku. V Praze si to vzal za své Kolektiv 115 a po vyzvání, zda se víkendové graffiti akce nechci také zúčastnit, jsem se ocitl v centru dění. Za „místo činu“ byl nakonec zvolen Barrandovský most, kam jsme se s kamarádem z Kolektivu 115 vydali už den předtím s cílem vytipovat vhodná místa, přeměřit je a nafotit pro ostatní.

Sraz v „den D“ jsme si dali přímo pod Barrandovským mostem kolem třetí hodiny. Nakonec kromě členů Kolektivu 115 a AF dorazili i přátelé z Vršovice skins. Takže dobrá desítka lidí. Po rozměření prvního hesla „Evacuate Moria“ bylo rozhodnuto, že v tolika lidech si mnohdy překážíme, a tak Vršovičtí otevřeli „druhou frontu“, a si se heslem: „Leave no one behind“. Práce příjemnější popíjením a hudebním doprovodem z mobilu nám šla pěkně od ruky, takže jsme kolem osmé hodiny byli hotovi a zapalovali jsme pyro pro závěrečnou fotku.

Ještě doplníme, že Kolektiv 115 v této souvislosti uspořádal o prvním květnovém víkendu happening v centru Prahy. I ten podpořili aktivisté z AF-Praha. Prošli se po Karlově mostě s vlajkou „Refugees welcome“ a s česky a anglicky psanými hesly uvnitř komiksových bublin: „Leave no one behind“, „Evakuujte Morii!“, „Hranice zabíjejí“ či „Fight fortress Europe“. (-MA-)

PIETY KE KONCI VÁLKY

I přes koronavirovou pasivitu danou potřebou nesetkávat se ve větším počtu proběhlo pár pietních připomínek konce druhé světové války, obětí fašistické ideologie a porážky ozbrojených sil nacistické třetí říše.

Dne 5. května se v Praze působící Kolektiv 115 vydal uctít památku padlých během pražského povstání, které propuklo právě před 75 lety. Do přímého boje proti fašismu se tehdy zapojilo přes 30 tisíc Pražanů a Pražanek, dalších 100 tisíc pomáhalo při stavbě barikád, ošetřování raněných apod. Několik tisíc z nich přišlo o život.

U památníků na Kobyliské střelnici a pod mostem Barikádníků antifašisté a antifašistky položili květiny a zapálili svíčky s anti-

fašistickou symbolikou. V krátkém prohlášení kolektiv uvedl: „Antifašismus pro nás rozhodně není historickou epizodou. Fašismus ze světa nezmizel spolu s porážkou hitlerovského Německa. Boj proti němu je nezbytný, dokud přetrvává jakákoliv forma útlaku a vykořisťování.“

Dne 8. května 1945 kapitulovalo nacistické Německo pod tlakem osvobozených akcí spojeneckých vojsk. Mezi ně patřila i Rudá armáda, která jen při osvobození Československa ztratila 144 000 vojáků, i když je od dob změny režimu v kurzu její zásluhy oproti dřívějšímu povinnému režimnímu glorifikování bagatelizovat. S jednotlivými městy a vesnicemi docházelo i k osvobození nacistických koncentračních táborů. Jedním z nich byl i koncentrační, internační a pracovní tábor v Rýnovicích u Jablonce nad Nisou, ve kterém byli „internováni“ váleční zajatci z Francie, Sovětského svazu a Itálie, totálně nasazené ženy a muži z Ukrajiny, Polska a Protektorátu Čechy a Morava“. Na konci války tam nacisté věznili také židovské ženy. Táborem prošlo nejspíše 950 osob, z nichž minimálně 594 zahynulo. Aktivisté z libereckého kolektivu Libereds tu na výročí konce války vzdali s antifašistickým praporem u památníku, jenž se nachází na místě hromadného hrobu, čest památce antifašistických bojovníků a bojovnic i všech obětí nacismu. (-BJ-)

VE VŠECH OHLEDECH ABSURDNÍ PLÁN

Ve čtvrtek 14. května jsme se v Praze před budovou ministerstva financí zúčastnili demonstrace pořádané iniciativou Extinction Rebellion proti rozšíření pražského letiště, do kterého chce vláda nalít celkem 55 miliard korun. V kontextu, kdy letiště už teď ze 70 % využívají zahraniční turisté a Praha už je přetížena turismem, to vůbec nedává smysl.

Čím dál větší záplava turistů v Praze způsobuje nejenom četné problémy pro obyvatele centra města, ale také obrovský tlak na trhu s nemovitostmi. Kvůli platformám, jako je Airbnb, musí nájemníci soupeřit s turisty. Jak víme, v tomhle nerovném souboji vyhrávají turisté a mnozí Pražané musí přenechat své domovy krátkodobým návštěvníkům. Postupně tak ubývají byty na trhu dlouhodobého pronájmu, zvyšují se nájmy a rostou ceny nemovitostí.

Dát 55 miliard pro nepotřebný rozvoj turismu v současné době, kdy tolik lidí řeší existenční potřeby, není jenom absurdní, ale i sprosté. Peníze by mohly například pomoci řešit krizi bydlení, která se naplno vrátí, pokud vláda konečně neprosadí zákon o sociálním bydlení a nezačne do této oblasti investovat.

Plán rozšíření letiště je nesmyslný také v kontextu boje proti globálnímu oteplování, který požaduje po Česku, aby snížilo emise. Ty jsou přitom už tak vysoké, že průměrný obyvatel Česka je v EU pátý největší, celosvětově dvacátý největší znečišťovatel.

Letiště není infrastruktura pro všechny. Je to hlavně zdroj zisku pro ty, kteří profitují na masovém turismu na úkor jiných obyvatel města. Místní obyvatelé leteckou dopravu moc nevyužívají. Na dovolenou létá jen 10 procent těch, kteří si mohou dovolit jet někam na dovolenou.

V zemi, kde hodně lidí nemá stabilní bydlení a kde představuje znečištěné ovzduší vážný problém, jsou investice do letecké dopravy nepřijatelné.

Dodejme, že na demonstraci, které se účastnilo na pět desítek lidí, promluvili také starostové městských částí Praha-Nebořice a Praha-Suchbát, které jsou provozem letiště značně postižené. Akci pak aktivisté Extinction Rebellion zakončili potřísněním ministerstva červenou barvou a ke vchodu připevnili ceduli „Ministerstvo záchranu miliardářů“. Policie za to tři účastníky akce násilím zadržela. (K115)

KONEC ROPY, KONEC SHELLU

Shell patří k historicky nejspínavějším fosilním firmám. Už od osmdesátých let majitelé Shellu ví, že jejich činnost způsobuje klimatickou krizi. Přesto se Shell všude po světě podílí na devastaci planety a potírání lidských práv (připomeňme např. justiční vraždu spisovatele Kena Saro Wiwy).

V poslední době tato firma žádá veřejné peníze, aby mohla přežít. Přitom pokud se chceme vyhnout nejhorším dopadům klimatické krize, musí ropa, uhlí a plyn zůstat pod zemí. Ropný průmysl nemůžeme zachraňovat, naopak se jej musíme zbavit a pomoci lidem, kteří jsou v ropném průmyslu zaměstnaní. Zaměstnanci Shellu, kteří v průměru vydělávají 170x méně než generální ředitel, jsou

stejnými oběťmi jako lidé, na které klimatická krize dopadá nejhůře.

V úterý 19. května jsme společně s hnutími Extinction Rebellion a Univerzity za klima uspořádali protest na třech benzinových stanicích v Praze. Firmy jako Shell vydělávají na ničení planety pro obří zisk několika akcionářů, kteří se právě 19. května sešli na valné hromadě v Haagu.

Protesty se však konaly i jinde. Přímo v nizozemském Haagu, kde se koná valná hromada Shellu, protestují zástupci koalice Shell Must Fall. V Groningenu a Amsterdamu blokují benzinové stanice lidé z hnutí Code Rood a Extinction Rebellion Amsterdam, v německých městech zase hnutí Ende Gelände!

Všichni společně požadujeme:

- 1) Ukončení aktivit Shellu a jeho rozpuštění jakýmkoliv legálními, ekonomickými nebo politickými prostředky.
- 2) Spravedlivou transformaci pro pracující ve fosilním průmyslu a kompenzace všem lidem, které aktivita Shellu v historii poškodila.
- 3) Energetickou demokracii, tedy zavádění decentralizované sítě obnovitelných zdrojů ve vlastnictví obcí, komunit a lokálních družstev. (LIMITY JSME MY)

„NEMOHU DÝCHAT“

Jakmile jsme se dozvěděli, že byla svolána demonstrace „I can't breathe“, neváhali jsme ani chvíli s její propagací. Potěšila nás iniciativa zdola, která chtěla i v Praze vyjádřit nesouhlas s rasismem a policejní brutalitou a připomenout památku v Minneapolis zavražděného George Floyd. Demonstrace totiž neprobíhaly jen v samotných Spojených státech, ale také na mnoha místech v Evropě, jelikož zkušenost s rasismem a policejním násilím a šikanou je společná pro mnoho lidí.

Den před samotnou akcí, která byla svolána na sobotu 6. června na Staroměstské náměstí, byla ale jejími pořadateli na Facebooku odvolána v obavě z postihu kvůli nařazením spojeným s koronavirem.

Bylo jasné, že část lidí se tím nedá odradit a stejně přijde, včetně nás, členů a členek Anarchistické federace.

Na Staromák jsme dorazili na čtvrtou hodinu, jak bylo původně avizováno. První, co upoutalo naši pozornost, byl nově vystavěný „sloup hanby“. Doufejme, že brzy nalezneme svého Frantu Sauera, jenž zorganizuje stržení tohoto potupného symbolu klerikální nadvlády, jako tomu bylo v roce 1918.

Jen co jsme se stačili rozkoukat, bylo na místě asi 500 lidí a další přicházeli. Přesto se hodnou chvíli nic nedělo. Před půl pátou kdosi zapálil zelenou dýmovnicí, což setkání oživilo, a ozvalo se skandování „No justice, no peace, fuck the police“ a „Black lives matter“. Fízlové se pokoušeli zjistit, kdo že onen dým způsobil, ale dle předpokladu s nimi nikdo nespolečně pracoval. Bylo vidět, že lidé nepřišli s prázdnými rukama, velká část třímala nějakou tu ceduli, zpravidla v angličtině, s jasným poselstvím, které korespondovalo s účelem demonstrace. Zaujaly i velké transparenty „No more racist murders. No more police state.“ a „Antifašismus je nutnost“, to pak doplňovalo několik antifašistických vlajek.

O čtvrt hodiny později se začalo s proslovem v režii neformální pražské iniciativy Black Lives Matter. Bylo proto fajn, že promlouvali zejména lidé černé barvy, namísto toho, aby jejich jménem hovořili bílí aktivisté, jak to často bývá zvykem. Došlo samozřejmě na kritiku systémového rasismu ve Spojených státech, ale i v České republice. O tom by asi nejlépe mohli mluvit Romové, kterých tam ale bylo minimum.

Tentokrát nešlo o klasickou „demošku“ a la dlouhé proslovy a pak pochod. Ač byla svolána narychlo a v chaosu, měla mnoho silných momentů. Jedním z nich bylo, když všichni demonstrující poklekli a na každé přečtené jméno policíi mimosoudně popraveného Afroameričana sborově, až mrzalo, odpověděli „Black lives matter“. Čtení jmen se zdálo být takřka nekonečné a člověk si při něm uvědomil šílenost policejního vraždění v USA, a to byla jen malá výseč obětí. Symptomaticky z davu klečících lidí vyčnívali jen fízlové. Následovala minuta ticha, píseň a mohutné skandování „Black lives matter“, „All lives matter“ a „I'm George Floyd“.

Dalším silným momentem bylo, když si stovky lidí lehly na zem s rukama za zády a leželi nehnuté téměř devět minut, což symbolizovalo dobu, po kterou klečel vrah v policejní uniformě na krku Floydovi za asistence svých stejně agresivních kolegů. Při této vážné chvíli bylo ale zároveň tragikomické sledovat, jak si televizní štáb šteluje policejního mluvčího do záběru „mrtvol“, aby mu dal prostor promluvit v televizi.

Chvíli nato se lidé sbírají a vydávají se na pochod přes Karlův most k americké ambasádě. Při odchodu ze Staromáku se pokoušíme orientačně spočítat účastníky. Vychází nám asi 1200, takže s klidem můžeme tvrdit, že tisícovka lidí byla na místě. Po celou dobu neutíká skandování. A to ani před zabeđenou ambasádou, kam průvod dorazil krátce po šesté a kde se skandovalo doslova v tanečním rytmu. Pár lidí pak ještě uvedlo příklady, jak jsou tady u nás vystaveni policejní nebo sekuritácké šikaně kvůli barvě své kůže, a nakonec tu vyrostlo prostranství s nápisy, květinami a svíčkami. O půl sedmé přichází déšť a lidé začínají akci pomalu opouštět, jiní zůstávají ještě nějakou dobu.

Nebylo to sice 50 tisíc účastníků jako ve Vídni, ale na české poměry a přes chaos s oznámením zrušení akce se sešlo hodně těch, jimž vadí projevy rasismu a policejní praktiky. Akce měla silný náboj a byla skutečně důstojným uctěním obětí policejních vražd.

Fuck the police! (AF)

BLACK LIVES MATTER NA KLÁROVĚ

Na čtyři stovky demonstrantů se v sobotu 13. června ve dvě hodiny odpoledne sešly na protestní akci na Klárově, pořádané Kolektivem 115 a Socialistickou solidaritou. Solidární shromáždění s názvem „I can't breathe“ bylo svoláno na podporu protestů proti policejní brutalitě v Americe, kde byl 25. května policistou zavražděn George Floyd.

Zástupkyně Socialistické solidarity začala svůj projev shrnutím toho, jak vypadají protesty probíhající v Americe, a poukázala přitom na to, že se tak děje na „demokratickém západě“, kde jsou mnozí lidé vystaveni každodenní šikaně či policejním represím jen proto, jak vypadají.

Mluví Kolektiv 115 ve svém úvodu poukázali na absurdnost nahlížení na tuto tragédii jako na nešťastnou náhodu, když se nedjedalo o ojedinělou rasistickou policejní vraždu. Dále v bodech popsal důvody frustrace z policejního pronásledování lidí kvůli barvě pleti, ponižování a šikany ze strany policie, přičemž té to často bez trestu projde, a vyjádřili rozhořčení nad tím, že české elity, stejně jako média, o tomto bezpráví dlouhodobě mlčí.

Poté vystoupila zástupkyně Američanů žijící v Praze a promluvila o zkušenostech s policií svých či lidí ze svého okolí. Tento proslov lehce narušil déšť, a tak se část demonstřujících ukryla pod stromy. Projevy však pokračovaly, a to vystoupením Fidela, narozeného v Čechách, o jeho zkušenosti, jaké to je být černý v bílém světě.

Po něm následoval proslov Jožky Mikera, lidskoprávního aktivisty a bojovníka proti neonacismu. Ten ve své řeči vzpomněl na četné rasové vraždy v devadesátých letech, v mnoha případech přičiněním policistů. Poslední z naplánovaných řečníků, americký výzkumník Joe Feinberg poukázal na rasistickou minulost Evropy.

Poté následovala výzva, ve které se mikrofonu mohl zhostit kdokoli z přítomných. Jako první se o „open mike“ přihlásil fotograf a novinář Vít Hassan. Po vylíčení mnoha svých zkušeností s rasismem a roztrhání trička k Trumpově volební kampani ho u mikrofonu vystřídala anonymní demonstrantka, která ve svém projevu přednesla báseň, z níž bych rád citoval hlavní verš: „Jsem vděčná, ne za jejich smrt a utrpení, ale za to, že to nevzdali.“

Po vysvětlení trasy se shromáždění vydali za hlavním transparentem „Together against racism“ Letenskou ulicí a dále přes Malostranské náměstí až před americkou ambasádu, kde byla po minutě ticha a položení květin a svíci protestní demonstrace ukončena. (-MA-)

ZA JULIJE A VIKTORA

V pondělí 22. června se v Praze v horní části Václavského náměstí konala narychlo svolaná demonstrace. Kolem 60 lidí na ni přišlo v podvečer podpořit vězněné ruské antifašisty a anarchisty, a to zejména Julije Bojaršinova a Viktora Filinkova, kteří byli jen pár hodin předtím odsouzeni v Petrohradě k trestům odnětí svobody na 5,5 a 7 let. Byli souzeni v rámci kauzy „Sít“, kterou vykonstruovala ruská tajná služba FSB a pomocí mučení a jiných krutých technik si vynutila několik výpovědí.

Na začátku demonstrace vystoupilo několik řečníků a řečnic s projevy v ruštině, angličtině i češtině, které se zaměřovaly zejména na vzrůstající vlnu státních represí v Rusku, nutnost podporovat boj za propuštění Julije a Viktora a dohnání k zodpovědnosti skutečných teroristů z FSB, kteří mučí naše kamarády. Poté byl dán

megafon volně k dispozici a několik dalších lidí se tak od srdce vyjádřilo k současné situaci v Rusku a k možnostem podpory vězňů. (AF-PRAHA)

R.I.P. SALÉ

Na poslední rozloučení s žižkovským infocentrem Salé stanovené na sobotu 27. června jsem dorazil krátce před čtvrtou hodinou odpoledne. Místní knihovna i distro byly již odstěhovány, a tak kromě pár zbylých židlí (nebo těch zapůjčených z Prostoru 39) zely prostory infoshopu prázdnotou. Už od jedné hodiny po poledni tu probíhala Lidová kuchyně. Neváhal jsem a i já jsem si vychutnal naplánované menu v podobě fazolového chilli s veganským nekuřečím a rýží a banánových palačinek na závěr.

Odpoledne utíkalo a přicházeli další a další návštěvníci, kteří zde zažili nejen koncert, promítání filmů, existenční večírek, benefiční večeri či už zmíněnou Lidovou kuchyni. Kolem deváté hodiny započal koncert Dáši Fon Fľaša, který postupně roztančil nejprve nejmenší posluchače (s bezprostředností jim vlastní) a následně i ty dospělé. Po policejní hodině byla živá hudební produkce ukončena a návštěvníci se rozprostřeli mezi dvorem, prostory uvnitř a před Salé a za přispění alkoholu si užívali rozloučení s infoshopem až do ranních hodin.

Ač se říká, že v nejlepším se má přestat, mám za to, že v případě Salé je opak pravdou. A proto na neděli 28. června byla už předem naplánovaná afterpárty. S přáteli jsme dorazili chvilku po třetí, vybaveni pohoštěním stejně tak bohatě jako ingrediencemi pro Summer beach bar, podobně jako mnozí jiní. Nedělní odpoledne tak probíhalo v příjemné chill náladě za doprovodu hudby v režii Žižkov hills 90210. I když se zpočátku zdálo, že předchozí večer byl pro mnohé dostatečným rozloučením, jak čas přibýval, začalo Salé prskat ve svech víc než v sobotu.

Poté co byl vyfocen solidární pozdrav vídeňskému autonomnímu centru EKH, které se tou dobou bránilo útokům tureckých fašistů, začala hudební produkce, protentokrát v režii skupin Ctib, Inspiracio a Vole. Žel předem avizovaní Kurvy Češi nakonec nezahráli, což bylo jediné „ale“ na jinak bezchybném rozlučkovém víkend. (-MA-)

PODPORA EKH Z PLZNĚ

V pátek 3. července se v Plzni sešla parta kamarádů a členové a členky místních neformálních kolektivů Food not Bombs a Pilsen DIY gigs, aby na dálku podpořili EKH Vienna (Ernst-Kirchwegger-Haus – komunitní a autonomní centrum ve vídeňské čtvrti Favoriten).

Obyvatelé EKH, spolu s dalšími sympatizanty podporujícími (nejen) boj Kurdů za osvobození od tureckého útlaku, čelilo v těch dnech útokům krajně pravicového uskupení Šedí vlci, které je podporováno stranou AKP tureckého prezidenta Recepta Tayyipa Erdoğan. Boj okolo squatu EKH a v ulicích Favoriten pramení z diametrálně odlišného přístupu k politickým otázkám, které se přímo vážou k tématům svobody, rovnosti a solidarity na jedné straně a k útlaku, válce, nacionalismu a otroctví na straně druhé. Média, takzvané velmoci (v čele s imperialistickým Ruskem a USA) a většinová společnost lhostejně přihlížejí utrpení a devastaci hodnot i struktur v kurdské (dříve) autonomní oblasti Rojava. Její osud ale není lhostejný anarchistkám, anarchistům a kamarádům i politicky a komunitně aktivním lidem po celém světě.

Po útocích neofašistických „sil“ ve Vídni na shromáždění za práva žen 24. června následovaly útoky na spontánní demonstraci antifašistů a antifašistek a levicových hnutí ve Favoriten i přímo na EKHáčko, to vše v situaci, kdy přímé útoky fašounů umožnila policie.

EKH je místo, kde jsou pořádány kulturní akce, přednášky, koncerty i workshopy kolektivů a jednotlivců, je centrem nezávislé hudební scény ve střední Evropě. Jedná se o symbol všeho toho, co máme rádi a v co věříme napříč politickými názory i věkovým a žárovým spektrem.

Proto jsme se my kamarádi a kamarádky z Plzně – příznivci a sympatizanti hnutí, která podporují svobodu, solidaritu, rovnost a svobodomyšlnost – rozhodli veřejně podpořit EKH Vienna.

Držte se! Love EKH, hate fascism! (FNB-PLZEŇ)

ODS V AKCI

V Praze po vyklizení Kliniky squatting obecně stagnuje. Toto se však snaží změnit nově vzniklý kolektiv ODS – Opravdu Dobré Squaty. Přinášíme report jednoho z členů kolektivu z první akce – nazvané Obsad' a promítej!, která proběhla v červenci.

Je páteční večer a kolem devatenácté hodiny se setkávám na tramvajové zastávce kousek od centra Prahy s dalšími členkami a členy kolektivu. Na zádech mám batoh s dataprojektorem a v ruce držím těžkou autobaterii. Kamarád, co přijel se mnou, drží skládací židli a koště na zametání. Postupně přicházejí ostatní, hlavně kolega s velkým rozkládacím žebříkem. Když už jsme všichni, vydáváme se směrem k opuštěnému domu. Jedná se o velký činžovní dům na rohu ulice. První, co musíme zajistit, je vlastní vstup do objektu. Ten už tu někdo před námi částečně připravil, je to okénko na uhlí, tzv. uhlák. Spouštíme tedy dovnitř roztahovací žebřík a následně postupně mizíme všichni uvnitř domu. Nejtěžší je sundat dolů všechny batohy a hlavně těžkou autobaterku.

Hned jak jsme všichni uvnitř, musíme zahájit přípravy, prvně je potřeba pořádně uklidit. Začínáme tedy sbírat hromady odpadků, které byly uhlákem naházeny dovnitř. Další mezitím procházejí jednotlivé místnosti domu a vybírají vhodný prostor pro promítání. Zde je nejprve potřeba zamést, ještěže máme to koště. Další v mezidobě zatemňují okna, aby dovnitř nebylo vidět. Když už jsou místnosti uklizené, začínáme rozvěšovat světélka a zapalovat svíčky a pomocí nich vytvářet cestu spletitým bludištěm domu. Když je vše připraveno, začínáme všichni rozesílat svým kamarádům souřadnice místa promítání. Mezitím ještě dorazí další člen s basou piv a může tak vzniknout malý bar.

Všichni jsme v očekávání, kolik lidí vlastně dorazí. Je tu desátá hodina, začátek promítání. Vyndáváme projektor a připravujeme první film – Zúčtování s minulostí. Všichni jsme v šoku, když se během pár minut celá místnost zaplní. Začínáme tedy promítat, lidé však stále přicházejí. Nakonec na rychle naplánovanou akci dorazilo asi 70 lidí. Není už si ani kam sednout, tak lidé postávají na chodbách, procházejí místnosti domu nebo si jen někde zalezou a povídají si. Tomu všemu dodávají krásnou atmosféru svíčky a vánoční světýlka. Po zhlédnutí prvního filmu následuje ještě dokument o akci Vzpomínky na budoucnost. Mezitím už však další skupinka ve velké místnosti vyrábí transparenty, které chce následně vyvěsit do oken. Bannery nesou hesla „Tady bydlet nesmíš“ a „Tady bydlet můžeš“.

Po zhlédnutí dokumentu v domě ještě zůstala spousta lidí. Sem tam někdo zašel pro další piva a všichni se bavili až do časných ranních hodin. Kolem šesté se vyvěsily transparenty a vytažením žebříku z uhláku byla celá akce ukončena. (-DP-)

OSM LET OD ZAČÁTKU ROJAVSKÉ REVOLUCE

V neděli 19. července se na železničním mostě, jenž v Praze křížuje Vltavu, objevila obří vlajka rojavských ženských milic YPJ a transparent s nápisem „Rise up 4 Rojava“. Jejich vyvěšení zorganizoval místní Výbor na obranu revoluce v Rojavě (VORR), aby připomenul osm let od začátku rojavské revoluce. V prohlášení, které k tomu Výbor vydal, mimo jiné stálo:

„Když rojavské oddíly SDF – jejichž hlavní součástí jsou milice YPG a YPJ – bojovaly proti takzvanému Islámskému státu, Česká republika a další země NATO je podporovaly. Nyní, když na Rojavu setrvale útočí Turci a tyranizují tamější obyvatele islamistickými milicemi, daly západní vlády od Kurdů a dalších obyvatel Rojavy ruce pryč. My ale odmítáme zapomenout a spojence bránící unikátní levicovou demokracii jen tak odkopnout. Proto jsme na vyšehradský železniční most vyvěsili mimo jiné osmimetrovou vlajku ženských oddílů YPJ.

Trváme na tom, že Turecko představuje krajně nedůvěryhodného ‚spojence‘. Turecko neuspokojila okupace afránského kantonu na jaře roku 2018 ani zabrání pásu mezi severosyrskými městy Tell Abyad a Seré Kaniyé vloni na podzim. Není pochyb, že jeho cílem je zničit kurdské emancipační hnutí jako takové. Důkazem toho jsou třeba masivní útoky na pozice Strany kurdských pracujících (PKK) a jejich jezídských spojenců v severním Iráku nebo vraždy tří představitelů kurdského ženského hnutí poblíž Kobanê, k nimž došlo v uplynulých týdnech.

Vedle Kurdů Turecko pronásleduje veškerou opozici. Vedle desítek tisíc tamějších aktivistů a intelektuálů v rámci absurdního

obvinění z podpory terorismu ostatně vězní i dva Češi, Markétu Všelichovou a Miroslava Farkase, reálně za to, že chtěli v Rojavě budovat polní nemocnici.

VORR dlouhodobě vyzývá politiku, aby před útlakem páchaným naším formálním partnerem přestali zavírat oči a jednali. Krátkozrakost podlézavého postoje vůči Turecku se plně ukázala na uprchlické krizi, kdy turecký režim cynicky využívá utečence k politickému tlaku na Evropu. Syrskou katastrofální situaci přitom svými kroky setrvale prohlubuje. Mimo jiné odřízl statisíce tamějších lidí od vody v době, kdy začala pandemie covid-19.

Nárůst autoritářských a nacionalistických tendencí pozorujeme napříč světem, a to bohužel i u nás a v zemích označovaných za naše spojence. Jsme toho názoru, že proti dravčí politice lidí, jako je turecký prezident Erdoğan, a jakémukoli podobnému rozeštvávání a terorizování nevinných se musíme postavit mezinárodní soualžitostí.

Příklad takové mezinárodní solidarity jsme viděli nedávno, když se podařilo vybrat přes 105 tisíc liber (asi 3,1 milionu korun) na obnovu vodních zdrojů a další infrastruktury ve válkou poničené severovýchodní Sýrii. Další finanční sbírka právě probíhá, a to pod hlavičkou Umění pro Jinwar – zde je cílem získat 30 tisíc eur na sanitku pro ženskou ekologicky fungující vesnici v rojavském kantonu Džazíra. Podobná forma podpory umožňuje obejít byrokracii humanitárních organizací, jejichž pomoc až příliš často rozebere režim syrského diktátora Asada.

To, co může proti okupaci Rojavy udělat opravdu každý, je nepodílet se na průmyslu spolufinancujícím Erdoğanovu válečnou mašinerii: tedy zkrátka nejedít na dovolenou do Turecka. Nejde ale jenom o peníze. Dlouhodobě věříme, že nestačí vyslovit podporu bojům vzdáleným od Prahy tisíce kilometrů, ale že potřebujeme především převádět do praxe ideje autonomie, vzájemné pomoci, ekologie a rovnosti pohlaví, jež s lidmi v Rojavě sdílíme.

Ať žije mezinárodní solidarita! Braňme revoluci v Rojavě! Braňme ženskou revoluci! (VORR)

BENEFIČNĚ PRO FOOD NOT BOMBS

V pátek 24. července se na zahrádce plzeňského klubu Belfast konala další z akcí na podporu místního kolektivu Food not Bombs. Organizace se ujala dlouhodobě osvědčená Solidarity Crew (DIY Pilsen Gigs).

Již při příchodu na místo bylo jasné, o co se jedná. Pod transparentem „Food not Bombs Plzeň“ byly k dispozici materiály o činnosti kolektivu a množství benefičních triček a nášivek se sítotiskovým potiskem od místní výtvarnice Divé Bány. Naproti pak byl umístěn velký stůl se spoustou dobrot, kterým vévodily veganské výpečky s knedlíkem a zelím. Během malé chvilky se vyřešil i problém s chybějícími přístroji, takže návštěvníci si mohli za dobrovolný příspěvek plnit brůska. K dispozici byly také letáky ke kauze Síť, knihy od Nakladatelství AF a distro s gramofonovými deskami. Kdo chtěl, mohl přinést trvanlivé potraviny či hygienické prostředky, které budou dále distribuovány potřebným.

Když se prostor zaplnil desítkami lidí, byl večer zahájen přednáškou o kořenech Food not Bombs, a zejména o činnosti FNB-Plzeň, která nespočívá jen v každodenním vaření a vydávání jídla. Byla řeč o sociální exkluzi, bezdomovectví, přístupu samospráv (konkrétně o projektu dočasného odklizení bezdomovců za plot na okraji Plzně v souvislosti s nedávnými protikoronavirovými opatřeními). Členka kolektivu za pomoci promítaných obrázků seznámila s dalšími projekty FNB-Plzeň, jako je veřejná šatní skříň, benefiční sbírka knih, zahrada nebo speciální mapka města, a přiblížila způsoby, jimiž se může každý zapojit.

Nedlouho po přednášce začaly hrát pozvané HC/punkové kapely, konkrétně Die Puppen Augen, Say Raid a Forrest Trump. Vystoupení si užívali jak posluchači, tak interpreti. Jednotlivá vystoupení nebyla zbytečně dlouhá, takže ti, kteří neholdují tomuto hudebnímu stylu, rozhodně nepřišli k úhoně. Následně si za mírného poprchávání připravili svůj pult DJs z místního uskupení Red City Riot, aby po zbytek večera pouštěli desky napříč žánry a zábava mohla pokračovat.

Opět se osvědčilo dobrovolné vstupné, takže celkový benefiční výtežek akce byl velmi potěšující, což plzeňský kolektiv FNB kvitoval slovy: „Děkujeme za obrovskou podporu, která nám pomůže pokračovat v našich aktivitách, ale také je dále rozvíjet.“ (AF-PLZEŇ)

FOTBALEM PROTI RASISMU

Když jsem se od vršovických kamarádů dozvěděl, že se chystají v sobotu 1. srpna do Valu u Dobrušky na sedmý ročník fotbalového turnaje s antirasistickým poselstvím, neváhal jsem a připojil jsem se i já. Naše výprava čítala, počítal-li jsem dobře, sedmadvacet lidí, a aby to stálo za to, objednali jsme si při té příležitosti autobus. Takže už cesta na místo probíhala v atmosféře „svědomité přípravy“ – pilo se hodně.

Na místo jsme dorazili kolem půl desáté. Hráť se začalo již od desíti. My jsme sestavili jeden sedmičlenný tým (Vršovice skins) i s náhradníky a zbytek se ujal role podpory. Dokonce jsme měli i vlastního zdravotníka, který v případě potřeby přispěchal s lahví slivovice. Dresy jsme sice vyráběli až na poslední chvíli a i přes neúspěchy v poli jsme se mohli pochlubit nejhlasitějšími fanoušky. Nechybělo nám pyro, zpěv chorálů a transparenty „Proti rasismu“ a „All Colours Are Beautiful“.

Turnaje se účastnilo deset týmů a hrálo se paralelně na dvou hřištích. Hrálo se do pozdních odpoledních hodin. Kdo vyhrál, už netuším, jen že vítězný tým měl rudé dresy a nechyběl mu evidentně trénink. Zato vím, že jsme uhráli zasloužené osmé místo, což nás nikterak neranilo, jelikož jak říká otřepané heslo: „Není nutné vyhrát, ale zúčastnit se.“

Po vyhlášení výsledků a odpálení pyra započala hudební část celé akce. Jen škoda, že nezahráli avizovaní Aculeos. Asi nejlepší dojem zanechala punková legenda Tass. Po kapelách následovalo pouštění z vinilů, do čehož se zapojili i někteří z naší výpravy. Hudba hrála k všeobecnému veselí asi až do čtyř do rána.

Za zmínku stojí zajištěné občerstvení, zvláště veganská thajská polévka měla obrovský úspěch. K duhu přišla i veganská snídaně, kterou si někteří zpestřovali popíjením různých drinků. Kolem jedné hodiny druhého dne jsme se odebrali zpět s pocitem příjemně stráveného letního víkendu. (-MA-)

POTKALI SE NA VRŠANECH

V pořadí čtvrtý Klimakemp, jenž se konal ve dnech od 3. do 6. září, nebyl v projevech občanské neposlušnosti výjimkou, a tak vniklo během sobotního dopoledne (5. září) zhruba sto aktivistů do povrchového dolu Vršany. Důvodů pro to bylo hned několik – nedostačující reakce vlády v otázce klimatické krize či naprostá latentnost v dodržování závazků vyplývajících z podpisu Pařížské smlouvy.

Takto popsal průběh občanské neposlušnosti jeden z aktivistů: Ráno vstávám kolem půl sedmé. Rychlá snídaně. Balím věci a „zkrášluju se“. V osm vyrážíme z kempu. Konec uhlí teď. Včera bylo pozdě. Komentovaná exkurze kolem dolu. „Je to obrovský“. Sbíháme z kopce a vstupujeme do měsíční krajiny. Sekurita nás natáčí na mobil. Běh, chůze, běh. Zastavení u pásového přepravníku. Převlékáme se. Pokračujeme dál k rypadlu. Limity jsme my. Přijíždí policie. Blokujeme rypadlo, ty vole, asi jo! „Chvilka před bouří“. Rozbíháme se. Policie nás blokuje, vyrážíme opačným směrem. Pronásleduje nás sekurita v autech. Blokujeme je lidským provazem. Najíždí do nás. Opět je za námi policie. Měníme směr o 180 stupňů. Probíháme kolem zadržených kolegů. Pokračujeme dál. Další policie. Najíždí do nás antony. Dostávají se před nás. Policista mi podkopává nohy. Jsem na zemi. Přinášejí a přitahují další z nás. Zaklíňujeme se do sebe. Odtrhnout každého z nás jim dává zabrat. Pasivní odpor. Postupně nás odvázejí. Kroutí ruce, vláčí po zemi a kopou. Trvá to hrozně dlouho. Ocitám se v antonu. Zastavujeme. Prohledávají nás a třídí do autobusu. Čekáme. Dostávám do sebe trochu vody a jídla. Zpívá celý autobus. Konečně vyjíždíme. Po šesti hodinách od zadržení nás propouštějí. (-MA-)

PROCHÁZKA PO ŽIŽKOVĚ ANARCHISTICKÉM

Historický spolek Zádruha se dlouhodobě věnuje studiu a přibližování postav a dějin českého anarchistického hnutí v letech 1880–1938. Při té příležitosti provozuje webovou stránku, vydává brožury, pořádá přednášky a výstavy, pečuje o místa spojená s historií hnutí. V sobotu 12. září zorganizoval spolek v rámci doprovodného programu Žižkovské noci 2020 komentovanou procházku dějinami anarchismu na Žižkově.

Kolem druhé hodiny odpolední se před Milíčovým domem kousek od Parukářky sešlo asi 50 zájemců a zájemkyň o radikální historii

této pražské čtvrti, s níž je seznamovali členové Zádruby Karolína a Martin. Skupina pak prošla ulice Chelčického, Jeseniovu či Štítného, kde se konaly zastávky s povídáním o lidech a událostech spojených s těmito místy, například o nejvýznamnějších místních představitelích hnutí, jako byli Michael Kácha, Karel Vohryzek, Marie Müllerová či Ladislav Knotek, o redakcích a tiskárnách anarchistických časopisů nebo o anarchistických spolcích, které zde působily.

Podle reakcí přítomných lze soudit, že se procházka líbila. Ta končila u Hospůdky Nad Viktorou, kde od půl sedmé následoval benefiční koncert pro jídelnu Kuchařek bez domova, projektu organizace Jako doma, která tematizuje ženské bezdomovectví a všemožně ženy bez domova nebo se zkušenostmi s bezdomovectvím podporuje. Než začala samotná hudební produkce, řekla na úvod pár slov zástupkyně organizace Jako doma. Následně s rouškami na ústech přednesla trojice básníků něco ze své poezie. Po přestávce nastoupily hc/punkové kapely At Folsom Prison a Kunta Kinte band. (-BJ-)

RIOT OVER RIVER POPÁTÉ

V sobotu 19. září se již popáté uskutečnil jednodenní antifašistický festival Riot over River, a to na venkovní i vnitřní scéně klubu Cross v pražských Holešovicích. Již anotace festivalu tradičně dala najevo, že v hudbě ani kultuře obecně není místo pro projevy rasismu a fašismu. Svou myšlenkou tato akce navazuje na kampaň Rock against Rasism, která se těšila velkému ohlasu ve Velké Británii sedmdesátých let.

Okolí venkovní stage Crossu bylo již v časných dopoledních hodinách plné života. Stavěly se stánky jednotlivých organizací a kolektivů, mezi nimiž mimo jiné nechyběly Kolektiv 115, Nakladatelství AF, Zádruba, Sea Shepherd či Limity jsme my. Počasí pořadatelům přálo a slunečno vydrželo být celý den. Veganské občerstvení od Food not Bombs bylo záhy také k dispozici, stejně jako zapatistická káva, a tak prvním návštěvníkům k dobré náladě nic nechybělo.

Hudební produkce začala venku po jedné hodině a s přibývajícím odpolednem se začala střídat s produkcí uvnitř klubu. V kavárně probíhaly přednášky na různá témata, jako jsou historie a právní aspekty FNB, klimatická krize (přednášeli aktivisté Limity jsme my) či ochrana oceánů a boj proti lovu žraloků (Sea Shepherd). Po osmnácté hodině se pak v podzemních prostorech klubu rozjela třetí stage žánrově zaměřená na reggae. Poté co venku před klubem dohrála poslední kapela, pokračoval program produkcí techna, junglu a d'n'b. (-MA-)

ZPRÁVA Z INFOPAVLAČE

To, že se na pražském Žižkově chystá po uzavření infocentra Salé nový infoshop, jsem v průběhu léta slyšel z mnoha stran. Vždy to ale bylo v duchu „někdo někde říkal“. Proto když jsem se dozvěděl o naplánované kolaudační párty, měl jsem hned jasno, kam v pátek 2. října večer vyrazím.

Když jsem kolem šesté hodiny dorazil na místo činu do Roháčovy ulice k domu č. p. 20 a zazvonil na zvonek s označením „FNB“, byl jsem po chvilce čekání uvítán členem kolektivu a vpuštěn do domu. Prošli jsme chodbou na dvorek, nad kterým v prvním patře na pavlači (tedy na úplném zosobnění Žižkova) sídlí nově vzniklé infocentrum.

Příprava vegan jídla byla už v plném proudu, takže byla možnost posílit se za dobrovolný příspěvek nemasným burgrem nebo sladkým koláčem z ovesných vloček. Stejným způsobem bylo zajištěno pití, ať už v podobě limonády, piva či nealkopiva. Návštěvníci si v dostatečných rozestupech mohli prohlédnout knihovnu či poslechnout hudbu z gramofonu. Ten byl po čase vystřídán hrou na akordeon, ke kterému se ne jeden z návštěvníků přidal zpěvem.

V pauze zástupci kolektivu představili infoPavlač, jak infoshop nazvali, jako bezpečný prostor pro setkávání, výměnu informací a předávání znalostí, ať už pro jednotlivce či kolektivy, i své plány do budoucna (např. pravidelné veganské komunitní večere, promítání, diskuse, přednášky, workshopy, distribuci antiautoritářských tiskovin či zapatistické kávy).

Poté následovala projekce krátkých dílů animovaného seriálu studentů uměleckých vysokých škol, které si vysloužily potlesk všech přihlížejících. Pak přišla na řadu volná zábava v podobě diskusí a pozdější příchozí měli ještě šanci něco dobrého sníst. Přestože se na místě za celý večer vystřídalo na 40 lidí, kteří si přišli infoPavlač

prohlédnout, nikdo na nikoho neprskal, dodržovaly se dostatečné rozestupy a byla možnost být i venku přímo na pavlači. (-MA-)

BENEFICE, PŘEDNÁŠKY, PROMÍTÁNÍ...

Vedle výše (či jinde v této *Existenci*) zmíněných proběhly od uzávěrky minulého čísla ještě další akce, a to především osvětového charakteru. Jako obvykle jsme se pokusili o jejich přehled, i když s vědomím toho, že nejde zdaleka o všechny:

Přednášky, workshopy, diskuse, promítání...: Autonomní politika v časech klimatického kolapsu (15. 1., Brno); Den solidarity s trans vězněnými (22. 1., Praha); KAFE 115: Extremismus v časech klimatické krize (30. 1., Praha); Critical Readings: David Harvey's 17 Contradictions and the End of Capitalism (6. 2., 20. 2., 5. 3., 16. 4., 30. 4., Praha); Social Screenings: Katiyabaaz (Powerless) (19. 2., Praha); Social Screenings: Orlando (25. 2., Praha); Hry prachu (25. 2., Praha); Jak mluvit o sexuálním násilí a feminismu? (26. 2., Praha); The Patience Stone (27. 2., Praha); Social Screenings: Medium Cool (3. 3., Praha); When China Met Africa (10. 3., Praha); D.I.Y. workshop výroby tetovacích strojků (12. 3., Praha); Workshop: How to stop the emergence of hierarchy? (24. 3., Praha); Bez příjmu platit nájem, tomu já říkám neštěstí! (22. 4., Brno, on-line); Diskusní večer: Pride Ostrava 2020 (26. 5., Brno); Cosmopolitan Readings: Season of Migration to the North (26. 5., Praha); Social Screenings: The Coming War On China (2. 6., Praha); Critical Readings: Judith Butler - Undoing Gender (4. 6., 18. 6., 2. 7., 16. 7., 6. 8., 27. 8., 10. 9., 24. 9., Praha); Social Screenings: In Search Of Balance (9. 6., Praha); Social Screenings: The Wind That Shakes the Barley (17. 6., Praha); Pivo s K115 (19. 6., Praha); Social Screenings: Our Brand Is Crisis (23. 6., Praha); Cosmopolitan Readings: Season of Migration to the North (25. 6., Praha); Social Screenings: Racing Extinction (7. 7., Praha); Police Abolition. Is it possible? (8. 7., Praha); Open talk about Toxic Masculinity (9. 7., Praha); White people, we need to talk #BlackLivesMatter (12. 7., Praha); Social Screenings: Searching Eva (15. 7., Praha); KAFE 115: Antifa? Ha, ha, ha! (16. 7., Praha); Social Screenings: The Wild Boys (22. 7., Praha); Cosmopolitan Readings: A General Theory of Oblivion (23. 7., Praha); Pivo s K115 (24. 7., Praha); DIY Publishing Workshop (29. 7., Praha); On Inequality: Angela Davis and Judith Butler in Conversation (5. 8., 22. 9., Praha); Social Screenings: Black Panthers (11. 8., Praha); Social Screenings: The Battle of Algiers (19. 8., Praha); Cosmopolitan Readings: The God Of Small Things (20. 8., Praha); Social Screenings: Children of the Revolution (25. 8., Praha); Zrod kapitalismu a útlak žen (28. 8., Praha); Social Screenings: Inventing the Future (8. 9., Praha); Social Screenings: Boys Don't Cry (15. 9., Praha); Banner creation meeting for „Enough is enough“ protest (19. 9., Praha); Cosmopolitan Readings: Things Fall Apart (28. 9., Praha); Critical Readings: Didier Eribon - Return to Reims (8. 10., Praha); 2nd Toxic Masculinity Group meeting (9. 10., Praha).

Benefiční akce (koncerty, večere, bazary...): Lidová kuchyně pro Guerilla gardening (29. 1., Praha); Benefice na ABC III (1. 2., Praha); Koncert pro Food Not Bombs Kladno (8. 2., Kladno); Bday115 - benefice u příležitosti 2. výročí existence K115 (15. 2., Praha); Lidovka pro Limity jsme my (15. 2., Praha); Benefiční večere na Jako doma (20. 2., Praha); Benefiční koncert na Kuchařky bez domova (27. 2., Praha); Benefice pro Food not Bombs (29. 2., Praha); 1+6+1. narozeniny Salé (6. 3., Praha); Lidovka pro Rojavu (20. 6., Praha); Benefice pro Food not Bombs (21. 6., Praha); There is no riot on a dead planet - benefiční koncert na podporu hnutí Limity jsme my (15. 8., Brno); Benefice pro Limity jsme my (18. 8., Praha); Benefice pro Limity jsme my (23. 8., Brno); Reggae benefice pro Statek Radosti z.s. (25. 8., Praha); Benefice pro Anarchistický festival knihy (8. 9., Praha); Benefiční koncert pro Neposlušné Brno (11. 9., Brno); Thrash/death metalová benefice pro ženy bez domova (22. 9., Praha). (-BJ-)

SOLIDARITOU PROTI LOGICE PENĚZ

Příchoď globální pandemie nemoci covid-19 odhalil mnohé, například neudržitelnost kapitalistické ideologie, která hlásá, že je člověk člověku vlkem. Na mnoha příkladech jsme mohli vidět spontánní projevy solidárního chování a zdola vycházející vzájemné pomoci.

S počátkem koronavirové krize bylo tragikomické sledovat, jak si v těch dnech kdejaký pravičák bral do huby slovo solidarita, které tihle lidé vždy řadili do slovníku sprostých a tabuizovaných slov. Třicet let ideologické masáže, která stavěla na tom nejhorším z ekonomismu redukujícího společnost na pouhý soubor vzájemně si konkurujících jedinců, sice nechalo na společnosti těžko smazatelné stopy, ale i přes veškerou snahu ji nezničilo, aby naplnilo posvátné thatcherovské heslo, že nic jako společnost neexistuje.

Jenže krize různého druhu ukazují, že neoliberální ideologické poučky prostě neplatí. Ukazují, že mnozí lidé stále nechtějí chápat toho druhého jako konkurenta, a tudíž nepřítele. Ukazují, že věci se nemusí nutně řídit logikou peněz. Ukazují, že profit není všechno. John Holloway k tomu ve své knize *V kapitalismu. Proti kapitalismu. Za hranice kapitalismu* říká: „Naše tvůrčí schopnost se v kapitalistickém systému zcela neztrácí, přetékáme přes něj. Překračujeme jej, existujeme za jeho hranicemi a přesně o to se tady snažíme: snažíme se vytvořit něco, co se neřídí logikou kapitálu.“

Neoliberalismus se snažil celá desetiletí ponechat ze státu jen jeho trestající ruku, která by měla pod kontrolou obyvatelstvo a v případě nespokojenosti se postarala o jeho pacifikaci, a především o ochranu soukromého vlastnictví, které se za tu dobu neuvěřitelným způsobem akumulovalo v rukou uzoučké vrstvy ekonomické elity. V krizi je tak stát často načapán bezradný a neschopný účinné pomoci. Pokud tedy nejde o pomoc těm nahoře, aby byly ochráněny jejich investice a blahobyt. A je jedno, zda mluvíme o ekonomické krizi v roce 2008, o hurikánu Sandy pustošícím v říjnu 2012 východní pobřeží USA či o uprchlické krizi na Balkáně v roce 2015. Ve všech těchto situacích těm nejpostiženějším stát nepomohl. Naopak, vždy se vzedmula vlna solidarity a zdola organizované vzájemné pomoci.

ROUŠKOVÁ EKONOMIKA

A nejinak tomu bylo i letos zjara. Stát zjišťuje, i když se jeho představitelé pokrytecky bijí v prsa, jak jim záleží na občanech, že nemá prostředky na jejich ochranu. V ten samý okamžik, a to ze dne na den, ale začíná fungovat něco pro kapitalistický systém naprosto kacířského. Lidé si začínají pomáhat. Ať už jde o dobrovolníky při pomoci seniorům nebo o tak obyčejnou věc, jako je šití roušek. Lidé jsou schopni se mezi sebou domluvit, co je v jejich silách vyprodukovat, kam podarovat látky a další materiál a jak roz distribuovat výsledné produkty. Vyměňují si know-how a zcela nezištně šijí pro své sousedy, pro kolegy a kolegyně v zaměstnání, pro seniory v okolí, pro zdravotnická zařízení, pro prodavačky. Lidé jsou schopni sami zajistit to, co jim nejsou schopni poskytnout jejich zaměstnavatelé, aby ochránili život a zdraví svých lidských zdrojů. Ti se z nich namísto toho snaží vytěžit, co jen jde. Od toho přeče v kapitalismu zdroje jsou.

Tato solidární sebeorganizace stojí zcela mimo logiku peněz. Ide zcela za hranice kapitalismu, ve kterém jsme jinak donuceni žít. Těto mimo kapitalismus stojící „rouškové ekonomiky“ se účastní jednotlivci i kolektivy, kteří nehledí na svůj prospěch, ale přijde jim normální svobodně něco dělat pro své okolí, pro společnost, do níž jsou tak skrze solidaritu opět začleňovány ohrožené skupiny lidí, vytlačené kapitalismem na okraj, jako jsou senioři či bezdomovci.

Jedna z kapitol zmíněné Hollowayovy knihy nese název „My jsme krizí kapitálu a jsme na to hrdí“. Ano, jako společnost jsme opět ukázali, že i když si nás kapitalismus na různých úrovních podma-

ňuje, my ho dokážeme přetekat a stávat se tak jeho krizí. Nezapomeňme na vazby, které jsme vytvořili, nezapomeňme na jediný steh na roušce, nezapomeňme na pocit, který jsme díky zapojení se do solidární pomoci zakusili, nezapomeňme na radost z dávání i přijímání mimo logiku peněz. Nezapomeňme na to všechno, až se politici budou chlubit, jak vše hrdinsky zvládli, a lovit politické body, až nám zas budou omílat své neoliberální poučky o přirozenosti sociálních nerovností a blahodárnosti prokapávání bohatství shora dolů.

Roušky sice nikoho před nákazou 100% neochrání a stejně tak nepoloží kapitál, který si zcela jistě opět najde cestu, jak se zahojit na obyčejných lidech. Ale při pohledu na roušku si vzpomeňme, že to my jsme krizí kapitalismu, a budme na to hrdí.

KAŽDÝ TROŠKU

Na Instagramu vydala stručný obrázkový návod na výrobu roušek i Anarchistická federace. Vedle toho jsme se tématem zabývali, ať přímo či okrajově v nástěnných novinách A3. Na našem webu jsme přinášeli zamyšlení o potřebě pomoci (nejen v souvislosti s koronavirovou krizí) těm nejslabším, jak u nás, tak například v uprchlických táborech nebo v prostoru okupované Palestiny. Informovali jsme o dění v zahraničí – jak se v Itálii projevuje hlad, když lidem dochází peníze a potraviny; jak řecký stát zneužil koronavirové krize k zákroku proti samosprávné továrně Vio.Me; jak z pohledu anarchosyndikalistů kolabovalo italské zdravotnictví kvůli dřívějším reformám a škrtnům v této oblasti; jak zareagovali zapatisté na územích jejich autonomie; nebo jak se projevovala akční sousedská pomoc ve Francii. Pro potřeby aktivistických kolektivů jsme hned v březnu zveřejnili soubor rad a nástrojů digitální infrastruktury pro bezpečnou a hromadnou komunikaci, tak jak je připravil technologický kolektiv systemli.org.

Na sociálních sítích bylo možné sledovat, jak na přijímaná nebo ignorovaná opatření reagují lidé na různých pracovištích. Takový přehled přinášela například Priama akcia. Na severu Čech pak vznikla Iniciativa pracujících s cílem „vytvořit komunikační síť, ve které by se zaměstnanci z celé republiky vzájemně informovali o situaci na svých pracovištích a na základě toho si různými formami pomáhali, například společně koordinovali protestní akce“. Vyjma mnoha výzev ale projekt neměl doposud žádný výstup a zřejmě byl uložen k ledu.

Aktivisté a aktivistky Kolektivu 115 se v úterý 7. dubna připojili k oslavě Mezinárodního dne zdraví, který letos zdůraznil klíčovou roli zdravotních sester v boji proti pandemii, a to tím, že v centru Prahy vyvěsili transparent „Hanba státu, sláva zdravotnicím!“. Ve svém krátkém prohlášení uvedli: „Stát dlouhá léta zdravotnictví zanedbává. Lidé pracující ve zdravotnictví nejsou dostatečně odměňováni. V krizové situaci stát těmto statečným bojovnicím a bojovníkům ani nebyl schopen zajistit ochranné pomůcky. Zatím to vedlo ke smrti sestry z Thomayerovy nemocnice a k nakažení více než stovky zdravotnic a zdravotníků.“

VOLNOČASOVÁ SOLIDARITA

Bylo úžasné sledovat neuvěřitelné množství nezištných aktivit, jejichž cílem bylo ukrátit druhým dlouhou chvíli, přivést je na jiné myšlenky, pomoci jim vzdělávat se, bavit a mít na dosah kulturní

podněty, které v té době tak chyběly. Navíc bylo skvělé, že se to vše dělo právě mimo logiku peněz.

Nekomerční subkultury byly nadále živé, i když musely upustit od kolektivních kulturních akcí, opustit kluby, hospody, sociální centra apod. Díky internetu je možné zkouknout koncerty kapel, které se přenášejí ze zkušeben či klubů bez živého obecního DJa. DJS dál používají desky a sledovat a poslouchat je mohou lidé prostřednictvím mobilů a počítačů.

Mohli jsme číst o zkušenostech ze zahraničí, kdy hudebníci hrají ve vnitroblocích či na balkonech nebo lidé promítají filmy na fasády domů. Autorská práva, která jsou základem kapitalistické komodifikace kultury, nikdo v takových případech nerespektuje. Kultura je pro lidi, ne pro zisky korporací.

Jednou z možností, jak potěšit druhé, bylo třeba namluvení nějaké knihy. Takový nápad například realizovaly aktivistky z kavárny Tři ocásci, které pod hlavičkou Pátá korona namluvaly knihu *Komunismus (nejen) pro děti* od nakladatelství Neklid či *Příběhy Starého Antonia*, které vydalo Nakladatelství AF. Podobně Radio Tuleň připravilo četbu knihy *Vyžděděnec* od Ursuly Le Guinové.

Mohli jste se pustit do různých filmových archivů (např. Anarchist Film Archive), stejně jako zinových či knižních. Nebo jste se mohli přidat k on-line filmovým středám na Salé. Dostupné byly také různé on-line kurzy. A dalších inspirací a zdrojů by se při troše pátrání našlo ještě mnoho.

KORONA BEZ NÁJMU

Kolektiv I15 zveřejnil v půlce března desatero požadavků, nutných opatření pro omezení ničivých dopadů pandemie koronaviru. Ve třetím bodě s názvem „Pozastavení splátek úvěrů na bydlení, hypoték a placení nájmu“ stojí:

„Krise bydlení si při pandemii nedává pauzu, naopak – výpadek příjmu ohrozí nájemníky i lidi splácející hypotéku. Není možné, aby si člověk musel vybírat, jestli si koupí jídlo, nebo zaplatí nájem nebo splátku. Na ulici by neměl skončit nikdo, pandemie nepandemie. Lidem, kteří se dostali do finančních potíží kvůli koronaviru, se musí umožňovat odložení splátek hypoték anebo nájmu po dobu pandemie. Stejně tak se nesmí stávat, aby v době pandemie docházelo k odpojování vody, elektřiny či plynu domácnostem. (...) Bydlení je právo a obzvlášť v době pandemie nesmí být nikdo připraven o střechu nad hlavou.“

V závěru března upozornila na stejný problém kampaň #koronabeznájmu. V době, kdy demonstrace nepřicházejí zrovna v úvahu, se lidé projeví decentralizovaným způsobem formou letáků a transparentů vyzývajících k neplacení nájmu a solidaritě s těmi, kteří kvůli epidemii na nájem nemají. Kampaň, do níž se zapojili kolektivy i jednotlivci, požaduje dočasné pozastavení nájmu a poplatků za vodu, elektřinu a plyn.

V Praze, Brně, Ostravě, Jihlavě a na dalších místech se objevily nápisy jako „Nemám zájem platit nájem“, „Bez příjmu platit nájem, tomu já říkám neštěstí“, „Nemít prachy na nájem vadí“, „Zastavit práci, zastavit nájem“, „Na, tady máš roušku, Na, tady máš hotel. Děkuju, obojí teď moc potřebuju“, „Bydlení všem po dobu pandemie“, „Odpustit nájem“, „Hodně lidí teď nemá na nájem“, „Bez domova není karanténa“, „Rouška nájem nezaplatí“, „Nemáš příjem? Neplat nájem!“, „Odpustit nájem je stejné jako šít roušky“, „Kde budeme bydlet v květnu?“ apod. Transparenty byly k vidění na balkonech, nábrežích, mostech, v tramvajích... Efektivní se staly také plakáty s nápisem „Koronou nájem nezaplatím“.

Letáky s heslem „Pod rouškou je hlad – solidaritu lidem, ne kapitálu!“ nesly jasné poselství: „Těžko zůstanete doma, když musíte do práce, abyste zaplatili nájem, a těžko zaplatíte nájem, když jste bez práce.“ Své požadavky míří na stát a dodávají: „I skrze momentální situaci se nám stále hmatatelněji ukazuje, že bydlení nemá být byznys, ale právo. Právo, které patří všem a jedině společně.“

Nezáviděníhodná situace některých lidí v souvislosti s jejich existenčními problémy způsobenými pandemií nezůstala bez odezvy, stát začal mluvit o některých záchranných opatřeních a na některých místech nelenila místní zastupitelstva. Někde se dokonce dařilo využít prázdné hotely a hostely pro ubytování potřebných. Poslanecká sněmovna 8. dubna schválila ne úplně dotažený vládní návrh zákona, který omezuje možnost pronajímatelů vypovědět nájemní smlouvu lidem, kterým vzniknou dluhy na nájem v době koronavirové pandemie a z důvodu ztráty příjmů způsobené aktuální krizí.

LIMITY VÝJIMEČNÉHO STAVU

Jako velmi efektivní při solidárních aktivitách se ukázaly být dřívější antiautoritářské organizační vazby různých skupin a kolektivů. Jedním z příkladů může být iniciativa Limity jsme my.

Aktivisté a aktivistky Limitů poskytli v Brně zdravotníkům své zásoby roušek. Následně se účastnili spoluzakládání šicích dílen, kde se až doteď šily roušky. Záměr byl poskytovat roušky hlavně lidem bez domova a terénním pracovníkům, ale posléze se to rozšířilo tak, že byla kapacita šít roušky i pro zdravotnický personál. V těch nevytíženějších dnech se jednalo o několik tisíc roušek denně. Zapojena byla také spousta jiných lidí a iniciativ. Potom začali ochránci klimatu společně jezdit na farmy pomáhat ekologickým zemědělcům a farmářkám. Ti byli ve velké míře sužováni suchem. Dále chodili aktivisté Limitů jako dobrovolníci pomáhat do stanových městeček pro lidi bez domova. Tato místa jsou naprosto neadekvátním řešením, kde lidi bez domova přespávají v polystyrenových iglů v kempech s nedostačující kapacitou, a spousta práce, jako jsou třeba noční směny, leží na dobrovolnících.

Pomoc na ekofarmách neprobíhala jen v okolí Brna a na Vysočině, ale také v nejsevernější části Čech, kde se mimo jiné hodila pomoc se skládáním vlnice.

V Praze se klimatičtí aktivisté a aktivistky zapojili do různých dobrovolnických iniciativ a také věnovali své zásoby dezinfekce skupině Jako doma, která se stará o podporu žen bez domova.

Na internetu připravily Limity jsme my během května sérii „webinářů“, skrze něž sdíleli své zkušenosti s klimatickým aktivismem s širším okruhem lidí.

POMOC NEJZRANITELNĚJŠÍM

V reakci na vyhlášení stavu nouze v souvislosti s pandemií koronaviru se 14. března objevilo prohlášení kolektivů Food not Bombs (FNB, Jídlo místo zbraní) nazvané Solidarita je silnější než strach, v němž stálo: „Přestože si uvědomujeme závažnost situace, hodláme pokračovat v naší činnosti a rozdávat jídlo všem potřebným bez rozdílu. Vyhlášený stav nouze dopadne nejhůře na lidi bez domova nebo ty nacházející se ve špatné finanční či sociální situaci. Tito lidé často nemají prostředky, aby se mohli zásobit potravinami, nebo nemají tyto zásoby kde skladovat. Nehodláme rezignovat na pomoc nejslabším. Odmítáme nečinně přihlížet tomu, jak jsou nejzranitelnější vrstvy naší společnosti nechány napospas. Hodláme proto pokračovat v distribuci jídla všem potřebným. Současně však během rozdávaní hodláme učinit taková opatření, abychom respektovali vládní nařízení, která byla vyhlášena v rámci prevence rozšiřování viru. Naší zbraní je solidarita.“

Prohlášení se objevilo na profilech kolektivů z Ostravy a Prahy. Brněnský kolektiv sice z „důvodu bezpečnosti strážníků a strážnic“ odvolal vydávání jídla plánované na sobotu 14. března v Nových Sadech, avšak k výzvě se následně také přihlásil a ve své činnosti pokračoval. A tak v sobotu 21. března za dodržování vysokých hygienických opatření vydali brněnští aktivisté a aktivistky kolem sedmdesáti zavařovaček plných teplé gulášové polévky a chléb. Roušky, rukavice a dezinfekce byly samozřejmostí také v Hradci Králové, kde místní zarouškový kolektiv vydává polévku dopředu připravenou ve sklenicích. Podobně aktivisté z FNB Liberec rozdali v neděli 22. března potravinové balíčky a také roušky. A již týden předtím používali při přípravě jídla (zabalené chleby s hrachovou pomazánkou, rukolou a cibulí) rukavice, roušky i dezinfekci.

Ve svém úsilí kolektivy FNB nepolevily ani přes občasná protivenství ze strany represivních orgánů, jako tomu bylo například během vydávání jídla na pražském Žižkově v neděli 29. března. Fizlům na místě vadilo samotné rozdávaní a s tím související větší počet osob. Nejdřív řvali na lidi, ať drží rozestupy, to jim ale nestačilo, tak zavolali posily a začali přítomným vyhrožovat a legitimovat je. S jednou paní mluvili tak, že se slzami v očích odešla, že bude radši hladovět než se nechat ponižovat.

ODSOUVEJTE CHUDOBU, NE CHUDÉ

FNB Plzeň popsala pro web afed.cz svou aktivitu na začátku stavu nouze: „Veškerou energii jsme zprvu soustředili na kritickou situaci našich strážníků z řad těch nejzranitelnějších, kteří se neměli kam zavřít do bezpečí karantény, postrádali zdroje k tomu, aby se

zásobili potravinami, zajistili základní hygienu, roušky, dezinfekce či ošacení. Ve druhé polovině března nešlo skoro nic vyfárat, na ulici nepotkali téměř nikoho, u koho by mohli vysomrovat drobné. Zápasili s omezením sociálních služeb, po určitou dobu dokonce ztratili přístup k pitné vodě, když město odstavilo veřejná pítka a ochranky jim zakazovaly vstup na toalety obchodních center. Jako chronické oběti sociálního distancování si státem nově nařízený sociální odstup odtrpěli asi nejbolestivěji.

V březnu jsme zaznamenali jak značné personální posílení našeho kolektivu, tak intenzivnější dohled represivních složek – městské i státní policie. Na přítomnost jejich příslušníků jsme si už dávno zvykli, během prvních týdnů nouzového stavu jich však přijíždělo o poznání víc a hlavně státní policisté intervenovali mnohem bojovněji než obvykle. Bezdomovectví je v Plzni již po léta považováno především za bezpečnostní hrozbu, v čase karanténních opatření tato perspektiva nabyla absurdních rozměrů: bylo potřeba chránit Plzeňáky před nekontrolovaným šířením koronaviru lidmi bez domova. Domnělému porušení nařízení vlády o shromažďování měla na našich akcích bránit zásahová jednotka se samopalem, legitimování členů našeho kolektivu i drobné strkanice.

Naší prioritou se tedy stala ochrana zdraví, relativního bezpečí a důstojnosti našich strávnicků. Postupně, vlivem tíživé ekonomické situace začal počet strávnicků citelně narůstat, v březnu jsme začínali na 60 až 80 porcích a následně už připravovali na 200 balíčků s hlavním jídlem. Chutné a nutričně hodnotné jídlo dokážeme připravovat pouze díky (na naše poměry) velkému počtu dobrovolníků a znatelnější solidaritě okolí. Konečně, nárůst zájmu veřejnosti o naše aktivity vnímáme jako pozitivní dopad této vleklé krize. Daří se nám získávat více surovin na vaření, máme další spolupracující obchod, který nám každý týden věnuje neprodanou a vyřazenou zeleninu a ovoce a obecně pozorujeme větší odezvu naživo i na sociálních sítích.

Dostali jsme rovněž stovky roušek od městského dobrovolnického centra a dalších jednotlivců. Nově jsme během nouzových opatření

začali poskytovat základní ošetření, sháněli jsme sterilní materiál, jako jsou obvazy a gáza, mastný tyl, dezinfekce. Vznikla skupina 12 lidí ochotných se v tomto druhu pomoci dále vzdělávat tak, abychom mohli vytvořit několik akčních týmů a zajistit udržitelnost této aktivity do budoucna. Vytvořila se i menší skupina bezprahových pouličních ‚sociálních pracovníků‘ pomáhajících doprovodem na instituce, návštěvami v nemocnicích, krizovou intervencí, přátelstvím.

Během nouzových opatření v reakci na nařízení vlády město Plzeň začalo plánovat a nakonec na jeden měsíc skutečně zřídilo denní stanové centrum a karanténu pro lidi bez domova. Tento projekt jsme pozorně sledovali od prvotních návrhů a členové našeho kolektivu se na různých úrovních a platformách snažili intervenovat.“

Členové a členky plzeňského kolektivu Food not Bombs bedlivě sledovali každodenní fungování stanového centra, byli v kontaktu s jeho obyvateli. V rámci pravidelného solidárního sdílení potravin, které se konalo v neděli 5. dubna, vyjádřili prostřednictvím transparentů své znepokojení nad přístupem některých představitelů města Plzně vůči lidem bez domova a nad jejich rétorikou. Na transparentech stálo: „Stanové městečko není solidarita“, „Solidarita nečeká na Folmavské“, „Jsme v tom všichni spolu“, „Lidé bez domova jsou nejohroženější skupinou“ či „Seniory také neod-souváme“.

V úterý 9. června se pak při příležitosti zasedání Rady města Plzně před radnicí na náměstí Svobody sešlo asi pětadvacet lidí a demonstrovali zde za velkého zájmu kolemjdoucích, jimž rozdávali letáky, za práva lidí bez domova a proti absenci systémových řešení pro lidi, kteří se vlivem nepříznivých životních situací ocitli na ulici. Tichý protest zahájili pokleknutím, aby zároveň vyjádřili podporu demonstracím proti rasismu a policejnímu násilí, které probíhají ve Spojených státech, odkud se rozšířily i do mnoha evropských měst. Protestní akce nešla přehlédnout, a to už kvůli množství transparentů.

HISTORICKÝ SPOLEK ZÁDRUHA

nabízí následující publikace:

Anarchističtí komunisté ku proletariátu (10 Kč)

A. Šefl – Zničené štěstí. Obrázek z hornického života (35 Kč)

V. Kudlata – Komunistický anarchismus a marxistický socialismus (20 Kč)

Anarchismus a klamně důvody jeho odpůrců (30 Kč)

Mostecká stávka 1906 (60 Kč)

F. Dlouhý – Z pohnutých dob (30 Kč)

Verše pro Kuchařky (poezie, 50 Kč)

Anarchismus na Žižkově na přelomu minulého století (20 Kč)

K. Vohryzek – Abeceda anarchismu (20 Kč)

Snadný jako hračka (poezie, 20 Kč)

I. (Georges) Thonar – Co jsou a chtějí anarchisté (20 Kč)

G. Yvetot – Abeceda syndikalismu (20 Kč)

Tajná anarchistická tiskárna Hluboká 1885 (30 Kč)

A. V. Haber – Listopad (20 Kč)

F. Vágner – Z počátku hornického hnutí na severu (20 Kč)

Noční chod (25 Kč)

L. Knotek – čelní představitel českého anarchosyndikalismu (35 Kč)

H. Holub – vzpomínky na nestora severočeského anarchismu (60 Kč)

První severočeská hornická stávka 1882 (20 Kč)

Šibenice pro anarchistu! (30 Kč)

Tomeš Kaše – průkopník anarchismu hornického severu (100 Kč)

více info na <http://zadruha.org/>

Hlavní téma tohoto čísla anarchistické revue Existence je více než aktuální. Reaguje na výzvu, kterou před nás klade klimatická krize. Nebudeme tedy podrobně rozebírat, co je příčinou prudkých klimatických změn, ani co říkají různé modely jejich budoucího vývoje. Tuto krizi bereme jako vědecky a empiricky doložený fakt. My se zaměříme na reakci na krizi, boj za klimatickou spravedlnost a možnosti, jak ho vést z antiautoritářských pozic.

KLIMATICKÁ KRIZE

Pokud mluvíme o nějaké krizi, měli bychom znát nejen její projevy, ale také příčinu. A také musíme mít nějaký důvod považovat daný stav za krizi. Pokud mluvíme o změnách klimatu, pak jejich příčinou je razantní nárůst průměrné teploty. Ačkoli by se mohlo zdát, že oteplení o jeden stupeň není nic moc, skutečnost je zcela jiná, zvláště jestli jde o nárůst v tak krátkém časovém období, které odstartovalo průmyslovou revoluci a s ní spojenou dosud nevídanou produkcí oxidu uhličitého (CO₂). Změny teplot na Zemi byly v její dlouhatánské historii zaznamenány mnohokrát, nikdy však nešlo o změnu tak prudkou.

O tzv. skleníkovém efektu a globálním oteplování se mezi odborníky mluví se vzrůstající intenzitou již zhruba sedmou dekádu. Následky těchto jevů můžeme nějakou dobu sledovat v přímém přenosu – například katastrofální sucha nebo na druhou stranu ničivé bouře a záplavy – to vše s rostoucí intenzitou a četností. Vedle toho dochází k mizení horských ledovců a tání dosud věčného ledu na obou pólech, požáry likvidují obrovské plochy vegetace, a to dokonce i v oblasti severního polárního kruhu, ubývá podzemní voda, některé z tichomořských ostrovů jsou již neobyvatelné kvůli stoupající hladině oceánů. Celý proces pak akceleruje únikem metanu, který je několikanásobně silnějším skleníkovým plynem než CO₂, z tajícího permafrostu či postupujícím odlesňováním Amazonie. Ukazuje se, že se zatím naplňují ty nejčernější scénáře krize, s nimiž se ještě před několika lety skoro nepočítalo.

Mluvíme o krizi, jelikož je takovou situací postižena velká část obyvatel planety, ať už přímo dopadem přírodních katastrof či doprovodnými jevy, jimiž jsou kupříkladu vynucená klimatická migrace, válečné konflikty nebo negativní ekonomické dopady. Mluvíme o krizi, jelikož není vidět světlo na konci tunelu, nepočítáme-li světla proti nám se řítícího rychlíku. Mluvíme o krizi, jelikož již dnes je zřejmé, že jejími oběťmi jsou zejména budoucí generace.

PRŮMYSL ZKÁZY

Klimatická krize je způsobena průmyslovou činností. V první řadě jde o tzv. fosilní průmysl, tedy na sebe navazující technologické procesy končící vypouštěním CO₂ do ovzduší. Jedná se zejména o těžbu uhlí, jeho transport a následné spalování v uhelných elektrárnách, popř. rovnou v některých průmyslových provozech.

Mladším sourozencem takového molochu je ropný průmysl, který na sebe vedle těžby ropy váže celý automobilový průmysl. Ten nejenže vyrábí auta, která spalují ropné produkty, ale má za sebou stoletou propagandu individualizace v dopravě. Jejím účelem je přijít si přes prodej více aut a více ropy na větší zisky. Stejně jako osobní přeprava je čím dál individualizovanější i doprava nákladní.

Ač se o tom mluví spíše okrajově, je velkým přispěvatelem klimatické krize zemědělství, zejména to korporátní. V první řadě masný průmysl, jenž není ničím jiným než zpeněžením utracených zvířecích životů, vede k ohromné produkci metanu. Pokud k tomu přidáme odlesňování, velkoplošné monokulturní pěstování zejména krmných plodin, vyčerpávání a kontaminaci vodních zdrojů atd., nemůžeme prostě průmyslové zemědělství ve svých úvahách a bojích opominout.

TÉMA EXISTENCE: KLIMATICKÉ HNUTÍ

ANTIKLIMATICKÁ LOBBY

Když mají zmíněná průmyslová odvětví tak špatný dopad na ekosystémy i na samotné klima, proč jsou stále tak protežována, dokonce často i dotována z veřejných prostředků?

Je třeba mít na paměti, že velký průmysl, zejména ten fosilní, je jedním z pilířů kapitalistické ekonomiky minimálně od průmyslového nasazení parních strojů. Přední uhlobaroni měli vždy vliv i na politiku států a fosilní průmysl je s moderními státy takřka propojen. Jde tedy o značný, téměř 200 let trvající vliv, nejen finanční, ale také politický. Nic na tom nezměnilo ani zavedení státního kapitalismu v tzv. socialistických zemích, kde se ve výsledku průmysloví technokrati a straničtí aparátníci s přírodou také nijak nemazlili.

Tzv. fosilní lobby je velmi silná. Také za ní stojí svět velkých financí a nahrává jí provázanost s politickými elitami, jež není nikterak těžké zkorumpovat, aby namísto zájmu lidí jednaly v zájmu kapitálu. Jako anarchisty a anarchistky nás to nepřekvapuje. Tak je prostě nastavena buržoazní demokracie.

Není tedy divu, že i přes konsenzus vědecké komunity, že změny klimatu vlivem činnosti lidí jsou jasná věc, se stále vynořují pochybovační takzvané vědci, jejichž jména jsou na výplatních listinách fosilních korporací. Mohlo by být s podivem, že média stále dovolují takovým hlasům, aby byly slyšet, a navozují falešný dojem jakési diskuse dvou různých názorů. Jenže klimatická krize není názor, je to fakt. Když se ovšem podíváme, kdo většinu médií vlastní, nebo kdo jsou jejich velcí inzerenti, dáme si snadno dvě a dvě dohromady. Prostě peníze vládnu a skrze média ovlivňují postoje lidí.

KDO PLATÍ ŠKODY?

Kouzlo „průmyslu zkázy“ je v tom, že bere zisky a neohlíží se na škody. Proč také, když si skrze pojištění politické moci dokáže zajistit, aby po něm náhradu škod nikdo nevyhmáhal.

Škody, tzv. externality, které průmysl páchá a projevují se například poškozenou přírodou, degradovanou půdou, zničenými vodními zdroji, ale také mrtvými či zdravotně postiženými, buď lidem nikdo neuhradí, tzn. musí si sami pomoci, jak umí, nebo jsou nějakým způsobem řešeny z veřejných rozpočtů, či jsou prostě odloženy a ponechány jako dědictví dalším generacím.

Argumentem vlastníků kapitálu pak je, že by při zaplacení veškerých externalit bylo vyprodukované zboží či služby nekonkurenceschopné. Spotřebitel má slyšet na to, že by potom pro něj bylo všechno drahé, a je postaven do role komplice, jenž vlastně takovou politiku vyžaduje.

Takové jednání je vlastní kapitalismu, kde je nejdůležitější pro maximalizaci zisků minimalizovat vstupní náklady. Bezohledná kořistnická povaha kapitalismu jde bez přehánění přes mrtvolky, zanechává za sebou zbláčené komunity, vytěžené zdroje a lidi, zničenou přírodu a klima, které připomíná spíše horskou dráhu než nějaký stabilizační prvek planety utvářený po miliony let.

MY JSME 99 PROCENT

V různých statistikách se uvádí, které státy produkují nejvíce CO₂. Vedle Číny to jsou Spojené státy následované Evropskou unií. Historicky vzato pak seznamu producentů vévodí USA a EU. Můžeme také

přepočítávat produkci jednotlivých států na jednoho obyvatele, ale stále nám to nic neříká o podstatě věci. Jen víme, kde byla a jsou průmyslová centra chrlící do atmosféry oxid uhličitý.

Zajímavější čísla bychom však získali, pokud bychom si odmysleli státní hranice. Jaký podíl by pak byl, kdybychom nebrali v potaz, kde byly skleníkové plyny vyprodukovány, ale kde bylo spotřebováno zboží a služby, které si takovou produkci vyžádaly?

A nejjvíc vypovídající by bylo, kdybychom mohli vidět statistiku, která by počítala se sociální stratifikací. A to nejen čísla, o kolik víc CO₂ je třeba pro příslušníka horního jednoho procenta. (Nejbohatší procento světové populace je zodpovědné za více než dvojnásobné množství emisí vypouštěných do ovzduší ve srovnání s celou chudší polovinou lidstva.) Měli bychom se podívat, jaký kdo má zisk z ničení klimatu. Pak by to s největší pravděpodobností vyhrálo horní promile nejbohatších nad zbytkem světa.

O čem to vypovídá? Podobně jako na tzv. trhu práce, v otázce nezaměstnanosti, pracující chudoby, exekucí, dluhových pastí apod. sledujeme v přímém přenosu jednostrannou třídní válku. Ekonomické elity maximalizují své zisky bez ohledu na kohokoliv. A nemějme obavu, že by tato početná nepatrná společenská vrstva nebyla dobře zabezpečena i v případě klimatické katastrofy.

IGNORANTSKÝ STÁT

Dopady klimatické krize jsou jasně viditelné nejen v globálním měřítku, ale i na území většiny států. Přesto se naprostá většina z nich chová naprosto ignorantsky a pokrytecky. Příkladem budiž podpis Pařížské dohody v roce 2015, kde se představitelé 195 států zavázali k ochraně klimatu, a zároveň dali najevo, že této dohodě nehodlají dostát. Po pěti letech od podpisu je to víc než zřejmé.

Pro anarchisty je to jen potvrzením toho, že stát je pevně provázán se zájmy kapitálu, zvláště toho dlouhodobě etablovaného, a že státu ani kapitálu na lidech nezáleží, na prvním místě je ochrana investic a zajištění zisku. Česká republika není výjimkou, spíše potvrzením.

Kde však stát prostředky nešetří, je represe vůči přímým akcím klimatického hnutí. Policejní nasazení k ochraně fosilního průmyslu nikoho nenechává na pochybách. Stejně jako udržování fosilní infrastruktury a udělování výjimek k provozu uhelných elektráren vlivných uhlobaronů.

Další strategií se stal izolacionismus. Markantním příkladem jsou Spojené státy s prezidentem Trumpem v čele. Jeho politikou je ignorovat jakýkoliv morální imperativ globální zodpovědnosti a podpořit tak domácí fosilní průmysl pod heslem „America first“. Není divu, že popírání klimatické krize je pro Trumpa samozřejmostí. Žel není ve světě sám. Rostoucí tendence k autoritářství a nacionalismu jdou velmi často ruku v ruce s ignorováním či rovnou popřením naléhavosti řešit účinně změny klimatu.

ZELENÝ KAPITALISMUS

Jinou linií reakce kapitálu na klimatickou krizi, nebo spíše na stále větší tlak zdola na její řešení, je natření kapitalismu na zeleno.

Je jasné, že pokud se chceme zbavit fosilního průmyslu, musí dojít k využití jiných zdrojů energie. Jenže kapitalismus jede na myšlence neustálého růstu. Takže zatímco bychom se měli orientovat zejména na snížení energetické spotřeby, jsou nám nabízeny další zdroje pro zbytečné plýtvání. Fosilní průmysl se drží zubynehty a bude tak činit, dokud mu to nebude znemožněno právě tlakem zdola. Vedle toho se ale rozmáhá obchodování s šetrnějšími výrobkami. Jenže i tady platí u velkých hráčů pravidlo co nejjvíc trhnout, pokud možno na dotacích. Jde o další způsob kapitálu, jak se dostat k veřejným prostředkům. Snaha o záchranu planety tu nehraje žádnou roli. Jde zase jen o investiční příležitost. Na kořistnické povaze systému a hlubokých sociálních nerovnostech se nic nemění.

Není to nic proti alternativním zdrojům. Ty jsou nutností. Jen je potřeba hledět nejen na jejich environmentální, ale i sociální pozadí. Zároveň je nutné zdůraznit, že nejde spoléhat na kapitalismus, jenž zničehonic přijde s novými technologiemi, které zachrání svět a lidstvo před katastrofou, a pojedje se dál ve vyjetých kolejích, jako by se nechumelilo.

KLIMATICKÁ SPRÁVEDLNOST

Klimatická krize je globální problém. Vyžaduje tedy také globální přístup. A tudíž i klimatické hnutí musí být, a naštěstí je, globální. Svým způsobem navazuje na alterglobalizační hnutí, které požadovalo globální sociální spravedlnost. Proto dnes také mluvíme v souvislosti s klimatickou krizí o boji za spravedlnost klimatickou.

Pokud mluvíme o spravedlnosti, bereme jako předpoklad existenci nerovnosti. Tyto nerovnosti jdou napříč světem – bohatý sever versus chudý jih, jenž byl dříve kolonizován teritoriálně, aby následně područí změnilo svůj charakter do podoby kolonizace ekonomické. O další nerovnosti jsme už mluvili, o té sociální, kdy zisk z vykořisťování lidí, ničení ekosystémů a změny klimatu putuje k uzoučké skupině lidí.

Klimatická spravedlnost znamená, že jedna část světa přestane hromadit bohatství na úkor druhé části a malá skupinka lidí na úkor zbytku populace. Počítá ale i s těmi čerstvě narozenými či ještě nenarozenými, na jejichž úkor si předchozí i současné generace užívaly výtěžky průmyslové revoluce.

ODPOR

Ohledně klimatické krize by se našlo poměrně dost subjektů, které bijí na poplach. Jednak to jsou vědci, klimatologové, ekologové, lidé zabývající se oceány, ledovci, vodními zdroji apod. Jejich slovo má sice svou váhu, ale nejde o aktivisty, kteří by své závěry dokázali účinně komunikovat na veřejnost.

Vedle toho existují profesionální ekologické organizace, které pracují s vědeckými studii a snaží se je dostat mezi politickou reprezentaci a do médií, kde ovšem často narážejí na mnohem lépe financovanou fosilní lobby.

Dalším segmentem, a to tím nejdůležitějším, jsou pak hnutí zdola, která se snaží různými způsoby vytvářet veřejný tlak na politickou reprezentaci a otázku klimatické krize zviditelnovat.

Zvláště výrazným proudem těchto hnutí se ukázali být v posledních pár letech středoškoláci, kteří si uvědomují, že jde především o jejich generaci, která převezme odkaz svých do budoucna nehlédících technokratických předků.

ORGANIZOVAT SE

Současná kapitalistická ideologie se vyznačuje silným důrazem na individualismus. Ten však v tomto podání není žádnou vizí svobodného a nezávislého jedince. Naopak pěstuje obraz silně závislého individua a navíc osamocené. Právě mladí lidé mohou díky společné akci a organizování se čelit tzv. klimatickému žalu, pocitu bezmoci s danou situací něco dělat, a vidět budoucnost přece jen s trochou naděje.

Organizování dává pocit kolektivní síly. A nejen to. Díky horizontálnímu organizování může člověk získávat zkušenosti se skutečně demokratickým rozhodováním, nacházet nová spojení v boji i nová osobní přátelství. Jednotlivec se tak může učit ozvat se i při snaze řešit jiné problémy a konflikty.

Klimatické hnutí hojně využívá během přímých akcí princip občanské neposlušnosti. Někteří si sice chtějí zachovat vážnost a odmítají ho, aby záhy zjistili, že si jich nikdo nevnímá, systém je nechápe jako žádnou hrozbu, a tudíž jim ani nevěnuje pozornost. Zamýšlení nad občanskou neposlušností je dobrým odrazovým můstkem k přemítání o legitimitě institucí, jimiž jsou stát, vláda či policie, a vůbec o nesmyslu, že kapitalismus sice není dokonalý, ale je to nejlepší z možných světů. Organizování se totiž podporuje pocit, že jiný svět je možný.

Jednou z důležitých událostí v klimatickém kalendáři u nás jsou bezesporu tzv. klimakempy pořádané platformou Limity jsme my. Vedle spektakulární přímé akce, která je v závěru vždy doprovází, jsou prostorem pro spojování a poznávání se, praktikování principů spolurozhodování, podílení se na nehierarchické organizaci práce, vytváření afinitních skupin a v neposlední řadě pro zažití pocitu solidarity, který nedokáže nic nahradit.

Z anarchistické perspektivy je organizování se na principech rovnosti a nehierarchické samosprávy jedním z klíčových momentů. Jsou-li takové principy v hnutí přítomné, pak v něm často nalezneme právě i anarchisty a anarchistky.

POŽADAVKY

Anarchistické hnutí se zpravidla nedožaduje vládní politiky a mocných tohoto světa, aby dělali nějaké ústupky a jednali ve prospěch obyčejných lidí. Vlády pro nás nejsou partnery, jelikož neuznáváme jejich pochybnou legitimitu. Naším cílem není na růžovo ani na zeleno natřený kapitalismus, nýbrž jeho odstranění coby zhoubné ideologie a ještě zhoubnější praxe.

Klimatická krize nás ale staví před nutnost řešit problém teď hned, aby krize, která má a bude mít své následky, nepřerostla v katastrofu už neslučitelnou s existencí lidstva tak, jak jsme byli doposud zvyklí. Klimatické hnutí tedy razí především politiku požadavku. Svými akcemi chce mobilizovat část veřejnosti, kterou by politici museli brát vážně, a právě po politikách požadovat, aby zajistili konec využívání fosilních paliv, popř. další nezbytné kroky k omezení produkce skleníkových plynů.

Coby anarchisté se považujeme za součást hnutí za klimatickou spravedlnost a podporujeme snahu o účinný tlak na politiky. Tím to celé pro nás ale nekončí. Chceme spravedlnost klimatickou i sociální. Chceme odstranění kapitalismu. Chceme globální svobodnou a samosprávnou společnost, která zvnitřní heslo „Mysli globálně, jednej lokálně“ a decentralizovaně budou její svobodně organizované součásti nakládat se zdroji tak, aby neohrožovaly samy sebe, ani nikoho jiného na planetě nebo v budoucnosti.

Cílem ani prostředkem klimatického hnutí nesmí být strašení apokalypsou, nýbrž vytváření vize, jak dělat věci jinak, bez vykořisťování lidí, přírody a budoucích generací.

OSOBNÍ ODPOVĚDNOST

Pokud chce někdo zlehčovat klimatické aktivisty a aktivistky, předhazuje jim osobní odpovědnost a ve své zoufalé snaze jim vyčítá, že

*Pokud se čeští anarchisté a anarchistky organizují spolu s ostatními v boji za záchranu klimatu, je to zpravidla na akcích nebo přímo v rámci platformy **Limity jsme my**. Abychom ji přiblížili, požádali jsme o rozhovor jednoho z jejích aktivních členů.*

Kdy ses začal zajímat o problematiku změn klimatu?

Víc jsem se o tuto problematiku začal zajímat asi až v roce 2017, po prvním klimakempu. Na první klimáč jsem jel s vědomím, že s planetou to není vůbec dobrý a je nejvyšší čas s tím něco dělat, ale do té doby jsem tomu nevěnoval tak velkou pozornost. Jet na první klimakemp mě namotivovaly reporty z německého Ende Gelände. Fascinovala mě síla lidí postavit se svými těly uhelné infrastrukturu, která ničí naši planetu. Chtěl jsem být u toho, když se něco podobného začalo formovat i u nás.

Proč sis pro své zapojení do klimatického hnutí vybral právě **Limity jsme my**?

Kromě do té doby krátkého působení ve Food not Bombs jsem se žádnému aktivismu nevěnoval a nebyl v žádném kolektivu. Ačkoliv se mi líbily počiny squatterského hnutí jak v ČR, tak v zahraničí, ale třeba i akce Greenpeace, byl to pro mě dost vzdálený svět. Z Limitů jsem měl pocit největší otevřenosti a ve spojitosti s uvědoměním si závažnosti klimatické krize jsem se k Limitům také později přidal.

Jak platforma **Limity jsme my** vznikla, co má za sebou a jaké jsou její základní cíle?

Limity jsme my vznikly v roce 2015 v reakci na vládní návrh na prolovení limitů těžby hnědého uhlí na dolech Bílina a ČSA. Limity or-

určitě někdy použili plastový sáček, jeli autem či podobný nesmysl. Jde asi o tu nejpokleslejší argumentaci, která má odvést pozornost od systémových příčin klimatické krize. Přesně ale zapadá do ideologické výzbroje kapitalismu. Ti nahoře sklízí zisky a odpovědnost je sváděna na osamělého jedince, což v něm má vyvolat pocit viny a sebrat mu tak morální právo na kritiku fosilního průmyslu, stejně jako toho agrárního či dopravní politiky.

Etická spotřeba je jistě důležitou součástí životního stylu mnoha klimatických aktivistů a aktivistek. Bylo by však naivní si myslet, že nás spasí, když karty jsou rozdány tak, jak jsou. A ještě naivnější by bylo myslet si, že kritikům klimatického aktivismu jde upřímně o ekologickou spotřebu.

ZMĚŇME SYSTÉM

Na akcích za klima často najdete anarchisty a anarchistky za heslem „Změňme systém, ne klima“. To je totiž ten skutečný požadavek. Záchrana klimatu se neobejde bez změny systému, bez realizace vize, která bude postavena na úplně jiných, takřka opačných principech, než na jakých stojí kapitalismus. Boj za klima je pro nás tudíž zároveň bojem proti kapitalismu.

Boj za klima je pro nás bojem antiautoritářským. Tomu odpovídá i volba společenství a zapojení do širších kruhů klimatického hnutí. Pokud by hnutí nekorespondovalo s principy horizontality, autonomie a přímé demokracie, pak nemá smysl v jeho rámci požadovat klimatickou spravedlnost tak, jak ji chápeme, včetně jejího sociálního rozměru.

Boj za klima je pro nás propojením dalších bojů. Jako je ten za práva pracujících (nejen těch, kteří by přišli při likvidaci fosilního průmyslu o svá místa), za práva domorodých obyvatel, za práva menšin... Proto je pro nás přirozené při klimatických akcích používat symboliku ženských milicí v Rojavě či povstaleckých indiánů na jihu Mexika.

LIMITY JSME MY

ganizovaly různé protestní akce a dokázalo se zabránit prolomení limitů těžby na dole ČSA a tím zachránit přilehlou obec Horní Jiřetín, které hrozilo zboření. To samé se žel nepodařilo na dole Bílina. Limity mají za sebou už čtyři klimatické kempy. To je naše nejviditelnější aktivita. Ale mimoto jsme pořádali bezpočet menších akcí, happeningů, přednášek a vzdělávacích akcí pro začínající aktivistky a aktivisty. Naše základní cíle se točí především kolem snahy co nejdříve ukončit těžbu a spalování uhlí, protože emise z fosilních paliv, mezi které uhlí patří, jsou stěžejní příčinou změn klimatu.

V čem jsou **Limity** specifické, například oproti běžným ekologickým nevládkám či jiným skupinám?

Oproti běžným nevládkám jsme úplně jiný typ aktéra. Jsme grassrootové hnutí, které nemá pevnou strukturu ani členství. Lidé považující se za součást hnutí nemusejí mít žádné odborné znalosti, neprocházejí žádným přijímacím řízením. Jsme otevření všem, kdo souhlasí s našimi základními hodnotami. Je na každém jeho nebo její míra zapojení, a kdo se přidá, může určovat směr hnutí. Snažíme se dělat otevřené akce, do kterých se může zapojit kdokoli. Oproti jiným hnutím, jako je třeba Extinction Rebellion (XR), jsme více političtí, řekl bych. XR se snaží vystupovat apoliticky, upozorňovat na závažnost změn klimatu. To ale podle mě nestačí. Je třeba přinášet

konkrétnější vize nového světa. Lišíme se například i v některých taktikách v rámci přímých akcí.

Jaké je to být v hnutí mimo největší centrum všeho dění, Prahu a Brno? Jak se do Limitů mohou zapojit noví lidé?

Tohle je zajímavá otázka, na kterou není jednoduchá odpověď. Z jistého hlediska je občas dost frustrující být mimo centrum dění a lidi z hnutí potkávat nepravidelně na akcích nebo plénech. Je pak složitější cítit se opravdu součástí hnutí, když tam ty mezilidské vazby nejsou tak pevné jako mezi jinými, kteří se potkávají mnohem častěji. Ale tohle je hodně o mém pocitu a mojí zkušenosti. Avšak dokážu si představit, že to může někoho odradit v dalším zapojení do hnutí a někdo tenhle pocit nemusí vůbec zažít. V tomto ohledu – hlavně v začátcích – je důležitá pozornost lidí z hnutí vůči těm novým. Formálně se zapojit do kolektivu je vlastně dost jednoduchý. Stačí přijít na plénum, které se koná obvykle jednou za měsíc či dva měsíce. Pléna jsou otevřená pro nové lidi, kteří třeba neznají vůbec nikoho v kolektivu. Hned na začátku je pro ně připravený úvod, aby se mohli zorientovat. Další možností je přijít na nějakou místní schůzku buď v Praze, nebo v Brně, které se také konají pravidelně. No anebo když má někdo konkrétní nápady, co by chtěl v hnutí dělat či s čím aktuálně pomoci, stačí napsat na nějaký komunikační kanál a domluvit se.

Jak jsi prožíval letošní klimakemp?

Letošní klimakemp byl pro mě dost nejistá záležitost. Hlavně narážím na situaci ohledně covidu-19 a také situaci kolem pozemku, který jsme po intervenci fízlů sháněli dost na poslední chvíli. Ale nakonec sehnali a vše dopadlo podle těch nejlepších scénářů. Samotný průběh klimáče jsem si dost užíval, ostatně jako každý rok. I letošní akce ve Vršanech byla osvěžení a vlastně i docela úspěch. Podařilo se nám proniknout na dno dolu a po cestě zablokovat dva velké těžební stroje. To v českém prostředí není úplně lehký úkol ve srovnání např. s Německem, kde se akcí účastní tisíce lidí a zároveň používají ostřejší taktiky vůči policii.

Jaký je vlastně smysl klimakempů? Bezsporu má více rovin.

Tak určitě. Jedna z nich je vzdělávací, kterou jsme bohužel letos museli z kempu přesunout do dvou vzdělávacích víkendů na podzim, kvůli nejistotám spojeným s covidem. I ty jsme ale nakonec museli zrušit. Nicméně předcovidové kempy měly několikadenní program, kdy probíhalo třeba osm přednášek, diskusí a workshopů denně. Snažíme se otevírat témata, jako je nerůstová ekonomika nebo energetická demokracie, přijímá hosté a hostky ze zahraničních univerzit, ale snažíme se také navazovat spojenectví a pořádat například panelové diskuse s různými skupinami mimo aktivistickou bublinu, ať už s odbornými, dobrovolnými hasiči nebo starosty malých udržitelných fungujících obcí.

Další rovinu vidím v tom, že je tam spousta lidí z různých kolektivů a prostředí a nějakým způsobem se mezi sebou síťují, vymýšlejí nové věci a akce. Na kempu je také prostor pro skill-sharing a předávání aktivistického know-how, od workshopů mluvení na demonstracích po akční tréninky.

Celý kemp je i ztvárněním jiné logiky než té sobecké, vykořisťující a spotřební, o kterou se opírá naše společnost. Každé ráno probíhá plénum, na kterém si lidi společně rozdělí úkoly nutné pro provoz kempu, třeba doplňování vody, práce v kuchyni, noční hlídky. Během kempu se taky vybírají peníze na jídlo a nezbytné náklady – každý ale může přispět více nebo méně, podle svých možností. Chceme, aby si lidi, kteří na kemp přijedou, sami určovali jeho podobu a fungování.

A pak ta nejviditelnější rovina je uzmut si velký mediální prostor skrze akce občanské neposlušnosti a tím poukázat na nespravedlnost, která se točí ohledně spalování a těžby uhlí.

S Limity spolupracuje nemálo anarchistů a anarchistek. V čem jsou si blízcí a co si vzájemně mohou dát?

Spojuje nás určitě mnoho hodnot a metod sebeorganizování. Například kolektiv nemá žádnou formální hierarchii, odmítáme v rámci kolektivu jakýkoliv útlak jedince. Rozhodujeme se konsenzuálně, hlásíme se k přímé akci, která ale může mít řadu podob. To jsou věci, které nás spojují a sblíží. V Limitech se dlouhodobě snažíme fungovat mezi sebou tak, jak bychom si přáli, aby fungovala společnost obecně, žít a vytvářet tu alternativu tady a teď. Nejlépe to jde zažít přímo na kempu, ale i v průběhu celého roku. Snažíme se o sebe samé a o sebe navzájem pečovat, být vůči sobě solidární, starat se o to, zda se všichni v hnutí, na kempu mají dobře. Kromě toho, že usilujeme o konec uhlí a klimatickou spravedlnost, chceme žít ve společnosti plné solidarity a participace. Mnoho z nás pak tyhle základní principy komunikace s ostatními lidmi praktikuje i mimo hnutí a očekává nehierarchické fungování a konsenzuální

rozhodování třeba ve škole nebo v práci. Někdy to nevyjde, ale v tomto se myslím anarchistickému hnutí dost podobáme.

Jak se projevují pokusy represivních složek o omezování klimatických protestů? A jak je vnímáš v širším kontextu?

Jednu z aktivit policie jsem už zmínil výše. Šlo o to, že policie před hlasováním rady Staňkovic o pronájmu pozemku pro náš kemp navštívila zastupitele obce a vymluvila jim, aby nám pozemek pronajali. Což byl z pohledu našeho advokáta nezákonný postup. Ve výsledku nám tím ale spíše pomohli. Každopádně se nejde spoléhat na to, že policie jedná v rámci zákonů, a s tím musíme počítat. Máme i vyhrané soudní spory, kdy nám soudy daly za pravdu v případě hromadné identifikace osob, co přijížděly na předchozí kempy, nebo v případě nedůstojného zacházení se zajištěnou aktivistkou. Stále se také musíme potýkat se snahou spojovat nás s politickým extremismem. Toho pak často argumentačně využívají různá média nebo fosilní korporace a na veřejnosti to naneštěstí funguje. Přitom je to naprosto legrační v době klimatické katastrofy. Jestli je klimatické hnutí extremistické, pak by každý měl být extremistou. Přitom opravdový politický extremismus sídlí ve Sněmovní ulici. Jsou to politici, kteří ničí budoucnost jak svým obyvatelům, tak lidem z jiných států, především na globálním jihu, kde mají důsledky klimatické změny mnohem tvrdší ekologické a sociální dopady.

Jaký je podle tebe nejlepší přístup v komunikaci s „veřejností“

ohledně otázek klimatu? Čistě vědecká fakta či strašení apokalypsou evidentně nejsou neúčinnější?

Dle mého názoru čistě informovat o klimatické změně a nepřinášet pozitivní politické názory nestačí. Stejně tak, jak říkáš, strašit apokalypsou. To může lidi naprosto paralyzovat a uzavřít do sebe s pocitem, že stejně už změna není možná. Důležité je přicházet s vizí jiného možného světa. Je hodně důležité neustále redefinovat svobodu. Snažit se ukázat lidem, že zavřením uhelných elektráren a využíváním obnovitelných zdrojů více získáme, než ztratíme. A zároveň být realistický v tom, že nepůjde vše změnit ze dne na den. Ale s velkou mobilizací společnosti jsme schopni velkých věcí. Naprosto stěžejní je environmentální témata spojovat se sociálními a umět jasně pojmenovat aktéry, kteří zaplatí náklady na přestavbu z fosilně kapitalistické společnosti na bezuhlíkové sociálně spravedlivou společnost.

Na akcích Limitů se často objevuje heslo „Neměňme klima, změňme systém“. Jaký je jeho obsah v práci platformy?

Jeho obsahem je, že cílíme na strukturální změny ve společnosti, bez kterých prohlubující se klimatickou krizi nepůjde zastavit. Současný ekonomický systém prohlubuje nerovnosti. Vidíme to na lokální úrovni v České republice, kdy na jedné straně máme nejbohatší podnikatele, kteří vydělávají na fosilním průmyslu, vlastní média, monopolizují zemědělství a ještě vládnou, a na druhé straně tu máme lidi, kteří například žijí v těžebních regionech a mnozí z nich se obávají ztráty práce, protože nemají žádné jistoty, že se o ně jejich zaměstnavatelé nebo politici po ukončení těžby postarají.

V globálním měřítku pak vidíme i to, že ekonomicky nejsilnější státy jsou tak bohaté proto, že vydrancovaly přírodu a lidskou práci v nějakých vzdálených zemích, kde se na pracovní podmínky a environmentální legislativu tolik nehledí, a přitom tyto bohaté státy vypustily historicky násobně vyšší množství emisí skleníkových plynů. Nyní ale změna klimatu drasticky postihuje právě ty vzdálené země, které už teď trpí suchem a povodněmi nesrovnatelnými s tím, co se děje v ČR. Zkrátka, kdo přispěl nejméně, dopláci nejvíce.

My chceme ale dosáhnout klimatické spravedlnosti a k té povede jedině to, že všechny bohaté státy radikálně sníží svou spotřebu a nebudou se orientovat na růst HDP. Spokojenost a vyspělost společnosti se přece dá měřit i jinak než součtem všech finančních transakcí, mezi které se nepočítají například rodinné vztahy, péče o děti nebo starší členy rodiny, vzdělávání nebo péče o zahradu, možnost jít se projít do lesa, nemít u domu čoudicí uhelnou elektrárnu. Nestačí zavřít všechny uhelné elektrárny a nahradit je obnovitelnými zdroji, musíme přehodnotit i to, co máme jako společnost za hodnoty, o co usilujeme a zda nežijeme na úkor lidí a přírody jinde na planetě.

HLAS STŘEDOŠKOLSKÉ MLÁDEŽE

Rozhovor se členem Fridays for Future (FFF), hnutí, které se skládá zejména ze středoškolské mládeže a upozornilo na sebe pátečními stávkami. Během nich místo ve škole tráví studenti a studentky svůj čas v ulicích, aby apelovali na politiky, že je potřeba rychle jednat ohledně záchrany klimatu.

Jak ses dostal k Fridays for Future?

O Fridays for Future jsem věděl už nějakou dobu z tisku, ale poprvé jsem se zapojil až na začátku února 2019. Tehdy jsem se dozvěděl od kamaráda, že s dalšími asi třemi lidmi chtějí uspořádat veřejné plénum a plánují rozjet FFF i v České republice. To následně také proběhlo v hospodě Zázemí, kam nakonec dorazilo asi 30 lidí. Zde se začala promýšlet struktura a diskutovat nápad ohledně první páteční stávky.

Kde jsou kořeny FFF a jaký je dosah této iniciativy?

Celý nápad klimatických stávek pochází od švédské aktivistky Greta Thunberg, která už v srpnu 2018 začala protestovat před švédským parlamentem. Tehdy ji rozčilila zaslepenost politiků, kteří odmítali rychle řešit klimatickou krizi. Proto každý pátek místo školy trávila čas před parlamentem s transparentem „Školní stávka pro klima“. Hnutí se následně rozšířilo mezi další lidi, kteří na podporu Greta začali pořádat páteční demonstrace místo toho, aby tou dobou seděli ve škole. Největší stávka pak proběhla 15. března 2019 (zároveň první stávka FFF v ČR) a zúčastnilo se jí přes dva miliony školáků z celého světa.

Sleduješ aktivity FFF ve světě? Co tě nejvíc zaujalo nebo oslovilo?

Sleduji. FFF má kromě svého hlavního cíle, tedy apelovat na hlavy států, ať začnou řešit klimatickou krizi, i lokální agendu, která propojuje různé boje. Nejvíce mě asi zaujali němečtí FFF, kteří například drželi hladovku pro Rojavu nebo během jedné demonstrace část black blocku obsadila prázdný dům.

Jaké byly dosavadní aktivity FFF v Česku?

České FFF uspořádalo především několik stávek – v podstatě každý měsíc roku 2019. Vždy se jednalo o stávku, během níž zazněly projevy různých odborníků na změny klimatu. Tyto stávky probíhaly ve spoustě krajských měst. Byla však uspořádána i stávka, kde například mluvili zástupci jednotlivých politických stran, kteří předkládali své návrhy na řešení klimatické krize (často dost nešťastné). FFF dále rozvíjela především osvětovou činnost – pořádaly se různé přednášky a promítání. V roce 2020 se Fridays for Future také zúčastnilo legální části Klimakempu, tedy pouze akcí, které nezahrnovaly občanskou neposlušnost – s tou FFF úplně nesouhlasí.

Zdá se, že toto hnutí mladých je poměrně decentralizované. Jak probíhá koordinace aktivit?

Ano, hnutí je kompletně decentralizované. Není tedy třeba, jak je často osovčováno, řízeno Gretou ze zahraničí. Probíhá však mezinárodní koordinace na výběr data celosvětových stávek. Co se týká koordinace v Česku, jsou využívány především on-line komunikační platformy. Zde pomocí videohovorů probíhá domluva a celkový chod hnutí. Je to dáno především tím, že FFF je u nás rozšířeno ve všech krajích, a tedy osobní schůzky jsou možné pouze jednou za čas na společném plénu, které hostí vždy nějaké velké město, především Praha, Brno nebo Ostrava. Každé město si také pořádá své lokální schůzky a řeší lokální aktivity, například koordinování stávky v daném městě.

Jaké jsou vlastně požadavky FFF? Liší se v něčem v různých zemích nebo i v různých regionech ČR?

FFF v ČR mělo vždy jeden požadavek, tedy aby politici rychle a dostatečně řešili změny klimatu. K jiným požadavkům nikdy debata nedospěla.

V čem je podle tebe síla FFF a v čem naopak slabé místo nebo místa?

Čím mě FFF především dostalo, bylo, jak velké hnutí zdola se tu najednou objevilo. Jen v Praze se první stávky zúčastnilo na několik tisíc studentů. Myslím, že tak velké hnutí se v ČR dlouho neobjevilo, možná naposledy kolem uprchlické krize. Díky tomuto velkému po-

čtu získali studenti a studentky velký hlas v médiích a byli v pozici, že se jejich myšlenka velmi dobře šířila. Slabé místo vidím například v totální nevyhraněnosti členů a celého hnutí. V českém FFF například není skoro žádný prostor pro interseksionalitu. Bylo to také vidět, když byla loni odmítnuta přímá akce v rámci Klimakempu. Zajímavý je také nedávný případ, kdy se Greta zúčastnila debaty s Angelou Merkel, přestože to bylo proti agendě a principům německého FFF. Němečtí aktivisté a aktivistky FFF se následně cítili Gretou podvedeni a také se jim nelíbilo, že jim bez konsenzu zasáhla do jejich programu.

Jak tedy pohlížíš na roli Greta Thunberg?

Osobně nemám ke Gretě tolik sympatií. Pro mě sehrála největší roli tím, že rozhýbala klimatické hnutí, ale její následné aktivity mě už tolik neoslovují.

V souvislosti s nástupem koronavirové krize bylo o FFF méně slyšet.

Jak se hnutí od té doby vyvíjelo, mj. v souvislosti s dočasným uzavřením škol?

Přestaly především stávky, které by v takové situaci neměly smysl. Proběhla ovšem on-line stávka za klima, kdy se studenti fotili s transparenty a snažili se vyvolat zájem na sociálních sítích. Dále také probíhaly různé on-line přednášky a debaty s odborníky. Po zlepšení situace pak FFF participovalo na různých ekologických demonstracích, jako byla třeba Poslední kapka, kterou pořádalo několik organizací včetně Limity jsme my a Greenpeace.

Jak chce FFF přinutit politiky, aby jednali za záchranu klimatu? Ti jim zatím příliš nenaslouchají, natož aby adekvátně jednali.

Například české FFF momentálně asi žádnou konkrétní strategii nemá. Ale na druhou stranu se i díky mediální pozornosti v Česku začalo víc o klimatické změně mluvit. A myslím, že je důležité upozornit i na vznik uhelné komise.

Kam by podle tebe mělo FFF do budoucna směřovat a s jakými požadavky a akcemi přicházet?

Žel toto nedokážu říct. Zatím FFF nezměnilo svůj požadavek, tedy cíl je stále stejný, a to apelovat na politiky, aby rychle řešili změny klimatu. Jediné, co v ČR osobně pozoruji, byl úpadek zájmu, který s dalšími stávkami výrazně narůstal. Například stávky v listopadu 2019 se zúčastnila pouze stovka lidí oproti tisícům v březnu. Myslím, že by české FFF mělo využít svůj potenciál a začít propojovat i sociální boje. Myslím, že dobrým příkladem jsou Univerzity za klima, ty však nikdy neměly dostatečný zájem velkých médií.

Jak hodnotíš zájem středoškolských o téma změn klimatu? Jaké jsou jejich přístupy k této otázce?

Téma opravdu hodně rezonuje a myslím, že se díky tomu velmi rozšířilo. Samotný přístup už je pak asi jiný. Část lidí se spokojila s chozením na demonstrace a další část se začala rozvíjet v různých ekologických spolicích. Žel neviděl jsem například žádné propojení s jinými sociálními boji. Stávkující studenti se tedy nezapojovali v jiných otázkách než těch ekologických. Případně se ani neměnily počty studentů, kteří by se zapojili do Klimakempu.

Jak vnímáš budoucnost vaší generace vzhledem k tomu, že se naplňují zatím ty nejhorší scénáře klimatické krize? Jaká nálada v této otázce převládá mezi středoškolskou mládeží?

Myslím, že si už každý uvědomil, že se i jeho týká klimatická krize. Naneštěstí se u mnohých také projevuje klimatický žal. Některé evropské země už se pomalu odhodlávají ke konci uhlí, ale třeba u nás je evidentní, že jeho konec přijde za velmi dlouhou dobu. Proto se domnívám, že je namísto zapojovat se do přímých akcí typu Ende Gelände či Klimakemp a neustále všemi prostředky upozorňovat na tento problém.

Obligátní otázka na úvod: Jak jste se dostaly k UZK?

Soňa: Na první schůzku jsem přišla loni v květnu, řekl mi o ní spolužák z vyššího ročníku. Klimatická krize se tou dobou řešila úplně všude. Na první schůzce jsem spouště věci nerozuměla (když jsem šla domů, googlovala jsem, co je to teda ten globální jih), tak jsem se alespoň přihlásila, že něco napeču na propojovací piknik vysokoškoláků po stávce FFF. To vypadalo, že se nedá zkazit. A než se člověk naděje, tak nabízí snídani proděkanovi na okupační stávce.

Co bylo impulzem pro vznik UZK?

Toňa: Myslím, že úplně původně byly některé studentky z vysokých škol rozhořčené, jak málo vysokoškoláček a vysokoškoláček chodí na páteční středoškolské stávky, a chtěly je podpořit. Zároveň začaly přemýšlet i nad tím, jak donutit univerzity postavit se ke klimatické krizi čelem a začít ji řešit aktivně. To všechno nás dovedlo až k obsazení Filozofické fakulty a rektorátu UK loni na podzim.

Jsou nějaké podobné organizace ve světě?

Soňa: Jasně, kromě Fridays for Future, které jsou v mnoha zemích otevřené i vysokoškolákům, najdete na spoustě zahraničních univerzit podobné iniciativy. Mládežnické organizace, které změnu klimatu řeší, nově spojuje i vznikající Klimatická rada mládeže. Přímou UZK se vzájemně podporovaly například s oxfordskými studenty a studentkami okupujícími kolej St. John's nebo s polským Studencki Komitet Antyfaszystowski, kterým stejně jako nám záleží na tom, aby univerzity byly místy spravedlivými ke všem.

Co už mají UZK za sebou?

Toňa: Přidáváme se k různým demonstracím a akcím občanské neposlušnosti. Od začátku podporujeme stávky FFF a také jsme uspořádali několikadenní okupační stávku na Univerzitě Karlově. Zároveň jsme byli v kontaktu i s odborníky a s akademickou obcí. Jednotlivé buňky po České republice se snaží vyvíjet tlak na vedení svých univerzit, aby naplňovaly svou třetí roli. Třetí role univerzity zavazuje neuzavřít se v kampusu, ale být součástí vnějšího světa. Být vzorem, inspirací, chovat se odpovědně. Pokud takové mají naše univerzity být, musí udržitelnost brát jako svou prioritu. Univerzita je prostor pro přemýšlení o změnách. Jak můžeme chtít po státech a firmách něco, čeho nejsou schopné ani naše univerzity? Společně s širším klimatickým hnutím se také snažíme vyvíjet tlak na politiky a společnost, aby klimatické krizi věnovali pozornost a co nejdříve se snažili nalézt spravedlivá řešení, přestat s těžbou uhlí a nekonečnou produkcí zbytečných věcí, které už se ani nevejdou na svět.

Jakou roli u vás hrají decentralizace a nehierarchické organizační principy?

Soňa: Decentralizace ani nehierarchičnost nejsou komplikací, naopak. Mohli bychom mít jednu organizaci s jedním předsedou s tím nejmilejším vystupováním a každý členskou kartičku v kapse. Jak dlouho by nám to ale vydrželo? A co bychom se z toho naučili? Na to, abychom se společně postavili klimatické krizi, se musíme učit myslet jinak, fungovat jinak. UZK se snaží být v kontaktu, koordinovat se a podporovat se zbytkem hnutí v Čechách i v zahraničí, i na schůzkách se setkávají lidé zapojení zároveň do autonomních skupin a iniciativ na svých vlastních školách. Kdykoliv slyšíme o nějaké další skupině aktivních studentů, kteří stejně jako my věří v možný lepší svět, máme větší radost než z naší povedené akce. Ty nejlepší příběhy jsou totiž ty nelineární.

Mají UZK nějaké konkrétní požadavky?

Toňa: Sepsali jsme společně 11 požadavků, které by univerzita měla splňovat, a snažíme se je na jednotlivých univerzitách prosazovat. Po univerzitách chceme, aby měnily nejen svoje vnitřní fungování a závázaly se k uhlíkové neutralitě, ale také vyvíjely tlak na naši poli-

Vešle studentů středních škol vystupujících pod hlavičkou Fridays for Future (FFF) se v otázce ochrany klimatu ozvali také vysokoškoláci, kteří založili platformu Univerzity za klima (UZK). Pro její přiblížení přinášíme rozhovor se dvěma jejími aktivistkami.

tickou reprezentaci. Obecně usilujeme o co nejrychlejší a spravedlivý konec těžby a spalování fosilních paliv, konec představ o nekonečném růstu a spotřebě a konec rostoucí nerovnosti ve společnosti, o klimatickou spravedlnost.

Co dalšího s sebou zapojení v UZK nese?

Soňa: Univerzity za klima nejsou iniciativa, která by vznikla kolem jednoho dílčího tématu nebo cíle. To nám dává možnost se zaměřit na to, kde zrovna cítíme, že můžeme přispět, zároveň ale i tříští síly. Univerzity za klima se současně staly bezpečným místem i pro spoustu studentů a studentek, kteří s aktivismem nemají žádnou nebo skoro žádnou zkušenost a jinde by si třeba ani netroufli. Vzešly z toho omyly, momenty frustrace i spousta hezkých a nečekaných věcí. Klimatická krize je tématem nás všech a pro naši generaci to platí dvojnásob. Nikdo z nás není ani tak bohatý, aby si klimatickou krizi mohl dovolit ignorovat, ani tak sobecký, aby to dokázal.

Probíhaly nějaké aktivity UZK během koronavirové krize?

Toňa: Pořádali jsme sbírku věcí pro lidi bez domova. Koronavirová krize stejně jako klimatická dopadá míň na ty, co se mají líp, a hůř na ty, co se mají hůř. V březnu skončila spousta lidí na ulici nově, a hodně míst, kde by jim normálně někdo mohl aspoň trochu pomoci, se zavřelo. Potom se situace zlepšila, když se otevřely různé hostely, ale někdo zůstal na ulici úplně sám, tou dobou byla ještě zima. Teď už taky začíná být zima.

Jaký je dosah tohoto hnutí? Kolik vysokoškoláků se zapojuje?

Soňa: Na okupační stávce se našim oblíbeným slovem stalo „fluktuační“, tak se ho budu držet i dál. Schůzkami a akcemi UZK fluktuuje pár desítek studentů.

Toňa: Jak řekla Soňa, je nás asi okolo desítek. Když si ale představím, kolik lidí studuje jenom environmentalistiku a ekologii a kolik lidí studuje – na Karlově univerzitě je 50 000 studentů –, nerozumím tomu, proč na klimakemp nepřijede aspoň 10 000 z nich.

Zaměřuje se UZK pouze na klima, nebo se snaží propojit další sociální boje?

Toňa: Klimatická krize je krizí světa, ve kterém žijeme, souvisí se všemi jeho dalšími problémy a většinu z nich prohlubuje. Způsobuje přírodní katastrofy, sucho a války, války způsobují migraci, chudoba způsobuje, že se lidé bojí, že jim někdo vezme jejich mizernou práci a oni nebudou moct živit své rodiny, tenhle strach způsobuje radikalizaci společnosti a vzestup nacionalismu.

Až konečně přestaneme těžit uhlí, nemůže se stát, že všichni lidé, co pracovali v dolech, přijdou o práci. Je potřeba dohlédnout na to, aby z přechodu k udržitelné energetice jenom zase někdo ještě víc nezbohatnul a nezneužíval lidi a svět jinak. Je absurdní, že stát dotuje firmy, které vydělávají na ničení naší krajiny a svoje příjmy daní jinde někam věšou, zatímco lidé, kteří se snaží ochránit budoucnost nás všech, čelí policejní represii a pokutám.

Koronavirová krize způsobuje nové ekonomické problémy a ty jenom násobí všechny ty, které už jsme měli. O problémy je potřeba se rozdělit, necháváme trpět a umírat lidi, zvířata a krajiny. Říkáme, že péči o ně si nemůžeme dovolit ve světě, kde si můžeme dovolit víc zbytečných věcí než kdy dřív. Svoboda není nekonečná spotřeba.

Kam bude UZK dále směřovat?

Soňa: To je přece jasné. Ke klimatické spravedlnosti.

Chtěly byste něco dodat na závěr?

Toňa: Klimatické hnutí neusiluje o to, aby lidé třídili plastové lahve. Neusiluje ani o to, aby si lidé plastové lahve nekupovali. Usilujeme o to, aby se plastové lahve přestaly vyrábět. Usilujeme o to, aby se kvůli výrobě plastových lahví přestala těžit ropa a spotřebovávat elektřina. Usilujeme o konec fosilního kapitalismu, o svět, ve kterém

můžou žít i naše děti, jejich děti i zvířata. Nechceme, aby lidé měli špatné svědomí, že si včera koupili hummus v plastové krabičce, chceme, abychom si všichni mohli dovolit udržitelný život, který nemusíme strávit prací na výrobě zbytečných věcí. Chci žít ve světě, kde mám čas přemýšlet nad tím, jakou práci a jakým způsobem chci dělat.

Osobní zkušenost našeho pravidelného přispěvatele, anarchisty a buddhisty, Maxe Ščury s angažmá ve skupině Extinction Rebellion

12. října uplynul rok od loňské Velké rebelie, pořádané relativně novou klimatickou organizací Extinction Rebellion (Rebelie proti vyhynutí, dále XR). Aktivně jsem působil v organizaci asi půl roku a stále se účastním jejích akcí a udržuji přátelské styky s jejími členy. Během posledního roku se můj vztah k XR proměňoval klasicky „hegelovskými“: od počátečního nadšení přes trpké zklamání k dnešnímu (doutám že) vyváženějšímu postoji. Dovolím si zde na základě své zkušenosti vyslovit svoje kritické postřehy k působení organizace.

JSTE KLIMATIČTÍ ZLOČINCI, ALE NEMŮŽETE ZA TO

Přidal jsem se právě k XR nejspíš proto, že tento název se opakovaně vyskytoval v článcích a rozhovorech angažovaných buddhistů ze světa, především z Británie a USA. Za všechny můžu uvést Rona Pursera, který v rozhovoru s Robertem Wrightem ujišťoval, že u zrodu XR stáli lidé buddhistického smýšlení, ne-li přímo buddhisté. Ačkoli řada angažovaných buddhistů se k organizaci skutečně přidala (jako například David Robert Loy) a ačkoli skupina Extinction Rebellion Buddhists je poměrně početná, nejde říct, že v základě organizace leží vyslovené buddhistické principy.

Například XR odmítají osobní zodpovědnost ekonomických a vládních činitelů za jejich činy, namísto toho dávají všechny zlořády (včetně ekologických) za vinu abstraktnímu „toxickému systému“, na němž se podle XR podílíme všichni. Na rozdíl od buddhistů, kteří považují za toxický právě západní koncept „osobnosti“ a z něj pramenící falešný individualismus, vnímají zakladatelé XR kritiku osobnosti/osobností (ale i kolektivního lidského egoismu) jako osobní útok, projev vztahovosti apod., které se za každou cenu chtějí vyhnout. Říkají tomu principu „no shaming, no blaming“ a je to jedno z deseti základních pravidel XR. Bylo zřejmě zavedeno s cílem získat co nejvíce stoupenců z řad „nepřítele“, tj. klimaticky neuvědomělých lidí; ve skutečnosti ale jen otupuje kritický hrot XR, mířící vůči organizacím a systému, které jako by neměly lidské tváře. Ovšem to, že systém je nelidský nebo protilidský, neznamená, že za ním nestojí lidé.

Tím, že se XR v dnešní době „individualit“ a „celebrit“ ve jménu pochybného principu „kolektivní viny“ vzdává osobně pojaté kritiky, zbavuje se sama mediální přitažlivosti: proti depersonifikovanému nepříteli se válčí mnohem hůře než proti personifikovanému, a je to mnohem menší legrace, protože personifikace zlořádů je jedním ze základů humoru (viz Bergson, *Smích*). Vezměte si libovolný leták XR a uvidíte, jak používá tisíc vážných slov tam, kde by mohl být použit jeden vtip. Vtipem nesrší ani akce XR, což v zemi, jako je Česká republika, není zrovna návod na úspěch.

Soňa: Zvykli jsme si, že o masivních požárech v různých částech světa čteme stejně často jako o fotbalových zápasech. Čelíme krizi, která nemá v naší historii obdoby. Většina našich nejdůležitějších vzdělávacích institucí se zatím omezuje na pořádání bezzubých kulatých stolů. O tom, že by se rozhodly jít příkladem nebo se vložily do debaty aktivněji, nemůže být řeč. No, chápete to?

REBELIE PŘED VYHYNUTÍM

MAX ŠČUR

BYLO NÁS PĚT

S vrcholovými činiteli (především s byznysmeny a politiky) se XR snaží spolupracovat (daří se to jen vzácně, hlavně s politiky a s policií), to znamená v první řadě jednat. (Otázku po praktickém smyslu takových jednání ponechme stranou.) Ačkoli se v osobních rozhovorech poměrně často ukazuje, že většina z těchto lidí má pro myšlenky XR a obecně klimatického hnutí pochopení (jakkoli může být účelově předstírané), nevidí důvod, proč mají jednat především s XR: není jasné, koho (jakou a jak velkou část veřejnosti) organizace představuje.

Můžeme to prozradit dopředu: na rozdíl od Británie, kde má XR díky svým přímým akcím v roce 2019 už nějaké jméno a vliv, v České republice je stále v plenkách – obzvláště srovnáme-li XR s jinými, zavedenými klimatickými organizacemi, ale třeba i se studentskou Fridays for Future. Organizace nejenže nijak dramaticky neroste: neroste skoro vůbec. Aktivní jádro XR je stále redukováno na zakládajících cca 25 členů. (V době největšího rozmachu organizace jich mohlo být maximálně dvakrát tolik.) Objevují-li se v ní noví členové, skoro stejný počet dřívějších členů odchází. Proč tomu tak je, snad vyplyne z tohoto článku.

Anoncovaná taktika hnutí není na tak malý počet členů stavěná. Dle výpočtů Eriky Chenoweth, jejíž práce byla jedním z východisek pro zakladatele XR, by na prosazování změny ve společnosti mělo stačit „pouhých“ 3,5 procenta aktivistů (kteří by ovšem měli aspoň pasivní podporu ve společnosti). I kdyby tato „univerzální“ hypotéza byla správná, v České republice je to nezanedbatelných cca 350 000 obyvatel. K takovým počtům má nejen XR, ale celkově klimatické hnutí žel velmi daleko. Kdyby se k tomu jednou chtělo být jen přiblížit, mělo by mít něco jako dlouhodobou strategii, protože prosazování klimatické agendy v konzumní společnosti potrvá ještě dlouhé roky.

SLUŠNÁ NEPOSLUŠNOST

A ty už nemáme, pohotově vám na to řeknou lidé z XR. Podle řady vědců je námi způsobená klimatická změna už teď nenávratná, proto máme dělat všechno to start panicking now. Tento vcelku sympatický radikalismus ohlašuje už samotný název hnutí, znějící správně alarmisticky (Extinction) a revolučně (Rebellion) zároveň. V čem tedy spočívá radikální taktika XR?

XR se hlásí k myšlence občanské neposlušnosti, jejíž původ můžeme vystopovat k anarchistům Thoreauovi a Shellymu; mezi svými vzory jmenuje organizace Gándhího, Martina Luthera Kinga, Nelsona Mandelu. Občanskou neposlušnost chápe XR jako nenásilnou přímou akci, což o sobě také jistě není nic nového. Ve světě i v ČR praktikuje XR v podstatě dvě podoby občanské neposlušnosti: narušování

pořádku a masové zatýkání. Obojí má za cíl upoutat pozornost široké veřejnosti i médií, respektive ji odpoutat od jiných témat ke hrozící klimatické katastrofě.

Jak je to s tou masovostí (bídňě), už jsem v podstatě popsal; pojďme k narušování pořádku. Jednou z hlavních myšlenek XR je, že lidé mají na porušování pořádku (a na občanskou neposlušnost obecně) právo, jde-li jim o život. Nic proti tomu, ale občanská neposlušnost XR je málo občanská co do účasti a příliš (dle mého názoru) občanská (tj. poslušná) co do provedení. Nečekejme žádné partyzánské taktiky; jen jednou hnutí způsobilo velké energetické společnosti (ČEZ) minimální škodu na majetku a byl z toho soudní proces. Zdaleka nejoblíbenější taktikou XR je obstrukce: v první řadě dopravy (takzvaný „swarming“ nebo větší blokády), ale také veřejných institucí, jako jsou ministerstva. Zase, nic proti tomu, ale vzhledem k malému počtu účastníků jsou tyto akce krátkodobé (dalo by se říct symbolické) a mediálně málo atraktivní. Česká veřejnost je většinou vnímá jako „bordel“, dětinskost a nešahu na sebe upozornit; jejich účel vesměs nechápu nebo neschvalují jejich formu ani ti, kteří s jejich poselstvím a cílem souhlasí.

ZA VŠECHNO MŮŽE UHLÍ

To nás vede k možná hlavnímu bodu celé kritiky: k prohrané informační válce. XR v České republice nemá „dobré jméno“, nedokáže veřejnosti jasně komunikovat své záměry, cíle, hodnoty atd. Na jednu stranu za to nepochybně může vliv prodejních pravicových médií a celková zanedbanost české společnosti, která se i třicet let po listopadu stará hlavně o klid na práci, konzum a povrchní zábavu, ačkoli celkově povědomí o klimatické změně roste i zde. Na druhou stranu ani odpůrci fosilního kapitalismu nejsou o aktivitách XR dobře informováni. „Díky“ sociálním sítím a nezájmu médií existuje XR tak trochu ve vlastní informační bublině (stejně jako my všichni), kterou se jí daří prorážet jen vzácně. Může za to částečně i ta skutečnost, že organizace je do Čech „dovezená“ z Británie: zahraniční vedení XR na každém kroku prozrazuje v lepším případě neznalost místních poměrů, lidové psychologie a dalších specifík.

Také se nedá říct, že se XR hrne do spolupráce se zavedenými klimatickými organizacemi (světlou výjimkou byla univerzitní stávka za klima na podzim 2019), natožpak s politickými stranami (zelení, piráti): politizace klimatické agendy (v klasickém slova smyslu) se bojí jako čert křížce. Asi nejtristnější případ je neschopnost spolupráce s českou pobočkou Animal Rebellion (AR), která vznikla v Británii těsně po XR, ale zaměřuje se především na klimatické dopady průmyslového zemědělství a velkochovů. Jako svého nepřítele číslo jedna vnímá XR energetický průmysl a jím způsobené emise CO₂, hlavním cílem je zastavení těžby uhlí a přechod k zelené energetice. (O tom, nakolik je tento přechod reálný, se nediskutuje, ačkoli veřejnost není o efektivitě obnovitelných zdrojů vůbec přesvědčená).

Těžko říct, zda takto jednostranně pojatý cíl odpovídá naléhavosti a všestrannosti současné klimatické krize, zda se nejedná spíše o „léčbu symptomů“ nemocné společnosti než skutečných příčin nemoci; aspoň z buddhistického hlediska se to tak jeví. Každopádně energocentrismus ani antropocentrismus XR (navzdory tomu, že vyhynutí se týká především jiných živočišných druhů) mi není sympatický, obzvlášť když ústí do přehlížení snah jiných přátelých organizací.

Chybí mi tu komplexní analýza kapitalistického systému jako celku: jako by zakladatelé XR věřili, že lze poopravit chod jednoho

z jeho odvětví (toho energetického) a všechno bude „v pořádku“. Vím, že většina řadových členů XR to má v hlavě srovnáno a nemá o kapitalismu žádné iluze, nicméně do chodu organizace se to nijak zvlášť nepromítá.

ŘÍDIT REBELII JAKO FIRMU?

Tohle všechno je dáno nejspíš tím, že Extinction Rebellion je sama do značné míry produktem kapitalismu. Na jednu stranu to může být určitá výhoda, protože dokáže mobilizovat k boji proti fosilnímu kapitalismu velkou část tradičně apolitické a „neideologické“ střední třídy, která na Západě už tvoří většinu obyvatelstva. Problém je spíše v tom, že korporátní logika leží v základech samotného fungování XR. Organizace má něco jako vlastní „brand“, kterému je podřízeno všechno, od designu plakátů po způsob komunikace s médii. To samo o sobě nevadí, ostatně každé hnutí (včetně anarchistů) má vlastní zavedenou symboliku, seznam základních principů, nepsaný kodex vystupování, oblečení apod. – to všechno může být na venek působivé a produktivní.

Jenže i uvnitř organizace najdeme hodně prvků „firemní“, korporátní kultury. Neustálé schůzování, online-„papírování“, nepřehledná a zbytečně komplikovaná struktura v reálu i ve virtuálu (XR používá sociální síť Mattermost, která „funguje“ stejně jako každá sociální síť) – to všechno je nesmírně unavující, natolik, že je zapotřebí zvláštní skupiny „Regenerativní kultury“ k organizaci oddechové činnosti... Tento způsob „sebeřízení“ (tj. v praxi ani řízení, ani neřízení) vnitřní aktivity, zřejmě navržený pro velkou nebo aspoň rychle rostoucí organizaci, paradoxně znemožňuje růst XR, protože od ní odrazuje jak ostražitě nováčky, tak unavené starší členy. Organizace s takovou strukturou zjevně spoléhá na individuální iniciativu, což je správné – nicméně tuto iniciativnost neumí v lidech vychovat, nijak ji nepodněcuje ani neodměňuje. Končí to tím, že s novými nápady přicházejí stále stejní lidé (takzvané jádro, oněch cca 25 lidí), kteří nakonec zůstanou sami „hrát svou hru“, u zrodu které stáli. Obsahově to pochopitelně není žádná hra, což nic nemění na tom, že větší hravost by členům XR neškodila. Pravda je ta nejnudnější věc pod sluncem, proto musí být podávána tvůrčím způsobem.

Na všechny tyto problematické body jsem během svého aktivního působení v XR několikrát upozorňoval, naposledy před svým odchodem v březnu 2020. Žel, ačkoli většina řadových členů se mnou souhlasila, nenašel se v organizaci mechanismus (a asi ani vůle), jak tuto kritiku zdola zpracovat a zapracovat do jejího fungování.

Nabízí se otázka, jak je možné, že s takovými vnitřními problémy Extinction Rebellion v Čechách ještě vůbec existuje. Odpověď na ni je jednoduchá: právě díky zmíněným zhruba 25 lidem z celé ČR, kteří jsou zapálení pro klimatický boj a nechtějí to vzdát. Nebudu zde nikoho jmenovat (no naming!), ale upřímně je všechny obdivuji. O to víc mě mrzí, že vzhledem ke svému lpění na „firemní“ ideologii (pravděpodobně spojenému s firemním financováním) si nemůžou dovolit jednat ve prospěch klimatu a nás všech s větší svobodou. Na tomto financování zřejmě bude záležet další existence XR v Čechách: bude-li se hnutí dařit celosvětově, uslyšíme ozvěny těchto úspěchů i u nás. Nepředpokládám ovšem, že by v době koronaviru a s ním spojené ekonomické krize nastal nějaký průlom ve vztahu české veřejnosti k aktivitám XR. Což vůbec není potěšující.

CHYBĚJÍCÍ KAPITOLA VZPOURY PROTI ZKÁZE

Recenze na knihu o klimatickém hnutí od nakladatelství Neklid

Sprátenelé nakladatelství Neklid vydalo v loňském roce knihu amerického angažovaného autora Jeremyho Brechera *Vzpouřa proti zkáze*, která nese podtitul *Jak může občanská neposlušnost zabránit klimatické katastrofě*. Ačkoli vychází především ze zkušeností hnutí a právního, politického a kulturního prostředí ve Spojených státech, je kniha bezesporu jednou z klíčových publikací, z níž může vycházet i klimatické hnutí v České republice. Samozřejmě s vědomím toho, jak píše v předmluvě klimatický aktivista a redaktor *Deníku Referendum* Josef Patočka, že při uvádění popisovaných myšlenek do českého kontextu nelze brát knihu jako doslovný návod k použití. I sám Brecher vyzývá ke kritickému čtení, odhalování nedostatků a vytváření lepších alternativ.

Patočka nejenže v předmluvě shrnuje hlavní myšlenky knihy, ale snaží se je pokud možno zasadit do české, potažmo evropské reality. Vedle toho také reflektuje nutnost proměny konceptu environmentálního hnutí, když říká: „Pryč jsou časy, kdy jsme si mohli představit, že bude stačit, aby potřebná opatření odpovědným politikům vysvětlili profesionální aktivisté placení z grantů a příspěvků příznivců.“ A varuje před odůvodněným pocitem bezmoci a frustrace, která žene lidi do náruče krajní pravice.

OD KRIZE KE HNUTÍ

Nástup Trumpa je průvodním jevem politické tendence místo řešení klimatické krize ji popírat a ještě prohlubovat, a to navzdory konsenzuální shodě na poli vědy (nepočítáme-li „vědce“ sponzorované fosilním průmyslem). V rámci Pařížské dohody se v roce 2015 zavázalo 195 zemí chránit klima, ale zároveň daly zřetelně najevo, že tomu nehodlají dostát. „Je nade vši pochybnost jasné, že vlády klima naší planety nezachránějí. Je to na nás.“ To si žádá klimatickou vzpouřu, již Brecher stručně definuje jako „strategii, která chce získat podporu většiny veřejnosti pro prosazení našeho společného zájmu na ochraně stabilního klimatu“.

Vzniká hnutí, které Brecher nazývá „globální nenásilnou ústavní vzpouřou“. Ústavní, protože staví na ústavou zaručeném právu na příznivé životní prostředí, a nenásilná, protože moc politiků a korporací se zakládá na souhlasu a spolupráci nás ovládaných, kterou můžeme vypovědět. (Bylo by ale dobré si přiznat, že důsledné vypovězení takové poslušnosti by doprovázela jednostranná vlna násilí.)

Hnutí potřebuje „prolomit nevyřčené kulturní bariéry, jež lidem brání o změnách klimatu přemýšlet“, tzn. „nalézt nové způsoby“, jak se dostat z izolace a vytvořit rozsáhlou organizační základnu. Jenže to je věčný problém všech hnutí obecně. Víme, že lidé „by si měli uvědomit... porozumět... pochopit...“ Jenže o to se snažíme léta celkem bezvýsledně i v jiných otázkách, a tak víme, že musíme vycházet ze strategií, které známe (nebýt k nim však nekriticky připoutání), a nečekat na nalezení nových způsobů, jako někteří čekají, že za ně klimatickou krizi vyřeší jako zázrakem zatím neznámé nové technologie.

OD HNUTÍ KE VZPOUŘE

Podle Brechera by klimatické hnutí mělo přesvědčit veřejnost o třech věcech. Zaprvé: nemá-li dojít ke klimatické katastrofě, musíme pohrbit fosilní průmysl. Zadruhé: energetickou potřebu jsme schopni zajistit i bez produkce CO₂. A zatřetí: pokud budeme jednat společně, dokážeme to. Je tedy nutné vyhlásit fosilní moratorium

(zastavit novou fosilní infrastrukturu) a zavést do praxe klimatický akční plán (nahrazení fosilních paliv jinými zdroji). Základními prostředky k tomu má být organizování akcí, které změní postoje lidí; podvracení pilířů podpory fosilního průmyslu; snižování závislosti na fosilních palivech zaváděním alternativ; diskreditace klimatických zločinců; vytváření struktur paralelní moci, vytvoření celosvětového závodu v ochraně klimatu...

Autor nabízí možnosti, na co vše se zaměřit v boji proti nové fosilní infrastruktuře, a nabádá k tlaku na jednotlivé instituce, aby neprodleně vytvářely a naplňovaly vlastní klimatické akční plány. Stejně tak rozebírá výše jmenované prostředky a uvádí také řadu příkladů a zkušeností. Klade důraz na spravedlivou transformaci, práci s odbory a vytváření nových pracovních míst. Trochu nebezpečnou se jeví představa postupného osvětlení institucí represivního aparátu v přístupu ke klimatické otázce. Požadavky klimatického hnutí jsou legitimní, stejně jako jeho nenásilné akce, ač z pohledu zákona mohou být nelegální. O tom je občanská neposlušnost. A jak Brecher varuje, nikdo by k ní neměl automaticky přistupovat s tím, že díky svým dobrým úmyslům bude při případném procesu osvobozen.

Prvním krůčkem je začít ve svém okolí o změnách klimatu mluvit, následně skupiny z různých prostředí navzájem spojit v síť, formulovat společné cíle, vytvářet dle potřeby pracovní skupiny a provádět účinné akce. Vždyť „síla se rodí ze schopnosti spolupracovat“. Jedním z klíčových cílů hnutí je pak překonání pochybnosti velké části lidí, že bude mít jejich jednání nějaký účinek. Klimatické hnutí musí odhalit lidem jejich sílu a naučit je ji používat.

OD KAPITALISMU KE KAPITALISMU

Brecherova vzpouřa i přesto, že přiznává mnohé souvislosti, nepřekračuje svůj vlastní stín. Je především apelem na stát, aby plnil deklarované závazky vůči svým občanům. Je potřeba „vymáhat naplňování principu veřejné odpovědnosti, chránit sdílené statky a přírodní zdroje, které patří nám všem. A trvat na tom, aby vlády přestaly posluhovat korporacím a začaly plnit svou povinnost vůči občanům.“ Jenže dnešní podoba buržoazní demokracie v rámci třídního systému globalizovaného kapitalismu má jasně daná pravidla, která jdou naprosto opačným směrem – princip odpovědnosti vůči trhům, privatizace sdílených statků a přírodních zdrojů, provázanost s korporacemi a co nejmenší ohledy na občany.

Cílem je zlomit dominantní zájmy fosilního průmyslu, za nimiž stojí obrovské finanční zdroje a které odolávají tlaku ochránců klimatu, kteří se orientují na konvenční stranickou politiku či lobbying občanských organizací. Demokratický proces je v takovém případě neprůchozí a jedinou silou schopnou dosáhnout změny je mobilizující nenásilná občanská neposlušnost. „Právě strach z odepření poslušnosti může mocné motivovat k tomu, aby přestali bránit změnám.“

Podmínkou je, aby se lidé začali nejprve sami organizovat a skrze společné jednání objevili svou moc v praxi. Horké hlavy se sociální představivosti ale Brecher usazuje k zemi: „Základním cílem klimatické vzpouřy není žádné triumfální svržení vlády. Jde zkrátka o řešení problému globálního oteplování.“ Celá kniha je určována udržením společného jmenovatele, který by sjednotil co největší počet různorodě založených lidí, a to i přes mnohou systémovou kritiku a popis oblundnosti stávající provázanosti kořistnických korporací a politické sféry.

OD VZPOURY K SOCIÁLNÍ REVOLUCI

I když *Vzpouira proti zkáze* není nijak revoluční, přesto ponechává pootevřená zadní vrátka, do nichž bychom měli jako anarchisté a anarchistky plnou silou vtrhnout. „Přechod ke klimaticky udržitelné ekonomice nám může pomoci dospět k sociálně spravedlivějšímu uspořádání společnosti Spojených států – i celého světa.“ Podle Brechera může klimatické hnutí vytvořit prostor pro experimentování s novými formami společenského života. A tak lze mezi řádky číst, že z organizování, které má nehierarchickou a antiautoritářskou podobu, se může generovat nakonec víc než jen požadavek zachování klimatu.

Klimatická krize je nanejvýš aktuální. Jak říká autor: „Nemůžeme čekat, až budeme mít k dispozici dokonalý návod.“ Starý anarchistický scénář říká, že až během sociální revoluce budou zničeny veškeré pilíře moci, lidé sami budou řídit společnost a ekonomiku ve vlastním zájmu, k němuž patří i kvalitní životní prostředí. Nečekejme ale na sociální revoluci, která následně vyřeší klimatickou krizi. Řešme klimatickou krizi tady a teď a dělejme vše pro to, aby nastartovaný proces pokud možno přerostl v sociální revoluci.

Dál je mezi řádky zjevné, že je nutné propojovat jednotlivá hnutí a být vzájemně solidární, jelikož ve skutečnosti jde o společný boj proti chamtivosti, nerovnosti a diskriminaci. Boj za klima tak souvisí s bojem za práva domorodých národů, za autonomii v Rojavě, za práva zvířat, za sociální spravedlnost, za dostupné bydlení, za bezplatnou hromadnou dopravu... Právě proto je potěšující vidět například na klimakempech, jak se tato různá témata disku-

tují, propojují a přinášejí projevy solidarity, ať už praktické či symbolické.

OD HROZBY K JEJÍMU NAPLNĚNÍ

Brecher píše, že „hrozba *dvojí suverenity* či *paralelní moci* může být nakonec nejkrajnějším prostředkem klimatické vzpoury, nejtvrďší sankcí proti strukturám, které by ani pod setrvalým tlakem veřejného mínění nechtěly od ničení klimatu upustit“.

Je jasné, že elity se své moci a zdrojů bohatství zadarmo a bez boje nevzdají. Možná by nebylo tedy od věci takové hrozby začít naplňovat. Úkolem anarchistů a anarchistek budiž tedy dopsat další kapitolu této knihy, scénář budoucnosti nejen bez fosilních paliv, ale také bez státu a kapitalismu.

Počítejme však s tím, že systém (státy, korporace, různé instituce a média) sloužící fosilnímu průmyslu se bude snažit hnutí za klimatickou spravedlnost rozdělit. Na jedné straně bude naoko vyjednávat se stranou mírného pokroku v mezích zákona a na druhé straně bude všemi dostupnými prostředky potírat všechny aktivisty a aktivistky, kteří nebudou chtít při obraně planety a lidstva přistupovat na kompromisy a k cíli nevedoucí vyjednávání. Ty označí za extremisty a podle toho s nimi bude zacházet.

Jeremy Brecher: *Vzpouira proti zkáze. Jak může občanská neposlušnost zabránit klimatické katastrofě*. Neklid, 2019. 136 stran A5, cena 176 Kč, k dostání na kosmas.cz. (-JK-)

KDE PŘISTÁT?

Pátou knihou v řadě nakladatelství Neklid je kniha od Bruna Latoura, v akademických kruzích známého francouzského antropologa a filozofa. Ačkoli jsem knihy z dosavadní produkce Neklidu četl s velkým zájmem a také na ně s radostí připravoval recenze, u tohoto titulu jsem byl poněkud rozpačitý. Trochu jsem se ztrácel v textu, jednoduché věci mi přišly, že jsou vysvětlovány zbytečně složitě a zamíleně, a v některých místech jsem moc netušil, co tím, jak se říká, chce básník říci. Promluvil jsem s pár čtenáři a ani jim toho kniha moc nepřinesla. Jeden se dokonce vyjádřil: „Přijde mi to jako ignorantská akademická hovadina. Světobornýho neobjevil Latour nic a sociálně-ekologický hnutí ignoruje.“ Věřím ale, že mezi těmi, kdož milují rozevlaté filozofické eseje, bude mít text úspěch, jak o tom vypovídají například recenze na webech a2lam.cz nebo denikreferendum.cz.

Latour hned v úvodu definuje současnou historickou epochu, která v sobě slučuje tři jevy – neoliberální deregulaci, závratný růst nerovností a systematické úsilí o popření klimatické změny –, „jako by významná část vládnoucích tříd dospěla k závěru, že na zemi již není dost místa pro ně i pro zbývající obyvatele“. Tento „Nový klimatický režim“ pak vede některé k panické touze po ochrannářství národního státu a vzestupu populismu. Ztrácíme půdu pod nohama a hledáme, kde přistát. A v tomto procesu bychom měli být schopni dvou věcí, které zkušenost modernizace postavila proti sobě – jednak se připoutat k půdě a na druhé straně se globalizovat.

Autor v souvislosti s tím ukazuje na rozporuplné možnosti chápání lokálního a globálního a co tyto pojmy mohou znamenat pro pravici a pro levici, které jsou samy o sobě obstarožním označením

Recenze na knihu Bruna Latoura *Zpátky na zem*

pochybného významu. Do arény přibírá dalšího aktéra – „zemský systém“, jenž nastavuje svá vlastní pravidla bez ohledu na to, zda se jim někdo dokáže přizpůsobit či nikoli. Je tedy třeba „přistát na zemi“, nahradit uzavřené „lokální“ otevřeným „pozemským“. Cestou by mohl být „soubor nových spojenectví“ započatý zpochybněním legitimacy tzv. realistů, kteří jsou schopni nechat ohřát planetu o několik stupňů, jelikož nedokážou ve svém ekonomickém uvažování počítat s přírodou. Latour se tak vyjadřuje k filozofii vědy, kdy jako již mnozí před ním klade důraz na to, aby příroda ve vědě byla pojímána jako proces, nikoli jako „zdroj k vytěžení“. Asi nejsilněji z celé knihy pak v té souvislosti vyčnívá citát francouzských autonomistů ZAD: „Nebráníme přírodu, jsme příroda, která se brání.“

V úplném závěru píše autor ódu na Evropu, otevřenou všem příchozím, coby místo pro své osobní přistání.

Nepovažuji se za intelektuála, takže více než kniha plná málo srozumitelného filozofování je pro mě vypovídající heslo, jež bylo vyvěšeno před dvaceti lety při protestech proti summitu MMF v Praze: „Mysli globálně, jednej lokálně“. Možná že jednoduché sdělení a praktická inspirace pomůže přistát zpátky na zem spíš než tisíc ve hvězdách se vznášejících filozofických esejí.

Bruno Latour: *Zpátky na zem: Jak se vyznat v politice Nového klimatického režimu*. Neklid, 2020. 136 stran, cena 230 Kč, k dostání na kosmas.cz.

ODPOVĚDNOST ZA KLIMATICKOU ZMĚNU

MICHAL TRČKA

Recenze na knihu Jamese Garveye Etika klimatické změny. Co je a co není správné ve světě, který se otepluje

Přestože se jedná o starší práci z roku 2008, kniha přináší i dnes zásadní poznatky do debaty o klimatické změně. Jeden z důležitých přínosů této knihy spočívá v tom, že autor dokáže v duchu tzv. anglosaské filozofické tradice čtivě podat svou argumentaci, tak aby byla široce přístupná i širší veřejnosti. Publikace byla vydána v edici Dnešní svět, která má za cíl seznamovat tuzemské čtenáře s texty současných světových filozofů, zabývajících se tématy celospolečenského zájmu. Stojí možná také za zmínku, že kniha byla nominována na Cenu Nakladatelství Academia v kategorii překlad vědecké nebo populárně naučné práce.

Proč si kniha uchovála svou aktuálnost i po dvanácti letech? James Garvey vedle znalostí faktických problémů spojených s klimatickou změnou totiž aplikuje a rozvíjí morální uvažování zabývající se oblastí hodnot. Jsou to právě velmi často hodnoty, které rozhodnou o tom, jak budeme jednat při řešení palčivých dilemat, spíše než fakta. Garvey se ve svém textu vydává na cestu odhalování ne/konzistentnosti v našem morálním uvažování.

Pokud se použije pojem etika nebo morálka, možná se kdekomu vybaví před očima obraz nějakého moralizování v kněžském či kantorském stylu, nicméně opak je pravdou. Garveymu jde o poměrování relevantnosti a pádnosti argumentace v debatě o environmentálních problémech dneška a hledá principy, podle kterých dokážeme ospravedlnit naše jednání. Nezastavuje se přitom u jednotlivce, ale zajímají ho také otázky kolektivní odpovědnosti, ať už na úrovni států nebo globální aspekty problematiky, ale promýšlí také otázky mezigenerační odpovědnosti. Přesto ovšem nepíše ve stylu „za všechno může systém“, naopak třetí část o odpovědnosti zahajuje citátem Voltaira: „Žádná sněhová vločka necítí odpovědnost za lavínu“, který upozorňuje na zásadní vliv jednotlivce jako součásti širšího společenství.

Aby postihl co nejlépe podstatu problému a srozumitelně ji předal, využívá velké množství různých myšlenkových experimentů a morálních dilemat. Například známý příklad tragédie společné pastviny, který ovšem aplikuje odlišným způsobem než někteří liberální teoretici, kteří ho využívají k obraně konceptu soukromého vlastnictví. Garvey naopak vychází z koncepce obecně sdílených statků, se kterými je nutné nakládat jako s veřejným vlastnictvím. Pokud vezmeme jako příklad onu společnou pastvinu, není podle něj možné v rámci honby za ziskem zvětšovat neomezeně své stádo, protože jak bude narůstat počet tohoto stáda, překročí v určité chvíli kapacitu pastviny, která ho dále neuziví a pomře hladu, stejně jako i další stáda využívající tuto společnou pastvinu. Co tím chce autor říci? Společná pastvina, to je pro něj dnešní svět, například jeho atmosféra, pokud ji narušíme tím, že ji využíváme jako volně přístupné odkladiště oxidu uhličitého či metanu, neubíráme jen sami sobě, ale v určité chvíli narušíme život všech živých organismů. To je jeden z důvodů, proč není možné se k planetě chovat jako k soukromému

zdroji nebo neomezenému veřejnému zdroji, ale jako ke společně sdílenému „statku“, všemi, kteří na něm participují, a podle toho nastavit principy jeho využití.

Co se týče etiky klimatické změny ve vztahu k jednotlivcům, Garvey předkládá zcela jasný postoj, že je potřeba zásadně změnit svůj život, samozřejmě podle toho, jaký život teď vedete. Nicméně není to typ autora, který by doporučoval individuální životní styl typu zero waste jako samospásný koncept, protože si nemyslí, že je možné zachránit planetu pouze proměnou individuálního jednání, to chce především systémovou změnu. Změna našeho životního stylu je nicméně namístě, pokud si chceme udržet konzistentnost ve svých postojích. Pokud kritizujeme největší znečišťovatele, např. USA, které ve statistikách vévodí s největším množstvím emisí uhlíku, a tento jejich dopad vnímáme ve spojení se změnami klimatu, z čehož usuzujeme, že mají Spojené státy největší povinnost s klimatickou změnou něco udělat, musíme stejné zrcadlo nastavit i sobě. To znamená, že je pravděpodobné, že i vaše aktivity, jako čtenářů usídlených v Evropě, mají za následek enormně vysoké množství emisí skleníkových plynů v porovnání s většinou dalších lidí žijících na planetě, především pak v tzv. rozvojových zemích. Stejným způsobem pak můžeme přisoudit obyvatelům rozvinutých států vyšší míru odpovědnosti z důvodu vzdělanosti a informovanosti, tudíž také možnosti na základě získaných informací zavést opatření na zmenšení vlastního podílu na klimatické změně. Mimo tyto globální nerovnosti je nutné také myslet na další generace, které nebudou moci využívat současného luxusu plynoucího z výhod současných energetických výdajů.

Knihu končí kapitola o občanské neposlušnosti, která by jistě zasloužila své další rozvíjení. Garvey rozlišuje mezi poslušným jednáním využívajícím zákonných prostředků a neposlušným jednáním využívajícím jiných prostředků. Píše, že „občanskou neposlušnost můžeme charakterizovat jako nenásilné, nerevoluční, ale přesto nezákonné kolektivní jednání s politickými ambicemi“. Odkazuje přitom na historii protestních hnutí, které dosáhly skrze občanskou neposlušnost proměny mnohých nespravedlivých praktik různých institucí a změny v nastavení jejich diskriminačních pravidel, ať už se jednalo o boje proti rasismu nebo sexismu, čehož jsme svědky i v současném dění kolem hnutí Black Lives Matter. Naléhavost boje proti klimatické změně spatřuje spolu s Georgem Monbiotem například i v samotném cíli protestů, které tentokrát nesměřují k lepšímu postavení či přístupu k většímu množství statků pro všechny, ale naopak k většímu odřikání, které má ovšem svou vysokou hodnotu a existenční smysl.

James Garvey: *Etika klimatické změny. Co je a co není správné ve světě, který se otepluje*. Filosofía, 2018. 273 stran, cena 195 Kč, k dostání na kosmas.cz.

KOŘENY TURECKÉHO FAŠISMU

CRIMETHING.

Ačkoliv invaze mnoho lidí překvapila, samotné Turecko bylo vždy utvářeno nějakou formou fašismu. Hovoříme zde o etnickém státě vybudovaném na genocidě Arménů, vysídlení Řeků a koloniální asimilaci Kurdů. Jeho založení, stejně jako identita byly formovány ve prospěch muslimského obyvatelstva a inspirovány „národním systémem“, pomocí něhož Osmanská říše rozdělila společnost dle náboženského klíče.

Během svých prvních 27 let existence od založení v roce 1923 byl turecký stát řízen korporativistickým systémem jedné strany, který lze korektně označit za fašistický. Po roce 1950 se režim uvolnil a nové politické strany mohly zasednout v parlamentu, ale pouze do vojenského puče v roce 1960.

Během následujících let bylo Turecko ovlivněno celosvětovou levicovou revoluční vlnou. Tahle relativně inkluzivní perioda skončila dalším vojenským převratem v roce 1980, po němž následoval fašistický neoliberální režim nápadně podobný Chile Augusta Pinocheta. Válka proti kurdským hnutím zintenzivnila během politické nestability v devadesátých letech, kdy se koaliční vlády bortily jedna po druhé. Na počátku milénia se moci ujal Recep Tayyip Erdoğan a zpočátku se zdálo, že koketuje s liberální demokracií, ale tyto námluvy pomalu chladly a autoritářský neoliberismus se začal mísit s tradičním tureckým fašismem. Poslední verze tureckého fašismu zhmotnělá prezidentem Erdoğanem představuje koktejl hluboko zakořeněného nacionalismu s novější verzí politického islámu.

Jelikož jsme si zvykli, že jsou tyto ideologické proudy v rozporu, vypadá na první pohled tato fúze podivně. Ustavující principy tureckého státu, jak je formuloval Mustafa Kemal Atatürk, zdůrazňovaly, že se má jednat o sekulární stát. Tento sekularismus, krom toho, že byl v určitých ohledech represivní a například zakazoval veřejné nošení církevních oděvů, nebyl zdaleka úplný. Od založení státu se jeho ministerstvo duchovních záležitostí opakovaně pokoušelo usměrňovat a vštěpovat sunnitský islám po celé zemi. A co je důležitější, ozbrojené státní složky po boku sunnitských milicí a civilistů opakovaně masakrovaly alevity. Jmenujme alespoň zmasakrování alevitských Kurdů během Dersimského povstání v roce 1938, čistky ve městech Maraš a Malatya v roce 1978, Çorum 1980, Sivas 1993.

Navzdory nacionalistické podstatě státu a pravidelné mobilizaci islámu ve službách tureckého nacionalismu tato forma hegemonického fašismu kladla důraz spíše na turkické kořeny ve středoasijské stepi, než aby byla směsí dnešního erdoğanovského osmanského imperialismu a islámského fundamentalismu. Brojila zvláště proti studentskému levicovému hnutí pozdních šedesátých a sedmdesátých let, z něhož se vyprofilovali zakladatelé a kádry Strany kurdských pracujících (Partiya Karkerên Kurdistanê, PKK), včetně samotného Abdullaha Öcalana. Ozbrojené složky státu a spřízněné fašistické paramilitární jednotky páchaly masakry, jako například zátah v Ankaře roku 1978, během něhož bylo zavražděno sedm mladých členů Strany tureckých pracujících (Türkiye İşçi Partisi). Někteří pachatelé tohoto masakru se později stali agenty Operace Gladio, paramilitární organizace vedené agenty CIA a NATO, která byla v Itálii odpovědná za spuštění tzv. „strategie napětí“ (strategia della tensione), namířené proti autonomistickému hnutí sedmdesátých let. Jejich terorizování a útlak trval dlouhá desetiletí. Ti samí funkcionáři organizovali v devadesátých letech po celém Turecku hon na členy PKK a její sponzory.

Není to tak dávno, kdy bylo Turecko miláčkem západu. Oblíbená turistická destinace Evropanů a Rusů, domov jedné z nejstarších vojenských základen USA v zahraničí a přední příjemce půjček od Mezinárodního měnového fondu a Světové banky. Země přemostující Evropu a Asii měla všeobecně příznivou pověst kdekoli od amerických vojenských oficírů po finanční spekulanty. Tento obrázek silně vybledl díky poslední turecké invazi do severní Sýrie, která vyvolala značný nesouhlas mezi různými politiky stejně jako mezinárodními sociálními hnutími.

VZESTUP POLITICKÉHO ISLÁMU

Během éry násilných střetů mezi levicovými studenty a státem podporovanými fašistickými paramilitaristy se v ústraní organizovali zakladatelé moderního tureckého politického islámu. Patřil mezi ně Fetullah Gülen, turecký islámský klerik v současnosti se skrývající v exilu v Pocono Mountains v Pensylvánii. Gülenův dlouhý vztah se Stranou spravedlnosti a rozvoje (Adalet ve Kalkınma Partisi, AKP) a se samotným Erdoğanem byl přinejmenším neklidný. Kariéru započal ve východotureckém Erzurumu jako člen kongregace následující učení Saida Nursiho. Na přelomu šedesátých a sedmdesátých let se Gülen stal imámem malé skupiny následovníků v Izmiru na západě Turecka. Náruživý antikomunista Said Nursi byl tureckým státem pronásledován až do své smrti v roce 1960. Jeho specifická verze islámu byla kemalisty považována za hrozbu, protože zahrnovala prvky kapitalismu a modernity.

Erdoğanovy kořeny sahají do konkurenčního islámského hnutí Národní perspektiva (Millî Görüş) s odkazem na vztah mezi tureckým státem a islámem dle osmanské tradice, jehož otcem je Necmettin Erbakan (1926–2011). Gülen a Erbakan se rozcházejí v otázkách strategie. Erbakan hájí cestu politického hnutí, které má zaujmout parlamentní křesla a nakonec se chopit vlády, zatímco Gülen zastává zákeřnější přístup, který kombinuje budování obchodu a infiltraci do orgánů státu, hlavně do policie, armády a justice.

Tyto soupeřící větve tureckého politického islámu nabyly významu po vojenském převratu 12. září 1980. Puč ustavil vojenskou vládu Kenana Evrena, který pozatýkal 650 000 lidí, převážně levicových revolucionářů. V policejních celách bylo popraveno 49 lidí a dalších 171 umučeno k smrti. Tahle brutální vlna represí vydláždila cestu politickému islámu, který se měl stát protipólem levicového hnutí nabírajícího na síle mezi tureckou mládeží a dělníky. S nástupem prezidenta Turguta Özala represe eskalovaly. Ten transformoval tureckou ekonomiku na globální neoliberální systém omezením veřejných investic, přijetím opatření za účelem nalákání zahraničního kapitálu, uzákoněním rozsáhlé privatizace veřejných služeb a přechodem na ekonomiku zaměřenou na export.

Öcalan utekl ze země před pučem roku 1980. Během osmdesátých let začal na území Sýrie organizovat PKK s větší precizností. Zavedl oficiální vojenská cvičení a své ideály začal šířit v kurdské společnosti ve venkovských oblastech a městech jihovýchodního Turecka.

Nakonec obě větve politického islámu – „Kongregace gülenistů“ a „Erbakanova Národní perspektiva“ – se svými rozdílnými strategiemi uspěly. Kongregace do hloubky infiltrovala armádu a justici, zatímco se Erbakanova Strana blahobytu (Refah Partisi) stala vůdčí silou koaliční vlády po volbách v roce 1996 se svým zakladatelem na postu premiéra. Erdoğanova politická kariéra začala ve Straně blahobytu, v letech 1994–1998 vykonával funkci primátora Istanbulu. Vliv strany byl potlačen tureckou Radou národní bezpečnosti (Millî Güvenlik Kurulu, MGK) a Erdoğan byl na čtyři měsíce uvězněn za recitaci islámské básně, následně byla v roce 2001 založena Strana spravedlnosti a rozvoje (AKP).

AKP se ujala moci po drtivém vítězství ve volbách v roce 2002. Poprvé od vlády Özala v osmdesátých letech sestavila kabinet jedné strany. Uspěla v mobilizaci voličů frustrovaných z neoliberální reakce na tureckou hospodářskou krizi z roku 2001. K jejímu rychlému vzestupu přispělo také spojenectví s gülenisty. Kongregační kádry hrály klíčovou roli, jelikož do této doby byly islamistické strany a hnutí potlačovány armádou a justicí. Díky spolupráci konku-

renčních proudů politického islámu se podařilo prostřednictvím konspiračních teorií zbavit dlouhodobého vlivu nacionalistů kemalistů v turecké armádě.

Křehké spojenectví se nicméně kolem roku 2011 rozpadlo na kusy. Příčiny rozkolu byly komplikované. Oficiální příčinou bylo mírové vyjednávání mezi AKP a PKK v Norsku. Vyjednávání bylo trnem v oku gülenistům ostře zaměřeným proti PKK. Rozkol také uspíšily neshody ohledně tureckého a amerického přístupu ke konfliktu v Sýrii, jelikož Gülen se stal partnerem Spojených států. Hlubší příčinou bylo rozložení moci ekonomické. Erdoğanova AKP dokázala ze svého vlivu ekonomicky těžit, zatímco gülenisté se začali ocitát na vedlejší koleji. Během prvních let vlády AKP byl rozsah privatizace bezprecedentní. Objem přesunu bohatství z veřejného sektoru do soukromých rukou dosáhl hodnoty 60 miliard dolarů, což bylo téměř desetkrát víc než během předchozích vlád. Konflikt mezi dvěma proudy kvetl pět let a vyústil 15. července 2016 v pokus o puč Gülenových armádních kádrů.

ZMAŘENÝ PUČ

Pokus o puč poskytl Erdoğanovi perfektní záminku k upevnění moci. Nyní se mohl zbavit svých starých spojenců gülenistů, kteří začali být pro jeho vládu hrozbou. Zároveň mohl rozpoutat bouři represí proti veškeré opozici, včetně kurdského hnutí a různým levicovým aktivistům a skupinám. V dobách spojenectví se Erdoğan vyjadřoval o Gülenovi velmi lichotivě jako o svém hodžovi, nebo řekneme vzdělanci, nyní mu začíná pohrdavě říkat podle jeho exilového útočiště „Pennsylvania“. Spolu s jeho zvykem mluvit o YPG jako o „cizí mocnosti“ (zkratku hláskuje vždy anglicky), to ukazuje, jak se Erdoğan před tureckou společností a před celou islámskou komunitou úpěnlivě prezentuje jako antiimperialista.

Vyhlášení výjimečného stavu ihned po pokusu o puč umožnilo Erdoğanovi vydávat mimořádné dekrety. To vedlo k uvěznění více než 8000 členů parlamentní levicové a prokurdské Lidové demokratické strany (Halkların Demokratik Partisi; HDP), propuštění 6000 akademiků z univerzit za jejich opoziční názory a nastolení politiky nulové tolerance vůči jakékoliv veřejné kritice AKP, třebaže nikdo z dotčených neměl s pučem nic společného. Rozsahem, ne-li brutalitou, jsou represivní rejdy rozjeté Erdoğanem po puči srovnatelné s událostmi po vojenském puči roku 1980.

Zmařený puč také poskytl AKP příležitost přijít s „novým příběhem“. Její ideologické základy se po vzpouře v parku Gezi viklaly v základech. Na konci května roku 2013 těžkooděnci brutálně vyklidili stanový tábor na náměstí Taksim v centru Istanbulu, který byl vystavěn na obranu parku Gezi. Demonstranti poté vytlačili policii z oblasti a v ulicích vystavěli barikády. Deset dní drželi pozice a v srdci Istanbulu vybudovali „zónu bez fízlů“, zatímco stovky tisíc lidí, od fotbalových fanoušků, po množství levicových organizací a anarchistů, demonstrovaly proti vládě po celém Turecku. Při pohledu zpět šlo o jeden z posledních výbuchů série revolt, která začala povstáním v Řecku v prosinci 2008 a skončila povstáním na Ukrajině roku 2014, kde dominovali fašisté.

Vzpouře v parku Gezi byla doposud nejdéle trvající, nejvíce rozšířenou a nejvíce „pouliční“ revoltou v západním (tedy nekurdském) Turecku. Komunitní duch, který se v táboře zrodil, nabídl obrys budoucích revolučních sociálních vztahů. Po vyklizení tábora vitalita hnutí neopadla, sílu začalo ztrácet až v dalším roce.

Z opětovného převzetí kontroly nad ulicemi („zónou bez fízlů“) policií se už hnutí nevzpamatovalo. Zčásti za tím stálo vyčerpání. Spontaneita hnutí, bezpochyby jeden z hlavních zdrojů síly, již nenabízela jasné řešení, jak demonstranty znovu sjednotit po vytlačení z náměstí Taksim. Různé politické frakce se opět stáhly do svých ideologických ghet. Přesto žije vzpouře v Gezi v paměti mnoha lidí i navzdory tomu, že je o ní po potlačení pouliční politiky kvůli puči gülenistů obtížné veřejně mluvit.

Erdoğan zašel v propagandě tak daleko, že později v roce 2016 začal vzpouře v Gezi vykreslovat jako další neúspěšný puč. Třebaže už bylo zcela nemožné organizovat se podle ideálů Gezi, Gülenův puč umožnil Erdoğanovi vytvářet nový mýtus, v němž on a jeho vláda hrají roli spasitele Turecka před vnějším i vnitřním nepřítelem. Po zmařeném puči zemi zachvátily záběry davů oslavujících „mučedníky“, kteří padli na mostech a na křižovatkách v boji se zrádnou částí armády, aby události udržely živé v myslích Turků a uhněly smysl pro národní jednotu tváří v tvář „vlastizrádcům“.

Po puči Erdoğan upevnil svou kontrolu v zemi. Zároveň se stal izolovanějším a zranitelnějším, což ho přimělo hledat nové spojen-

ce. Spojenectví s ultranacionalistickou (díky propojení se Šedými vlky považovanou za neofašistickou) Národně činnou stranou (Milliyetçi Hareket Partisi, MHP), která dnes vládne v koalici s AKP, se principiálně nabízel. Koalice se stala ztělesněním dlouhodobého úsilí o syntézu tureckého nacionalismu a islámu. Ta je dnes dominantní politickou ideologií Erdoğanova režimu, což nejlépe ilustruje symbol čtyř vztyčených prstů (R4BIA) jak na shromážděních na podporu AKP, tak mezi džihádistickými spojenci Turecka operujícími v Rojavě. Na jedné straně tu jsou Šedí vlci, fašistický symbol MHP, na straně druhé čtyři prsty Rabia, popularizované Erdoğanem kvůli podpoře egyptského Muslimského bratrstva a představující čtyři fašistické pilíře AKP: jeden národ, jedna vlajka, jedna domovina, jeden stát.

Před invází do Rojavy (Pramen míru, 9. říjen 2019) stála Erdoğanova moc na vratkých základech. Pro AKP bylo velkým šokem, když volby na post primátora Istanbulu vyhrál opoziční kandidát středovělé kemalistické Republikánské lidové strany (Cumhuriyet Halk Partisi, CHP) Ekrem İmamoğlu. Volby se přitom na příkaz Erdoğanova musely opakovat a İmamoğlu svůj náskok při reparátu mnohonásobně zvýšil. CHP vyhrála částečně díky podpoře (zase) ultranacionalistické Strany dobra (İyi Party) a díky plné podpoře HDP. Mezitím se někteří dlouholetí členové AKP, včetně jejich zakladatelů, začali od Erdoğanova odvracet a uvažovat o vytvoření nového politického uskupení. Podobné vnitřní štěpení iniciovali dřívější členové MHP.

Podíváme-li se na současné světové autokraty, jako jsou Bolsonaro, Duterte, Trump, Putin, Si Ťin-pching, as-Sísí a Orbán (nemluvě o ctižádostivých demagozích, kteří se teprve derou k moci), dalo by se říci, že Erdoğan je vzorový despot (vynecháme-li Putina). Erdoğan a ostatní autokraté se navzájem oslavují. Orbán básní o „silné legitimitě tureckého vůdce“, zatímco Trump komentuje celoživotní jmenování Si Ťin-pchinga slovy: „Možná to budeme muset jednou taky zkusit.“

Podobně si revolucionáři od USA po Filipíny musí vzít ponaučení z toho, co se v Turecku stalo. Měli bychom analyzovat spojenectví mezi úřadujícími pravicovými stranami, i když jsou očividně křehká. Zkoumat politické ideologie různých frakcí, a hlavně zjistit, jak do jejich vztahů zasít semínko sváru a rozdrobit koalici, kterou tvoří. Na jednu stranu musíme porozumět tomu, na jakých základech se nacionalismus a náboženský fundamentalismus společně mobilizují, což je vzájemně posiluje, abychom mohli zhatit jejich spojenectví ještě předtím, než jakoukoliv sebeorganizaci a politické jednání znemožní. Na stranu druhou musíme řešit alternativní vizi s tou částí společnosti, která pod vládou nacionalistů a fundamentalistů trpí nejvíce.

KURSKÝ BOJ POKRAČUJE

Kurdské hnutí v Turecku a za hranicemi v Sýrii opakovaně prokázalo, že je schopné znovu se objeovat a překonávat své nepřátele. Nedávné zmrtvýchvstání HDP dodalo naději levici po celém západním Turecku. Poprvé se rysuje náznak jednotné fronty progresivních sil na základě tradičních kurdských regionů. Ačkoliv mají vyhlídky své limity, vratký politický úspěch strany představuje pro dominanci AKP vážné problémy. Největší vítězství bylo však nedávno kurdským osvobozeným hnutím dosaženo na severní frontě syrské občanské války v Rojavě.

Když se AKP poprvé ujala moci, žila zpočátku v kurdském hnutí, stejně jako v rámci liberální levice falešná naděje, že by mohlo nacionalistickému dědictví tureckého státu konečně odzvonit. Erdoğanův vzestup provázal odklon od tradiční turecké politiky, a bylo tedy pochopitelné, že mezi historicky utlačovanými menšinami, jako jsou Kurdové, kterým byly pod taktovkou oficiální politiky brutální nacionalistické asimilace mnoho let odpírány základní svobody, se objevil opatrný optimismus. Kromě toho byl zahájen mírový proces, kterého se účastnil i Abdullah Öcalan, držený v naprosté izolaci na ostrově İmralı. Záchvěvy optimismu však vyprchaly rychle. AKP začala považovat HDP za hrozbu pro svou hegemonii po prohraných parlamentních volbách v červnu 2015. V reakci na nečekány úspěch poprvé kandidující HDP nasadil Erdoğan v Turecku bojovníky z nechalvalně proslulé džihádistické enklávy na severu Sýrie, aby potlačili sílicí kurdské hnutí.

Sociální revoluce uskutečňovaná kurdským hnutím v Rojavě byla v různých radikálních médiích přijata s nadšením. Dokonce i mainstreamové a korporátní kanály vydvihovaly vojenskou akceschopnost do té míry, že ji zde není nutné znovu rozebírat. Důležité

pro porozumění situaci je, že politika Turecka je s krizí v Sýrii úzce spjata. Revoluce v Rojavě vlila krev do žil kurdskému hnutí v Turecku, ale zároveň přiměla turecký režim, aby zintenzivnil represe. Na jedné straně hranice se Sýrií turecký stát usnadňoval dodávky zbraní a rekrutů Islámskému státu. Na straně druhé ožil sen o kurdské autonomii v Turecku. Myšlenky zhmotněné v Rojavě inspirují revolucionáře po celém světě. Toto nadšení nejlépe dokládá množství mezinárodních dobrovolníků a dobrovolnic bojujících v milicích YPG a YPJ a vzdušný mezinárodní solidaritu na podporu Rojavy zasažené invazí.

Islamistická ideologie, zavedená do struktur turecké armády gülenisty, zapustila kořeny ještě hlouběji díky novým vztahům s džihádisty aktivními v syrské válce. Působení těchto skupin po boku tureckých vojáků mohli všichni vidět během útoků na kurdské pevnosti v létě 2015. Poslední pochybovače přesvědčily islamistické nápisy zanechané na zdech tureckými vojáky.

Sebevražední atentáční se soustředili zvláště na cíle budující solidaritu mezi Turky a Kurdy. První z takových útoků se odehrál v červenci 2015. Zacílil na delegaci mladých levičáků ve městě Suruç, pokoušejících se dostat do zpusťšeného Kobaní a dopravit dětem hračky. Zemřelo 33 lidí a turecký stát situaci odporně využil k tvrdým represím. Ještě ničivější byl 10. října 2015 bombový útok na průvod protestující v Ankaře proti válce v kurdských oblastech, je muž padlo za obětí 109 lidí. V obou případech útočily turecké buňky napojené na ISIS, které byly dobře známé a tolerované Erdoğanovým režimem. Policie ve městě Adiyaman, odkud pocházely, a Národní zpravodajská organizace (Millî İstihbarat Teşkilatı, MIT) o nich věděly, měly na ně zatykače, a přesto je nechávaly na svobodě.

AKP podnikla drobné ústupky a umožnila provoz veřejnoprávní kurdské televizní stanice a částečně uvolnila omezení mluvit a zpívat kurdsky. Tyto drobky se však zcela ztrácejí v popelu, který zbyl po rozdrčení veškerých snah o autonomii. Dokonce i účast v parlamentu nebo v komunální politice se stala prakticky nemožnou. Mnoho poslanců a komunálních politiků bylo uvězněno. Od posledních komunálních voleb na jaře roku 2019 byli zastupitelé HDP vyřazeni ze svých funkcí v 15 zastupitelstvech a nahrazeni lidmi z Ankary.

Turečtí nacionalisté velmi rádi poukazují na prominentní Kurdy, kteří mají v turecké společnosti výsadní postavení, stejně jako američtí nacionalisté tvrdili, že Obamovo úřadování předznamenalo příchod postrasové Ameriky. Jenže hrstka prominentů nemůže zakrýt fakt, že Kurdové jako lidé byli v Turecku vždy občany druhé kategorie. V turecké ekonomice slouží jako levná, velmi vykořisťovaná pracovní síla určená na nebezpečné nekvalifikované práce, například jako sezonní dělníci v zemědělské výrobě, dělníci na nejnižších příčkách sektoru služeb a ve stavebnictví. Na kurdských územích se také budují environmentálně a kulturně destruktivní gigantické stavby, jako třeba obří přehrada produkující elektřinu výhradně pro západní Turecko, zatímco veřejné investice ve prospěch místních jsou minimální. Odpor Kurdů byl v uplynulých desetiletích intenzivní, ale dnes, přinejmenším v Turecku, se jakákoliv autonomie, které dosáhli, rozpadá pod tíhou rasistických útoků.

Jak je všeobecně známo, Kurdové nemají dominantní věru, ani přesvědčení. Jedni jsou více političtí než druzí, jedni jsou více levičáci a co se týče náboženství, jedni jsou velmi zbožní, druzí nikoliv. Jedním z faktorů přispívajících k volebním úspěchům HDP je absence národně osvobozené a marxistické rétoriky PKK, což přilákalo širší škálu kurdských voličů. Najdou se i Kurdové podporující AKP, ale největší hrozbou pro kurdské osvobozené hnutí je vzrůstající segment kurdské populace, který je již unavený z toho, co vypadá jako nekonečný konflikt. I když AKP nepodporují, jsou vyčerpaní válkou a v některých případech velmi zklamaní ze strategických chyb PKK.

Ke kurdské krizi přispěla také restrukturalizace turecké armády po neúspěšném puči. Ve skutečnosti bylo mnoho prominentních oficiřů zapojených do puče odpovědných za brutální vojenskou invazi do kurdských osad v Turecku v létě a na podzim roku 2015, která vyústila v povraždění více než 4000 lidí. Díky zapojení těchto oficiřů do puče si Erdoğan mohl umýt zakrvácené ruce a zbavit se odpovědnosti za masakry. Gülenističtí prokurátoři a soudci, kteří vedli procesy proti kurdským a levičovým aktivistům, tak paradoxně skončili v celách po boku svých obětí. Celý soudní a donucovací aparát byl obsazen gülenisty a po neúspěšném puči kompletně restrukturalizován.

Vůdčí armádní posty, do roku 2015 obsazené gülenisty, jsou dnes znovu v rukou staromódních tureckých nacionalistických špiček, které kurdské hnutí nenávidí stejně jako jejich předchůdci, a je

také velmi pravděpodobné, že stejní turečtí nacionalisté, kteří se čerstvě chopili funkcí, hráli hlavní roli při přípravách poslední invaze do Rojavy nazvané „Fontána míru“.

Invaze do Rojavy a následná válečná mobilizace opět efektivně umlčely jakýkoliv náznak mainstreamové politické opozice. Invazi daly zelenou všechny parlamentní strany vyjma HDP. Jednotlivci z CHP nebo dalších stran, kteří oponují Erdoğanovým dobovačným choutkám, jsou vystaveni útokům médií a soudního aparátu.

Nabubřelý Erdoğan se rád přirovnává k jakémusi neootomanskému sultánovi se sebevědomými imperiálními ambicemi v regionu. Je třeba jednat rozhodně, rázně, silově, i když není po ruce žádná dlouhodobá strategie. Ale strategie přeměny severní Sýrie v turecký protektorát znamená hmatatelné výhody. Turecká měna a ekonomika už příliš dlouho vrávoraží na pokraji kolapsu. Válečná ekonomika, výstavba a developerské projekty v severní Sýrii mohou alespoň na čas zažehnat nevyhnutelné.

Ve stejnou dobu se Turecko stává domovem více než tři milionů syrských uprchlíků a neznámého počtu, pravděpodobně tisíců džihádistů důstojně ubytovaných a oficiálně cvičených na základnách spravovaných tureckým státem na obou stranách hranice. Politika všech politických stran hlavního proudu stojí na rasismu a nenávisti vůči syrským běžencům. AKP dokonce viní uprchlíky, že mají na svědomí špatnou ekonomickou kondici země. Poslední čísla hovoří o nezaměstnanosti dosahující 14 %. Obydlení Rojavy uprchlíky z ostatních koutů země nevytlačí pouze kurdskou populaci, podvoluje se protisyrské rasistické atmosféře, která zachvátila západní turecká města jako Istanbul, rasistické zášti, která prostupuje vládní koalici i opozici.

Fundamentální příčinou invaze je hluboce zakořeněné nepřátelství mezi tureckým státem, jeho podstatou, bez ohledu na to, kdo je u moci, a kurdským lidem bojujícím za autonomii a sebeurčení, uznání jako etnické skupiny. Nedávno byly více či méně neutralizovány milice PKK na hranicích Turecka, nyní je čas, aby Erdoğan dovezl válku na místo, kde je kurdské osvobozené hnutí nejsilnější, do osvobozených enkláv Rojavy.

OPOZIČNÍ POLITIKA V TURECKU A SOLIDARITA DNES

Zrádné stažení americké armády otevřelo cestu Rusku, které dnes kontroluje naprostou většinu syrského území. Pokud chce Turecko zůstat ve hře, musí se podbízet lačnému ruskému imperialismu. Erdoğan zongluje se všemi možnostmi. Stále se snaží získat stíhačky F-35, jejichž nákup je zrušen, stejně jako ruský raketový systém S-400, který je sice na místě, ale nefunkční. Vzhledem k tomu, že je Turecko stále ještě členským státem NATO, musí být námluvy s Ruskem delikátní. Současné rozložení sil v Sýrii situaci ještě víc komplikuje.

Časem bude muset Turecko znovu uznat Assadův režim i bez ruského mediátora, díky němuž si v současnosti může zachovat tvář. Na druhou stranu bude přežití výdobytků posledních pěti let revoluce v Rojavě záviset na tom, jak se kurdské hnutí dokáže prosadit v tomto zrádném geopolitickém terénu a zároveň si získat mezinárodní solidaritu. Doposud kurdské skupiny ukazovaly bystré porozumění neustále se měnící geopolitické dynamice, přežily vzestupy a pády a postupně si budují své místo na mezinárodní scéně. V krátkodobém horizontu vypadá situace beznadějně, ale dlouhodobě snad nebude tak zle. Je těžké zkoumat vyhlídky, když jsou stále zamřeny válečným oparam.

A jaké šance má Erdoğanova opozice? Kombinace extrémní koncentrace moci v prezidentském úřadě, politiky praktikované po zmařeném puči a psychologického prostředí vybudovala represivnímu aparátu v Turecku pevné místo. I když jen mluvíte o situaci v Sýrii jako o „invazi“ nebo „válce“, zaděláváte si na problémy s autoritami státu. Vyjádření odporu proti poslední invazi do Rojavy a prosazování míru zaručuje VIP vstupenku do kriminálu. Svoboda slova neexistuje. Cenzura internetu dosahuje vysoké úrovně. Šťastnějším opozičním novinářům se na stolech kupí obvinění. Stejně intenzivně jsou vězněni, někdy i bez soudu.

Anarchisté a radikálové poslední dobou zvládají narušování turecké politiky. Daří se dokonce organizovat úspěšné demonstrace, jako byl třeba protest proti výstavbě dolu na zlato. Pozice feministického hnutí zůstávají pevné díky každoročním masovým pochodům na Mezinárodní den žen. Ani militanti dělnického hnutí nezmizeli, ale jakákoliv „tolerance“ státního aparátu padá, když dojde na solidaritu s Kurdy. Nedávno stát dokonce propustil řadu buržoazních novinářů a intelektuálů s opozičními postoji. Také se zdá,

že aparát bude respektovat rozhodnutí ústavního soudu zprostit viny asi tisícovku nekurdských opozičních akademiků, kteří v roce 2015 podepsali petici proti okupaci a vojenským zásahům v kurdských osadách. Tento záchvív „slitování“ je však spíše varováním pro všechny prokurdské aktivisty a aktivistky.

Naneštěstí vše, co se dá v současnosti dělat, spočívá pouze ve vyjadřování nesouhlasu s invazí do Rojavy, a to s velkým rizikem. Organizovat přímé akce a demonstrace je velmi obtížné, jde maximálně o malé akce přímo v kurdských městech a v tradičně vzdorujících oblastech západního Turecka. Tyto hrdinné akty odporu jsou tureckým státem okamžitě brutálně potlačovány.

Podle průzkumů veřejného mínění 75 % populace Turecka invazi do Rojavy podporuje. To ale znamená, že čtvrtina je stále proti a mnoho z těchto lidí aktivně vyjadřuje solidaritu s kurdským odbojem a účastní se i dalších radikálních a revolučních aktivit, kdekoliv je to možné. Část turecké levice se prostřednictvím vlastních milic zapojila přímo do boje po boku SDF (Syrské demokratické síly, kurdsky: Héžên Sûriya Demokratik, HSD). Oponovat válce přímo v Turecku je díky rozsáhlým všeprostopujícími represím stále velmi obtížné. To vytváří falešný dojem, že celé Turecko podporuje válku a nesouhlasí s kurdskou autonomií.

HDP částečně slouží jako prostředek k posílení kurdského hnutí hlavně díky spojenectví s tureckou progresivní levicí na západě země. Jak bylo popsáno dříve, toto spojenectví dělá pokroky, ale celková situace názorně ukazuje, že osvobození kurdského lidu závisí na jeho vlastních organizačních schopnostech.

Akce zaměřené na instituce tureckého státu v zahraničí, třeba ambasády a státní podniky jako Turecké aerolinie, pomohou udržet tlak a zároveň jsou vyjádřením životadárné solidarity s Kurdy, stejně jako s dalšími radikálními uskupeními trpícími pod útlakem tureckého státu. V uplynulých patnácti letech si politici AKP a jejich rodiny díky politickému klientelismu napakovali kapsy a vzhledem k nestabilitě turecké ekonomiky byla spousta těchto peněz investována v zahraničí. Analýza toku bohatství vrchních kádrů AKP by mohla odkrýt další možné cíle solidárních akcí.

Jistá část staromódní levice ulpívající na domnělém antiimperialismu efektivně podporuje turecký kolonialismus a ruský impe-

rialismus, aby tradičně vzdorovala imperialismu americkému. Tento postoj je stále absurdnější, zvláště z pohledu kurdské populace a jejího zoufalého boje o přežití. Ten probíhá v nejsložitějším politickém terénu tváří v tvář několika imperiálním mocnostem, a proto byl zrazen americkou vládou a mnohými dalšími. Anarchisté a anarchistky by měli vyjadřovat jasnou, třebaže kritickou podporu, aniž by se nechali zmást chatrnými aliancemi, které kurdské ozbrojené síly musely učinit s nepřáteli jejich nepřátel, s přáteli jejich nepřátel, a dokonce s vlastními nepřáteli v naději skoncovat s džihádistickými masakry a odvrátit Tureckem podporovanou genocidu. Solidarita s kurdským osvobozeneckým hnutím není podporou americké armády ani amerického imperialismu. Znamená respekt k složitým rozhodnutím, která musí učinit lidé ohrožení vyhlazením.

Mnoho tureckých a kurdských kamarádů a kamarádek dnes žije v exilu a stále jsou aktivní. Je těžké odhadnout, kolik politických disidentů opustilo Turecko, ale směřují hlavně do Německa. Od nepovedeného puče v roce 2015 zaznamenalo Německo desetinásobný nárůst žadatelů o azyl ze strany tureckých občanů, v roce 2018 bylo podáno 11 000 žádostí. Mimo tradiční cílové stanice, jako je Německo nebo Velká Británie, mohou být turečtí a kurdští disidenti izolováni. V těchto zemích by se iniciativy měli chopit anarchisté a anarchistky s pomocí vytvořit disidentům prostor. Prací na společných projektech se mohou zastánci kurdské autonomie z celého světa naučit více o myšlenkách a pohybech, které utvářely Rojavu, zatímco disidenti v exilu navážou nové kontakty a získají nové prostředky potřebné pro jejich boj. Poučení se z praxe demokratického konfederalismu, kurdské autonomie a „jineolji“, vědy kurdských žen, a využití jejich poznatků je nejefektivnějším vyjádřením solidarity, která jde daleko za hranice hašení požárů rozpoutaných tureckou agresí.

Zdroj: <https://crimethinc.com/2019/11/12/the-roots-of-turkish-fascism-and-the-threat-it-poses>

Přeložil Tonda Kováč

INTERBRIGÁDA ANARCHISTICKÝ BOJ

FAU

Uruguayská anarchistická federace (fAu; federación Anarquista uruguayana) pořídila v červenci 2020 analytický rozhovor s mezinárodními anarchistickými dobrovolníky, kteří bojují v severosyrské Rojavě pod označením Tekošîna Anarşîst (Anarchistický boj).

Z Latinské Ameriky se zájmem a napětím sledujeme události v Rojavě a v Sýrii. Ze všeho nejdříve: Můžeš nám vysvětlit, jak se zformoval anarchistický prapor a jaké má vazby na kurdský odpor?

Od začátku rojavské revoluce, zejména po událostech v Kobani 2015 přicházeli dobrovolníci z celého světa, aby konfrontovali Daesh (Islámský stát) a bránili revoluci. V prvních letech většina mezinárodních dobrovolníků koordinovala svůj příchod přímo s YPG/YPJ, kurdskými Lidovými obrannými jednotkami. Vzhledem k protistátnímu charakteru politického projektu v Rojavě se do boje za obranu revoluce zapojili anarchisté a anarchistky z různých kontinentů a jejich příjezd se často neobešel bez zmatků a chaosu. V roce 2015 byla vedle dobrovolníků a dobrovolnic působících přímo v YPG/YPJ zformována interbrigáda IFB (Mezinárodní batalion svobody; International Freedom Battalion), která sjednotila zahraniční militanty a turecké revoluční organizace. V rámci IFB vznikla první anarchistická brigáda IRPGF (Mezinárodní revoluční lidové partyzánské síly; International Revolutionary People's Guerrilla Forces), která fungovala asi rok během bitev ve městech Tabka a Rakka.

Tekoşîna Anarşîst (Anarchistický boj) byla zformována na konci roku 2017 po osvobození Rakky.

Nejde nám jen o boj proti Daesh, chceme se učit od kurdského osvobozeneckého hnutí a budovat vazby s libertinským hnutím po celém světě. Jako anarchisté si uvědomujeme, jak podstatné je pozvednout zbraně proti teokratickému despotismu Islámského státu, ale také proti fašistickému útlaku tureckého státu, syrského státu, různých imperiálních mocností a množství islámských fundamentalistických skupin bojujících v Sýrii. Realita války je velmi komplikovaná a někdy nás ohledně naší role na bojišti vrhá do moře rozporů. Etnické a náboženské konflikty se sbíhají se zástupnou válkou regionálních a geopolitických mocností, kde imperialistické a koloniální vlivy určují tempo Blízkého východu, který se topí v krvi a oleji. Ale kurdský odpor je symbolickým příkladem revoluční organizace a sociální a politický projekt Rojavy je určitě inspirující. Po několika letech práce tady jsme viděli dobré i špatné stránky revoluce a náš závazek vůči ní je založen na internacionalismu a kritické podpoře.

Zavedení demokratického konfederalismu, tedy bezstátní společnosti založené na osvobození žen, ekologii a přímé demokracii, je inspirací pro ty z nás, kteří věří ve svět bez kapitalismu a patriarchy. Tohle nás přivedlo do Rojavy, ale co teď? Spousta internacionálů, kteří přijedou do Rojavy, se podílí na obraně revoluce pár měsíců a pak se vrací domů ke svým životům. Je tohle to, co chceme? Je tohle naše vize mezinárodní solidarity? Ne, my chceme něco jiného. Abychom si uvědomili, co hledáme, prostudovali jsme si historii internacionalismu, ale místo toho, abychom se zabývali centralizovanou strukturou třetí internacionály, rozhodli jsme se hledat inspiraci v protikoloniálním odboji Trikontinentální konference. Revolucionáři jako Almícar Cabral z Guinea-Bissau, Ben Barka z Maroka nebo Che Guevara z Argentiny se sešli, aby se, slovy Franze Fanona, „postavili za zbídačené obyvatele Země a vytvořili svět lidských bytostí“. Jejich pohled na mezinárodní solidaritu byl jasný: „Nejde o to, přát napadeným úspěch, ale o to jít za svým štěstím. Doprovázet je cestou na smrt, nebo k vítězství.“ Mluvili o vytvoření druhého, třetího, mnoha Vietnamů, a my mluvíme o vytvoření druhého, třetího, mnoha Chiapasů, Rojav, Barbach.¹

Tekošina Anaršist není pouze anarchistickou skupinou v Sýrii nebo Kurdistanu, naše existence je podmíněna bojem a revolučním procesem v Rojavě. Útlak, kterým kurdský lid trpí, je dalším příkladem koloniální dynamiky sužující domorodé lidi, jejichž kultura je velmi ancestrální, založená na společných kořenech s předky, které jsou ohrožovány kapitalistickou hegemonií. Je také naší povinností jako internacionálů studovat a pochopit to, jakým způsobem imperiální mocnosti utlačují země globálního jihu. Bojujeme proti útlu doma a nyní pokračujeme v našem boji tady. Náš příchod do Rojavy byl odpovědí na výzvy k mezinárodní solidaritě, takže naší prioritou je rozumět potřebám lidí a dynamice místního revolučního hnutí. V minulosti jsme spolupracovali s IFB, ale dnes jsme autonomní organizací integrovanou do Syrských demokratických sil, spolu s Kurdy, Araby, Asyřany a dalšími internacionály bojujeme za demokratickou a ekologickou Sýrii osvobozenou od patriarchálního útlu.

Jaké jsou hlavní rozdíly mezi Tekošina Anaršist a Stranou kurdských pracujících (PKK)?

PKK je revoluční politická strana utvořená jako odpověď na útlak kurdského lidu. Tekošina Anaršist je kolektiv utvořený kvůli tomu, aby podporoval rojavskou revoluci a učil se z ní. Rozdíly jsou obrovské, ať už se týkají velikosti organizace, cílů, vnitřní dynamiky, budoucích předpokladů, taktiky a strategie.

PKK byla založena před více než 40 lety jako národně osvobozené hnutí s mezinárodním přesahem a zformovala protikoloniální hnutí na Blízkém východě. Skrze svůj boj za národní osvobození PKK, která začínala s marxisticko-leninisticko-maoistickou orientací, vyhodnotila své úspěchy a nedostatky. Abdullah Öcalan předložil nový model nasycený libertinskou perspektivou, vystupující proti modelu národního státu, patriarchy a ekocidě páchané kapitalismem a technindustriálním systémem. Místo nového paradigmatu vytváří model přímé demokracie, jehož společenskou základnu tvoří komuny a družstva. Upřednostňuje osvobození žen jako základ sociální transformace autonomie sebeorganizací žen. Zavazuje se k ekologické perspektivě, opětovnému spojení s přírodou a rekonstruuje model života v souladu s ostatními živými bytostmi na této planetě.

Její pohled na násilí se také liší od jejích maoistických počátků, kde bylo revoluční násilí koncipováno jako cíl sám o sobě. Změna paradigmatu, z velké části motivovaná kurdským ženským hnutím, změnila pohled na koncept sebeobrany. Patriarchální a koloniální dynamika států, které zakládají svou existenci na dominanci skrze válku, genocidu a otroctví, vždy narážela na odpor podrobených. Společnosti, které žily svobodný život nemohou uznat dominanci centralizovaných systémů, a proto si každá společnost, každá živoucí bytost musí zajistit svůj systém sebeobrany.

Jako anarchisté a revolucionáři s touto politickou a sociální vizí souhlasíme. Ekologie, feminismus, komunismus nebo konfederalismus nejsou anarchistům cizí, naopak. V Rojavě se musíme bránit všemi prostředky, které máme k dispozici, proti teokratickému despotismu Islámského státu a invazi tureckého fašistického státu. V dobách války jsme bojovali po boku YPG, YPJ, mezinárodních členů tureckých revolučních stran a dalších internacionálů různých ideologií, Kurdů, Arabů, Asyřanů. Když nepřítel střelil, když padají bomby, je každý na naší straně v zákopu s druhem, heval² a ideologické rozdíly nemají takovou váhu jako vášně pro obranu revoluce, vášně pro budování svobodné společnosti. Ale jsou zde rozhodné ideologické rozdíly, které vedou k debatám a úvahám (pokud zrov-

na z nebe neprší kulky a minometná palba), které ovlivňují náš způsob myšlení, pohled na revoluci a porozumění anarchismu. Rozdíly mezi Marxem a Bakuninem, kromě mnoha jiných, které byly předmětem sporu v rámci První internacionály, jsou dodnes zdrojem konfliktu. Ale je to přesně tenhle konflikt, který nám pomáhá uvažovat, učit se a růst.

Abychom odpověděli na otázku, největší rozdíly, na které jsme narazili, jsou jednak organizační a potom také ideologické. Co se organizace týče, upřednostňujeme decentralizaci a rozdělování úkolů, odpovědnosti a pravomocí takovým způsobem, abychom se záměrně vyhnuli vytvoření ústředního výboru nebo nějaké jiné autoritářské instituce. Víme, že jsou vojenské struktury vždy tvořeny hierarchickou organizací a řetězcem příkazů a v některých aspektech jsme museli přizpůsobit naši strukturu vojenským potřebám. Ale na rozdíl od jiných jednotek klademe zvláštní důraz na to, abychom fungovali inkluzivním a horizontálním způsobem, uplatňujeme rotaci úkolů a funkcí. Základem naší práce a našeho politického projektu je kolektivní učení, důvěra, vzájemná podpora, ale především touha po svobodném životě.

V ideologické rovině mohou být rozdíly složitější. Nejdůležitější je pravděpodobně naše silná podpora boje za sebeurčení LGBT+ komunity, což nemá v kurdském osvobozeneckém hnutí zrovna podporu. V ženském kurdském hnutí, v „jineolji“ (věda kurdských žen) nicméně existuje proud, s nímž se v pohledu na tuto záležitost shodneme. Samy uvažují o zjevném esencialismu tohoto hnutí a otevírají dveře širšímu porozumění ženy, které má blízko ke queer teoriím, nicméně stále se tu jedná o okrajovou záležitost. Také pragmatismus tohoto hnutí někdy vede k ideologickým rozporům, zvláště pokud jde o majetek. V Rojavě jsou komunální iniciativy a pobídky ke kolektivnímu vlastnictví, ale soukromé vlastnictví je ve společnosti stále normou, bez nějaké vážnější snahy tuhle realitu změnit. V rámci revolučního hnutí je majetek z velké části v kolektivním vlastnictví a komunální život má jasnou socialistickou orientaci, většinovou populaci však tyto myšlenky nezasáhly.

Z hlediska širší perspektivy, pokud neuvažujeme pouze o naší organizaci, ale o anarchismu obecněji, vidíme velké rozpory v individualistické tendenci antiautoritářského hnutí v posledních desetiletích. Tekošina Anaršist vede kolektivní boj, který přesahuje individuální logiku a liberální myšlení, v souladu s hodnotami sociálního anarchismu, ale aniž bychom opomíjeli roli jednotlivce ve společnosti. Jsme si dobře vědomi toho, že s příkazy ukládanými shora, bez respektování kolektivních rozhodnutí nebo naslouchání menšinovým hlasům je na jednotlivce vyvíjen nátlak. Na druhou stranu, když jednatel nejedná v souladu se společnými zájmy hnutí, delegitimizuje organizaci a kolektivní boj. Další důležitou debatou mezi tradičním anarchismem a myšlenkami demokratického konfederalismu je přístup ke společnosti a vztah mezi pozitivismem a racionalismem. Anarchismus často viděl vědu a rozum, které nabyly významu během tzv. „osvícenství“, jako jediný způsob dosažení svobodné společnosti. V novém paradigmatu je tento předpoklad revidován se zvláštním důrazem na jiné způsoby porozumění světu a společnosti, který se vyhybí evropskému koloniálnímu myšlení, zvláště v pohledu na mytologii a ancestrální poznatky. Tenhle pohled je důležitý, když přijde na učení se od domorodých hnutí, přehodnocení našeho vztahu k přírodě, k civilizaci a k životu samotnému.

Vyhodnocení těchto myšlenek, podobností a rozdílů mezi naším hnutím a realitou Rojavy, nás vedlo k upřednostnění dvou cílů. Zprvu, rozvoj militantní osobnosti, snaha o oproštění se od patriarchálního a kapitalistického vlivu, s nímž jsme podvědomě vnitřně ztotožnění. Zadruhé, potřeba dohodnout se na organizačních standardech založených na závazcích a odpovědnosti, podle naší role jako revolucionářů, ale také podle potřeb naší organizace. A třebaže jsou tyto cíle rozvíjeny jiným způsobem než v PKK, metody, které se zde učíme, nám velmi pomáhají. Praxe Tekmil,³ platformy,⁴ kritiky a sebekritiky nám pomáhá růst a vyvíjet se jako revolucionáři, a zároveň také uznáváme potřebu učit se z historie anarchistických a revolučních hnutí po celém světě.

Jak analyzujete proces budování demokratického konfederalismu?

Jaká je vaše role v tomto procesu?

Budování demokratického konfederalismu je v současnosti nejvíce viditelné v Rojavě, ale nelze ho vyčleňovat z ostatních částí Kurdistanu. V posledních letech byly myšlenky tohoto politického směru v Rojavě uvedeny do praxe v obrovském měřítku, ale nesmíme zapomínat na další místa jako tábor Mexmûr anebo poměrně čerstvou autonomní zónu Sindžár v Bašûru (irácký Kurdistan). K politickému vývoji dochází i v Rohhilatu (iránský Kurdistan), ale hnutí je silně především v Bakuru, na území tureckého státu. Je důležité brát

v úvahu čtyři části, na které je dnes Kurdistan rozdělen, abychom pochopili, proč se kurdské hnutí uchýlilo k bezstátnímu řešení.

Pokud chceme analyzovat zdejší vývoj, musíme se podívat na práci Abdullaha Öcalana a jeho „Manifest za demokratickou společnost“. Na rozdíl od jiných politických návrhů se demokratický konfederalismus neomezuje na popis utopické společnosti oproštěné od útlaku, ale otevírá množství otázek a dialog o tom, jak změnit společnost a tuto utopii uskutečnit. Jak chceme žít? Jak chceme komunikovat? Jak chceme bojovat? To jsou pro budování revoluční společnosti důležité otázky. Odpovědi, které nastiňuje Öcalan, nelze jednoduše shrnout do několika odstavců, ale je důležité porozumět některým představám, s nimiž se ztotožňuje. Tahle demokratická moderna, jak už jsme zmínili, je založená na osvobození žen, ekologii a bezstátní demokracii.

Tento ideologický vývoj se podobá jiným revolučním procesům, jako například zapatismu, povstaleckému hnutí z hor jižního Mexika. Obě hnutí začínala jako maostická, ale později se přeorientovala směrem k libertinskému socialismu, obě hnutí vyrostla a našla útočiště v horách, odvolávají se na dědictví svých dávných předků, mají silné autonomní ženské hnutí a obě hnutí jsou inspirací pro antikapitalistické hnutí po celém světě. Demokratický konfederalismus není novinkou, je to způsob porozumění společnosti a civilizaci, který nás inspiruje, abychom se vyvíjeli jako revoluční hnutí, abychom se zavázali našim myšlenkám a kráčeli odhodlaně vpřed vstříc spravedlivější společnosti.

Závdání těchto myšlenek do praxe bylo v Rojavě do značné míry ovlivněno válkou. Na druhou stranu to byla právě válka, která umožnila revoluci a radikální sociální transformaci potřebnou k položení základů takového politického vývoje. V roce 2012 YPG/YPJ, tehdy mizerně vyzbrojené lidové milice, téměř bez výstřelu vyhnaly vojáky a byrokraty syrského státu. Následovaly hořké boje proti skupinám jako an-Nusra a později Daesh. Po průlomu obléhání Kobaní Daeshem v roce 2015 YPG/YPJ expandovala a stala se vůdčí silou koalice Syrských demokratických sil (SDF). Později, v roce 2017 došlo k osvobození Rakky a SDF se stala vojenskou silou, s níž se musí počítat, vycvičenou a vyzbrojenou na poloprofesionální úrovni.

Tento vojenský vývoj byl doprovázen procesem sociální transformace, založeném na myšlenkách demokratického konfederalismu, jehož součástí se stalo utváření komun, družstev, ženských center, soudních výborů, kulturních center, odborných škol, vyučování v kurdštině apod. Hnutí za demokratickou společnost (Tevgera Civaka Demokratîk; TEV-DEM) spolu s Demokratickou stranou jednoty (Partiya Yekineyen Democratic; PYD) a dalšími politickými stranami se sjednotily do tzv. Autonomní správy, původně fungující ve třech kantonech, v Afrínu, Kobaní a Cizre. Vidíme zde jasný cíl spravovat území prostřednictvím místní organizace, založené na obecním modelu, bez snahy o centralizaci typickou pro státní systém.

Žádná revoluce není snadným procesem a navzdory kritice určitých rozhodnutí je vývoj, kterým Rojava za těchto osm let prochází, obdivuhodný. Ještě jednou, je obtížné vše shrnout do několika odstavců, ale mezi nejdůležitější kroky, které chceme zmínit, patří progres v oblasti rovnoprávnosti žen a role, kterou v revolučním procesu hrají výhradně ženské milice YPJ. Ženy v Sýrii stejně jako ženy po celém světě trpí násilím a útlakem patriarchálního systému, ale od roku 2014 byly zvláště ohrožovány teokratickým despotismem Islámského státu. Daesh je bezpochyby mnohem brutálnější a krvavějším příkladem patriarchátu, zanechal za sebou tisíce unesených žen prodaných do sexuálního otroctví. Slova bojovnice YPJ Anary z Kobaní „naše filozofické názory nás přiměly uvědomit si, že jako ženy můžeme žít jen odporem“ objasňují, proč tolik žen pozvedlo zbraně, aby se od těchto hrozeb osvobodily, proč si zvolily sebeobranu a přímou akci proti tomu, co ohrožuje jejich životy. Po vojenských vítězstvích proti Daeshi byla nepochybně prokázána obrovská odvaha a obět, kterou ženy k revoluci přispěly. Kurdské hnutí říká, že žádná společnost nemůže být svobodná, pokud nejsou svobodné ženy, a v Rojavě je tohle heslo srdcem revolučního procesu.

Naše účast v tomto procesu je relativně skromná, jelikož v Rojavě pracujeme pouhé tři roky. Na začátku bylo nejdůležitější porozumět zdejší realitě, kurdskému jazyku a kultuře, politickému projektu, fungování organizací a strukturu. Nové metody organizace pro nás znamenaly určité ideologické rozpory. Navzdory ideologickým podobnostem a Öcalanově odkazování na různé anarchistické myslitele jako Bakunin, Kropotkin, nebo třeba na Foucaulta, zůstává anarchismus pro kurdské hnutí velkou neznámou. Ve třetím vydání „Manifestu za demokratickou civilizaci“ Öcalan píše o důležitosti anarchismu jako klíčového spojení pro dosažení rozvoje demokra-

tické modernity a sdílí kritiku a vyhlídky anarchistického hnutí. V ideologické rovině je naše práce zaměřena na reflexi těchto myšlenek a rozporů, překládáme je a snažíme se je zpřístupnit širšímu publiku. Nějaký čas jsme také strávili debatami v rámci naší skupiny, jelikož jsme mezinárodní skupinou anarchistů z různých zemí, často s odlišnými pohledy a přicházejících z odlišného prostředí. Tyhle debaty nám pomohly lépe porozumět libertinským hnutím v různých částech světa a tomu, jak je uvést do kontextu s revolučním procesem, kterým procházíme.

V praktické rovině se naše práce soustředí na obranu revoluce. Poté, co jsme se účastnili několika válečných kampaní proti Islámskému státu, jsme se snažili zdokonalit v oblasti vojenské medicíny, jelikož včasná pomoc je pro přežití klíčová. Interbrigáda Tekošina Anarşist operovala už jako bojový lékařský prapor v bitvě o Bakhúz, poslední baštu Islámského státu, a od té doby máme tento úkol v kterékoli bitvě v Rojavě. Být bojovým lékařským praporem také znamená být schopem školit v tomto oboru nové lidi, takže jsme vložili mnoho úsilí do toho, abychom zpracovali, co jsme se naučili, abychom mohli poznatky sdílet s novými soudruhy, kteří přišli podpořit revoluci.

Jak analyzujete současnou situaci v Sýrii a jaké jsou vyhlídky?

Nyní, v červenci 2020, válka v Sýrii stále pokračuje. Nedávno jsme oslavili osmé výročí revoluce. Autonomie byla vyhlášena 19. července 2012 v Kobaní. Islámský stát byl poražen v roce 2019 v Baghúzu, ale stále jsou tu akceschopné buňky a skupiny, které pokračují v útocích. Mnoho jeho bývalých členů se také připojilo k Tureckem podporovaným islamistickým skupinám, které od začátku roku 2018 okupují Afrín. Není to ani rok, kdy Turecko a jeho islamističtí žoldáci obsadili města a vesnice podél hranic mezi Tel Abyadem a Serékaniyê.

Populace z tohoto území utekla do uprchlických táborů. Do tábora Şehba utekli před tureckými bombami lidé z Afrínu, a do Waşokanî lidé z Serékaniyê. Správa tábora Al-Hol také není snadná. Jsou zde držené ženy a děti chalífátu. Některé z nich stále ještě následují islámské fundamentalistické myšlenky, často vyvolávají nepokoje a vydávají prohlášení na podporu Daeshe, napadají ochranku tábora, napadají další ženy noží a kyselinou a zapalují jim stany. Věznice určené pro bojovnice Daesh znamenají pro Autonomní správu další problémy ohledně stabilizace regionu. Potřebují mezinárodní soud, který by našel spravedlivé řešení. Ale zdá se, že mezinárodní společenství nemá a soudní proces tohoto druhu zájem a jen pár zemí bojovnice Islámského státu repatriovalo. V těchto věznicích také dochází k nepokojům a pokusům o útek.

Uprchlické tábory jsou také ohniskem epidemií. V táboře Şehba propukla epidemie salmonely a černé horečky. V Rojavě naštěstí dotud nepropukla pandemie covidu-19, přesto samospráva pracuje na prevenci budoucích rizik. Naše zdravotnická práce nám také umožnila získat nějaké poznatky a poskytnout podporu v oblasti epidemiologie, lépe porozumět situaci, spolupracovat na organizaci kurzů a připravovat preventivní opatření pro případ, že by se virus začal šířit. Jediná nemocnice v Serékaniyê, která je dnes okupována Tureckem a jeho spojenci, byla vybavena technikou na provádění PCR testů a ví se, že do ní Turecko posílá obrovské množství nakažených covidem. V Afrínu se už epidemie šíří kvůli přítomnosti okupačních vojsk turecké armády a islamistických bojůvek. Je možné, že se Erdoğanova administrativa pokouší přispět k šíření viru v Rojavě. Virus se také šíří v částech Sýrie pod kontrolou syrského režimu, takže nemůžeme vědět, jak dlouho zůstane Rojava dopadů pandemie ušetřena.

Vojenská situace také není snadná. Na jednu stranu Erdoğan pokračuje v okupaci a ohrožuje celý region. V ohrožení jsou tábory Tal Rifaat a Şehba, stejně jako města Manbídž a Kobaní. Jak jsme viděli v nedávné minulosti, otázka nezní, zda Turecko znova zaútočí, ale kdy. Nedávno Erdoğan zahájil novou operaci v Başûru, iráckém Kurdistanu, která začala svržením 80 bomb tureckým letectvem. Zasažen byl tábor Mexmûr, nemocnice v Sindžáru, civilní vesnice a základny PKK v horách na hranicích s Tureckem a Íránem. Na konci června drony vybombardovaly vesnici poblíž Kobaní, kde právě probíhalo setkání Kongreya Star (rojavského ženského hnutí). Čtyři ženy byly zabity včetně předsedkyně pro oblast Kobaní. Turecko dále udržuje frontu v Idlibu, podporuje Organizaci pro osvobození levanty (HTS; Haját Tahrír al-Şám, dříve syrská Al-Kájda), provádí vojenské operace v Libyi, agresivní mezinárodní politiku ve Středozemním moři a brutální represe proti kurdské populaci uvnitř tureckých hranic.

Turecký stát se během posledních desetiletí vydal velmi autoritářským směrem, což se neobešlo bez čistek ve vysokých armádních

kruzích, zejména po puči v roce 2016, a rovněž velmi vysokých výdajů na zbrojení. Erdoğan nedávno obdržel druhou zásilku ruského systému protivzdušné obrany S-400 a zároveň uzavřel dohodu se Spojenými státy na dodávky raketových systémů Patriot. Vidíme, že se ozbrojuje po zuby, snaží se udržet svou pozici v NATO, zároveň vychází s Ruskem a reorganizovat geopolitickou situaci Blízkého východu nostalgii po imperiální otomanské minulosti. Podobné sny o rozpínavosti, kterými zpravidla trpí fašistické režimy, vyžadují vždy vnitřního nepřítele. V roce 1915 byl svět svědkem arménské genocidy spáchané Osmanskou říší, během níž byli nejenom násilně vysídlováni a masakrováni Arméni a další křesťané, byl také vytvořen silný precedens, na nějž se později odvolávali scenáristé holocaustu. „Koneckonců, kdo dnes řeší vyhlazení Arménů?“ prohlásil Hitler po obsazení Polska. Dnes je to kurdská populace, kdo trpí vyhlazovací politikou, a není pochyb o tom, že má Turecko Rojavu na mušce.

Ekonomická situace v Rojavě je také dost složitá. Syrská libra padla na historické minimum. V posledních měsících klesla její hodnota na domácích trzích o 300 %. K tomu musíme připočítat nové sankce uvalené na Sýrii Trumpovou administrativou, což je forma ekonomické války, která má sice cílit na Asadovu vládu, ale dopad má na celou Sýrii. Trump slíbil, že Autonomní správa severní a východní Sýrie bude sankcí ušetřena, ale tento slib se zatím nenaplnil. Na Rojavu je také od začátku revoluce uvaleno embargo.⁵ Co se týče zdrojů, je Rojava závislá na pšenici a ropě, což jsou suroviny, které nyní trpí strmým pádem cen. Na prudkém propadu cen surové ropy, na níž je Autonomní administrativu závislá, se podepsala koronavirová krize.⁶ Zmíněné sankce uvalené na Asadovu vládu navíc projev ropy ztěžují. Surovou ropu lze pak zpracovávat pouze v rafineriích pod kontrolou syrského státu. Co se týče pšenice, ta musela být letos sklizena předčasně, aby se neopakoval scénář z minulého roku, kdy islamisté před sklizní zapálili obrovské lány. Pšenice tedy letos neshořela, jenže je zelená, a její tržní cena je tudíž mnohem nižší. Mnoho pšenice bylo navíc ukradeno tureckými okupanty, obrovská síla se nachází hlavně v Tel Abyadu.

Poslední bod, který bychom chtěli zmínit, se také týká globální pandemie, zavřené hranice totiž omezují mobilitu internacionálů. Během posledních čtyř měsíců nemohl žádný dobrovolník přijet ani opustit Rojavu, což omezuje počet nových lidí, kteří chtějí přicestovat, ale nemají jak.

Za těchto okolností je těžké předvídat, co se stane. Situace je velmi nestabilní, v sázce je tolik proměnných a zájmů, že se věci mění ze dne na den. Největší hrozbou je bezpochyby další invaze tureckého státu, pravděpodobně do Kobaní, jelikož v minulosti přitahovalo nejvíc mezinárodní pozornosti díky odporu proti Daesh. Symbolická moc tohoto města je velmi důležitá. Turecký stát ho chce obsadit, jelikož ví, že by bylo velmi složité udržet revoluci bez města, kterému se podařilo zlomit postup Daesh. Je možné, že první útok přijde na města Ain Issa a Manbidž, protože jsou nejbližší a velmi důležitá pro zásobování, pokud by se Kobaní opět ocitlo v obležení. Aby mohl Erdoğan zahájit útok, potřebuje k tomu zelenou od mezinárodních a regionálních mocností. Významnou roli může hrát válka o vliv mezi USA a Ruskem na Blízkém východě. V závislosti na tom, jak se změní rovnováha sil a priority obou imperialistických mocností, pocítí dopady nejenom lidé v Sýrii, ale na celém Blízkém východě a po celém světě. V posledních měsících jsme již byli svědky stahování amerických jednotek. Zatím se tedy nejedná o definitivní stažení, jelikož USA stále nehodlají přenechat vliv v oblasti dalším silám, hlavně ne Íránu a Rusku. Putin dělá vše pro to, aby vakuem vyplnil, posílil vliv na syrské půdě a zajistil si přístup ke Středozemnímu moři.

Budoucnost Sýrie mohou ovlivnit i další regionální mocnosti, třeba Izrael, který pokračuje v okupaci Golanských výšin a v Sýrii podniká bombové útoky proti různým cílům. Přítomnost Íránu také není tajemstvím, neboť většina izraelských útoků míří na Hizballáh nebo další spojence íránského teokratického režimu. Netanjahuova sionistická vláda využívá nepřátelství mezi USA a Íránem k beztrestným útokům, které mají oslabit mocnosti obklopující Izrael. Egypt nyní vyhrožuje, že vstoupí do konfliktu v Libyi, aby oslabil tureckou rozpínavost. Egyptské síly zatím v Sýrii nepůsobí, ale Sísiova vláda vidí v Erdoğanovi hrozbu kvůli jeho neootomanské rétorice a silným vazbám na Muslimské bratrstvo, hlavního oponenta Sísiovy vlády.

Další možný scénář blízké budoucnosti je totální útok tureckého státu na pohorí Qandil v íráckém Kurdistanu, kde sídlí základny PKK. Erdoğan obléhá srdce kurdského povstaleckého hnutí dlouhá léta a doufá v podporu Severoatlantické aliance, její technologické síte a médií. Jenže k zahájení války v těchto horách potřebuje

nejenom svolení Íráku, ale i Íránu, jelikož leží na hranici. Jednalo by se o velmi nákladné tažení a vzhledem k nestabilní ekonomické situaci v Turecku a faktu, že už nyní bojuje na tolika frontách, není jasné, jestli je Erdoğan schopný rozjet další velkou kampaň. Taková agrese by byla velkou provokací pro všechny části Kurdistanu a revoluční Rojava by nezustala nečinně přihlížet.

Rojava je v této hře mocností plně zašti malým hráčem. Její krátkou historií po celou dobu ohrožuje válka a konflikty, které ji obklopují, jelikož samotná její existence zpochybňuje plány mocností bojujících v Sýrii. Navzdory taktickému spojenectví je jasné, že žádný stát nemá zájem na tom, aby tenhle revoluční projekt prosperoval a expandoval. Chalífát byl poražen a další síly pokračují v dorážení na Rojavu, hlavně skrze turecký stát a jeho spojence. Rojava existuje díky odhodlání a kolektivnímu úsilí tisíců militantů a my musíme mít stále na paměti, že bez jejich obětí by nebylo možné nic z toho, co zde dnes zažíváme. Útoky, které jsme přežili, způsobily bolestivé ztráty a my se musíme posunout dál a na ruinách, které zde válka zanechala, postavit nové domy. Tyto zkušenosti nás donutily, abychom si uvědomili základní potřeby, jako je sebeobrana, a vážili si života a okamžiků štěstí mnohem víc než doposud.

Rojava zůstává inspirací pro revoluční hnutí po celém světě, místem pro debaty a politickou praxi, která ukazuje, že jiný svět je možný. Rojava není anarchistickou společností, ale je společností, kde mohou naše myšlenky uvádět do praxe anarchisté z celého světa. Nemůžeme dopustit, aby tato pochodeň naděje uhasla, a přestože to ani nadále nebude snadné, hodláme pokračovat v budování, obraně a rozvoji světa, o kterém sníme. Přijdou další útoky a způsobí nové ztráty a bolest, ale my se trosek nebojíme, protože v našich srdcích nosíme nový svět.

*Tekosina Anarşist
Rojava, červenec 2020*

Poznámky překladatele:

¹ Barbacha je velmi chudý region na severu Alžírsko, jenž v roce 2001 během tzv. Černého jara násilně povstal proti všem složkám státu. Heslem povstání bylo „Nemůžete nás zabít, protože už jsme mrtví“. Všechny složky státu byly vyhnány a v regionu náhle a velmi nápadně klesla kriminalita. Díky svým demokratickým shromážděním a zdola organizované správě je některými anarchisty přirovnáván k Chiapasu nebo Rojavě. Barbachu zmiňuje i Peter Gelderloos v knize *Anarchie funguje*.

² Heval znamená v kurdštině nejlepší přítel, soudruh.

³ Více na: <https://www.afed.cz/text/6898/tekml-vytvareni-kultury-konstrukcivni-kritiky>

⁴ Platforma je nástrojem kurdského hnutí, používaným PKK mnoho desetilet. Funguje tak, že si člověk, který je předmětem platformy, připraví povídání o svém životě, vztazích s rodiči, dospívání jako žena či muž ve světě rozděleném patriarchálním vnímáním, zkušenostech a postřezích z oblasti vzdělání nebo organizování s danou skupinou, ve které platformu dělá. Toto představení před skupinou mohou doplnit otázky od ostatních. Následuje diskuse a dílčí analýzy. Na závěr „platformovaný“ sdělí, co si z platformy odnesl a jaký je jeho návrh na pokračování ve skupině, další angažování se apod. Toto zhodnocení je pak skupinou zpravidla přijato, popř. jsou navrženy konkrétní kroky, např. nabídka dalšího vzdělání.

⁵ Obchodní embargo vyhlásilo Turecko, Írák a Írán, mocnosti, které nenašly pochopení pro transformaci ekonomiky založenou na dělnických družstvech.

⁶ Kdyby se někdo zamýšlel nad tím, jak může být systém závislý na ropě zároveň ekologický, tak problém asi spočívá v tom, že se nacházíme ve válečné zóně, na níž je okolními zeměmi uvaleno obchodní embargo. Rojavská ekologie prozatím spočívá v silném důrazu na lokální ekonomiku.

Zdroj: <https://autonomynews.org/interview-with-tekosina-anarsist-an-armed-internationalist-anarchist-collective-in-rojava/>

Přeložil Tonda Kováč

LUKAŠISMUS ÜBER ALLES

MAX ŠČUR

O fašistických kořenech běloruského režimu

Německo se ve své době pozvedlo z ruin díky známému Adolfu Hitlerovi a jeho velice tvrdé moci. V dějinách Německa není s Hitlerem spojeno jen to špatné. Německý řád se formoval v průběhu staletí a za Hitlera dosáhl svého nejvyššího bodu. To odpovídá tomu, jak chápeme prezidentskou republiku a roli prezidenta v ní. Německo se pozvedlo díky pevné ruce, díky tomu, že se celý národ dokázal konsolidovat a semknout kolem mocného vůdce.

Lukašenko v rozhovoru pro německé noviny *Handelsblatt*, 1995

A kdo je takovými udělal?

Komunistická strana fašistického režimu.

Egon Bondy

Ve středu 12. srpna, tři dny po běloruských prezidentských volbách, byl na ulici v Brestu zadržen a krátce uvězněn můj přítel, pětadesátiletý architekt a hudebník Alexandr Ivachov, a to za to, že veřejně zahrál na elektrickém pianu slavnou antifašistickou píseň Vstavaj strana ogromnaja, jejíž text zná u nás na Východě snad každý: „Povstaň obrovská zemi,/ pozvedni se k smrtelnému zápasu/ proti temné fašistické síle,/ proti prokletým hordám.“ Tato drobná událost, jeden z milionu ideologických střetů, které denně probíhají v Bělorusku, mě opětovně nadchla pro nové zpracování mého oblíbeného tématu, jímž je fašistická povaha současného běloruského státu.

Všechny definice fašismu jsou zajedno v tom, že jeho psychoideologické kořeny je třeba hledat kdesi v národním citění, zesíleném v reakci na historickou (většinou poměrně čerstvou) křivdu ze strany jiného národa (národů) nebo etnika. Roger Griffin mluví o fašismu jako o „revoluční formě nacionalismu“, Giovanni Gentile zdůrazňuje fašistický „mýtus o národní síle a velikosti“, Umberto Eco zase fašistický „kult tradice“. Tento nacionalistický základ fašismu, respektive jeho absence, současnou běloruskou diktaturu z okruhu fašistických režimů zdánlivě vylučuje; ostatně, neprohlašuje snad Lukašenko, že celoživotně svádí politický boj právě s fašisty a běloruskými nacionalisty?

Je pravda, že nikdo soudný by neobvinil Lukašenka z běloruského nacionalismu, v jehož pokroucených dějinách skutečně najdeme i tak hanebnou stránku, jako byla kolaborace s nacistickými okupanty. Lukašenko však nacionalistou nepochybně je – jenže jeho uražený národní cit se vztahuje k národu, který už minimálně třicet let neexistuje (pokud vůbec kdy existoval jinak než na papíře). Mám na mysli národ „sovětský“.

NAROD POBEDITĚL ČILI NÁROD VÍTĚZ

Sovětský národ (běžněji označovaný jako „sovětský lid“) se dosud nikdy neocitl na „seznamu podezřelých“ z fašismu, a to ze dvou důvodů. Jednak existence sovětského národa byla a je považována za spíše hypotetickou (ačkoli v samotném Sovětském svazu byla ideologicky prosazovaná, a to obzvláště po druhé světové válce), jednak – a to je mnohem důležitější – spojení „sovětský“ a „fašistický“ je běžně vnímáno jako oxymoron: vždyť to byl přece sovětský stát, který tolik přispěl k porážce nacistického Německa. Vítězství nad Německem bylo v Sovětském svazu označováno za „vítězství nad fašismem“ (což je celkem vzato nesmysl: nad ideologií lze sice vyhlásit vítězství, ale nelze ho vojenskou cestou dosáhnout). Vítězem v ideologickém souboji dvou systémů byl přitom samozřejmě sovětský komunismus.

Dnes už snad nikdo nepochybuje, že sovětský systém, obzvláště ve svých pozdních fázích, spíše odpovídal označení „státní kapitalismus“ než komunismus nebo socialismus; ale to zde pro nás není důležité, protože to není důležité pro Lukašenka. V jeho očích se jednalo o ten nejspravedlivější a nejhumánnější systém vůbec, který umožnil jemu, synu matky samoživitelky z běloruské provincie, vystudovat vysokou školu (dokonce dvě, pedagogickou a agrární) a díky členství v komunistické straně dosáhnout k momentu rozpadu Sovětského svazu poměrně slušného společenského postavení ve funkci předsedy zemědělského družstva. Spolu s několika lety stranického školení od profesionálních ideologů to Lukašenkovi naprosto postačilo k tomu, aby pro něj sovětský systém (i se vším, co k němu historicky patří, včetně stalinismu atd.) získal posvátný status a zajistil si jeho zuřivou loajalitu.

Z toho plynou dva důležité důsledky. Lukašenko není ruský nacionalista ani velkoruský šovinista, jak se často mylně soudí, obzvláště na Západě, kde byla označení „sovětský“ a „ruský“ zaměňována. Když jednou označil Bělorusy za „kvalitnější Rusy“, měl pravdu aspoň v tom, že svou povahou nenacionalističtí Bělorusové vyhovovali definici „sovětského národa“ mnohem spíš než Rusové, ačkoli ti tvořili jeho nejpočetnější a zakládající skupinu. Nikoli nadarmo bylo extrémně militarizované Bělorusko na konci osmdesátých let považováno za politicky zaostalou a konzervativní „sovětskou Vendée“; dědici sovětské tradice Lukašenkovi se povedlo na dlouhá léta udělat ze země sovětský skanzen. Právě v tom spatřuje Lukašenko smysl existence Bělorusů a Běloruska: buď je to země, která za všechno vděčí sovětskému období svých dějin, anebo je zbytečná, protože z jeho hlediska postrádá jakýkoli *raison d'être*. Právě sovětské osvobození/obsazení Běloruska v roce 1944 považuje Lukašenko za začátek běloruské státnosti. Ani Běloruská lidová republika z roku 1918, ani Běloruská SSR z roku 1919, o starších státních útvarech nemluvě, se mu pro tuto úlohu nehodí.

Pokud jde o sociální základnu „sovětského národa“, na kterou ve svém boji o moc v devadesátých letech Lukašenko apeloval a o kterou se opíral, tvořili ji hlavně „sovětské vlastenci z povolání“: profesionální vojáci, milicionáři, a především straničtí byrokrati a funkcionáři všeho druhu, takzvaná nomenklatura – nikoli tedy dělnická třída nebo rolnictvo, jak Lukašenko rád předstírá v nejlepších tradicích sovětské propagandy. Podobný typ lidí ostatně tvoří mocenskou základnu současných sovětsko-fašistických loutkových „republik“ na východě Ukrajiny.

NAVENEK RUDÝ, UVNITŘ HNĚDÝ

Lukašenko je zarputilým nepřítelem Západu především z toho důvodu, že Západ (bývalý spojenec, tudíž „zrádce“) porazil Sovětský svaz ve studené válce. Tato porážka, aspoň dle Lukašenkova dramatického popisu, údajně dohnala sovětský národ na kraj propasti, a to nejen ekonomické, ale i ideologické – ne nepodobně tomu, jak porážka v první světové válce dohnala na pokraj zkázy Německo. Jakožto dědic sovětských tradic vidí Lukašenko sebe (a nikoli například Putina – je známo, že se tito dva kohouti na stejném smetišti osobně nesnášejí) coby zachránce a obnovitele velikosti Říše – ta dnes existuje v tragikomické podobě takzvaného Svazového státu Běloruska a Ruska, což je jediné Lukašenkovo geopolitické „dítě“.

Lukašenkovo nepřátelství vůči Západu je tedy dáno především úlohou Západu v sovětských dějinách, nikoli primárně tím, že západní systém je kapitalistický a Lukašenkův „není“; je to prostě vůči

sledek souboje dvou velmocí. Jelikož hegemonem západního světa jsou USA, všichni jejich nepřátelé se automaticky stávají přáteli Lukašenka, bez ohledu na jejich ekonomickou doktrínu. Lukašenko nemá problém se kamaráditi ani se Spojenými arabskými emiráty, ani s ruskými oligarchy, ani se Severní Koreou.

Tolik tedy k sovětským základům Lukašenkova nacionalismu (kteřému se v sovětské hantýrce oficiálně říkalo „vlastenectví“, jak jinak). Je ale tento nacionalismus natolik extrémní, že se dá považovat za fašistický? Dle mého názoru zcela jistě, navíc splňuje četná další kritéria, podle kterých fašismus obvykle definujeme. Nebudu zde procházet celý jejich výčet z Ur-fašismu od Umberta Eca (což je asi nejznámější, nikoli nejuplněnější vyjmenování symptomů fašismu): přesvědčení o tom, že „pacifisté jsou zaprodanci“, víra ve světové spiknutí proti vlastnímu státu/národu, institucionalizovaný sexismus, to jsou všechno stálice „lukašismu“. Pozastavím se jen u několika bodů, které se podle mého názoru nejvýrazněji projevují v současné revoluční situaci v Bělorusku.

KULT TRADICE

Ideologie Lukašenkova státu je zcela postavená na kultu vítězství ve Velké vlastenecké (tedy sovětsko-německé, nikoli obecně druhé světové) válce. Válka je v Bělorusku všudypřítomná, asi tak jako korejská válka v ideologii Severní Koreje. Koncem čtyřicátých a začátkem padesátých let minulého století byl znovu vybudovaný Minsk koncipován jako architektonický památník Velkého vítězství. Současné pouliční billboardy, filmy ve státní televizi, písně v rozhlasu, to všechno navozuje dojem času, který se zastavil před pětasedmdesáti lety. Dokonce i během nedělní manifestace v Minsku pouštěli na rozkaz úřadů z reproduktorů sovětské válečné písně, asi s cílem „demoralizace nepřítele“.

Tradice sovětských časů promlouvá v zachování státních symbolů (zejména běloruské sovětské vlajky, zbavené srpů a kladiva, a hymny s mírně přepsaným textem), názvů institucí (milice, KGB) a struktury státní správy: Lukašenkova úřednická „vertikála“ nevolených funkcionářů není nic jiného než emulace takřka vojenské struktury Komunistické strany Sovětského svazu. K této sovětské tradici patří i paušální označování všech nepřátel za fašisty („fašisty“ byli třeba i trockisté, titoisté atd.), což Lukašenkovi a jeho stoupenecům mimo jiné v tom, aby prohlédli skutečnou povahu jimi stvořeného systému: největší fašistická tma je právě pod jejich „vlasteneckým“ svícem.

„NESHODA JE ZRADA“

Lukašenko není schopen připustit, že lidé, kteří mu odporují, tak číni ze stejné upřímného, byť opačného přesvědčení, než je to jeho. To souvisí s nutnou dehumanizací nepřítele, který je dle něj vždy ze své podstaty morálně závadný („zrůda“), a tudíž schopný jakékoli podlosti. Největší podlostí je z Lukašenkova hlediska zrada, potažmo velezrada, i když v modelu „stát jsem já“ lze jedno od druhého odlišit jen stěží. Tak či onak se každý disident automaticky zařazuje do řad nepřátel, a tito nepřátelé jsou podle sovětské tradice samozřejmě „fašisté“. Fašisté můžou být jacíkoli, jen ne sověťští: běloruští, ukrajinští, američtí, velice často obecně „NATOvští“ (včetně tedy českých). Fašistkou může být i matka s kočárkem nebo babička s protivládním heslem: všechno to jsou fašističtí zaprodanci Západu, proti nimž je stát oprávněn vést tu nejtvrďší válku, v první řadě informační. V Lukašenkově podání předpokládá informační válka nejen tuny fake news, ale i plošné vypínání internetu nebo klasickou cenzuru sdělovacích prostředků.

Na jednu stranu Lukašenko svými odpůrci pohrdá coby civilisty, kteří se před armádou „rozutekli jako krysy“ (citát z 23. srpna 2020), a z podstaty nemorálními agenty Západu, kteří proti němu bojují nikoli z důvodů ideologických, nýbrž zjištných. Toto přesvědčení sdílí s Lukašenkem i vymyté mozky z minského OMONu, u nichž představa agentů placených líp než oni sami vyvolává závist, která je pak jedním ze zdrojů jejich krutosti. Na druhou stranu jsou tito agenti práce jenom zástupci všemocných USA, stojí za nimi armády NATO, Sorosovy miliardy a celá letitá technologie „barevných revolucí“, z nichž první mimochodem bylo dle oficiální běloruské obranné doktríny československé pražské jaro roku 1968. Proto žádný mocenský prostředek v potlačování těchto odpůrců není přehnaný. Když je třeba pro ně zřídit například koncentrák uprostřed města, nemá běloruský režim žádné morální zábrany.

Odpůrci režimu jsou tedy nejdřív démonizováni a hned nato v reálné situaci běloruského vězení i dehumanizováni, ale i tam je jejich chování údajně jen projevem chladného kalkulu, který patří k jejich zrádné esenci. Nemají ani právo na utrpení: záběry násilného rozhánění pokojných demonstrací prohlásil Lukašenko za inscenované, fotky zmlácených lidí za podvržené. S tím kontrastuje výrazně „lidský“, laskavý, přehnaně starostlivý postoj k „hrdinům“ z vlastních řad: ti jsou dle oficiálního diskurzu vždy v menšině, vždy vystaveni nebezpečí, vždy obětí zákeřných útoků nepřátel, většinou ze zálohy, ze zadu apod. Ať už Lukašenkovi sadisté páchají jakákoli zvěrstva, jsou vždy v právu, protože se vždy jen brání, a navíc jsou i na té „správné straně dějin“ – na straně „ponižených a pošlapaných“ sovětských lidí, v jejichž jménu smí ponižovat a pošlapávat všechny ostatní. Zde si nemůžu nevzpomenout na nacistické katy, kteří se v soukromí projevovali jako „zcela normální“ lidé, starostliví otcové rodin: z jejich vlastního hlediska se chovali stejně morálně jak ve vězení, tak mimo něj, ani to nevnímali jako rozpor. I Lukašenkovi sadisté, dle svědectví zatčených, si během mlácení vězňů občas zatelefonovali domů a láskyplně si povídali se svými manželkami.

POHRDÁNÍ „SLABOCHY“

Tento bod se týká vyloženě prozápadních odpůrců Lukašenka a těch, kdo sdílí jejich liberální hodnoty. Jako slabost se mu jeví v podstatě jakýkoli projev humánnosti, ať už to je zrušení trestu smrti nebo tolerance vůči sexuálním menšinám. Slabost je projev degenerace nepřítele, který ztratil zdravé životní instinkty a nahradil je zbytečným rozumováním, stejně jako nahradil vojenský diktát alfa samce zbytečně komplikovanými a ve výsledku stejně pochybnými demokratickými procedurami. Lukašenkova moc se opírá o loajalitu „lidí s nárameníky“, a v jejich světě nesmí převládnout žádné odstíny, je ze své povahy černo-bílý: pochybnost je nedostatek rozhodnosti, a ten se může proměnit až v neplnění rozkazu. Lukašenkovi nepřátelé jsou ze své podstaty slabochi, a tudíž nutně porazitelní.

Sovětský, imperiální charakter Lukašenkova fašismu se zrcadlí mimo jiné v internacionální sestavě běloruského státního aparátu: na nejvyšších postech v Bělorusku najdeme funkcionáře a profesionální vojáky mnoha postsovětských etnik – někteří z nich v momentě jmenování ani neměli běloruské občanství, jako třeba Lukašenkův bývalý ministr zahraničí Tatar Ural Latypov. Současný ministr vnitra Karajev je Osetinec, ministr obrany Chrenin je Rus, zatímco mezi sadisty z minského OMONu najdeme bývalé vojáky Janukovyčova elitního Berkutu, kteří potlačovali revoluci na kyjevském Majdanu a po porážce utekli do Lukašenkova Běloruska.

Není asi třeba zdůrazňovat, že všichni současní sověťští fašisté, bez ohledu na to, co si o sobě myslí a ke kterému etniku patří, slouží de facto ruským imperiálním zájmům. Rusko coby hlavní dědic sovětského impéria je na jedné straně hlavní překážkou pro jakékoli pokusy toto impérium obnovit pod jinou než ruskou vlajkou, na straně druhé je to paradoxně zároveň hlavní beneficent (a tudíž i sponzor) těchto snah. Jak Lukašenko, tak Putin umí v potřebný moment vynést trumf společného sovětského dědictví; ovšem na rozdíl od pragmatického ruského vlastence Putina je Lukašenko vynášející zcela vážně: skutečně mu jde o záchranu a potenciální obrodu tohoto dědictví, ne o nějaké partikulární zájmy Běloruska.

Putinův diktátorský profil je oproti tomu Lukašenkovu komplikovanější. Domnívám se, že Putinovo pojetí ruských tradic a hodnot nesaží jen do sovětských dob, a především jeho loajalita vůči vlastní zemi není zprostředkovaná loajalitou vůči sovětské ideologii. To Lukašenko je připraven kdykoli obětovat běloruskou nezávislost v případě, že jeho politickému projektu „mumifikace impéria v rámci jedné země“ bude hrozit neúspěch. Zdá se, že i sám Lukašenko už chápe, že největší hrozbou tomuto jeho projektu jsou dnes sami Bělorusové a že jedinou zárukou zachování jeho „politického odkazu“ je jeho setrvání u moci. Všechny eventuality „unikové cesty“ (jmenování nástupce, změna ústavy apod.) dříve nebo později povedou k demontáži stávajícího systému. Běloruský lid Lukašenka tedy nakonec zklamal coby nedostatečně sovětský, a to navzdory všem jeho snahám Bělorusky během čtvrtstoletí resovětizovat. Aby se za své politické fiasko pomstil, je Lukašenko připraven tento nesprávný lid zradit a odkázat svou moc i se svým státem tomu, kdo o ně bude stát, tedy s největší pravděpodobností Rusku.

KOLCHOZNÍ FÜHRER SE SAMOPALEM

Pro ty, kteří stále nejsou s to skousnout představu Lukašenkova sovětského fašismu, dodám, že Lukašenko na něj nemá výlučný patent: vyznávají ho například i „nacbolové“, tj. členové Nacionálné bolševické strany, založené nebožtíkem Eduardem Limonovem, ale také již zmínění východoukrajínští separatisté z tamních „lidových republik“. (Je zajímavé, že na provládních shromážděních v Minsku se vedle červeno-zelených vlajek objevily i „georgijevské“ oranžovo-černé vlajky, které používají separatisté; i ty pochopitelně odkazují k vítězství ve Velké vlastenecké válce, jakkoli s ním separatisté jinak nemají pranic společného.)

Lukašenko je dnes nicméně jediným představitelem sovětského fašismu ve funkci hlavy státu, a tuto pozici drží nelegálně už pěknou řadu let. Na pozici prezidenta ho zajímá především titul vrchního velitele ozbrojených sil; jako takový volební porážku neuznává prostě proto, že je volební: opravdová porážka musí být vojenská. Ne nadarmo během nenásilného nedělního pochodu solidarity v Minsku pobíhal Lukašenko po svém paláci se samopalem a v neprů-

středně vestě, připraven bránit svůj „hlavní štáb“ před „rozzuřenými agenty Západu“. Jistě, volby jsou z jeho hlediska pouhý rituál, tím byly už v Sovětském svazu; vážně je berou jen na zdegenerovaném Západě. Skutečný vůdce přece nepotřebuje sčítat hlasy, aby si zajistil podporu lidu: samotné vůdcovo setrvávání ve funkci je údajně svědectvím této podpory, která zase legitimizuje setrvávání ve funkci, a tak dokolečka.

Lukašenkova běloruská armáda je tedy posledním zbytkem sovětské armády, a jí obsazené a násilím udržované běloruské území je posledním zbytkem sovětského impéria. Jeho diktatura se netěší podpoře žádného národa ani sociální skupiny jako celku: podporují ji lidé se stejným fašistickým smýšlením napříč celým postsovětským prostorem a politickým spektrem, od stalinistické levice po extrémní pravici. Pokud jde o Bělorusy, po šestadvaceti letech konečně dali pořádně najevo, že už mají sovětského uchvatitele (anebo, jak také říkají, „kolchozního Führera“) dost. Zda se dokážou tohoto anachronického klíštěte vlastními silami zbavit, nadto v situaci, kdy Rusko zatím drží nad svým kapesním Führerem ochrannou ruku, je už jiná otázka.

Komuniké Tajného domorodého revolučního výboru – velitelství Zapatovy armády národního osvobození (EZLN), 5. října 2020.

Kongresu domorodých národů a Domorodé vládní radě (CNI-CIG). Národní a mezinárodní Sextě.¹

Sítím odporu a rebelie.

Čestným lidem, kteří vzdorují ve všech koutech planety.

Sestry, bratři, soudružky a soudruzi.²

Jakožto zapatisté a domorodí lidé s mayskými kořeny vás chceme pozdravit a říci vám, co nám společně přišlo na mysl, na základě toho, co vidíme, slyšíme a cítíme.

ZA PRVÉ

Pozorujeme a posloucháme nemocný svět a společnost roztržštěnou na miliony navzájem si odcizených lidí tápajících v mlhách individuálního přežití, ale sjednocených útlakem systému, který je ochoten udělat cokoli, aby uhasil svou žízeň po zisku, i když už je zřejmé, že jeho směřování a další existence planety Země jsou v přímém rozporu.

Zvrácenost systému a jeho stupidní obrana „pokroku“ a „modernity“ naráží na zeď své vlastní zločinecké reality: vraždění žen.³ Vraždění žen se neřídí barvou ani národností, děje se po celém světě. Pokud je absurdní, že jsou lidé pronásledováni, mizí nebo jsou vražděni kvůli barvě kůže, rase, kultuře či víře, je prostě neuvěřitelné, že pouhá skutečnost, že jste ženou, je rozsudkem k marginalizaci nebo dokonce smrti.

Násilí na ženách nemá žádnou logiku, kromě té systémové, předvidatelným způsobem se stupňuje (obtěžování, fyzické násilí, mrzačení, vražda) a je podpořeno strukturální beztrestností („zasloužila si to“, „co tam asi dělala v tuhle hodinu?“, „co čekala, když se takhle obléká?“). Čelí mu ženy napříč společenskými vrstvami, rasami, a to po celém světě. Dívky, stejně jako starší ženy. Gender je zde jedinou konstantou. A systém není schopen vysvětlit, proč to jde ruku v ruce s jeho „rozvojem“ a „pokrokem“. Z pobuřujících statistik se zdá,

HORA NA OTEVŘENÉM MOŘI

EZLN

že čím „rozvinutější“ je daná společnost, tím větší je počet obětí v této válce proti ženám.

Zdá se, že „civilizace“ nám, původním obyvatelům, říká: „Důkazem vaší zaostalosti je vaše nízká míra vražd. Tady máte naše megaprojekty, naše vlaky, tepelné elektrárny, naše doly, přehrady, nákupní centra, naše obchody s domácí elektronikou, televizní kanály. Naučte se konzumovat. Buďte jako my. K splacení dluhu za progresivní pomoc, kterou vám nabízíme, vám však nebude stačit vaše půda, voda, vaše kultura a důstojnost. Ještě budete muset přihodit životy žen.“

ZA DRUHÉ

Pozorujeme a posloucháme smrtelně raněnou Přírodu, která ve své agonii stále varuje lidstvo, že to nejhorší teprve přijde. Každá „přírodní“ katastrofa je předzvěstí té následující, a pohodlně zapomíná, že její příčinou je lidmi vytvořený systém.

Smrt a zkáza již nejsou čímsi vzdáleným, omezeným hranicemi, cly a mezinárodními úmluvami. Ať už k ní dochází v jakémkoliv koutě světa, odráží se na celé planetě.

ZA TŘETÍ

Pozorujeme a posloucháme, jak se mocní tohoto světa stahují do takzvaných národních států a schovávají se za jejich zdi. V tomto neuskutečnitelném skoku nazpátek ožívá fašistický nacionalismus i groteskní šovinismus, doprovázený smrtí nesmyslných žvástů. V tom spatřujeme předzvěst blížících se válek. Těch, jež se živí falešnými, prázdnými a vylhanými příběhy o rasách a národech, jejichž nadřazenost má být prosazena skrze ničení a smrt. V různých zemích se odehrávají podobné spory mezi vůdci a těmi, kteří by je rádi nahradili. Zakrývá to skutečnost, že u šéfků, vlastníků ani vládců nehraje roli jejich národnost, ale peníze. Mezinárodní organizace

skomírají a zůstávají z nich pouhé názvy, podobné exponátům v muzeu... Anebo ani to ne.

V temnotě a zmatku, které těmto válkám předchází, pozorujeme a posloucháme, jak je systematicky potlačován každý zárodek tvůrčivosti, inteligence a racionality. Tváří v tvář kritickému myšlení nám mocní vnucují svůj fanatismus. Smrt, kterou sázejí, pěstují a sklízí není jen fyzická, ale zahrnuje i zánik jedinečné lidské univerzality: inteligence, se všemi jejími pokroky a úspěchy. Znovuožívají různé ezoterické směry nebo se vytvářejí nové, maskované coby intelektuální proudy či pseudovědy; a z vědy a umění se staly nástroje politického boje.

ZA ČTVRTÉ

Pandemie covidu-19 ukázala nejenom lidskou zranitelnost, ale i chamtivost a hloupost různých národních vlád a jejich domnělé opozice. Základními opatřeními, která vycházela ze zdravého rozumu, bylo opovrhováno a sázelo se na to, že pandemie nebude mít dlouhého trvání. Jak se průběh nemoci stále prodlužoval, začaly se tragické příběhy nahrazovat čísly. Smrt se proměnila ve statistiku utopenou v moři každodenních skandálů a prohlášení, v temnou soutěž směšných nacionalismů. Poměr mezi góly a promarněnými penaltami udává, který tým nebo národ je lepší nebo horší.

Jak jsme již detailně popsali v předchozích textech, jako zapatisté jsme se rozhodli pro prevenci a zavedení hygienických opatření, na základě rad vědců, kteří nám bez váhání nabídli svou pomoc. Zapatistické komunity jsou jim vděčné a tímto bychom jim chtěli poděkovat. Šest měsíců od zavedení těchto opatření (roušky, dodržování odstupu od ostatních, zásadní omezení styků s městskými oblastmi, dvoutýdenní karanténa pro ty, kteří mohli být v kontaktu s někým nakaženým, časté mytí rukou vodou a mýdlem) naříkáme nad ztrátou tří soudruhů, u kterých se projevil dva nebo více příznaků spojených s onemocněním covid-19 nebo kteří byli v přímém kontaktu s nakaženými.

Dalších osm soudruhů a jedna soudružka, kteří zemřeli v této době, vykazovali jeden z typických symptomů. Jelikož nemáme přístup k testům, předpokládáme, že celkem 12 „compañer@s“ zemřelo v důsledku koronaviru (vědci nám doporučili předpokládat, že jakékoliv dýchací potíže jsou covid-19). Za těchto 12 úmrtí neseme plnou zodpovědnost. Nemůže za ně 4T⁴ ani opozice, neoliberalové ani neokonzervativci, boháči, zaprodanci ani žádné spiknutí. Myslíme si, že námi přijatá opatření měla být přísnější.

Nyní po ztrátě oněch dvanácti soudruhů pracujeme na zlepšení preventivních opatření v komunitách, ve spolupráci s nevládními organizacemi a vědci, kteří nás vedou tak, abychom byli v silnější pozici pro případ vzniku nového ohniska nemoci. Desítky tisíc roušek (levných, opakovaně použitelných, navržených tak, aby bránily šíření nemoci potenciálním přenašečem, přizpůsobených našim místním podmínkám) byly rozdělovány do všech komunit. Další desítky tisíc vyrábíme v našich povstaleckých šicích dílnách a vesnicích. Masivní užívání roušek, dvoutýdenní karanténa pro ty, kteří by mohli být nakaženi, dodržování odstupů, časté mytí rukou a obličejů vodou a mýdlem a vyhýbání se městům, pokud je to možné, to jsou opatření, která doporučujeme i našim sestřám a bratrům mimo zapatistické hnutí a která jsou zaměřena na zvládnutí dalšího šíření nákazy a zachování komunitního života.

Podrobný rozbor toho, jaká byla a je naše strategie, může přijít, až na to bude více času. Prozatím můžeme říci: našimi těly dále proudí život a domníváme se (i když se můžeme mýlit), že je to díky tomu, že jsme hrozbě čelili jako komunita a ne jako jednotlivci a kladli jsme velký důraz na prevenci. Umožňuje to nám, zapatistickému lidu, říci: tady jsme, vzdorujeme, žijeme, bojujeme.

A nyní, po celém světě, se velký kapitál snaží o návrat do ulic, aby mohli lidé znovu naplnit svou roli spotřebitelů. Protože jsou to hlavně problémy Trhu, co je trápí: letargické tempo spotřeby zboží.

Ano, je třeba vzít si zpátky ulice, ale je především třeba vrátit do nich boj. Jak jsme již nastínili dříve, život – a boj za život – není individuální, ale kolektivní záležitostí. Nyní je také dobře vidět, že není ani záležitostí národní, nýbrž celosvětovou.

Pozorujeme a posloucháme mnohde z těchto věcí a hodně o nich přemýšlíme. Ale nejen to...

ZA PÁTÉ

Také pozorujeme a posloucháme probíhající vzpoury a rebelie, které, i když často umlčené nebo zapomenuté, nepřestávají být životně důležitými ukazateli lidskosti, jež odmítá slepě následovat systém v jeho spěšné cestě vstříc kolapsu; jako smrtící vlak pokroku, který se pyšně a bez zaškolbrtnutí řítí k okraji útesu a jehož strojvůdce naivně věří, že to on rozhoduje o jeho trase, a nevidí, že je sám vězňem kolejí mířících do propasti.

Rebelie a vzpoury, které nezapomínají oplakávat své mrtvé, zasvěcují svůj boj – kdo by to byl řekl – té nejpodvratnější hodnotě ve světě rozděleném mezi neoliberaly a neokonzervativce: životu.

Rebelie a vzpoury, které si uvědomují, každá svým způsobem, v závislosti na čase a místě, že řešením není důvěra v národní vlády, chráněné hranicemi, zahalené do vlajek a různých jazyků.

Rebelie a vzpoury, které nás, zapatisty a zapatistky⁵ učí, že řešení mohou přicházet zdola, ze sklepů a zapomenutých koutů světa. Nikoli z vládních paláců. Nikoli z kanceláří velkých korporací.

Rebelie a vzpoury, které nám ukazují, že když ti nahoře zbourají mosty a zavřou hranice, nezbyvá nám než se učit plout v řekách a na mořích, abychom se našli. Ukazují nám, že lék, jestli nějaký existuje, je globální a má barvu země, barvu práce, která žije a umírá v ulicích a čtvrtích, oceánech i oblacích, v kopcích i údolích. A která má, jako původní kukuřice, mnoho barev, odstínů a zvuků.

Tohle všechno, a ještě víc, pozorujeme a posloucháme. A díváme se na sebe a posloucháme, čím jsme: číslem, které se nepočítá. Protože na životě nezáleží, neprodává se, netvoří obsah zpráv, nevejde se do statistik, nemá místo v anketách ani hodnocení na sociálních sítích, nikoho nedráždí, nepředstavuje politický kapitál, stranickou vlajku, módní výstřelek. Komu záleží na tom, že malá, maličká skupina původních, domorodých lidí žije, tedy bojuje?

Protože se ukazuje, že žijeme. Navzdory paramilitárním skupinám, pandemiím, megaprojektům, lžím, zapomnění i pomluvám, žijeme. Tedy, bojujeme.

A přemýšlíme o tom: že pokračujeme v boji. Tedy, že pokračujeme v životě. Přemýšlíme o tom, jak se nám během let dostalo bratrského objetí od lidí z naší země a z celého světa. A přemýšlíme o tom, že jestliže tady život stále vzdoruje, a přes všechny překážky vzkvétá, je to díky všem těm lidem, kteří překonali vzdálenosti, zákazy, hranice, kulturní rozdíly a jazyky. Chceme jim poděkovat, mužům, ženám a dalším – ale hlavně ženám –, že zpochybnili a porazili kalendáře i zeměpis.

V horách jihovýchodního Mexika nacházely a stále nacházejí všechny světy světa svého posluchače v našich srdcích. Jejich slova a činy byly potravou pro náš vzdor a rebelii, která není ničím jiným než pokračováním rebelie našich předků.

Lidé kráčejí cestou umění a vědy našli způsoby, jak nás obejmout a povzbudit, a to i na dálku. Novináři, kteří zaznamenali, jaké bídě a smrti jsme dříve museli čelit, stejně jako důstojnost našich životů, která je stálá. Byli tu s námi a stále jsou lidé všech možných profesí a řemesel, pro které je jejich pomoc snad jen malým gestem. Pro nás ale znamená hodně.

A o tom všem přemýšlíme v našem kolektivním srdci, a napadlo nás, že přišel čas, kdy my, zapatistky a zapatisté, chceme opětovat slova a přítomnost těchto světů. Těch blízkých i těch vzdálených.

ZA ŠESTÉ

O tomhle jsme rozhodli:

Je na čase, aby naše srdce znovu tančila, a aby jejich tlukot nebyl hudbou smutku a rezignace.

Že různé zapatistické delegace, muži, ženy a další barvy naší země, vyrazí do světa, budou putovat a plout vstříc vzdáleným pevninám, mořím a oblakům. Nebudeme hledat rozdíly, nadřazenost či potupu, a už vůbec ne odpuštění nebo soucit.

Vyrazíme hledat to, co nás dělá rovnými.

Nejde jen o naši lidskost, která nás všechny spojuje navzdory našim rozdílným způsobům, různým jazykům a barvám naší kůže. Je to také, a především, náš společný sen, který jako druh sdílíme od chvíle, kdy jsme ve zdánlivě tak vzdálené Africe z klína první ženy začali poprvé vzpřímeně kráčet: hledání svobody, které nás povzbudilo k prvním krůčkům... a které nás povzbuzuje dodnes.

Že prvním cílem naší cesty kolem světa bude evropský kontinent.

Že opustíme mexickou půdu a vyplujeme vstříc evropské pevnině v dubnu 2021.

Poté, co nejprve projedeme několik koutů Evropy dole a vlevo, přijedeme do Madridu, hlavního města Španělska. Bude to 13. srpna 2021, 500 let od údajného dobytí toho, co dnes známe jako Mexiko. A hned poté budeme pokračovat v cestě.

Chceme mluvit se španělským lidem. Ne vyhrožovat, vyčítat, urážet, něco požadovat nebo chtít, aby nás prosil o odpuštění. Nejsme tu od toho, abychom jim sloužili a ani abychom požadovali, aby sloužili oni nám.

CHCEME LIDEM VE ŠPANEĚLSKU ŘÍCI DVĚ JEDNODUCHÉ VĚCI:

Za prvé. Nedobyli jste nás. Stále vzdorujeme a bouříme se.

Za druhé. Nemusíte nás žádat, abychom vám něco odpustili. Už dost hraní si se vzdálenou minulostí, která tak pokrytecky ospravedlňuje současné zločiny: vraždy sociálních aktivistů, jako např. našeho bratra Samira Florese Soberanese⁶, genocidu skrytou za megaprojekty, z kterých mají prospěch pouze mocní – ti samí, kteří škodí v každém koutě planety, finanční podpora a beztrestnost pro paramilitární jednotky, kupování si lidského svědomí a důstojnosti za hrst drobných.⁷

My, zapatisté a zapatistky, se do této minulosti NEchceme vracet, ani sami, a už vůbec ne s někým, kdo zasévá rasovou zášť a živí svůj zapšklý nacionalismus bájemi o údajných krásách aztécké říše, která ve skutečnosti vyrostla z krve nám podobných, a kdo se nás snaží přesvědčit, že s pádem tohoto impéria byly poraženi domorodí lidé těchto oblastí.

Španělský stát ani katolická církev nás nemusí žádat o odpuštění čehokoliv. Nebudeme papouškovat řeči podvodníků, kteří se zaklínají naší krví a zároveň se snaží zakrýt fakt, že od ní mají umazané ruce.

Za co se nám má Španělsko omlouvat? Za to, že se zde narodil Cervantes? Nebo José Espronceda? León Felipe? Federico García Lorca? Manuel Vázquez Montalbán? Miguel Hernández? Pedro Salinas? Antonio Machado? Lope de Vega? Bécquer? Almudena Grandes? Panchito Varona, Ana Belén, Sabina, Serrat, Ibáñez, Llach, Amparanoia, Miguel Ríos, Paco de Lucía, Víctor Manuel, Aute siempre? Buñuel, Almodóvar, Agrado, Saura, Fernán Gómez, Fernando León, Bardem? Dalí, Miró, Goya, Picasso, El Greco nebo Velázquez? Za to nejlepší ze světa kritického myšlení, opatřeného razítkem libertinského „A“? Za Španělskou republiku? Za španělský republikánský exil? Za našeho mayského bratra Gonzala Guerrera?

Za co se nám má omlouvat katolická církev? Za příchod Bartoloméa de las Casas? Za Dona Samuela Ruize Garcíu? Za Artura Lonu? Sergía Méndeze Arcea? Za sestru Chapis? Za životy kněží, řeholnic i světských sester, které kráčely po boku původních obyvatel, aniž by se je snažily vést nebo je nahradit? Za ty, kteří riskovali svou svobodu i životy při obraně lidských práv?

V roce 2021 uplyne 20 let od Pochodu barvy Země⁸, který jsme uskutečnili spolu s dalšími původními lidmi z Domorodého národního kongresu (CNI), abychom se domohli svého místa v rámci tohoto národa, který je nyní v rozkladu.

O 20 let později budeme kráčet a budeme se plavit, abychom celé planetě řekli, že ve světě, tak jak ho cítíme v našem kolektivním srdci, je místo pro všechny. Prostě a jednoduše proto, že tento svět může dál existovat jen tehdy, budeme-li všichni a všechny bojovat za jeho pozvednutí.

Zapatistické delegace budou složeny převážně z žen. Nejen proto, že mají v úmyslu vrátit objetí, kterého se jim dostalo na předchozích mezinárodních setkáních. Také a především proto, abychom my, zapatisté, dali jasně najevo, že jsme tím, čím jsme, a nejsme tím, čím nejsme, díky nim, pro ně a s nimi.

Vyzýváme CNI-CIG, aby vytvořily delegaci, která nás bude doprovázet, aby naše slova určená těm, kteří bojují ve vzdálených zemích, byla ještě bohatší. Zvláště pak zveme ty, kteří vyzdvihují jméno, obraz a krev našeho bratra Samira Florese Soberanese, aby se jejich bolest, jejich vztek, jejich boj a vzdor dostaly ještě dál.

Zveme také ty, pro něž je věda či umění posláním, závazkem a obzorem, aby na dálku doprovázeli naše kroky a plavby. Pomohou nám tím šířit myšlenku, že věda a umění v sobě skrývají nejen možnost přežití lidskosti, ale i zrodu nového světa.

Ve zkratce: v dubnu roku 2021 vyrazíme do Evropy. Datum a čas? To nevíme... prozatím.

Soudružky, soudruzi, sestry, bratři, toto je naším závazkem:

Proti jejich mocným vlakům, naše kánoe.

Proti tepelným elektrárnám, naše malá světýlka, která jsme my, zapatistky, svěřily ženám, jež bojují po celém světě.

Proti zdím a hranicím, naše společná plavba.

Proti velkému kapitálu, komunitní kukuřičná pole.

Proti ničení planety, hora plující za úsvitu.

Jsme zapatisti, přenašeči viru vzdoru a rebelie. A jako takoví navštívíme všech pět kontinentů.

To je vše... prozatím.

*Z hor Jihovýchodního Mexika,
ve jménu všech zapatistických žen, mužů a dalších,
Subcomandante Insurgente Moisés.
Mexiko, říjen 2020.*

P. S.: Ano, toto je šestá část⁹ a stejně jako naše cesta povede v opačném pořadí. Tedy, že příště přijde pátá část, pak čtvrtá, pak třetí, bude následovat druhá a nakonec první.

Poznámky k českému překladu:

¹ Jako „Sexta“ jsou označováni všichni (jednotlivci, organizace, kolektivy, hnutí...), kdo se hlásí k tzv. Šesté deklaraci z Lakandonské džungle vydané zapatisty v roce 2005. Česky vyšla v časopise *A-Kontra*, v roce 2019 pak jako samostatná publikace družstva Black Seeds a kolektivu Černá ruka.

² V originále „Hermanas, hermanos, hermanos, Compañeras, compañeros y compañeros“. Koncovečkou „oa“ zapatisté zdůrazňují existenci více než dvou genderů.

³ „Femicidios“. Jen za prvních sedm měsíců roku 2020 bylo v Mexiku zavražděno 2240 žen.

⁴ Čtvrtá transformace (4T) je pojem pocházející z kampaně současného prezidenta Manuela Lópeze Obradora (AMLO), ve které sliboval zásadní proměnu mexické společnosti, podobně důležité jako válka za nezávislost Mexika (1810–1821), válka o reformu (1858–1861) a Mexická revoluce (1910–1917).

⁵ „Nosotros, nosotras, nosotros, zapatistas.“

⁶ Samir Flores Soberanes – domorodý rolník a aktivista, člen Kongresu domorodých národů, zavražděn 20. února 2019 před svým domem v Temoacu ve státě Morelos. V posledních měsících života se věnoval boji proti stavbě tepelné elektrárny nedaleko vesnice Huexca a den před svou smrtí během informačního setkání slovně napadl vládního zmocněnce.

⁷ Prezident López Obrador opakovaně prohlásil, že by se Španělsko a Vatikán měly omluvit za kolonizaci Latinské Ameriky. Zároveň oproti předchozím vládám ještě intenzivněji prosazuje rozsáhlé projekty kapitalistické infrastruktury, tzv. megaprojekty, např. „Mayský vlak“ či kanál spojující Pacifik s Golfským zálivem.

⁸ La Marcha del Color de la Tierra

⁹ Celý název komuniké zní „ČÁST ŠESTÁ: Hora na otevřeném moři“.

Překlad: Black Seeds Collective

BOB KAVANAGH

Koncem loňského roku zemřel Bob Kavanagh, který byl známý nejen mezi anarchisty, ale také coby aktivní hudebník irské skinheadské scény. Bob zemřel předčasně 23. prosince 2019. Lidé z jeho okolí na něj vzpomínají jako na skvělého přítele a obětavého a spolehlivého kamaráda.

Od roku 2005 se angažoval v kampani Shell to Sea, která bojovala proti záměrům ropného koncernu Shell a postavila venkovskou komunitu proti známému nadnárodnímu koncernu. Neváhal se kvůli tomu jako jeden z prvních aktivistů přestěhovat do oblasti Erris na severozápadě Irska, aby se mohl připojit k místní komunitě v jejím boji. Pamatují si ho tu jako odhodlaného bojovníka s ohromným smyslem pro humor. Coby zakládající člen solidárního tábora v Rossportu neúnavně spolupracoval na rozvoji zdola vedené kampaně vzdorující pobřežní rafinerii. I když kampaň nebyla úspěšná ve své snaze o zastavení projektu, způsobila koncernu Shell velké náklady a pravděpodobně zapříčinila, že pro ostatní společnosti zbyla v budoucnu mizivá pravděpodobnost realizovat podobné projekty.

Lidé, kteří v Irsku vedli úspěšnou kampaň proti frakování, vycházeli právě ze zkušeností aktivistů bojujících se společností Shell. Politické sítě vybudované v těch letech mohly být úspěšně mobilizovány i v jiných oblastech, naposledy třeba v pro-choice kampani.

Bob byl také odhodlaný a zásadový antifašista, který netoleroval rasismus nebo fašismus v jakékoli podobě, což dával najevo také ve své hudební produkci. Po svém angažmá v kampani Shell to Sea se přestěhoval do Corku a v roce 2008 se připojil k anarchistické organizaci Workers Solidarity Movement (WSM). Několik let byl aktivním členem místní skupiny a psal články pro *Workers Solidarity*, noviny WSM. Řadu let byl členem redakční rady. Pokud jde o anarchistické myšlenky, měl blízko k „class-struggle“ tradici. Byl člověkem, který žije svou politiku. V letech 2009 až 2012 se ve značné míře účastnil založení a provozu anarchistického knihkupectví Solidarity Books, které se nachází na Douglas Street v Corku. V roce 2011 pomáhal zakládat skupinu WSM v Galway. O rok později sice své členství v organizaci ukončil, nadále ale zůstal věrný anarchistickým myšlenkám a během dalších let se zapojil do řady kampaní, včetně úspěšného boje proti dani z vody.

Jednou z velkých lásek jeho života byla hudba. Hrál na kytaru, baskytaru, ale také na klarinet. Zajímalo ho vše od hardcore punku po jazz, jeho vášní ale bylo ska a Oi! Hrál v řadě kapel, například The Dogboy Conspiracy, Fuktifino, Riastradh, Only Fumes and Corpses, Section 4, Good Time Fun Boys nebo The Maori John Wayne. V posledních třech letech hrál s two-tone skinheads kapelou The Hacklers, s níž pravidelně cestoval po Evropě a právě dokončil nové album *Another Round*, a zároveň byl kytaristou a zpěvákem v Oi! partě The Jollars. Vedle toho se Bob snažil v Corku udržovat DIY kulturu a uspořádal tu koncert mnohým kapelám odjinud. Zacházel s lidmi tak, jak byste chtěli, aby se zacházelo s vámi. Jeho domem prošly spousty kapel, spousta punkerů a skinů. Vždy byli vřele přivítáni hrncem horkého jídla a vychlazeným pivem, místo na spaní se našlo pro každého.

LUCIO URTUBIA JIMÉNEZ

18. července 2020 skončil život legendárního zedníka, bankovního lupiče, padělatele a anarchisty Lucia Urtubii.

Nekrology několika známých anarchistů a anarchistek, kteří nás nedávno opustili

Jako mladý aktivista padesátých let se v Paříži přátelil s André Bretonem a Albertem Camusem. Spolupracoval s legendární anarchistickou městskou guerillou Francisca Sabatého (El Quica), která chtěla svrhnout fašistický režim generála Franca. Kvůli financování boje za svobodné Španělsko vyloupil mnoho bank. Později se podílel na únosu nacistického válečného zločince „lyonského rezníka“ a následně agenta CIA Klause Barbieho.

Nejsilnějším obdobím života Lucia Urtubii byla však sedmdesátá léta. Nejprve plánoval položit ekonomiku Spojených států masovým paděláním dolarů, nápad se ale nelíbil Che Guevarovi, a tak se v roce 1977 zaměřil na cestovní šeky jedné z největších bank světa Citibank. Aby podpořil boj partyzánských skupin v Evropě a Latinské Americe, pustil do oběhu padělané šeky v hodnotě 20 milionů dolarů, což srazilo korporát na kolena. Svou životní dráhu obhajoval triviálně: „Jsme zedníci, malíři, elektrikáři – stát k ničemu nepotřebujeme. Skuteční podvodníci jsou banky. Využívají vás, berou si vaše peníze a vedou všechny války.“ Lucio samozřejmě neměl při paděláních cestovních šeků Citibank žádné morální zábrany. Motivací totiž nebyl osobní prospěch, nýbrž narušení samozřejmosti této mocné finanční instituce.

Lucio byl, je a bude inspirací pro mnoho lidí, pro údržbáře zavedených pořádků pak obávaným soupeřem. Albert Boadella, španělský herec, dramatik, zakladatel a ředitel nezávislé divadelní skupiny Els Joglars, kterému Urtubia v sedmdesátých letech pomohl utéct ze Španělska, ho popisoval jako „Quijota, který nebojoval s větrnými mlýny, ale se skutečnými giganty...“ Francouzský superfízl Paul Barril, který se v devadesátých letech zapletl do rwandské genocidy, označil Urtubiu za mozek podsvětí, který tahá za nitky mezinárodní zločinecké organizace anarchistů, jako moderní Monte Cristo, nebo za Moriartiho (zločinecký génius ze Sherlocka Holmese) globálního terorismu s přístupem k nekonečným finančním zdrojům mezinárodního anarchistického fondu, určeného k podpoře a financování terorismu a agitaci proti zavedenému pořádku po celém světě... Luis Joinet, vyšetřující soudce v posledním a největším procesu proti Urtubiovi veřejně zostudil komisaře Barilla prohlášením, že Urtubia představuje vše, čím by soudce rád byl. Joinet, který se později stal generálním advokátem nejvyššího kasačního soudu, tehdy pozval Urtubiu na večeri do Matignonského paláce, sídla francouzského předsedy vlády a nedávno s ním povečeřel přímo v Elysejském paláci.

Žádné z těchto slov Luciovu osobnost nevystihuje, určitě ne žvásty komisaře Barilla, který zjevně hrubě zveličoval jeho roli jako nejnebezpečnějšího zločince, kterého kdy potkal, aby si zvýšil šance na kariérní postup. Co se týče Boadellova přirovnání k Donu Quijotovi, Quijot byl šílenec a samotář, který odmítl uznat, že zlatý věk jeho snů pominul – a selhal. Lucio nicméně nebyl blázen ani samotář, dokázal držet krok s dobou, a dokonce přelstít technologickou úroveň světa – byl prostě úspěšný.

Joinetova slova jsou asi nejbližší. Lucio Urtubia Jiménez (1931–2020) byl člověk velkorysého ducha, který si cenil svobody a spravedlnosti nade vše, dokonce i nad vlastní život.

DORIS ENSINGEROVÁ

„Nejsem jedna z těch hrdinných žen, které se houževnatě angažovaly v boji proti tyranii a za spravedlivější a humánnější společnost a které v tomto boji riskovaly život; nejsem ani jedna z těch, které svým životem a dílem vstoupily do historie. Nicméně příklad tolika sta-

tečných žen mne inspiroval, abych k boji za lepší svět alespoň skromným způsobem něčím přispěla.“

Doris Ensingerová se narodila v roce 1944 v Německu, nedaleko Magdeburku, kde strávila první léta života. V roce 1948 její rodina opustila zónu, okupovanou Sovětským svazem, a odstěhovala se do Bavorska. Od roku 1964 studovala překladatelství na univerzitě v Saarbrückenu a zde se také zapojila do studentské revolty.

V sedmdesátých letech se aktivně podílela na mnichovském alternativním hnutí a žila v bytech organizovaných podle principů anarchistické kolektivizace, jak byla praktikována ve Španělsku v roce 1936. V roce 1977 se v Barceloně setkala se známým anarchistickým aktivistou Luísem Andrésem Edo a zamilovali se do sebe. Žili spolu následujících třicet let až do jeho smrti v roce 2009 a podíleli se spolu na mnoha činnostech anarchistického hnutí. Mezi lety 1981 až 2010 učila Doris překladatelství, civilizaci a kulturu na Fakultě překladu Autonomní univerzity v Barceloně. Je autorkou knihy o svém vztahu s Edo, kterou vydalo německé nakladatelství Barrikade a a později vyšla ve španělštině s názvem *Amor y Anarquía* (Láska a anarchie).

Doris uvedla: „Při velkých událostech jsem byla s ním, ale ne v první linii. Nerada jsem mluvila na veřejnosti nebo vystupovala jako nějaký protagonist, dávala jsem přednost tomu pomáhat s organizací nebo události dokumentovat. Nejsem žádná hrdinka, ale vždy jsem neobjektivně hájila své ideje v jiných oblastech, jako nyní v této knize.“

Zemřela na ledvinové onemocnění ve věku šestasedmdesáti let 8. srpna 2020.

STUART CHRISTIE

Zakladatel Anarchistického černého kříže, nakladatelství Cienfuegos Press a spoluautor knihy *The Floodgates of Anarchy* skonal 15. srpna 2020 po souboji s rakovinou plic.

Stuart Christie se narodil v Glasgow a vyrostl v Blantyre. Utváření svých politických postojů připisoval babičce, jejíž morální hodnoty a etický kodex převzal. Jeho odhodlání následovat vlastní svědomí ho přivedlo k anarchismu: „Bez svobody by tu nebyla žádná rovnost a bez rovnosti žádná svoboda, a bez boje by tu nebylo ani jedno.“ To ho rovněž vedlo od kampaně proti nukleárním zbraním k připojení se k boji proti španělskému fašistickému diktátorovi Francovi (1892–1975). To už byl členem Anarchistické federace a britské sekce Mezinárodní asociace pracujících.

Přestěhoval se do Londýna a dostal se do kontaktu s tajnou španělskou anarchistickou organizací Defensa Interior (Vnitřní odboj). Byl zatčen v Madridu v roce 1964, když měl u sebe výbušniny, které měly být použity při chystaném atentátu na Franca. Aby policie zamaskovala fakt, že měla ve skupině informátora, tvrdila, že měla nasazené agenty v Británii – a lhala, že Christie jí byl nápadný tím, že měl na sobě kilt.

Hrozba popravy a dvacetiletý trest přitáhly mezinárodní pozornost k odboji proti Francově vládě. Ve vězení se Christie spřátelil s militantními anarchisty z jeho i starších generací. Pod tlakem protestů se mohl v roce 1967 vrátit do Anglie, starší a moudřejší, ale stále stejně odhodlaný pokračovat v odboji a využít získanou proslulost k pomoci perzekvovaným soudruhům.

V Londýně potkal Brendu Earlovou, která se později stala jeho politickou a životní partnerkou. Potkal zde také Alberta Meltzera a s ním později znovu založil Anarchistický černý kříž (Anarchist Black Cross) propagující solidaritu s vězňami anarchisty ve Španělsku, stejně jako samotný odboj. Jejich kniha, *The Floodgates of Anarchy* (Stavidla anarchie) propagovala revoluční anarchismus v kontrastu s přístupem jedinců, kteří k anarchismu přešli od mírového hnutí šedesátých let. Na anarchistické konferenci v Carrafe roku 1968 se Christie seznámil s novou generací militantních anarchistů, sdílejících jeho postoje a přístup k přímé akci.

Politické přesvědčení a mezinárodní vazby učinily z Christieho terč britských tajných služeb. V roce 1972 byl ale v Británii zproštěn obvinění za přípravu atentátu na Franca, protože porota dokázala pochopit, proč by někdo chtěl Franca vyhodit do povětří.

Christie založil Cienfuegos Press (Nakladatelství Sta střel), kde následně vydával nespočet knih o anarchismu a *Cienfuegos Press Anarchist Review*. Na stránce christiebooks.com shromáždil řadu filmů o anarchismu a životopisy významných anarchistů. Využil facebook k vytvoření jedinečného archivu anarchistické historie, kde zaznamenával vzpomínky a události z vlastního života a životů lidí okolo něj.

Christie napsal *The investigative researcher's handbook* (Příručka investigativního badatele, 1983) a v praxi takové pátrání předvedl o rok později v knize o italském fašistickém teroristovi *Stefano delle Chiaie*. V roce 1996 publikoval první verzi historické studie *We the anarchists: a study of the Iberian Anarchist Federation (FAI), 1927–1937* (Jsme anarchisté: studie o Iberské anarchistické federaci). Dále vydal tři ilustrované příběhy o svém životě *My Granny Made Me an Anarchist*, *General Franco Made Me a Terrorist* a *Edward Heath Made Me Angry* (Moje babička ze mě udělala anarchistu, Generál Franco ze mě udělal „teroristu“ a Edward Heath mě naštvál), které byly v roce 2004 sloučeny do jednoho vydání pod názvem *Granny made me an anarchist: General Franco, the Angry Brigade and Me* (Babička ze mě udělala anarchistu: Generál Franco, Angry Brigade a já). Jeho posledními publikacemi byla tři čísla *Pistoleros! The Chronicles of Farquhar McHarg*, příběhy o anarchistovi z Glasgow, který se přidá ke skupině španělských anarchistů v letech 1918–1924. Christie se účastnil mnoha anarchistických bookfairů a filmových festivalů.

Jeho partnerka Brenda zemřela v červnu roku 2019. On odešel klidně za přítomnosti dcery Branwen a za poslechu Brendiny oblíbené písničky *Pennies From Heaven*.

Stuart Christie – 10. července 1946 až 15. srpna 2020. R.I.P.

ALEXEJ SUTUGA

Ráno 1. září 2020 zemřel v pouhých 34 letech na následky zranění bývalý politický vězeň a jeden z nejznámějších ruských aktivistů hnutí Antifa – Alexej Sokrat Sutuga. Více než týden ležel v kómatu v jedné z moskevských nemocnic, kam se dostal s vážným zraněním hlavy. To mu způsobili útočníci v noci na 23. srpna, kteří byli následně vzati do vazby. Okolnosti útoku ale nejsou zatím jasné a pravděpodobně ani nešlo o politicky motivovaný útok.

Alexej před dvaceti lety spoluzakládal hnutí Autonomní akce, nejprve v Irkutsku, odkud pocházel, potom v Moskvě. Zapojil se do řady sociálních a ekologických projektů. Vždy bral velmi vážně boj proti náckům – a dvakrát za to (tj. oficiálně za pouliční výtržnictví) byl vězněn.

Kromě aktivismu hrál v punk Oi! kapele Working Boys, věnoval se divadlu a nedávno vyšla jeho kniha *Rozhovory o vězení*. V Praze loni vystoupil v rámci divadelní hry *Ruský kalendář* dokumentárního moskevského občanského divadla Teatr.doc. Byl jedním z iniciátorů vytvoření antifašistické skupiny fanoušků místního fotbalového týmu Hvězda. „Nechceme, aby byl fotbal spojován s rasovými předsudky,“ řekl v rozhovoru, který s ním v lednu 2009 dělala novinářka Anastázie Baburová, která byla několik dní poté zavražděna neonacistou.

V posledních letech žil v Moskvě, živil se jako dělník na stavbách, podílel se na vydávání časopisu *Avtonom* a organizování anarchistických přednášek. Angažoval se v solidární kampani v kauze Síť.

Alexejův kamarád o něm napsal: „Takový velký, silný, nadějný a dobrý kluk ze Sibíře, antifašista, anarchista, opravdový hrdina dělnické třídy, který uměl naslouchat, přemýšlet, rozhodovat se a jednat...“

Zůstal po něm synek Nestor.

Po propuštění z tříletého vězení v roce 2017 řekl ruskému internetovému deníku *Mediazona*: „To, co děláme, nás dřív nebo později přivede do vězení, někdy dokonce do hrobu. Tohle vědomí mě uklidňuje. Zní to smutně, ale podle mě je to veselé. Veselejší než žít jen tak.“

DIMITRIS DALAKOGLU

Anarchistické a antropologické rozloučení s Davidem Graeberem (1961–2020) od profesora antropologie na Univerzitě Vrije v Amsterdamu doplněné nekrologem od Maxe Ščura

Když mi kamarád před pár dní psal, jestli jsem slyšel o Davidově smrti, dříve než se objevily jakékoliv zprávy, moje první reakce byla, že Davidovi zavolám a spolu se té poplašné zprávě zasmějeme.

Před dvěma nebo třemi lety jsme si totiž s Davidem v jednom londýnském parku udělali piknik. Když jsem si z něho utahoval kvůli jeho slávě, opáčil svým černým newyorským humorem, že člověk není dostatečně slavný, dokud nekolují falešné zprávy o jeho smrti. Zasmál se svým výrazným smíchem, mírně naklonil hlavu, zíral do dálky svýma živýma napůl zavřenýma očima, podíval se na mě a pokračoval v rozhovoru. Věděl jsem, že se mi chystá říct něco, z čeho byl nadšený, a jak se dalo čekat, začal vyprávět o nové knize, která by se zabývala tématem v takovém měřítku, že by to drtivou většinu antropologů vyděsilo, ale ne Davida a jeho brilantní mysl.

Takhle jsem Davida znal. Nezapomenu, jak jsme v roce 2009 diskutovali o prosincové vzpouře v Athénách. Začal mluvit o knize na téma dluh. Zrovna ji dokončoval. Mluvil o tom, jaký je dluh obskurtní vztah, ale místo toho, aby se věnoval podstatě knihy, zaměřil se na Řecko, historii dluhu antického Řecka a dějiny peněz po celém středomoří takovým způsobem, který zvládala jen Davidova mysl, a vytvářel spontánní spojení mezi takovými fenomény, že my ostatní bychom potřebovali celé dny studia, abychom to pochopili. Požádal jsem ho, jestli by nenapsal jednu kapitolu do knihy o prosincové vzpouře. Chystali jsme ji s kolektivem Occupied London. On velkoryse přispěl kapitolou nazvanou *Řecká dluhová krize v téměř nepředitavitelné dlouhodobé historické perspektivě*. O několik měsíců později David vydal nejčtenější dílo za posledních čtyřicet let, ne-li déle, jaké antropolog a anarchista napsal: *Dluh. Prvních 5000 let* (Bizbooks 2012).

V době našeho pikniku byl *Dluh* stále bestsellerem v různých jazycích a v mnoha významných žebříčcích čtenosti se pohyboval v první desítce. Několik let po prvním vydání jste se mohli procházet před velkými knihkupectvími od londýnské třídy Charing Cross přes Athény, Berlín, Amsterdam až po New York a vidět jeho knihu vystavenou ve výloze. Jeho další kniha na téma byrokracie *Utopie pravidel* (Prostor 2017) byla vydaná nedlouho před naším piknikem a už se stávala populární, vlivnou a překládanou do několika jazyků.

Samotná antropologie může Davidově práci děkovat za většinu současné popularity mezi mladší generací, která vyrostla v postkrizovém světě 2008 a ve výjimečném stavu, jenž se stal trvalou formou vlády. Tahle generace má kapitalismu plné zuby a tenhle americký anarchista a antropolog se srandovním hlasem, oblékající si výstřední hadry koupené na bleším trhu v Portobellu, psal způsobem, který jim mluvil z duše. Davidovy knihy přibližovaly antropologické a radikální politické myšlenky běžnému čtenáři a zároveň přinášely inovace do celé naší disciplíny, mnohé z nás naučily, abychom se nebáli mísit naši politiku s naší antropologií. Davidovi vděčíme za jeho nový přístup k myšlení a komunikaci, který může být zároveň vědecký, poutavý i politický.

Jak je dobře známo, David vyrůstal v dělnické rodině v New York City. Jeho otec bojoval ve španělské občanské válce po boku zahraničních dobrovolníků proti Francovým fašistům, potom pracoval jako kameník a jeho matka byla textilní dělnice a aktivní odborářka. David se jako dítě naučil mayské písmo, proto mu bylo nabídnuto stipendium na soukromé střední škole. Bakalárku z antropologie složil na SUNY a doktorát na univerzitě v Chicagu na téma etnografie Madagaskaru: *The Disastrous Ordeal of 1987: Memory and Violence in Rural Madagascar* (Katastrofální muka roku 1987: Paměť a násilí na madagaskarském venkově). Jak bývá v antropologii zvykem, vydal tuto monografii až deset let po dokončení doktorátu

a nabídl nám to, co mnozí považují za jeho nejlepší knihu: *Lost People: Magic and the Legacy of Slavery in Madagascar* (2007; Ztracení lidé: Magie a dědictví otroctví na Madagaskaru). Ta přišla už několik let po vlivném díle *Toward an Anthropological Theory of Value: The False Coin of Our Own Dreams* (2001; Vstřích antropologické teorii hodnoty: Falešná mince našich vlastních snů) a oslavovaném díle *Fragmenty anarchistické antropologie* (Tranzit 2012).

Od roku 1998 do roku 2007 pracoval David jako odborný asistent a docent na Yale, odkud byl vyhozen kvůli svému politickému přesvědčení. Ačkoliv Yale tohle nikdy nepřiznala, spousta lidí o tom byla přesvědčena. Bylo sepsáno mnoho dopisů a petic na různých antropologických pracovištích po celém světě na podporu Davida v jeho snaze udržet si práci.

Navzdory tomuto pobouření a bez ohledu na fakt, že David neporušil žádná pravidla univerzity Yale, strávil hledáním práce v Severní Americe dva roky, aniž by byl někde zařazen do užšího výběru. Progresivní i konzervativní akademická obec dokáže ostrakizovat a svázat své členy, kteří zpochybňují autoritu akademiků s manažerskou mocí, což má často i širší dopad na trh práce. Přesto bylo většině z nás jasné, že by se bez ohledu na to, že mu byly upřeny akademické pozice, brzo stal jedním z nevlivnějších vědců v oboru, pokud jím už nebyl. Na tuhle zkušenost David nikdy nezapomněl a vím to z první ruky. Vždy když se doslechl o kolegovi, který čelil nepřijetím v práci kvůli svým politickým aktivitám, ať už na kampusu nebo mimo něj, přispěchal na pomoc.

Azyl mu v roce 2007 poskytl ústav antropologie na univerzitě Goldsmiths. Stále mám v živé paměti tu deštivou neděli, když jsme se poprvé setkali v Londýně. Zrovna přijel ze Spojených států, aby začal svou práci na Goldsmiths. Už ani nevím, jestli jsme ho za *Occupied London* kontaktovali nebo se ozval sám. Každopádně naše spolupráce dávala smysl oběma stranám, jelikož byl v té době náš časopis (táhl ho Antonis Vradis) jednou z nejznámějších anarchistických publikací v hlavním městě Británie i mimo něj. Přijel s kamarádem, usmíval se a mával přes celou ulici, když jsme na ně s Antonisem z dálky ukazovali. V té době jsem byl myšlenkami někde v Athénách a on vyšel směrem k nám, pamatuji si, že jsem řekl Antonisovi, že má výraz jako všichni ti potrhlí američtí anarchisté, které jsme v posledních deseti letech potkávali na velkých alterglobalizačních akcích proti MMF, SB nebo G8 v Praze, v Janově a podobně. Byl to potrhlý americký anarchista, ale velmi výjimečný.

Davidova přítomnost v Londýně obrátila naruby dobře zavedenou antropologickou scénu. Byla velmi usedlá a rigidní, měla své velké muže a velké ženy a on přišel s takovou energií a tolika nápady, které jsme zoufale potřebovali. Mnoho evropských kolegů, kolegyně, soudruhů a soudružek bylo nadšených z toho, že byl s námi. Konference Evropské asociace sociálních antropologů se v roce 2008 konala v Lublani. Jeden z organizátorů, bývalý antropolog a anarchista Rajko Muršič mě požádal o kontakt na Davida, aby ho pozval jako řečníka. Poslal jsem mu ho s varováním: „Opravdu ho budeš muset krotit a držet u tématu, je to tvořivá duše a jeho mozek je plný dobrých nápadů, ale neustále cestuje na demonstrační, za práci, za přáteli a není to zrovna disciplinovaná povaha.“ David byl ohlášen jako hlavní řečník, ale do Slovinska nikdy nedorazil, z osobních důvodů, k velkému zklamání více než 1200 delegátů z celého světa, kteří přišli do obrovské posluchárny a těšili se, až ho uslyší.

Dobrý kamarád z americké anarchistické scény mi před pár lety povídal: „Až uvidíš Graebera na setkání Americké antropologické asociace, tak mu dej za mě do držky.“ V roce 2009 vyšla jeho etnografie skupin praktikujících přímou akci. Jedná se o velmi přínosnou

práci, která vysvětluje a popularizuje myšlenku přímé akce, a dokonce učí, jak tuto anarchistickou myšlenku uvést do praxe. Přesto někteří z našich soudruhů nebyli z Davida nadšení, protože je dostatečně neanonymizoval a tam, kde sídlí FBI a NSA, to může mít vážné důsledky.

Odvažný a lehkomyšlný, takový David občas byl. V listopadu 2010, když ve Spojeném království vrhlo studentské hnutí kvůli zvýšení školného, toriové se drželi dlouho u moci a všechno kazili a nám ochabovaly hlasy z toho, jak jsme celé ráno řvali „toriové brádirlové“, a nakonec jsme s velkou skupinou skončili před mrakodrapem Millbank, kde sídlila Konzervativní strana. Brzo zazněl známý zvuk rozbitého tvrzeného skla a ústředí vládní strany Velké Británie se ocitlo pod palbou kamenů. Naprosto nadšený dav 1500–2000 lidí vnikl do budovy a začal skandovat v atriu, které hluk zesetonásobilo. Během tohoto ohromného okamžiku jsem najednou spatřil Davida zase před budovou. Běžnou reakcí zkušeného aktivisty je, že si v podobných případech zahálí obličej, ale jeho obličej zahalený nebyl. Ze země sbíral velký střep, dával si ho do kapsy a culil se. „Proč nemáš zahalený obličej? A proč si strkáš do kapsy důkazy trestného činu?“ „Suvenýr!“ odpověděl a řehlal se na celé kolo.

V roce 2011 přišlo arabské jaro, Indignados ve Španělsku, Syntagma v Athénách, střety s policií všude. Lidé stále více vzdorovali autoritám a jejich rozhodnutím po celém světě. David byl v Occupy Wall Street. Jeho angažmá v Occupy Wall Street ho stálo bolestivý vzhazov z bytu, kde vyrůstal. Byl označován za jednu z vůdčích osobností hnutí, ale myslím si, že se mu to moc nezamlouvalo, byl prostě jedním z dobře informovaných a známých lidí, kteří tam byli od začátku, jak se jednou zmínil.

Během našich rozhovorů jsme s Davidem často nesouhlasili, většinou kvůli politice, někdy kvůli antropologii, občas jsme s ním i souhlasili, ale každý rozhovor s ním byl zajímavou a užitečnou zkušeností. Možná se na tom neshodneme, ale myslím, že byl David na tak známého člověka celkem skromný a přístupný, jak byste od člověka s rovnostářským charakterem čekali. Měl mnoho blízkých přátel v antropologickém i aktivistickém prostředí, spousta lidí na něj měla telefon a znala ho osobně. Byl moc nadšený z toho, že lidi čtou jeho knihy a ze svého působení v politických projektech, v poslední době hlavně podporoval Rojavu a hnutí za osvobození Kurdistanu, ale jinak se autority nedovolával a byl jedním z nás.

V roce 2013 odešel z Goldsmiths, aby získal zaslouženou profesuru na London School of Economics. Pokračoval v psaní a cestování do různých koutů světa, kde zrovna bujel globální odpor proti kapitalismu a fašismu a spousta lidí si ho bude pamatovat jako přítele ského a chytrého amerického intelektuála a aktivistu.

Zpočátku jsem příliš nereagoval na kondolence, protože mě to paralyzovalo. Uploadnul jsem jen video z května 2020, kde krátce mluvil o covidu a o práci na hovno, a k tomu jsem jen napsal RIP. Kontaktoval mě tisk, abych napsal nekrolog, ale nebyl jsem připravený a taky jsem věděl, co si o médiích myslel – pocit, jež sdílí hodně anarchistů: pokud z nás můžou něco dostat, budou o nás vědět, pokud ne, budou nás ignorovat. Naposledy, co si pamatují, přestože zveřejňovali jeho komentáře, byl vytočený z *Guardianu* za to, že shazoval Jeremyho Corbyna. Potom mě vlídně oslovil anarchistický žurnál *Freedom*, abych napsal nekrolog, což mě donutilo novinky strávit. Žurnál *Freedom*, který provozují přátelé a soudruzi v Londýně, bude to pravé místo. A stejně mám pocit, že žádný nekrolog nemůže Davida vystihnout. O co se opřít? O Davida intelektuála? O soudruha Davida? Anarchistu? Antropologa? Přítele? O jeho osobnost? Byl větší než život.

David byl nadaný mnoha způsoby. Spousta lidí bude mluvit o jeho charismatické osobnosti a podmanivém projevu, možná někdy trochu chaotickém, ale zároveň plném dobrých a jasně podaných nápadů. Vyznal se v antropologii, historii, politických vědách, politické ekonomii, historii umění a v mnoha dalších oborech. Pokaždé vás překvapil svou hlubokou znalostí předmetů a jevů, o kterých byste nikdy nečekali, že bude něco vědět. V abstraktní a teoretické rovině se pohyboval tak snadno jako zkušený etnograf, jehož myšlenky vychází ze zkušeností obyčejných lidí a jejich skutečného života.

Když jsem v roce 2015 odjel pracovat do Amsterdamu, už jsme se tak často nevidali, ale pokaždé jsme měli pocit, jako bychom pokračovali v rozhovoru z předešlého setkání, což bylo třeba před deseti měsíci nebo déle, a zdálo se, že jsme se rozešli teprve včera. Abych napsal tenhle nekrolog, musel jsem podstoupit bolestivý úkon a projít si naši písemnou komunikaci. V červenci 2018 jsem od Davida dostal e-mail, jehož předmět zněl „náhlý nápad“. Stálo v něm: „Ahoj, Dimitrisi, na pár týdnů jsem odjel do Řecka. Budu se hlavně potulovat po ostrovech, jen kdybys náhodou chtěl taky dorazit na lé-

to... David.“ To byl David, plná hlava náhlých nápadů, které byly vynikajícími myšlenkami a mnoha lidem už teď chybí, včetně jeho náhlých myšlenek, které by ho napadaly a on by je nezaháněl, ale okamžitě sdílel.

Brilantní mysl Davida Graebera bude nadále žít pro další a další generace díky jeho dílu a odkazu jeho politických aktivit. Stal se jedním z nevlivnějších levicových intelektuálů současnosti. Zemřel v nemocnici v Benátkách 2. září 2020. Zanechal po sobě manželku, spisovatelku a umělkyni Niku Dubrovsky.

Děkuji Anně Christofides, Ursule Meany Scott, Theodorosovi Rakopoulosovi a Rajkovi Mursicovi za pomoc s tímto nekrologem.

Zdroj: <https://freedomnews.org.uk/david-graeber-1961-2020-an-anarchist-and-anthropological-farewell-to-a-sudden-thinker/>

MAX ŠČUR: INTELEKTUÁLNÍ LÁSKA NA PRVNÍ POHLED

Ve věku 59 let zemřel David Graeber, jeden z nejbrilantnějších duchů současnosti. Je to velká ztráta nejen pro anarchistické a alterglobalizační hnutí, k němuž se po celý život hlásil a které svými myšlenkami inspiroval, ale i pro vědu, zejména antropologii, filozofii a ekologii.

Objevil jsem pro sebe Graebera už ani nevím přesně kde, zřejmě na nějakém zahraničním intoušském webu – nebo že by na mě jeho jméno poprvé vyskočilo ze stránek tehdejší *A-kontry*? Už si nepamatuji, ale vím, že to bylo zhruba před deseti lety, v době, kdy Graeber zrovna připravoval své monumentální dílo *Dluh: prvních 5000 let*. Tato kniha by si co do hloubky analýzy a originality myšlenek mnohem spíše zasloužila titul „Kapitál 21. století“ než ta Pickettyho, aspoň dle mého názoru. Dějiny kapitalismu (buddhisticky řečeno chamtivosti, násilí a jimi vytvořených institucí a nástrojů, jako jsou peníze) jsou v ní podané z perspektivy reálných historických událostí a vývoje lidských společností po celém světě (nejen na Západě). Graeber přesvědčivě ukázal, že hlavním principem fungování globální kapitalistické společnosti je otroctví, jehož dědictví v podobě dluhu jsme se nikdy nezabavili, a že odvrácenou stránkou peněz je individualizované násilí v podobě státu.

Jeden z prvních Graeberových textů, který mě nadchl, pojednával o rozdílu mezi anarchismem a marxismem z hlediska jejich postavení v současném světě. Zatímco marxismus se zabývá teoretickými otázkami a jakožto státem financovaná vědecká disciplína dost pohodlně koexistuje s kapitalismem v rámci akademických institucí, anarchismus je žitou praxí a dennodenním důkazem toho, že jiný svět je možný nejen v učených publikacích. Podobně jako každodenní praxi a součást našich životů viděl Graeber i komunismus: ne jako vidinu vzdálené šťastné budoucnosti, ale jako základní princip vzájemnosti, na kterém jsou založené ty nejopravdovější lidské vztahy tady a teď.

Graeberovo myšlení je příkladem toho, jak se dají odvážně objevovat nové cesty pro emancipační hnutí mimo hlavní myšlenkový proud, který tvoří právě marxismus s jeho pseudovědeckým schematismem a skoro 200 let starou pojmovou základnou, vypůjčenou od neméně schematických „klasických“ ekonomů (jak dokazuje Graeber v *Dluhu*). To sám Graeber byl cokoli, jen ne schematický, vždycky rád překvapoval. Třeba přesvědčoval své čtenáře, že hnutí Occupy vlastně zvítězilo (*Revoluce naopak*); že současný finanční kapitalismus byl umožněn teprve rozvojem státní byrokratické mašinerie (*Utopie pravidel*); že systém štědře odměňuje své věrné poskoky za to, že vlastně nedělají nic (*Bullshit Jobs*). Dokonce – a to tedy bylo pořádné překvapko! – si stříhl knižní rozhovor o (ne)reformovatelnosti kapitalismu s liberálním ekonomem Tomášem Sedláčkem (*(R)evoluční ekonomie*).

Právě po tomto originálním a nebojácném mysliteli Graeberovi, do nějž jsem se intelektuálně zamiloval takřka na první pohled, se mi bude stýskat. Jiní si na něj zase vzpomenu jako na autora hesla *Jsem 99 procent!* a na jednu z významných postav hnutí Occupy. Jak se na pravého anarchistu sluší, nebyl jenom teoretik. Tak či onak jeho odkaz patří k tomu nejlepšímu, co anarchismus stihl předvést v 21. století a co doufejme zůstane s námi ještě dlouhou dobu.

VILÉM KÖRBER (1845–1899)

DAGMAR MAGINCOVÁ

Loni uplynulo 120 let od smrti a letos 175 let od narození „otce“ českého anarchismu.

Vilém Körber zahájil svou aktivistickou dráhu opravdu radikálně – prvním teroristickým útokem v Čechách. Došlo k němu jedné červnové noci roku 1869, kdy vybuchla „puma u direkce“, tedy u sídla pražského policejního ředitelství. Tento demonstrační atentát na všeobecně nenáviděnou instituci byl vyvrcholením činnosti tajného sdružení *Jednatelství z Blaníka*, jehož hlavními postavami byli bratři Körberové – čtyřicetiletý Vilém a o čtyři roky mladší Cenek.

Už dobrého půl roku předtím se Prahou díky radikálům z *Blaníka* šířily buřičské letáky vyzývající velmi romantickým stylem k otevřené vzpouře proti tyranii Rakouska. Denně nosili policajti na služebny štosy letáků posbíraných a strhaných v domech i v parcích a alejích. Kdo je tiskne a šíří, s jistotou nevěděli.

Jednatelství z Blaníka bylo zakonspirované, jak náleží: členové měli krycí jména, schůzky se konaly pokaždé na jiném místě, korespondence se šířovala. Kromě letákové podvrtné činnosti totiž plánovali i přímé akce. Uvažovali například o tom, že vyhodí do vzduchu sochu Franze Josefa, stojící v kašně na vltavském nábřeží. Střelný prach opatřili právě bratři Körberové v lomu, který měl pronajatý jejich otec na těžbu stavebního kamene. Nakonec se ale rozhodli pro policejní ředitelství, lezoucí v té době mocnářské Vídní obzvláště pilně do zadku. Výbuch a následný zmatek mohl autenticky popsat novinář a spisovatel Jakub Arbes, protože se právě vracel kolem domů z hospody. Policie šla po „známých firmách“, a tak kromě řady prohlídek došlo hned druhý den na preventivní zatýkání. V cele skončilo pět členů tajného spolku. Vilém Körber chtěl ještě před zatčením připravit výbuch k odpoutání pozornosti policie od zatčených – tentokrát měl padnout mariánský sloup na Staroměstském náměstí. Policie se ale o plánu dozvěděla a na náměstí hlídala – a tak se o sloup postaral, jak víme, až o půl století později anarchista Franta Sauer... (Mimoходом kauza „pumy u direkce“ odstartovala odhalení spisovatele a novináře Karla Sabiny jako policejního špičla a není asi úplná náhoda, že Körberovi odpálení pumy u sloupu poradil právě on.)

Spiklenci vyfasovali u soudu vysoké tresty, letáky se ale objevovaly dál a tajní policajti si mohli nohy uběhat. Svolávala se protestní shromáždění, proti nim bylo nasazováno vojsko, znovu se zatýkalo, proběhl soud s „druhou generací“ *Jednatelství z Blaníka* a v zimě 1871 došlo na amnestii. Po Praze se mezitím začala s velkým zadostiučiněním zpívat písnička *U direkce praskla puma*, kterou prý složil sám Körber ve vězení; ten ji ale připisuje známému pražskému flašinetáři Františku Haisovi.

V této dobově proslulé kauze nešlo ještě o žádný anarchismus. Vilém Körber pocházel z podnikatelské rodiny („synáček jinak bezstarostně vychovaný“, jak o sobě sám napsal) a spikleneckou činnost provázelo jeho angažmá v Chleborádově svépomocném družstvu Oul. Chleborád sice propagoval průkopnické anglické družstvo Rochdale, ale žádný socialista to nebyl. Jeho Oul vyzýval ke zlepšení života dělnictva skrze spolupráci se střední vrstvou, která „u všech vzdělaných národů jest ohniskem inteligentního pokroku“. Körber tedy začínal jako buržoazní radikál a řešil namísto sociální otázky jen tu nacionální (což byl u nás v letech 1867–1873 naprostý standard). To se ovšem mělo brzy změnit.

OD PATERNALISMU KE VZÁJEMNOSTI

První pochyby o vlasteneckém boji a o svépomoci, která je sama o sobě přece jen „paliativním prostředkem“, přicházejí už ve vězení.

Vilém Körber se tehdy seznamuje se socialismem při debatách s jedním z jeho průkopníků. V pražské vězeňské nemocnici se totiž ocitl Josef Krosch, pověstný vůdce dělníků z Liberecka. O jak významnou postavu v hnutí se jednalo, ukázal o pár měsíců později Kroschův pohřeb, jehož se zúčastnilo na deset tisíc lidí.

Do roka po zmíněné amnestii se začíná konstituovat místní socialistické hnutí, jenže v něm neustávají spory třeba právě o otázku národní emancipace vs. internacionalismus. Další klíčové vnitřní rozbroje se týkají taktiky a rozdělí socialisty na radikály a umírněné. Kam se přikloní Vilém Körber, není těžké odhadnout...

Jedinou reálnou možností sebeorganizace dobového dělnického hnutí bylo vydávání a distribuce vlastních tiskovin. A tak Körber obnoví v roce 1877 sociálnědemokratické *Dělnické listy* (které předtím socialistům ukradli mladočeští liberálové). Postupně pak zakládá aspoň krátce vycházející periodika *XX. věk*, *Volnost*, *Soudruh*, *Rovnost*, *Věk svobody*. Vše provázají spory se stranou, jejichž podstata je ideová, ale průběh často s obvyklou přizemností chápaný osobně. Slovy jednoho z pamětníků: „Vedle věcných sporů a argumentů uvedeny v pohyb argumenty nevěcné, osobní napadání, podezřívání, nenávisť, hněv, pěst, hůl, nůž, revolver...“ Körber se do nich také nechá zatáhnout. Když například v říjnu 1880 svolá ustavující schůzi Politického klubu dělnického, ale není zvolen do výboru, podá proti volbě protest na c. k. místodržitelství (tedy na onen nenáviděný úřad, který kontroluje veškerý veřejný život v zemi), čímž klub de facto zlikviduje. A ze stejného roku je i patnáctistránková brožurka *Saller a spolek čili Kazmíři českého dělnictva*, kterou Körber vydá vlastním nákladem a se šířavou ironií se v ní vypořádá s tehdejšími sociálnědemokratickými vůdci.

Koncem 80. let je sociální demokracie v troskách kvůli perzekucím (v letech 1884 a 1885 jsou například socialisté včetně Körbera souzeni za tajnou agitaci) i frakčním bojům mezi umírněnými a radikály. A je to právě Vilém Körber, kdo se pouští do obnovy socialistického hnutí. Namáhavou osobní agitační prací (lidově řečeno, chození od dveří ke dveřím od Chomutova až k Náchodu) doplňuje práci novinářskou, přičemž jejich nedílnou součástí jsou nekonečné tahanice s dohlížejícími a trestajícími institucemi. V této době už má Körber prostudované proudhonovské texty a aniž by si tak říkal, přinejmenším v otázkách ekonomických je to anarchista. Díky dlouhodobému zájmu o svépomoc totiž objevil a českému hnutí zprostředkoval Proudhonův koncept vzájemnosti (*mutualité*), který nahrazoval chleborádovské paternalistické družstevnictví ucelenou sociální teorií svobodného společenského uspořádání.

PRVNÍ MÁJ

Neúnavný kronikář socialistického hnutí František Cajthaml-Liberté s odstupem let napsal: „Nedá se upříti, že v letech 1887–1891 vykonal Körber pro hnutí v Čechách práci velikou, ještě dnes nedoceněnou. Nebyl sice vynikajícím žurnalistou původním, ale úplná znalost němčiny mu umožňovala reprodukovatí duševní práce vynikajících socialistů německých. Byl dobrým a pohotovým řečníkem a všeobecným vzděláním vynikal vysoko nad své okolí...“

V roce 1888 začíná Körber vydávat *Nový Věk svobody*, který má silný ohlas v Praze i na severu Čech. Logicky je tedy právě on vyslán koncem roku na slučovací socialistický sjezd do Heinfeldu, jehož protokol a program pak přeloží do češtiny. A rok nato s Josefem Hybešem reprezentuje Čechy na mezinárodním pařížském sjezdu, kde je rozhodnuto slavit První máj.

Kvůli uvěznění (za tiskový delikt) se Körber osobně prvního pražského tábora lidu na 1. máje 1890 zúčastnit nemůže. Škoda, protože se tehdy na Střeleckém ostrově sejde k uctění památky popravených chicagských anarchistů, bojujících za osmihodinovou pracovní dobu, několik desítek tisíc dělníků. A poprvé takové sročení uspořádají ve všední den namísto práce. To vše navíc po šesti letech, kdy nebyly povoleny ani relativně malé veřejné schůze. Bez Körbera a jeho tiskové agitace by tento tábor lidu tak mohutný průběh neměl.

V roce 1891 navrhuje Körber nový program pro samostatnou českoslovanskou sociální demokracii, ale názorové a osobní spory pražských lídrů mají zase jednou navrch. Je ze strany nečekaně (alespoň pro řadové stoupence dělnického hnutí) vyloučen. Jako oficiální důvod se uvádí zpronevěra, jenže s tou to bylo trochu složitější. Körber kvůli své politické činnosti samozřejmě přišel o práci úředníka a strana mu za agitaci a kolportérskou činnost platila jen symbolický obnos, takže je možné, že kvůli holému přežití rodiny se třemi dětmi prostě občas do stranické kasičky sáhl. Z nařčení se chtěl očistit na následujícím sjezdu, ale nebylo mu to umožněno. Od této chvíle se Vilém Körber hlásí k neodvislému socialismu – anarchismu.

ETICKÝ ANARCHISMUS

V roce 1892 obnovuje *Nový věk svobody* už jako opoziční list a má silnou podporu českého severu. Se sociální demokracií nepolemizuje, a označí ji dokonce za rodnou sestru anarchie (což je ve shodě s faktem, že s ním tehdy sympatizuje dobrá polovina členů této strany). Vymezuje se však jako „neodvislý“ vůči typickým tendencím stranické politiky a parlamentarismu – plíživému vzniku stranické „oligarchie“ a názorové disciplíně. Pro poměry v dobovém socialistickém hnutí je ostatně typická epizoda z podzimu tohoto roku: Byla svolána jubilejní schůze čtyř frakcí (národních socialistů, sociálních demokratů, anarchistů a křesťanských socialistů), aby se dohodlo jejich spojení. Křesťanští sociálové byli z tohoto procesu vyloučeni hned, zbylé tři frakce si zvolily přípravný výbor (za anarchisty v něm byl Körber), a ten se nikdy ani nesešel...

Körber úzce spolupracuje s anarchisty na severu Čech i ve Vídni, kteří už mají za sebou z poloviny minulé dekády rozmach „propagandy činem“ přijaté od Johanna Mosta. Nyní se snaží hnutí znovu oživit pod praporem *etického anarchismu*, jenže když čteme z pera vídeňských anarchistických lídrů, že „revoluční duch konečně se probudil, aby zpátečnickému proudu mohutné své stůj zahrml vsťric“, jde žel už zase o vnitřní rozbroje a oním zpátečnickým proudem je opoziční frakce v hnutí. Výsledkem je návrat k individuálnímu teroru a tajným spolkům, a ovšem i zběsilá policejní represe. V Praze v roce 1893 vrcholí drobné provokační akce pokrokářů kolem časopisu *Omladina* propojených s anarchistickým hnutím a následuje monstrproces s tajným spolkem *Omladina*, který si k tomuto účelu vymyslela policie (68 odsouzených dostalo celkem 96 let vězení; odsouzení byli mimo jiné S. K. Neumann nebo František Modráček). A schyluje se k dalšímu ukázkovému procesu. Na podzim 1894 je zahájeno vyšetřování nového vyfabulovaného (tentokrát anarchistického) tajného spolku *Vosí hnízda*. Körber se stěhuje do Jaroměře, kde se (kvůli neochotným tiskařům) marně pokouší o vydávání novin. V lednu 1895 se proto vrací do Prahy, ale okamžitě následuje policejní prohlídka a zatčení.

Proces s *Vosími hnízdy* vedený proti sedmnácti anarchistům začne v dubnu 1895 už za standardních podmínek (ne za výjimečného stavu jako ten s *Omladinou*). Zřejmě i proto skončí pro policejní pleťcháře fiaskem – porota až na jednoho všechny souzené osvobodí. A navíc je jeho průběh pro anarchisty celkem úspěšnou reklamou. Policejní konstrukce, založená na jednom novinovém článku s podpisem „*Vosí hnízdo*“ a letáku s heslem VRBA (tj. volnost – rovnost – bratrství – anarchie), byla konfrontována otevřenou obhajobou anarchismu a Vilém Körber svou obhajovací řeč v roce 1895 vydal jako brožuru s názvem *Etický anarchismus*. V ní mj. píše: „Individualisté čili anarchisté praví tudíž, že každý má mít svobodnou vůli činit, cokoli je mu milé, a že nemůže být nikdo nucen, aby souhlasil s něčím, což jest proti jeho přesvědčení... Individualismus ale praví, že lidé v takovéto formě společnosti žijící budou zajisté osobní svobody užívat k tomu, aby se o všem potřebném navzájem domluvili, aby si umluvili způsob, kterým by svých potřeb si opatřili, že se shodnou o tom, jak budou živi...“

OD STIRNERA KE KROPOTKINOVÍ

Körberovi zbývají – aniž to tuší – pouhé čtyři roky života. Má už ale dostatek ideových soupeřů (Alois Věkoslav Háber, Karel Auer, Antonín Pravoslav Kalina, Hynek Holub, Jan Opletal, Karel Vohryzek...) i stoupců hlavně z řad proletářů na českém severozápadě. Na podzim 1896 zorganizují anarchisté mnohatisícovou hornickou stávkou s požadavem zkrácení pracovní doby a zvýšení mezd. Neskonalý žel ničím jiným než represemi, což vede ke sporům v hnutí. Jisté napětí do něj pak vnesou ještě tzv. omladinářští anarchisté v čele s Františkem Modráčkem, kteří se snaží prosadit do agendy nacionální otázku. Ale aktivisty kolem Viléma Körbera to aspoň přiměje k intenzivnější snaze o budování funkční organizační platformy.

Od roku 1898 navíc Körber opouští stirnerovský individualismus a přijímá a propaguje Kropotkinův anarchokomunismus, což otevře praktické úkoly založit syndikalistické odbory, anarchistické družstevní kooperativy, podpůrnou dělnickou pokladnu... Kromě přímé Körberovy agitace se na tomto ideovém pohybu v hnutí podílejí opět především jeho tiskoviny *Volné listy* a *Omladina* (navazující na stejnojmenný list severočeský) či jeho brožurky *O vývinu lidstva a cílech anarchistického komunismu*, *Kolektivism a komunism a Anarchism a komunisticke kolonie*. A 13. září 1899 se objeví první číslo *Předvoje*, který vydává Körber spolu s Karlem Vohryzkiem. Vohryzek, Kácha, Neumann, Gellner... to už jiná kapitola.

UŠIKANOVAT K SMRTI

Založení zmíněných *Volných listů* (1897), kdy nebyl úředně povolen podtitul *Časopis anarchistický*, nás přivádí k nikoli podružné stránce politického aktivismu – nekonečné byrokratické a policejní šikaně. Alespoň několika příklady tedy přiblížíme, kolik času, energie a zdraví to stálo konkrétně Viléma Körbera. V písemnostech, které se po něm zachovaly v archivu, najdeme sáhodlouhé žádosti o povolení veřejné schůze dělníků s popisem naplánované agendy i s výkladem paragrafů, které takovou schůzi umožňují, a zamítavé odpovědi, protože tím „veřejná bezpečnost a veřejné dobro ohroženo jest“. Následují odvolání k veleslavnému c. k. místodržitelství a další zamítnutí...

V Berouně v hostinci U Jelena zase nabízel *Věk svobody*, za což na něj byla podána žaloba.

A když mu jednou policie při domovní prohlídce zavabila tiskoviny připravené ke kolportování, sepsal žádost o jejich vrácení, a ta byla zamítnuta, „ježto by v případě eventuálního obnovení trestního řízení jich zapotřebí bylo“.

V jiné hospodě při jiné schůzi zaznamenal policajt Körberův výrok: „Dnešní panující společnost nemá morálního podkladu; ona ve své panovačnosti nezná žádných mezí.“ A výsledek? Soud po odvolacím řízení potvrdil trest osmačtyřicet hodin vězení zostřený jedním pústem.

Za „přečin proti veřejnému pokoji a řádu“, když spolu s Vohryzkiem na zahradě hostince U Labutě „před více lidmi právní pojmy a vlastnictví zlehčovali“, dostal Körber tři týdny natvrdo, a samozřejmě uhrazení nákladů trestního řízení.

Jiná obžaloba se týkala rozšiřování anarchistických brožurek bez povolení; následovala pokuta za tiskový přestupek; nařízení „zmařit“ zabavené výtisky *Předvoje* se „závadnými články“...

Zkrátka nekonečné vyjednávání s úřady, policejní šikana, nekonečné soudní tahanice, tresty odbyvané v takových podmínkách, že nebylo otázkou, jestli člověk dostane tuberkulózu, ale jak dlouho s ní přežije. Tahle osvědčená státní taktika tedy dovedla lidi finančně zruinovat, rozbít jim rodiny, zničit zdraví a předčasně je zabít.

Vilém Körber zemřel na tuberkulózu 11. prosince 1899 ve věku 54 let, dvanáct dní po propuštění z dvouměsíční samovazby, kdy byl vyšetřován za pokus o mezinárodní anarchistické spiknutí a po-buňování. Pohřbu se podle dobového tisku účastnily tisíce lidí, v šestistupi šel průvod s rakví z Vršovic na Olšanské hřbitovy a nad hrobem promluvili zástupci vlastní všech socialistických frakcí. Policie asistovala po celou dobu v mohutném počtu, ke hřbitovu posla-la dokonce čtyři strážníky na koních.

Ve stopách Viléma Körbera bude dál kráčet jeho syn Čeněk (kterého otec pojmenoval po svém bratrovi – čímž mimochodem dodnes mate povrchní žurnalisty). Zůstal anarchistou, dokud u nás toto hnutí za první republiky nezaniklo. A to v roce 1904 spoluzakládal

Politický spolek anarchistů Vilém Körber v Čechách nazvaný na počest svého otce, zdejšího průkopníka anarchismu.

ODHODLANOST A SKUTKY

Asi bychom ještě na závěr měli upřesnit úvodní informaci v tomto portrétu „otce“ českého anarchismu. Z vlastní krátké vzpomínky Viléma Körbera totiž vyplývá, že ona zmíněná „puma u direkce“ nebyla jeho první přímou akcí. Ve stejné budově sídlilo stejně neoblíbené České místoprávní úřady, a když se ke třináctiletému Körberovi ve škole doneslo, že jeho učitelé na tuto instituci nadávají a nejradyji by jí prý vytloukli okna, s partou spolužáků akci hned zrealizoval. Následovala první zkušenost s policií – výslech a hrozba výpraskem (vzhledem k jeho věku protizákonná). Nezkušený školák se ke všemu přiznal, ale i přes nátlak policajtů proti nikomu nevyplácal.

První přímá akce měla na Körbera doslova iniciační účinek. „Pojednou účastniv se takového hlučného děje politického, měl jsem se za člověka, od něhož jeho nadšení očekává odhodlanost a skutky,“ vzpomínal. Toto své dětské předsevzetí naplnil bezesbytkem.

Zdroje:

• Vilém Körber, „Z mých vzpomínek“, rukopis, bez data, NA, fond č. 589, Vilém Körber 1854–1899, Čeněk Körber 1880–1951, a. j. 12

- „Vilém Körber“, *Matice dělnická*, roč. IV, č. 6, prosinec 1899, s. 92–94
- ah [Alois Věkoslav Haber], „Památce Viléma Körbera“, *Tribuna*, roč. I, č. 1, prosinec 1907, s. 1–8
- Čeněk Körber, *Jednatelství z Blanika* (Tajný tisk a tajné spolčování v dějinách protirakouského odboje), rukopis, 1939, NA, fond č. 589, Vilém Körber 1854–1899, Čeněk Körber 1880–1951, a. j. 37
- Čeněk Körber, *Historie národně sociálního hnutí v Čechách*, strojopis, bez data, NA, fond č. 589, Vilém Körber 1854–1899, Čeněk Körber 1880–1951, a. j. 36
- F. Cajthaml-Liberté, „Cesta Viléma Körbera k socialismu“, strojopis, bez data, NA, fond č. 589, Vilém Körber 1854–1899, Čeněk Körber 1880–1951, a. j. 27
- F. Cajthaml-Liberté, „Vilém Körber. List z dějin československé sociální demokracie“, rukopis, bez data, NA, fond č. 609, František Cajthaml-Liberté 1860–1935, a. j. 147
- F. Cajthaml-Liberté, *Čeští anarchističtí emigranti v Americe. Příspěvek k dějinám českého hnutí dělnického*, rukopis, 20. léta 20. stol., NA, fond č. 609, František Cajthaml-Liberté 1860–1935, a. j. 99
- Miloslav Volf, *Naše dělnické hnutí v minulosti*, Praha 1947
- Vratislav Čapek, *Dějiny českého a rakouského anarchistického hnutí v 80. letech 19. století*, disertační práce na Filosoficko-historické fakultě UK v Praze, 1952, strojopis
- Andrej Funk, „Stručné dějiny českého a slovenského anarchismu 19. a 20. století“, *Svobodná práce*, roč. 6, č. 17, únor 2000, s. 45–56

KARL KORSCH – PŘÍTEL ANARCHISMU

A. R. GILES-PETERS

Črta ze života marxistického teoretika Karla Korsche (1886–1961) o významu jeho teoretické práce pro anarchismus

Koncem minulého roku vydalo akademické nakladatelství Filosofia český překlad textů nekonvenčního marxisty Karla Korsche *Marxismus a filozofie*. Najdeme v něm Korschovu kritickou analýzu soudobého stavu marxismu v hlavní stati stejného jména – text vyšel původně časopisecky v roce 1923 – a dále čtyři doplňující a navazující studie o marxistickém myšlení z téže doby (1922–1930). Kniha je uvedena rozsáhlým a důkladným pojednáním o Karlu Korschovi z pera spolupřekladatele a editora Jiřího Růžičky. Překlad byl původně dílem neméně neortodoxního českého marxisty Lubomíra Sochora, přítomné vydání je jeho revizí podle nejnovějších kritických edicí Korschových spisů. Pro anarchisty je Karl Korsch pozoruhodný v několika ohledech, připomeneme tu jen dva: při snahách o obrodu revolučního marxismu ve třicátých letech se inspiroval mimo jiné anarchosyndikalistickým hnutím, zejména ve Španělsku; koncem čtyřicátých let hodlal Korsch přeložit do angličtiny Bakuninův spis *Státnost a anarchie* a doplnit ho obsáhlým komentářem.

Vydání knihy si tedy nepochybně zaslouží pozornost anarchistů, jak ukazuje i následující článek, který u příležitosti vydání Korschovy knihy publikujeme. Článek vyšel poprvé v *RED AND BLACK*, č. 5, v dubnu 1973. Překlad byl pořízen z textu zveřejněného na webu libcom.org.

Pokračování revolučního proletářského třídního boje, které je v Marxismu a filozofii označeno jako „ideologická diktatura“; se liší ve třech směrech od systému duchovního útlatu, jenž se dnes v Rusku udržuje ve jménu údajné „proletářské diktatury“: Zaprvé je diktaturou proletariátu a ne diktaturou nad proletariátem. Zadruhé je diktaturou třídy, a ne diktaturou strany nebo stranické špičky. Zatřetí a především je revoluční diktaturou, prostou součástí onoho radikálního společenského revolučního procesu, jenž vytváří skrze odstranění třídy a třídních protikladů předpoklady pro „odumírání státu“ a zároveň pro zánik veš-

kerého ideologického donucení. Nejpodstatnější úkol pro takto chápanou „ideologickou diktaturu“ spočívá tedy ve zrušení vlastních materiálních a ideologických příčin, čímž se učiní zbytečnou a nemožnou. A již od prvního dne se bude tato pravá proletářská diktatura odlišovat od všech nepravých napodobenin tím, že vytvoří nejen pro „všechny“ dělníky, nýbrž i pro „každého jednotlivého“ dělníka předpoklady pro takovou duchovní svobodu, jaká nikdy a nikde ve skutečnosti neexistovala pro fyzicky a duševně utlačené námezdní otroky v buržoazní třídní společnosti, a to navzdory veškeré domnělé „demokracii“ a „svobodě myšlení“. S touto konkretizací Marxova pojmu revoluční proletářské třídní diktatury mizí rozpor, který podle všeho existuje bez tohoto přesného určení mezi požadavkem „ideologické diktatury“ a principem materialisticko-dialektické metody a komunistického světového názoru, principem, jenž je celou svou podstatou kritický a revoluční. Socialismus je svým cílem a na celé své cestě bojem za uskutečnění této svobody.

Karl Korsch, „Současný stav problému ‚Marxismus a filozofie‘“, citováno podle K. Korsch, *Marxismus a filozofie*, Filosofia, Praha 2019, s. 176. Překlad Lubomír Sochor a Jiří Růžička.

MARXISTICKÁ TROJKA

Karl Korsch (1886–1961), který je dnes znovu objevený „novou levičí“, byl jedním z předních teoretiků komunistické levice. Ze tří nejvýznamnějších teoretiků marxismu 20. století – Gramsci, Lukács a Korsch – je Korsch zároveň pro anarchisty nejzajímavější a je také, myslím si, nejvěrnější marxista.

Marxisté dvacátých let 20. století měli o anarchisty zájem zcela jiného druhu než marxisté v jakémkoli jiném období. Důvodem bylo, že na krátkou dobu po první světové válce se marxismus stal revo-

luční doktrínou, jakou od Marxových dob nebyl a nikdy se znovu nestal (necháme-li stranou jeho použití jako ideologie ve v podstatě rolnických nacionalistických revolucích). V této krátké době sloužila ruská revoluce jako ohnisko, kolem něhož se soustředili levicoví intelektuálové všech odstínů červené i černé, a ti se spojili s anarchistickými a socialistickými dělníky syndikalistické orientace a vytvořili základ nových stran Třetí internacionály. S výjimkou Španělska ztratily anarchistické a syndikalistické organizace všude svou základnu ve prospěch těchto nových stran, z nichž se rychle vyvinuly byrokratické státně-socialistické organizace, které usilovaly o kontrolu dělnického hnutí. Ti anarchisté, syndikalisté a leví socialisté, kteří se drželi původního příslibu ruské revoluce, byli během tohoto vývoje izolováni a vyřazeni a nadřazená organizace strany jim bránila v přístupu k dělnické třídě, která jediná mohla udržet revoluční hnutí při životě. Jednou z obětí tohoto procesu byl i Karl Korsch.

Gramsci, ačkoli byl zastáncem dělnických rad a ve vězení měl tendenci se sdružovat se syndikalisty, se levým oponentem Kominterny nestal. Důvodem se zdá být zprvu to, že italským problémem nebyla revoluce, ale obrana proti fašismu; zadruhé, Gramsci bojoval proti abstraktním představám o levicovosti Amadea Bordigy, který byl spojen s německou ultralevicí; a zatřetí, uvěznění Gramscioho chránilo před škodlivými vlivy a izolovalo ho od křečích mezinárodního dělnického hnutí. Případy Korsche a Lukáče jsou mnohem jasnější.

Lukács byl členem okrajové buržoazní skupiny (židovská inteligence) v polofeudální zemi (Maďarsko). Před rokem 1917 se zajímal především o literaturu, ačkoli byl ovlivněn Szabóem – intelektuálem, který svůj syndikalismus převzal od Sorela. Není divu, že jeho počáteční pozice jakožto revolucionáře byla utopická a abstraktně ultralevicová; jeho pozdější vývoj k „pravicové“, téměř sociálnědemokratické pozici (Blumovy teze, 1929) byl vcelku pochopitelný vzhledem k tomu, že Maďarsko přestalo být feudální zemí až po roce 1945. Na druhé straně jeho přizpůsobení se stalinismu, jakkoli bylo údajně částečné a „upřímné“, mu lze jen těžko odpustit.

Korschova znalost dělnického hnutí na konci první světové války byla úplně jiného řádu než Lukáčsova. Na několika univerzitách studoval ekonomii, právo, sociologii a filozofii. V roce 1911 se stal doktorem práv a odešel do Anglie, kde se připojil k fabiánské společnosti a studoval syndikalismus a cechovní socialistické hnutí. Již tehdy stál v opozici vůči marxistické ortodoxii, která definovala socialismus jako negaci kapitalismu nacionalizací, viděla příchod socialismu jako nevyhnutelný a pojímala marxismus jako čistou „vědu“ oddělenou od praxe dělnického hnutí. Korschova opozice vůči této ortodoxii obracela jeho pozornost ke snahám fabianistů připravovat jednotlivce na socialismus prostřednictvím vzdělávání a k důrazu syndikalistů na uvědomělou činnost pracovníků, jež měla být základem jak revoluce, tak řízení socialistické ekonomiky. Od svých nejranějších článků zdůrazňoval roli uvědomění v boji za socialismus a význam samostatné aktivity dělnické třídy. Po válce své myšlenky dále rozvíjel prací na plánech socializace spojené s dělnickým řízením podniků.

DO STRANY, ZE STRANY

Na začátku první světové války byl Korsch odveden do německé armády a odešel na frontu, ale zaujal rozhodný protiválečný postoj, a i když byl dvakrát zraněn, nikdy sám nepoužil zbraň. Uvítal vznik protiválečného socialistického hnutí a po válce vstoupil do Nezávislé socialistické strany (USPD). Byl stále v opozici vůči „ortodoxnímu“ i „revizionistickému“ marxismu, a věřil v té době, že se zformoval třetí proud, „praktický socialismus“, reprezentovaný Luxemburgovou a Leninem. Pro tuto tendenci byl přechod k socialismu „uvědomělým lidským činem“. Korsch se stal okolo roku 1924 dostatečným leninistou na to, aby viděl revoluční čin jako akt masové revoluční strany, přesto chápal stranu jen jako prostředek k dosažení přímé demokracie dělnických rad. Ačkoli spolu s většinou USPD vstoupil do německé komunistické strany (KPD), vznesl námitky proti moskevským jedenadvaceti podmínkám Kominterny; stavěl se zejména proti požadavku na paralelní nezákonnou organizaci, která by stála mimo kontrolu stranických mas.

Navzdory svým výhradám se Korsch záhy prosadil jako jeden z vůdců KPD. Stal se také redaktorem stranického deníku a poslancem v Říšském sněmu. Vděčil za to své teoretické převaze, neboť ačkoli sociálnědemokratický „marxismus“ vždy odmítal, právnícká studia ho dovedla k tomu, aby základy právních systémů spatřoval

ve společnosti a v ekonomice. Jeho předchozí studium filozofie, sociologie a ekonomie mu proto během krátkého období osvobození marxismu od ortodoxie dobře posloužilo. Tato situace se však brzy změnila; po roce 1923 byl zjevně na levém křídle KPD; v roce 1924 byla na zasedání exekutivy Komunistické internacionály odsouzena jeho kniha *Marxismus a filozofie* (vyšla o rok dříve v roce 1923) a v roce 1925 byl zbaven své pozice redaktora; v roce 1926 byl z KPD vyloučen. Podle Matticka zaujímal Korsch k rozvíjejícímu se ruskému státu vždy kritický postoj, ale v počátcích ruské revoluce věřil, že ji musí jako revolucionář podporovat, neboť se proti ní semkly všechny reakční síly. Navíc, ačkoli ruská revoluce musela být nutně kapitalistická, to znamená, že jejím posláním bylo rozvinout v nerozvinutém Rusku kapitál a proletariát, měla stále revoluční význam, pokud by dokázala pokračovat v prolomení světového systému směrem na západ, do Německa. Jakmile Rusko dosáhlo s Německem a dalšími kapitalistickými mocnostmi vzájemné dohody a proměnilo Komunistickou internacionálu v nástroj prosazování svých národních cílů, musel se revolucionář s Ruskem rozejít.

PŘEHODNOCENÍ MARXISMU

V roce 1926 se tak Korsch připojil k „Rezolutní levici“ – krajně levicové skupině, namířené proti nové ruské byrokracii a jejímu německému spojenci, KPD. Ještě dříve byl rovněž v kontaktu i se Sapranovem, členem skupiny „Demokratický centralismus“ v ruské komunistické straně, která věřila, že ruský proletariát by se měl s bolševiky rozejít. (Korschovy názory na tyto otázky lze nalézt v článku Paula Matticka, publikovaném ve francouzštině. Velmi podobné názory lze nalézt ve *Společnosti spektaklu* Guye Deborda v kapitole „Proletariát jako subjekt a reprezentace“.)

Korschovy politické články o bolševismu zatím bohužel nejsou v angličtině k dispozici.² Máme ale většinu jeho článků o marxistické teorii a ty jasně ukazují, proč k takovému rozštěpení muselo dojít. Ve své práci z roku 1923 *Marxismus a filozofie* prohlásil, že se snaží „obnovit“ správný marxistický postoj k této otázce stejným způsobem a pro stejné revoluční účely, jako obnovil Lenin marxistický postoj ke státu ve *Státě a revoluci* (brožura, kterou ostatní bolševici označili za „anarchistickou“). Ve skutečnosti udělal to, že ukázal, jak se stal marxismus ideologií dělnického hnutí: protože podle Korsche nebyl marxismus, ať už ve své „filozofické“ formě před rokem 1848 nebo ve své „vědecké“ podobě po roce 1848, ani vědou, ani filozofií, ale byl buď teoretickým uvědoměním proletářské revoluční praxe, anebo byl „marxistickou“ ideologií s praxí nesouvisející, nebo dokonce kontrarevoluční praxi zakrývající. To vše bylo situováno do souvislosti s prudkým útokem na ortodoxní marxismus Kautského, a proto, jak řekl Korsch, to bylo proti druhé Internacionále a pro třetí Internacionálu. Vyjádřením těchto věcí pošlapal Korsch všechno, co bylo marxistické ortodoxii, německé nebo ruské, sociálně demokratické nebo bolševické, drahé.

Když se v roce 1930 Korsch vrátil k tomu, aby na svou obhajobu napsal protikritiku, měl v tom, co se stalo, zcela jasno. Bylo mu známo, že byl uznán „vinným“ odchylkou od vznikající marxisticko-leninské ortodoxie založené na Kautském a Plechanovovi. Podle Rusů existovala materialistická marxistická filozofie (uvedená v Leninově *Materialismu a empiriokriticizmu*) a také marxistická věda, kterou měli podle Kautského přinést proletariátu zvnějšku buržoazní intelektuálové (jak je vysvětleno v Leninově *Co dělat?*). To, co Korsch považoval za nový, třetí proud marxismu, byla tedy jen nová ideologická varianta staré marxistické ortodoxie. Zvláštnosti bolševismu byly pouhým odrazem zvláštních úkolů, které měla ideologie plnit v nerozvinutém Rusku. Tento objev ideologické povahy komunistické teorie a kolaps všech revolučních marxistických dělnických hnutí tváří v tvář kontrarevoluci vyvolaly celkové přehodnocení marxismu.

STUDIUM ANARCHISMU

Pro Korsche byla marxistická teorie obecným výrazem existujícího revolučního hnutí. V kontrarevolučních obdobích se mohl marxismus dále rozvíjet ve svém vědeckém obsahu, ale jakmile se vyvinul v čistou vědu oddělenou od svého spojení s proletářským hnutím, měl sklon stát se ideologií. Spojení mezi teorií a praxí tedy nemělo nic společného s aplikací vědy, ale znamenalo jednoduše, že tato teorie artikulovala uvědomění praktického revolučního hnutí. K opětovnému navázání spojení bylo zapotřebí existence proletář-

ského revolučního hnutí a očištění marxismu od všech jeho ideologických a buržoazních prvků. Jediným hnutím, které tomuto popisu v Evropě třicátých let odpovídalo, bylo španělské anarchistické hnutí, a proto Korsch, zatímco pokračoval ve své práci na marxistické teorii, studoval také Bakunina a anarchismus.

Korsch ve své práci z roku 1923 zdůraznil, že raný marxismus je pokračováním revoluční teorie buržoazie, hlavně německé idealistické tradice, v novém kontextu. V článku „Teze o Hegelovi a revoluci“ z roku 1930 se k této otázce vrátil a přehodnotil jak hegelianskou, tak marxistickou teorii. Hegeliánská filozofie nebyla jen revoluční filozofií buržoazie; byla to filozofie závěrečné fáze buržoazní revoluce, a tedy také filozofie restaurace. Dialektická metoda proto není čistě revolučním principem, jak si představovali marxisté. Vytvoření teorie proletářské revoluce na základě „materializované“ dialektiky je pouze přechodnou fází dělnického hnutí. Marxismus není teorií nezávislé proletářské revoluce, ale teorií proletářské revoluce, která se vyvinula z revoluce buržoazní, a tato teorie ukazuje její původ: je stále poskvrněna buržoazní revoluční teorií, to jest jakobinstvím. Z toho plyne, že marxistická politika zůstává na oběžné dráze buržoazní politiky. Jak Korsch výslovně uvedl ve svých „Deseti tezích o dnešním marxismu“ z roku 1950, marxismus bezpodmínečně dodržuje politické formy buržoazní revoluce. Od buržoazní politiky se dokázalo odtrhnout pouze anarchistické a syndikalistické hnutí, a to formou rozchodu s politikou jako takovou.

PROTI STÁTU

Pouze tato hnutí byla v praxi stále revoluční. Pro Korsche bylo důležité, že tato hnutí dokázala stále udržovat ideál všude jinde obětovaný, ideál solidarity třídy povýšený nad bezprostřední hmotné zájmy, a postavit své základy na vlastní aktivitě dělnické třídy, jak je vyjádřena v principu přímé akce.

Když v roce 1936 vypukla španělská občanská válka, podporoval Korsch pokus bojovníků CNT o zavedení dělnické správy podniků v opozici vůči politické linii pravicových socialistů, stalinistů a buržoazních republikánů. Tento jeho vývoj směrem k syndikalismu šel, na rozdíl od ortodoxního marxistického socialistického postoje, paralelně s jeho reinterpretací marxismu.

Přestože Korsch zůstal marxistou, stával se jeho pohled na marxismus stále kritičtější. V roce 1960 zcela odmítl chápat marxis-

mus jako jedinou teorii proletářské revoluce a učinil Marxe jedním z mnoha předchůdců, zakladatelů a protagonistů dělnického socialistického hnutí. V roce 1961 pracoval na studii o Bakuninovi a věřil tehdy, že základem revolučního přístupu v moderní buržoazní epoše bude etika, kterou Marx odmítl jako „anarchistickou“. Ve svých deseti tezích z roku 1950 kritizoval také marxistické přeceňování role státu jako nástroje sociální revoluce a dvoufázovou teorii socialismu, díky níž je skutečná emancipace dělnické třídy odsunuta do neurčitě budoucnosti. Výslovně tak odmítl prvky marxismu, které jej oddělují od anarchismu.

Korschova životní práce je jak expozicí, tak kritikou marxismu z politického hlediska blízká anarchismu. Ačkoli marxismus není, jak Korsch sám ukázal, pro moderní revoluční hnutí dostatečný, studium Korschova vlastního marxismu umožňuje zachovat nejlepší prvky dědictví klasického dělnického hnutí.

Literatura:

GERLACH, Erick: Karl Korsch's Undogmatic Marxism, *International Socialism* V, č. 19, Winter 1964/5
HALLIDAY, Fred: Introduction, v: *Karl Korsch's Marxism and Philosophy*, New Left Books, 1970
KORSCH, Karl: *Karl Marx*, Chapman and Hall, 1938. (Reedice vyšla v nakladatelství Russel & Russel v roce 1963)
MATTICK, Paul: The Marxism of Karl Korsch, *Survey*, 1964, s. 86–97.
MATTICK, Paul: Karl Korsch, *Institut de Science Economique Appliquées Cahiers* 7, č. 140, srpen 1963
(V češtině vyšly krátké úryvky z díla Karla Korsche pod názvem „Vědomí, skutečnost, praxe“ v časopise *Plamen*, 1967, č. 3, s. 71–76; ukázky vybral, přeložil a opatřil stručným úvodem Lubomír Sochor.)

Poznámky:

¹ Český překlad s. 35–66.

² I když to jistě platilo v době, kdy byl tento článek psán, mezitím se objevilo několik sbírek Korschových děl v angličtině. Podívejte se zejména na speciální číslo *TELOS* věnované Korschovi a na antologii Korsche od Douglase Kellnera, která je od roku 1997 stále v tisku.

Zdroj: <https://libcom.org/history/karl-korsch-marxist-friend-anarchism-ar-giles-peters>

Přeložil Č. Pelikán.

CESTA Z OTROCTVÍ

FOMA

Od časů jejich povstání uplynulo již více než dva tisíce let a lidé stále vykonávají otročskou práci. Po celém světě jsou lidé pronásledováni kvůli tomu, že z nejrůznějších důvodů nezapadají do převládajícího rámce patriarchální, autoritářské společnosti.

Lidé se ale také bouří. Mimo jiné i v USA, kde sice bylo otroctví zrušeno, ale otrokářské praktiky a ponižování přezívají.

I z těchto důvodů bych rád připomenul vzpouru, která alespoň na chvíli osvobodila část těch nejutlačovanějších. Vzpoura, které se podařilo otrást mocnou a pyšnou říší...

Ve školách se učíme o mnoha starověkých postavách, jejich jména i životní příběhy však většina z nás dříve či později zapomene. Jsou ale lidé, ze kterých se staly legendy a jejich osudy jsou pak nejen popisovány učiteli dějepisu, ale jsou nám připomínány i v knihách či ve filmech. Nedá se na ně jednoduše zapomenout. Jednou takovou postavou je Spartakus, muž, který bojoval za svobodu společně s desítkami žen a mužů, mladých i starých. Otroků.

NA BŘEZÍCH ŘEKY SILARUS I.

Jaro roku 71 starého věku. Oddíly bývalých otroků se řadí k bitvě. Opojný pocit svobody se mísí s obavami z nadecházející bitvy. Řím proti nim znovu vyslal tisíce vojáků vedených nemilosrdným Crassem, v nedalekém Brundisiu se vylodila další mohutná armáda Římanů. Z Hispánie navíc přispěchal pyšný Pompeius, aby to byl on, kdo se bude moci chlubit ukončením této Římany tak opovrhované, leč nebezpečné války.

Pro ty ze vzbouřenců, kteří jsou se Spartakem od začátku vzpoury, je to již třetí rok na svobodě. Ale i ti, kteří jsou se Spartakem kratší dobu – jak by si vůbec mohli představit, že budou znovu zotročeni, poté co zažili, jaké je to být svobodným člověkem? Devět-

krát římská vojska porazili, podaří se jim Římany přemoci i tentokrát?

Nemohou tušit, že budou přemoženi a ti z nich, kteří nezemřou na bojišti, zemřou mnohem horší smrtí.

Vraťme se ale na začátek...

OTROCTVÍ VE STAROVĚKU

Otroctví bylo ve starověku známo dlouho předtím, než byl Řím – dle tradice roku 753 př. n. l. – založen. Většina lidí ve starověku vnímala otroctví jako přirozenou či nezbytnou součást společenského řádu. Práva neměl otrok v podstatě žádná. Pro to, v jakých podmínkách mu bude přisouzeno žít, byl rozhodující charakter jeho pána a druh práce, kterou měl vykonávat.

S otázkou otroctví se museli vyrovnat i antičtí filozofové. Jeden z nejznámějších, Aristoteles, nevnímal otroka jako plnohodnotného člověka, ale jako nástroj, který je používán a veden svým pánem. Otroka sice popisoval jako součást domácnosti (oiku), kdy otrokovi i jeho pánovi přisuzoval velmi blízký vztah. Aristotelovi šlo především o popis toho, jak otrokům náležitě/ctnostně vládnout, otroctví samo o sobě neproblematizoval. Navíc se Aristoteles alibisticky vyhýbal popisu toho, jak bylo s otroky nakládáno tehdy, pokud pracovali např. v dolech či mlýnech, kde o nějakém „blížejším“ vztahu vzájemného souznění otroka a jeho pána nemůže být řeči ani na té nejteoretičtější úrovni. Výsledkem bylo to, že Aristoteles svým dílem pouze teoreticky potvrzoval stávající otrokářskou praxi, byť vznesenými a učenými slovy.

Určitou výjimku v přístupu k otrokům mezi tehdejšími filozofy tvořili např. stoikové či kynikové. Především kynici, rebelové starověku, nepovažovali za důležité, jestli je člověk ženou či mužem, svobodným či otrokem, občanem antické obce či např. Peršanem. Zásadní podle nich bylo, jaké morální hodnoty člověk zastává a jak se je snaží ve svém životě uplatňovat. Radikální morálka kyniků však nebyla pro drtivou většinu společnosti akceptovatelná, společnost ke kynikům přistupovala spíše jako ke kuriozitám. Navíc důraz, který kladli na možnost vnitřní svobody v nesvobodném světě, odváděl tyto filozofy od snah společenskou realitu změnit.

OTROCI V ŘÍMĚ

Také pragmatičtí Římané využívali, či spíše zneužívali otrocké práce stejně jako okolní svět. V první polovině 1. st. př. n. l., do které Spartakovo povstání spadá, musel sice Řím překonat řadu krizí, zároveň však vedl mnoho úspěšných dobovačských válek. Součástí kořisti byli v neposlední řadě také poražení nepřátelé, ze kterých se velmi často stávali otroci. Expanzivní války tak dodávaly trhům s otroky větší množství cenově dostupnějších otroků. Naopak ti svobodní Římané, kteří sloužili v legiích a zároveň byli i zemědělci, se nemohli starat o své polnosti. Ty pak kupovali či násilím obsazovali latifundisté, vlastníci zemědělských velkostatků, pro které byla možnost využití otrocké práce zásadní. Počet otroků na římském území tak neustále rostl.

Otroci ale nebyli využíváni pouze pro práci v zemědělství či v lo-
mech, pracovali také v domácnostech či jako řemeslníci.

GLADIÁTOŘI

Nejčastěji se gladiátoři rekrutovali právě z řad otroků, kteří měli po náročném výcviku pobavit velké zástupy diváků. Nebylo tomu tak vždy, původní etruský zvyk „gladiátorských“ zápasů obnášel rituální souboj dvou mužů během smuteční oslavy za zemřelého. Také jsou známé souboje dvou svobodných protivníků, kteří na hostině zápasili o slávu a cenu pro vítěze, cílem však nebylo protivníka zabít. V Římě a italských městech v 1. st. n. l. však gladiátorské souboje dostaly zcela jiný význam i rozměr, kdy tato krvavá zábava byla lidu poskytována ve stále větší, megalomanské míře. Přibývalo tak i gladiátorských škol, aby byla rostoucí poptávka po gladiátorských hrách plně uspokojena. Jedním z gladiátorů byl také Spartakus.

HISTORICKÉ ZDROJE O SPARTAKOVI

Pro současné Římané bylo Spartakovo povstání bellum servile, válka s otroky, která je spíše ponižovala, než aby přinášela čest

a byla hodna zaznamenání. Vždyť otrok měl být krocen údery biče a ne mečem, již na tom bylo pro Římané něco krajně pohoršujícího. Na vítěznou, leč nevydařenou válku s otroky chtěli co nejrychleji zapomenout, stejně jako na ponižující hrůzu, kterou jim otroci nahnali.

Pozdější historici vycházeli z omezených písemných zdrojů, které jim pamětníci zanechali, a zároveň přikládali váhu jiným, „světodějným“ událostem – zajímali je války s králi, popisy slavných bitev či životopisy „znamenitych“ vojevůdců a politiků. Proto jsou zmínky o povstání otroků a o Spartakovi povětšinou spíše okrajové a často spojené s něčím pro Římané zajímavějším. Plútarchos, řecký spisovatel žijící v 1. a 2. st. n. l., tak věnuje jeden ze svých životopisů významných osobností Crassovi, a ne Spartakovi. V průběhu staletí navíc zmizela i část toho, co bylo o vzpouře napsáno. Proto jsou historické zprávy o povstání velmi kusé a neúplné.

SPARTAKUS A POČÁTKY POVSTÁNÍ – ZBRANĚ SI VYKOVALI ZE SVÝCH OKOVŮ

Pokud se na něčem antické prameny shodují, tedy na tom, že Spartakus pocházel z Thrákie. S určitou pravděpodobností se dá tvrdit, že Spartakus sloužil v pomocných římských jednotkách. Z nich však neodešel v dobrém, podle některých zdrojů přímo dezertoval a začal s Římané bojovat. V souvislosti s tím se dochoval zajímavý nepřímý doklad od M. T. Varrona, vzdělance a spisovatele, který byl Spartakovým současníkem. Ten napsal, že „ačkoliv byl Spartakus nevinným mužem, byl odsouzen do gladiátorské školy“. Faktem zůstává, že Spartakus byl Římané skutečně uvvržen do otroctví a pro svoji fyzickou zdatnost byl vybrán k tomu, aby se stal gladiátorem v Capui.

Ačkoliv bylo povstání otroků pro současné i pozdější Římané (či jejich dějepisce) nebezpečným, chaotickým narušením stávajícího řádu a civilizace, je zajímavé, že samotný Spartakus není v jejich díle líčen jednoznačně negativně, spíše naopak. Tak např. Sallustius, Říman a současník povstání, píše, že Spartakus byl muž „se svobodnou a ušlechtilou myslí“. Plútarchos o Spartakovi říká, že „měl nejen velkou odvahu a sílu, ale i svým rozumem a ušlechtilostí byl lepší, než odpovídalo jeho postavení, a víc se projevoval jako Řek, než by se čekalo od člověka jeho původu“. Z tohoto textu je sice patrná nadřazenost vzdělaného Řeka, kterou choval k barbarským otrokům, zároveň se z Plútarchova pohledu ale jednalo o projev velké „pocoty“, když Spartaka přirovnal právě k Řekovi...

Pokročíme nyní k samotnému povstání. Jak píše Appiános, řecký historik zabývající se ve 2. st. n. l. římskými dějinami, Spartakus v gladiátorské škole „přemluvil asi sedmdesát druhů, aby svůj život raději dali v sázku pro svou svobodu než pro zábavu diváků“. I když byl chystaný útěk vyzrazen, podařilo se gladiátorům uprchnout a opevnit se v kráteru Vesuvu. Poté začali sebejistí Římané proti povstalcům neuváženě a zbrkle posílat oddíly vojska, všechny však byly poraženy.

Otroci nad Římané vítězili navzdory provizorním zbraním a nedostatečné výstroji. Jako zbraně jim sloužilo zemědělské nářadí, oštěpy, jejichž hroty byly vytvrzovány v ohni, štíty pletli z proutí a potahovali je kůží. Zemědělské otroci byli na statcích na noc nacpáni do „ubikací“, kde byli jeden vedle druhého připoutáni okovy – ani ve spánku jim nebylo dopřáno alespoň trochu „volnosti“. Tyto okovy však nyní bývali otroci roztavili a kuli z nich meče. Jaký to musel být pocit, držet v ruce takovou zbraň?

Spartakova pověst sílila a k povstalcům se sbíhalo stále větší množství otroků, toužících po svobodě. Brzy měl velké vojsko, možná i proto, že „rozděloval kořist všem stejně“, jak uvádí Appiános. Zároveň také píše, že povstalci neuzívali zlata a stříbra, pravděpodobně proto, aby zabránili nerovnosti a rozkolu ve svých řadách.

Postupnému šíření povstání se však zabránit nepodařilo. Již záhy, na konci roku 73 př. n. l., se od Spartakova hlavního voje oddělila početná skupina především Germánů a Keltů vedená Crixem, která byla již na jaře následujícího roku poražena. K podobným oddělováním početných skupin od společných sil docházelo i později, čímž bylo povstání do budoucna značně oslabováno.

Spartakus musel být jistě charismatický, organizačně i vojensky velmi zdatný muž, když se mu podařilo spojit tak nesourodou skupinu, jakou povstalecké vojsko bylo. Zároveň ale nebyl diktátorem, a když chtěli jít někteří jeho druhové vlastní cestou, nebránil jim. Byly to možná rozdílné cíle, rozdílné názory na strategii, které postupně přiměly početné skupiny, aby se od hlavního voje oddělily.

Určitou roli v tom mohlo sehrát i to, že se Spartakus dle zpráv starověkých autorů snažil bránit krutostem, kterých se část otroků do pouštěla.

POVSTÁNÍ NA VRCHOLU – ŘÍMEM OBCHÁZÍ STRAŠIDLO OSVOBOZENÉHO OTROKA

Navzdory oslabení však Spartakovo vojsko nadále vítězilo – porazilo i římské legie, které předtím zvítězily nad Crixem. Spartakus po tomto vítězství uspořádal na počest svých mrtvých spolubojovníků a spolubojovnic zápasy, ve kterých proti sobě nechal bojovat zajaté římské vojáky. Pokud ho za toto Římané kritizovali a nařklí ho z ukrutnosti, jde jednoznačně o naprostý nedostatek sebereflexe vlastního počínání.

Spartakova armáda poté v Předalpské Galii porazila dvě římské legie a cesta přes Alpy byla volná. To měl být Spartakův původní plán – překročit Alpy a rozpustit voje, aby se každý mohl vydat do svého domova. Můžeme se jenom domnívat, proč se Spartakus rozhodl jinak. Zdá se nepravděpodobné, že by se povstalci najednou zalekli samotného přechodu Alp. Rozhodla se značná část otroků, povzbuzená dlouhou řadou neuvěřitelných úspěchů, že se jim vlastně z Itálie odejít nechce, a Spartakus je nechtěl opustit? Nevíme. Faktem je, že vojsko se obrací a míří zpět na jih, chvíli to dokonce vypadá, že se pokusí napadnout samotný Řím.

Římané si ale nyní plně uvědomili, že své otroky fatálně podceni-li. G. I. Caesar později napíše, že bylo vidět, že se od nich otroci leccemu přiučili, díky čemuž pak mohli trochu lépe i děle vzdorovat římské moci. Podle Appiána však neměl nikdo ze vznešených Římanů chuť se bývalým otrokům postavit, až se nakonec M. L. Crassus rozhodl, že si porážkou vzpurných otroků zajistí slávu, po které celoživotně toužil.

Crassus byl však již poučen i vystrašen tím, jak dopadly všechny přechody římské armády. Do přímé konfrontace se nehrnul, a to navzdory tomu, že jeho vojsko mělo dle starověkých zpráv až padesát tisíc mužů. Crassus také upevnil nepříliš dobrou kázeň a disciplínu těch římských jednotek, které při posledním střetu s povstalci utekly z bojiště jako první, pomocí decimace, starého římského zvyku. Z každé desetičlenné skupiny byl vylosován jeden muž, který pak byl zbývajícími devíti vojáky brutálně ubit.

Spartakus se v dalším průběhu povstání ocitl ve velmi nevýhodné pozici poté, co ho zradili piráti, se kterými byl dohodnut, že jeho vojsko přepraví na Sicílii. Na Sicílii se totiž nacházelo velké množství otroků a ještě před Spartakovým povstáním se zde odehrály dvě mohutné vzpoury, Spartakus zde tedy zcela přirozeně hledal další spojenece. Po zradě pirátů ho ale Crassus pomocí dlouhého valu odřízl v jižní části Itálie. Tak velké měl Crassus z přímého střetnutí obavy, i když sobě i ostatním Římanům mohl nalhávat, že jde spíše o skvělou strategii a že si otroci nic lepšího než bídnou smrt hladem nezaslouží. I z této pasti se však Spartakovi podařilo uniknout, když val jedné noci s vojskem překonal.

Nakonec se však kolem povstalců začala utahovat pevná smyčka obrovské mocenské převahy Říma. To když z Hispánie spěchal do Itálie Pompeius, aby se stihl zapojit do bojů proti otrokům a mohl si tak urvat další zásluhy o stát. Další římský velitel, Lucullus, dostal od senátu rozkaz, aby se se svým vojskem přepravil z Makedonie a podpořil Crassovu armádu. Právě na Lucullovy muže nejspíš narazil Spartakus v Brundisiu, které se chystal obsadit, zřejmě z toho důvodu, aby zde získal lodě na přepravu do Thrákie.

Nyní už ani Crassus nemohl váhat, pokud nechtěl být připraven o vítězství jinými římskými veliteli, a musel se s povstalci utkat. Nic jiného než přímá konfrontace nezbyvalo ani povstalcům, pokud se nechtěli dostat do další, ještě bezvýchodnější pasti. A tak když na se boje vojska u řeky Silarus narazila, došlo k boji.

NA BŘEZÍCH ŘEKY SILARUS II.

Bojová vřava pomalu utichá...

Když Spartakus viděl, že šiky jeho druhů slábnou, vyrazil kupředu s cílem zabít Crassa, a v jednotkách Římanů tak způsobit zmatek. Odvážný záměr se ale nezdařil a Spartakus byl nakonec římskou přesilou udolán. Povstalci byli přemoženi a jen několika tisícům z velkého desetitisícového voje se podařilo uniknout. Na ty pak Crassovi muži pořádají hon v nedalekých horách, kde se povstalci srdnatě, leč marně brání.

Šest tisíc zajatých povstalců umírá pomalou a krutou smrtí na kříži podél cesty z Říma do Capuy. Spartakovo tělo se však Římanům naleznout nepodařilo.

Crassus si tak přece jen vydobyl svoje válečné ostruhy. Zkrátka ale nepřišel ani Pompeius, který narazil na zhruba pětitisícový oddíl povstalců a rozpráší ho. Zprávu o tomto „chrabrém“ vítězství nezapomněl urychleně poslat do římského senátu.

Jak již bylo řečeno, o Spartakovi a jeho povstání se nám dochovalo velmi málo informací. Můžeme se jen domýšlet, jaké byly jeho cíle, které se jistě měnily pod tlakem vyvíjející se situace. Povstalci museli celou dobu operovat na nepřátelském území – navzdory tomu, že dobyli několik měst, neměli žádnou stálou a skutečně pevnou základnu. Přesila, která proti nim stála, byla obrovská. Spartakus musel hodně improvizovat také proto, že se od něho postupně oddělilo několik velkých skupin povstalců.

Historické záznamy nám rovněž nemohou dát jednoznačnou odpověď na otázku, zda Spartakus skutečně přemýšlel o tom, že by se pokusil Řím úplně zničit a v Itálii zrušit instituci otroctví, nebo mu šlo o zajištění svobody pro ty, kteří byli součástí povstalecké armády.

Přesto i to, co je nám o povstání známo, plně vysvětluje, proč se stal Spartakus inspirací a symbolem pro nepřeborné množství povstalců a utlačovaných lidí vůbec, a to ve všech následujících časech. V našem vztahu ke Spartakovi a v tom, co za povstáním vidíme, se také zcela pochopitelně odrážejí naše osobní sympatie, etické i politické přesvědčení.

KONEC? SMRTÍ BOJ NEKONČÍ...

Je to již velmi dávno, co se ponížení a vykořisťování lidé spolu se Spartakem postavili svým pánům. Mohlo by se říci, co má jejich statečný boj společného s námi? Jiné bylo vykořisťování tenkrát a jiné je dnes, jiné jsou formy nespravedlnosti u nás nebo v Polsku, jiné zase ve třetím světě, který úpí pod neuvěřitelným kapitalistickým vykořisťováním.

Jak se ale liší různé druhy útlatku, existují i různé druhy rezistence vůči němu. Každý tento odpor je trvalý a nedá se vymýtit, ať se o to systém snaží sebevíc. A každý z těchto bojů má svou váhu a důležitost, nahodlavá stávající systém a minimálně mu ukazuje, že jsou stále lidé, kteří se nevzdávají a jsou připraveni postavit se na odpor.

A to i tehdy, pokud je čeká hořká porážka, která nakonec čekala i Spartaka a jeho druhy. Ti povstalci, kteří nezemřeli na bojišti, byli popraveni hroznou smrtí – zemřeli na kříži. Můžeme se jen domnívat, co lidé během takových muk zažívají. Chtěl bych věřit tomu, že jejich smrt nebyla zbytečná, i když lepší život pro sebe se jim nakonec vybojovat nepodařilo. My ale na ně i na Spartaka vzpomínáme i po těch dlouhých staletích. Nepohne námi Crassova porážka a jeho smrt na dalším dobovačném tažení proti Parthům, ale naopak statečný odpor bojovníků za svobodu, kteří se s naprostou omezenými možnostmi postavili obrovské moci. Jen několik desítek lidí stálo na počátku povstání, které Římanům – byť na krátkou chvíli – ukázalo, že i otrok je člověkem a že jejich rozlišování lidí je nabubřelé a směšné.

Může nám to dodat sílu do dalších bojů, které nás čekají a které jsou také často podstupovány v malém množství proti nesrovnatelně silnějšímu protivníkovi. I tyto boje jsou ne vždy úspěšné, neztrácejí však na svém významu, právě naopak. A to i pro oběti, které přechodí bojovníci za svobodu v boji proti tyranii podstoupili. Mohou nám být velkou inspirací.

Literatura:

- APPIANOS. *Krise římské republiky*
- BLEICKEN. *Athénská demokracie*
- FIELDS Nic. *Spartakovo povstání 73–71 př. n. l.*
- OLIVA, Pavel a OLIVOVÁ, Věra. *Spartakus: Povstání Spartakovo a spartakovská tradice*
- PLŮTARCHOS. *Životopisy slavných Řeků a Římanů*

ANARCHISTICKÁ FEDERACE

Anarchistická federace, která přímo navazuje na Československou anarchistickou federaci (ČSAF), sdružuje od roku 1995 některé lokální anarchistické skupiny a jednotlivce coby organizační platforma pro vzájemnou komunikaci a koordinaci různorodých aktivit a je součástí Internacionály anarchistických federací.

JARNÍ SJEZD AF

Načasování jarního sjezdu Anarchistické federace (AF) se ukázalo takřka prorocké. Zprávy o případech koronaviru v Itálii ještě nedávaly druhý březnový víkend znát, že o několik dní později budeme i my muset tak radikálně omezit osobní styk.

Tentokrát jsme se sešli v Hradci Králové a ten, kdo dorazil již v pátek 6. března, se mohl zúčastnit benefičního koncertu v hradeckém klubu Čtyřka, jehož výtěžek putoval politickým vězňům v kauze Síť. Původním záměrem bylo oslavit touto kulturní akcí nadcházející Mezinárodní den žen, ale aktuální situace spojená s represí vůči anarchistům v Rusku naše rozhodnutí změnila. Na místě nechybělo distro s publikacemi našeho nakladatelství a rozhodně nechyběla skvělá atmosféra.

Sice se říká „nejdřív práce, potom zábava“, ale co bychom to byli za anarchisty, kdybychom zavedená rčení nepřevraceli nohama vzhůru.

Po zábavě tedy do práce – sjezdovým dnem byla sobota. O zázemí bylo skvěle postaráno a dobrotami na občerstvení účastníků a účastnic se nešetřilo. Všechna čest smíšené kuchyňské sekci. Program sjezdu se oproti těm minulým nijak nezměnil, ale aby se staré propojilo s novým, přijali jsme do svých řad hned zkraje pár nových členů. Zprávy z regionů referovaly o dění v místech, kde jsme aktivní, ať už šlo o aktivity zastřešené federací nebo o ty, v nichž se jednotliví členové a členky angažují v jiných kolektivech. Procestovali jsme tak během dvou hodin Prahu, východní Čechy, Plzeňsko, Brno, Ostravu a Olomouc a probrali, jak funguje na jednotlivých místech distribuce publikací Nakladatelství AF, squaterské aktivity, benefiční a podpůrné akce, Food not Bombs, šíření nástěnných novin A3, distribuce zapatistické kávy, spolupráce s jinými kolektivy, organizacemi a prostory... Mluvili jsme o vzpomínkových akcích na Honzu Kučeru, antifašismu, aktivitách za klimatickou spravedlnost či na podporu samosprávy v Rojavě...

Poté, co jsme probrali činnosti potřebné k chodu federace a jejich delegování, zaměřili jsme se na naši virtuální prezentaci prostřednictvím webových stránek a hned několika sociálních sítí, abychom následně přešli k plánům Nakladatelství AF, které nejsou zrovna skromné. Ale zatím nebudeme nic prozrazovat. Nechte se překvapit na anarchistickém bookfairu – a je možné, že letos nebude jen v Praze. Potvrdili jsme si téma dalšího čísla anarchistické revue *Existence*, které se bude věnovat boji za klimatickou spravedlnost a jeho různým přístupům, a rozdělili jsme si s tím spojené úkoly. Sjezdový den byl sice krátký, avšak plodný. Žel, nedostali jsme se k obecnějším debatám na různá témata.

Neuplynulo moc dní a situace, v které se nacházíme, je zcela odlišná od té, v níž jsme probrali naše záměry. To ale není věc, která by nás měla zastavit v naší snaze a úsilí. Způsoby jak spolu komunikovat máme, stejně jako množství výzev a nápadů, které jsou před námi. (AF)

VELKÁ POLICEJNÍ BLAMÁŽ

28. dubna jsme se ohlédli za pátým výročím policejní razie, která byla mediálním vyvrcholením takzvané operace Fénix.

Anarchistické hnutí v Česku bylo v roce 2015 postiženo rozsáhlou represí organizovanou specializovaným útvarům Policie ČR. Cíle policejních aktivit byly jasné: infiltrovat hnutí, rozkrýt ho, diskredi-

tovat ho v očích veřejnosti a paralyzovat různými obviněními. Policie provedla na konci dubna rozsáhlé razie a zadržela jedenáct lidí. Tuto vskutku megalomanskou akci nezapomněla náležitě pod označením Fénix medializovat a strašit veřejnost hrozbou terorismu. Pět lidí bylo obviněno za něco, co se nestalo, za údajnou přípravu útoku na vlak s vojenským materiálem. Záhy se ukázalo, že se jedná o předem vykonstruovanou kauzu za přispění policií nasazených agentů provokatérů. Razii využila policie i k tomu, aby zabavila počítače a servery, a tím vyřadila z provozu množství antiautoritářských webů, včetně našeho. Následoval mohutný policejní útok na pražský squat Cibulka a následně vazba pro dalšího anarchistu, kterého policie obvinila z hození zápalných lahví na zahradu ministra obrany, i když se v uvedenou dobu prokazatelně nacházel na jiném místě. K výslechům putovaly desítky lidí a policie se jala vymýšlet proti stíhaným další obvinění.

Represe nás sice zasáhla, ale nezničila, naopak v mnohém dokonce posílila. V první řadě ukázala, že trvat na dodržování bezpečnostní kultury není projev bezdůvodné paranoie, ale nutnost tváří v tvář systematickému fyzlování. Rozvinula se diskuse o místě insurekcionismu v hnutí a výstupech tzv. Sítě revolučních buněk. AF v této debatě stála pevně na pozicích sociálního anarchismu a aktivity SRB vnímala jako kontraproduktivní. I když se v rámci hnutí vyskytly různé postoje, jeho soudržnost až na pár výjimek nebyla nijak narušena.

Téma policejní represe a nasazování agentů jsme se pokusili šířejí rozvinout coby hlavní téma jednoho z čísel anarchistické revue *Existence*, kde jsme se obrátili ke zkušenostem z minulosti i ze zahraničí a pokusili se konstatovat, jaké výzvy z toho pro naše hnutí plynou.

Od razie proběhla dlouhá řada podpůrných a solidárních akcí.

Jak halasně případ začal, tak o to tišeji skončil, a to po třech letech pravomocným rozsudkem, který zprostil viny všechny obžalované. Přesto se fyzlové ještě nevzdávají a v kauze Fénix II se snaží o odsouzení několika anarchistů mj. za zveřejňování informací o akcích SRB a šíření povstaleckých pamfletů.

Průběh kauzy jste mohli sledovat na našem webu. (AF)

S ROUŠKOU NA STŘELECKÉM OSTROVĚ

Pamětní deska připomínající první dělnickou prvomájovou manifestaci v roce 1890 na Střeleckém ostrově je každoročně místem, na kterém si na Prvního máje připomínáme boj chicagských dělníků za osmihodinovou pracovní dobu. Tradiční formy volného setkání, ať už s doprovodným programem nebo bez něj, nejsou v těchto zavírovaných časech možné, ale i tak jsme se rozhodli na Střelecký ostrov vyrazit a položit pod výše zmíněnou pamětní desku kytici růží.

Poté, co jsme se v dopoledních hodinách sešli na smíchovské straně Vltavy, vydali jsme se po Mostě legií na Střelecký ostrov. Kromě pár jedinců či několika párů, kteří si sezením na lavičkách užívali slunečné počasí volného dne, zel ostrov prázdnotou. Položili jsme tedy kytici pod pamětní desku, prohodili mezi sebou pár slov a následně se rozešli strávit Svátek práce tak, jak každý uměl nejlépe, s vídinou, že příští rok budeme tento den slavit za příznivějších podmínek. (AF-PRAHA)

PROHLÁŠENÍ ANARCHISTICKÉ FEDERACE K 1. MÁJI 2020

Je První máj – Svátek práce – den, kdy si připomínáme boj chicagských dělníků za osmihodinovou pracovní dobu. Chicagští dělníci byli za své názory a požadavky pronásledováni represivními silami, a někteří dokonce v souladu s přáním tehdejší vládnoucí třídy popraveni. Není divu, vždyť se této třídě postavili s požadavkem na zmírnění vykořisťování. A mnozí z nich se dokonce netajili ani svými anarchistickými postoji, které hlásaly konečný zánik sociální nespravedlnosti a útlaku. Zapsali se nesmazatelně do dějin dělnického hnutí.

Dnes se nacházíme ve specifické situaci globální krize způsobené šířením koronaviru. Politici se nám snaží nalhat, že jsme v tom všichni stejně. Jenže skutečnost je jiná. Jak na tom můžeme být stejně ve společnosti nepředstavitelné sociální nerovnosti, kde má procento nejbohatších dvakrát větší majetek než zbytek lidstva dohromady. Pokud se podíváme na zprávy ze Spojených států, tak za pět týdnů, tedy od začátku krize, kterou vyvolala pandemie způsobená koronavirem, tam přišlo o práci už více než 26 milionů lidí. Za stejnou dobu se však jmění amerických miliardářů rozrostlo o téměř deset procent.

Podobně jako při ekonomické krizi z roku 2008 se dá očekávat, že o záchranu se přihlásí opět ti, kteří to nejméně potřebují. Pokud se má zachovat systém kapitalistického vykořisťování, je třeba podržet elitu, aby si zachovala své bohatství a díky krizi ho pokud možno i zhodnotila.

Tomu odpovídá i pohled na mnohá pracoviště. Ačkoli je doporučeno používat ochranné pomůcky a dodržovat distanci, v mnoha provozech musejí být pracovníci v těsném kontaktu a ochranné pomůcky, když je chtějí, si musí zajistit sami. Také se ukázalo, jaký dopad měla politika škrťů na zdravotnictví, které se teď v mnoha zemích potácí v problémech, jež v největší míře dopadají opět na pracující.

My ale nepožadujeme jen to, aby se ti nejbohatší vzdali části svých zisků ve prospěch společnosti trpící krizí nebo aby na pracovištích zaměstnavatelé zajistili co největší míru bezpečnosti, popřípadě zastavili výrobu. To, co chceme, je odstranění třídy privilegovaných. To zároveň znamená odstranění třídy neprivilegovaných. Nechceme drobky, co upadnou nejbohatším od huby. Nechceme větší díl koláče, který je vytvořen prací dělného lidu, ale skoro celý ho zbaští ekonomické elity. My chceme celou pekárnou!

Zásah koronaviru ukázal na solidární potenciál společnosti. Ukázal, že se o sebe dokážeme starat sami navzájem bez zprostředkování politických lehkotživků. Je teď jen na nás, jestli budeme o něco prosit, nebo si začneme brát to, co nám patří. Svou důstojnost v práci pro kapitál nenalezneme. Princip námezdní práce nás o ni naopak připravuje.

Naší alternativou je svobodná práce, o níž sami rozhodujeme v celé její šíři. Svobodná práce vycházející z našich skutečných potřeb a rozvíjející náš potenciál. Svobodná práce, ze které máme užitek především my sami, naše komunity a společnost jako celek. Svobodná práce, která už nemá nic společného s kapitalistickým kořistnictvím, které ubližuje lidem i přírodě.

Proti státu a kapitalismu!

Požadujeme svobodu, samosprávu a sociální spravedlnost! (AF)

PRACOVNÍ SETKÁNÍ AF

První říjnový víkend se měl konat řádný sjezd Anarchistické federace. Avšak vzhledem k situaci ohledně epidemie nemoci covid-19 a pozdní organizaci bylo předem jasné, že by takový sjezd nebyl úplně reprezentativní a usnášeníschopný. Přesto jsme se rozhodli, že se sejdem, a to v užším kruhu těch, kterým to možnosti dovolí. Namísto řádného sjezdu tak proběhlo jakési pracovní setkání.

Jeho obsah nebyl tak formální a oproti běžnému sjezdu se řešily jen některé věci. Odpadlo například potvrzování a volení delegátů do jednotlivých pracovních skupin federace. V tomto směru zůstává vše při starém až do dalšího řádného sjezdu.

Přítomní jako vždy referovali o aktivitách svých skupin. Zastoupeny byly ale jen některé. A tak kupříkladu členové a členky AF-Praha mohli ostatním představit prostor, v němž jsme se sešli a jenž by měl svým způsobem zaplnit díru, která vznikla na pražském Žižkově po ukončení činnosti infoshopu Salé.

Chtě nechtě jsme museli reflektovat situaci spojenou s opatřeními na zabránění šíření zmíněné nemoci. Ta na nás dopadá ohledně

pořádání veřejných politických a kulturních akcí. S nimi je mimo jiné spojena i distribuce našich tiskovin, které se tak nyní mnohem hůře dostávají mezi lidi, a je otázka, kdy se tento stav změní. S politováním jsme přijali informaci, že byl zrušen brněnský bookfair. Zatím je odložen na neurčito na příští rok. I když je jasné, že vydávání anarchistických publikací v této době je pro nás finančně velmi náročné, rozhodli jsme se, že neochudíme alespoň ty, kteří se chystají dorazit na pražský anarchistický knižní trh. I když je již za dveřmi, doufáme, že stihneme do té doby vydat publikaci *Anarchismus pro začátečníky* a brožuru o aktuální situaci v Bělorusku. Také pracujeme na vydání diáře pro rok 2021, jenž bude věnován španělské sociální revoluci. A v neposlední řadě chováme naději, že bude venku i nové číslo anarchistické revue *Existence*. Ta se zaměří na téma klimatického hnutí. Proto i poslední práce na tomto čísle a s tím související rozdělení úkolů byly tématem pracovního setkání. Dostalo se i na vydavatelské plány na příští rok, kdy bychom chtěli zdůraznit své výročí smrti významného anarchistického myslitele Petra Kropotkina.

V obecné rozpravě pak bylo konstatováno, že i když organizované anarchistické hnutí za pětadvacet let existence Anarchistické federace nevykazuje žádný masový nárůst, neznamená to pro nikoho z nás, že bychom snad měli slevit ze svých požadavků, snů a vizí, stejně jako z aktivit, které pro nás mají význam nejen coby propagace myšlenek svobody, rovnosti a samosprávy, ale také vytváření kolektivního prostoru, jenž je těmito ideály naplněn.

Jelikož se pracovní setkání konalo v den voleb do senátu a krajských zastupitelstev, mohli jsme s potěšením konstatovat, že je opět vyhráli anarchisté a anarchistky prosazující volební absenci s myšlenkou, že účast ve volbách legitimizuje stávající kapitalistický systém. (AF)

KNIŽNÍ NOVINKY

Nakladatelství Anarchistické federace připravuje na letošní podzim následující knižní novinky:

Anarchismus pro začátečníky

Dlouho plánovaná, ale až letos realizovaná brožura seznamuje se základními principy anarchismu, anarchistickým pohledem na svět, ale také na sebe sama. Vedle toho ukazuje šíří zájmů a aktivit anarchistického hnutí, které se týkají široké škály aspektů života člověka, společnosti i samotného hnutí. Nečekejte žádné dlouhé citáty klasiků, přemíru cizích slov, nesrozumitelné filozofické rozbory ani historický exkurz plný jmen a dat. Publikace je velmi názorným úvodem do myšlenek anarchismu z pohledu, jenž odpovídá aktuální době. Je vhodná jak pro anarchisty a anarchistky, tak pro lidi, kteří se s myšlenkami anarchismu nikdy v životě nesetkali.

Diář 2021 – Španělská revoluce

Anarchistické hnutí v Česku na přelomu 19. a 20. století mělo silnou tradici vydávání dělnických/revolučních kalendářů. Zpravidla šlo o graficky velmi pěkně vyvedené sbírky různých teoretických, osvětových a literárních textů, kde nechyběla ani poezie. I dnes ve světě narazíme na různé diáře z dílen anarchistických skupin. Letos se přidala i AF s diářem na rok 2021. Ten je tematicky zaměřen na Španělskou revoluci (1936–1939). V diáři tak můžete najít stručně popsání událostí, které se k této významné etapě anarchistického hnutí vztahují. To vše pak uvádí do souvislostí text, který vedle tehdejší sociální situace ve Španělsku popisuje také samotný průběh revoluce, fungování samosprávy pracujících, boje s nepřáteli revoluce (fašisty a bolševiky) či angažmá českých interbrigadistů. Každý měsíc diáře uvádí reprodukce původních linorytů inspirovaných dobovými anarchistickými plakáty a texty písní, jež v té době zněly z úst španělských anarchistů a anarchistek.

Max Ščur: Státě o revoluci (česky o událostech v Bělorusku)

Co se odehrálo v Bělorusku během horkého léta 2020? Proč zprávy z poměrně klidné postsovětské země najednou přitáhly pozornost celého světa? „Spontánní sebeorganizace společnosti, revoluční situace, nelegitimita voleb, to jsou všechno mýty, které snadno vyvrací hloubková analýza,“ cynicky prohlásil běloruský diktátor Alexandr Lukašenko v září 2020. Tato brožura je právě pokusem o takovou analýzu: popisuje příčiny skutečné revoluční situace v Bělorusku a důvody, které vedly k sebeorganizaci běloruské společnosti, aby se konečně postavila tamnímu brutálnímu režimu – jak jinak než za aktivní účasti běloruských anarchistů. Zde publikované texty vznikly v červnu až září 2020 v bezprostřední reakci na vývoj v Bělorusku a jsou poznamenané emoční stopou tamních událostí. (NAKLADATELSTVÍ AF)

A3 je projekt nástěnných novin, které každý měsíc vydává Anarchistická federace a vylepují je její členové a členky. Přidat se však může každý, kdo má zájem a rád by šířil A3 ve svém okolí. Každé nové číslo je ihned k dispozici ke stažení v tiskové podobě na webu federace.

LEDEN 2020

SVĚT JEN PRO ZDRAVÉ A BOHATÉ?

V ústavu pro mentálně postižené v krušnohorských Vejprtech vypukl požár, při němž zemřelo osm lidí z pětaticeti, kteří budovu obývali. Chovanci si tam údajně mohou dovolit úplně všechno, dokonce se volně pohybovat – vysvětlila důvod tragédie starostka obce Gaudunová jak podle příručky z třetí říše. O chovancích mluví v rámci moderního newspeaku jako o klientech a o ústavu jako o domově. „Bylo by se potřeba zaměřit na to, že taková benevolence vůči lidem, kteří jsou na tom mentálně od šesti do dvanácti let, by taky neměla být,“ dodala odborně eugenička z ODS. Média ji pak ještě podpořila, když ji donekonečna citovala, že klienti dokonce kouřili na záchodech (kdo to kdy viděl?), a vůbec, proč že nepřijeli hasiči z německé strany obce? A paní starostka už taky prý navrhuje systémové řešení: „Při setkání s premiérem Andrejem Babišem apelovala na to, aby se zákony v tomto směru změnila a bylo možné omezit práva klientů podobných domovů.“

Takže je buď programová rasistka, nebo je úplně blbá. Všeobecně jsou totiž ústavy pro mentálně postižené považovány za poslední relikty praxe založené na teorii o rasové čistotě. Začaly se systematicky zřizovat právě na základě „vědeckého“ rasismu, aby mohli být tito stigmatizovaní lidé izolováni od „plnohodnotné“ části společnosti. U nás se provoz těchto ústavů dnes samozřejmě jako všechno svádí na čtyřicet let komunistické diktatury, která se o integraci mentálně postižených do společnosti nesnažila (ale aspoň je s krutou upřímností oficiálně označovala jako „vadné“). Jenže po třiceti letech kapitalismu se tu kromě rasové segregace začne volat po ještě důslednějším – zákonném – rozdělování lidí na ty, kteří mají právo na svobodný a důstojný život, a na ty, kteří mají strávit život nejen za zamčenými dveřmi bez kliky, ale nejlíp na řetězu v kleci.

Ke stereotypnímu argumentu paní starostky, která zřejmě chtěla upozornit na osobnostní nevyzrálou chovanců ústavu, lze dodat snad jen to, že tito lidé bývají často přinejmenším citově vyzrálí víc než ona, která to ale se svým přístupem těžko pochopí, i když má (a to ne svou zásluhou) vyšší inteligenci. Jinak by totiž spíš apelovala na to, že když už ten ústav musí být v provozu, měla by v něm být zajištěna dostatečná péče, a ne platově a početně podhodnocená rutiní dohlížitelská činnost. Mohla by si to dovolit říct, i když je z ODS, kdyby věděla, že v zemích, kde byly ústavy pro mentálně postižené dokonce úplně zrušeny a kde byla těmto lidem zajištěna taková péče, aby mohli svobodně žít, se projeví i ekonomické výhody tohoto řešení.

Kvalita společnosti se pozná podle toho, jak se stará o své nejslabší. Jenže takový přístup nezapadá do ideologického vzorce pravičáků, kteří řídili tzv. ekonomickou transformaci, jejímž cílem bylo pořádně rozevřít sociální nůžky a takřka přes noc vytvořit novou ekonomickou elitu, které je vše dovoleno. Tak stvořili kupříkladu i Babiše, jenž se rozhodl, že není v jeho zájmu krmit lehkochůvku z tehdy ještě spřízněných politických stran a že si raději vypěstuje a bude chovat vlastní v politické divizi své korporace.

Není tajemstvím, že ODS vždy prosazovala asociální podobu společenských vztahů, kde vítězi jsou ti nejsilnější (rozuměj ti nejbezohlednější) a ostatní se musí podvolit jejich vůli. Ochrana slabých byla vydávána za cosi nepřijatelného (rozuměj nerentabilního) na cestě k zářným kapitalistickým zitrkům. Vždyť to byl „otec zaklada-

tel“ této partaje, Václav Klaus starší, kdo prosazoval motto, že peníze jsou až na prvním místě. Není divu, že na straně obyčejných lidí propadá stále více jedinců i celých rodin do chudoby a zvěstovatelem stávajícího pořádku je jim exekutor. Není divu, že lidé, kterým by měla být poskytnuta kvalifikovaná pomoc, často končí na ulici, aby je pak v centrech měst otravovali fízlové a vyháněli je na periferii pryč z dohledu potěmkinovského ráje.

Ideologická propaganda se nám zjevuje v obraze šťastných, movitých a zdravých lidí na vývěsních štítech reklamního průmyslu. Jenže společnost není složená jen ze zdravých a bohatých. Dokonce jsou lidé, kteří nedokážou žít bez pomoci. Tu pak často poskytují nejbližší, a když ti nejsou nebo toho nejsou schopni, pak špatně placený a početně nedostatečný personál různých zdravotních a sociálních služeb.

Nedovolme pravičáckým asociálům, aby jim tragédie, jako byla ta ve Vejprtech, sloužily k prosazování stigmatizace těch nejslabších. Poučení z historie, kam to povede, už přece máme.

ÚNOR 2020

DRŽET HUBU A KROK

Co jsou nám platné obecné terminologické poučky o tom, že nežijeme v totalitě, že máme demokracii, kde si můžeme své zástupce-vládcce zvolit, když jsou ve skutečnosti neodvolatelní a když si naši poslušnost taky vynucují silou (ať už fyzickou nebo zatím symbolickou)? Oni totiž volení i nevolení vládcí bývají čas od času hrubě nespokojení s lidem, kterému vládnou. Jenže kde vzít jiný? Nezbývá tedy než si ten stávající trochu vychovat a ukázat mu, kde je jeho místo.

Osvědčený recept má car Putin. Jeho policie pochytila pár anarchistů a začala je mučit. Měla totiž vymyšlenou teroristickou organizaci, která chce vládcce svrhnout, a potřebovala do ní nějaké členy. Ať už se po tortuře přiznali nebo ne, soud jim právě teď napařil exemplární tresty. Tenhle postup mají v Rusku ostatně už dostatečně natrénovaný a není třeba se ani vracet hluboko do minulosti: federální silové struktury unášely a mučily lidi od tzv. první čečenské války v 90. letech a lidskoprávní organizace mají tyto případy zmapované až třeba po rozsudek z roku 2016 za atentát v moskevském kině, kdy policie vyrobila teroristickou buňku z lidí, kteří prostě bydleli ve stejném hostelu.

U nás jsme zase dostali výchovnou lekci prostřednictvím prezidentského advokáta Nespaly. Ten zastupuje našeho cara Zemana ve známé soudní při s vnučkou Ferdinanda Peroutky. Zeman o Peroutkovi lhal a Peroutkova vnučka kvůli těmto lžím podala žalobu. Nejčerstvější výsledek sporu je pokuta, kterou má Peroutkova vnučka Zemanovi zaplatit. Prezidentský advokát to považuje za důležité poučení všem, kteří by si taky troufli žalovat prezidenta „i tam, kde zjevně žalován být nemůže“. A to je jako doprdele kde? ptá se člověk, když do médií vyhřeznou tyhle právní kličky. No přece tam, kde pan prezident lže, jak když tiskne, nadává, zesměšňuje a ponižuje, nebo prostě jen blábolí, protože ze soudního rozhodnutí už taky víme, že náležitosti prezidentského projevu žádný právní předpis neupravuje.

A aby se na nikoho nezapomnělo, výchovu tzv. nepřizpůsobivých tu bude odtěd zajišťovat rasista Křeček ve funkci ombudsmana. Už jen chybí zdokonalit slabikáře, aby každý od mala věděl nejen to, že Máma mele, ale taky že je třeba Držet hubu a krok!

U nás tak pěkně a v klidu, krůček po krůčku probíhá postupná normalizace politické nekultury a zbabělé nenávisti vůči těm nejslabším – lidem žijícím na sociálním dně; nezaměstnaným; dlužníkům různých HomeCreditů a dalších obchodníků s chudobou; lidem stigmatizovaným barvou kůže, kteří kvůli postoji zaměstnavatelů a pronajímatelů „nejsem rasista, ale...“ jen těžko někde dostanou práci nebo seženou nájem; nebo za vydatného nenávistného hýkání kléru vůči lidem s jinou sexuální orientací. Utěšovat nás snad může jen to, že jsme do protofašistických sraček neskočili rovnou po hlavě, jako to udělali třeba v Maďarsku, kterému zdárně sekunduje vláda v Polsku. V bahně jsme ale po kolena a některým takové bahnění evidentně vyhovuje. Lidé na antibabišovských demonstracích jako by chtěli jednou nohou z onoho bahna vykročit, ale druhou v něm pevně stojí v mylném domnění, že za všechno můžou „komunisti“. Tváří v tvář miliardářům, kteří si jdou tvrdě za svým, je to opravdu směšná představa.

Státy se od sebe učí, jak přitvrzovat, aby se ti, kdo otevřeně či skrytě vládnou, udrželi u kormidla, aby přitáhli šrouby a aby plebs nemlel, ale držel hubu a krok. Policie a vojenské soudy cara Putina vědí. Mučením vynutit přiznání a odsoudit skupinu lidí k desítkám let žaláře, i když se ve skutečnosti provinili jen tím, že měli jiné názory – názory říkající, že by si lidé měli vládnout sami a nepřenechávat moc politickým a ekonomickým elitám. Kdo by se nějak vehementně zastával anarchistů, když ti zároveň kritizují představu, že vláda lidu je slučitelná s existencí mocenské hierarchie a ze své podstaty kořistnického kapitalismu? A tak zůstává jen výstražný příklad, kterým mocní sdělují jasné poselství: Neserte se do nás a možná vás necháme být. A aby nedošlo k mýlce – příklady takové politiky můžeme sledovat po celém světě a sami pro ně taky nemusíme chodit daleko.

BŘEZEN 2020

SOCIÁLNÍ KARANTÉNA

Koronavir je v posledních dnech skloňován ve všech pádech, vzbuzuje strach ztělesněný balíky polohrubé mouky ve špajzce, ale i pohrdání projeví se nezakrytým kašláním v městské hromadné dopravě. Je nutno říci, že hrozbu není radno ani v nejmenším podceňovat, na druhou stranu je třeba připomenout úvodní motto *Stopařova průvodce po Galaxii*: Don't panic (Nepropadejte panice). Jestli k něčemu nabádáme, pak k tomu, abychom přispěli k co nejmenšímu šíření koronaviru a k tomu, aby zdravotní systém mohl stíhat a adekvátně pomáhat. A také k obezřetnosti.

Na první pohled se zdá, že jde o nebezpečí, které je svým způsobem rovnostářské – virus může postihnout jak chudáka, tak člena elity. Jenže realita ve společnosti nerovnosti je trochu jiná – o elity bude vždy dobře postaráno, jelikož si mohou zaplatit péči na nadstandardně zařízených soukromých klinikách a jejich karanténa se co do omezení pohodlí bude diametrálně lišit od domácího pobytu běžného pracujícího. Prostě větší bere, tak už to v kapitalismu chodí.

Zjišťuje se, že tam, kde se lidé roky marně snažili uplatnit práci z domova (zejména ti, kdo ke své práci potřebují nanejvýš počítač a telefon) a údajně to nešlo, to najednou ze dne na den jde a tato práce je jim nařízena. Největší zátěž tak opět dopadá zejména na manuálně pracující, kteří prostě práci z domova vykonávat nemohou. Těm zaměstnavatelé v současné chvíli ochranné pomůcky proti koronaviru neposkytují, maximálně jim změří teplotu u vchodu, a ty nevyhovující pošlou domů. A jsou případy, kdy se někteří podnikatelé snaží ze svých zaměstnanců dostat maximální výkony bez ohledu na jejich možnou vyčerpanost a oslabení, aby si zajistili zisky, než jim do toho padnou případná nová omezení. Peníze ani za pandemii nesmrdí.

Nařízená omezení vytvářejí stav, který je pro kapitál ideálem – jdi do práce, jdi nakoupit a pak zůstaň doma a po cestě se s nikým nebav. Není divu, že je zatím zachovávan volný pohyb zboží bez ohledu na zdraví dopravců, kteří nemají k dispozici potřebné ochranné pomůcky.

Pozitivní je, že by zákaz přeshraničního cestování mohl způsobit výraznou ztrátu pro megaposkytovatele ubytování v rámci Airbnb. Pokud si tyto služby tak rády hrají na údajné sdílení, skutečné sdílení to nepostihne, nanejvýš kšeftaře, kteří dělají z centra Prahy mrtvé město podřízené jen cestovnímu ruchu. Tento efekt by mohl ve výsledku vést k zlepšení dostupnosti bydlení... no, uvidíme. V budoucnu by nás nepřekvapilo, kdyby případné kompenzace ekono-

mických ztrát dostali především ti, kdo to nejméně potřebují, jako tomu bylo kupříkladu v rámci „řešení“ ekonomické krize v roce 2008, kdy vlády přelily finance vybrané na daních bankovním domům, které krizi svým nezodpovědným a hamizným chováním způsobily.

Omezení leteckého provozu nechá krátce nadechnout planetu, jejíž klimatické poměry se díky nárůstu vypouštění oxidu uhličitého a metanu z různých průmyslových odvětví tak radikálně mění.

Jistá omezení jsou v době epidemie takového charakteru zjevně nutná, je ale potřeba být kritičtí a nepřístupovat ke každému nařízení bez rozmyslu. Některá opatření mohou být kontraproduktivní či krátkozraká, tj. mohou snadno přivést lidi do stavu nouze (hlídání dětí, starost o prarodiče, dostupnost potravin...). Je také třeba být ve střehu, aby si státy, vlády a kapitál na přitažlivost některých omezení nezvykly natolik, že nám je budou chtít více či méně zachovat, nebo je častěji používat i v situacích, které nesignalizují ohrožení zdraví a životů lidí, nýbrž jen ohrožení zájmů kapitálu (vzpomeňme na nedávné zneužívání výjimečného stavu při sociálních nepokojích ve Francii). Je nebezpečí, že se vlády pokusí využít situace k tichému prosazení nepopulárních opatření, proti nimž by se jinak lidé vydali do ulic, stejně tak je nebezpečné případné posilování policejních pravomocí, jelikož jak je zvykem, zpětně k jejich oslabování už nedochází.

Politici si na této krizi budou chtít nahonit politické body a ukázat, jak jsou rázní. Někteří kapitalisté se možná budou vydávat za samaritány poskytnutím různého materiálu, aby pak z lidí, kteří se dostali kvůli omezením do finanční nouze, inkasovali při poskytování peněžních půjček. Dá se žet předpokládat, že současná situace může vést k ještě většímu odmítání lidí, kteří se snaží utíkat ze zemí postižených válkou a bídou. Strflení do lidí v nouzi na hranicích „pevnosti Evropa“ je již realitou.

Ti, kdo hudrují nad tím, že se někteří lidé chovají nezodpovědně, by se měli podívat, kde leží ideové kořeny této nezodpovědnosti – je to neoliberalismus, který je nám tu 30 let tlačen do hlavy s tím, že každý se má ohlížet jen na svůj vlastní prospěch, protože společnost neexistuje.

Je nebezpečí, že se lidé k sobě začnou chovat podezřívavě a to ještě prohloubí sociální atomizaci.

Na druhou stranu je to ale prostor pro solidaritu – zajímat se o lidi ve svém okolí a prohlubovat principy vzájemné pomoci v praxi.

A to je to, v co doufáme.

DUBEN 2020

MOC A ZISKY ZA ČASŮ KORONY

Vládní opatření kvůli koronaepidemii jsou v různých státech různá. Někde lidé nesmějí do práce a začínají jim docházet peníze na základní potřeby. Někde naopak do práce musí a jde jim o život, protože jim ti, kdo o nich rozhodují, nezajistí ani základní podmínky, aby nákuza přežili. A tak na jihu Itálie lidé zavření v karanténě nemají co jíst a v Indii policajti zatýkají lékaře, kteří odmítají pracovat bez ochranných pomůcek. U nás si policie začala stěžovat, že mají denně až tisíc udání a nestíhají chodit lidi fackovat. V Nigérii ochránci koronapořádku na ty, kteří nedodržují vládní nařízení, rovnou strfílejí. V Severní Osetii zase pořádkové jednotky mlátí lidi demonstující proti stannému právu. Obывatelstvo tam nevěří na pandemii, protože svým vládcům už nevěří zřejmě nic a zákaz vycházení si vykládá jako osvědčený mocensko-politický manévr. A v jistém smyslu mají pravdu.

Papaláši všech barev a vyznání totiž nedokázali odolat a zneužívají opatření honosně zdůvodňovaná veřejným zdravím k vlastnímu prospěchu. O nejprofláklejších alfa samcích typu Trumpa snad ani není třeba mluvit. Ale zdatné jim konkurují mnozí další. Tak třeba izraelský premiér Netanjahu obviněný z korupce nechal kvůli šíření viru zavřít soudy, čímž se vyhnul tomu, aby případně zavřeli jeho. Zato do boje o zdraví zapojil Mossad, který teď bezprecedentně špehuje lidi, a hrozí se jim vězením za porušování karantény.

Ale není třeba chodit pro příklady tak daleko. V Maďarsku premiér Orbán, který už deset let maká na tom, aby se stal diktátorem, konečně oficiálně uspěl. Zařídil časově neomezený výjimečný stav, pak v podstatě zrušil parlament a nastolil samovládu pomocí nekontrolovatelných dekretů. A v sousedním Polsku samovládná strana PiS devastuje kromě přírody i zdravotnictví a školství a teď používá epidemii ke zmanipulování prezidentských voleb (kromě prezidenta Dudy vlastně nikdo nemůže vést předvolební kampaň)

nebo k dalšímu zpřísnění potratového zákona. Nejspíš už taky chystá klerikální kuchařskou knihu se základním receptem: jak zaživa škvařit bezvěrce, kacíře, anarchisty a antimilitaristy...

V neposlední řadě vzpomeňme na tendenci a mnohde již krutou praxi fyzování pohybu lidí prostřednictvím stop, které po sobě zanechávají užíváním mobilních telefonů či platebních karet.

Pokoušení pro držitele moci je příliš silné. A jak známo, každá moc se snaží upevňovat sebe sama a využít k tomu každé příležitosti. Získané pravomoci jsou sice zpravidla prohlašovány za dočasné, ale ruku na srdce, není v zájmu mocných tohoto světa vzdávat se dobrovolně získaných výhod. Vzpomeňme, jak to bylo s dočasným pobytém sovětských vojsk. Nebo s dočasným utažením opasků, které nám předepisoval svého času Václav Klaus s Vladimírem Dlouhým, když před nás z kraje devadesátých let malovali vidinu dohnání životní úrovně Západu.

Není ani s podivem, že ti, kteří se postarali v rámci tzv. ekonomické transformace, aby se veřejně bohatství během onoho kouzelnického triku přesunulo do kapes nemnoha, se nadále bijí za zájmy ekonomických elit. Výše jmenovaný Vladimír Dlouhý, dnes fungující coby prezident Hospodářské komory, se v souvislosti s koronavirovou krizí nesmrtelně zapsal svým asociálním výrokiem, když na adresu výzvy odborového svazu KOVO uvedl: „Nabádat manažery, aby se vzdali odměn, a společnosti, aby se vzdaly zisků, pro ochranu zdraví a života zaměstnanců, je nevkusně populistické a na hraně zdravého rozumu.“

Ano, kapitalistům velí jejich zdravý rozum, že osobní prospěch těch nahoře a zisky kapitálu jsou tím nejsvětějším, jsou motorem pokroku, jsou přirozeným zákonem silnějšího, jsou od boha daným privilegiem. Stejně jako politici se nevzdají dobrovolně dílu moci, který získají díky restriktivním opatřením, která uvalili na podstatnou část obyvatelstva, ani kapitál se nevzdá svých zisků, aby se z nich zacelily ztráty, jež utrpěli obyčejní lidé v souvislosti se současnou krizí.

Je jen na nás, jestli jim dovolíme, aby zvyšovali a upevňovali svou moc. A je jen na nás, zda dovolíme, aby lidé žili z ruky do huby, zatímco ekonomické elity si dál bezohledně užívají luxusu.

KVĚTEN 2020

SUCHO V HLAVÁCH TECHNOKRATŮ

Posledních pět let je nejsušších, co jen u nás psané záznamy pamaťují. Sledujeme klimatickou krizi v přímém přenosu. O tom, co nás čeká, se ve vědeckých kruzích ví již dlouhá desetiletí. A nic na tom nezmění ani hrstka takyvědců a piaristů, kteří se snaží vliv člověka na klima popírat a kteří jsou placeni korporacemi vydělávajícími na spalování fosilních paliv. Poslední studie dokonce ukazují, že původní předpovědi klimatické krize byly značně podhodnocené a její katastrofální důsledky přicházejí mnohem dříve a s mnohem větší razancí.

Je třeba okamžitě jednat. To se také ví už dlouhá léta. Pořádají se mezinárodní konference, setkání světových lídrů, podepisují se dohody, jako třeba ta pařížská. Ale ve skutečnosti se pro záchranu planety, přírody, a tedy ani lidstva, nic moc nepodniká. Nepočítáme-li to, že namísto snížení produkce skleníkových plynů dochází k nárůstu jejich vypouštění do ovzduší.

Bez nadějí z celkové situace je podtrhována i tím, že ve velkých průmyslových zemích vládnou samolibí kašparové, jimž záleží jen na jejich moci a postavení. Je jim zcela ukradený osud budoucích generací. Namísto toho si poměřují své pindoury a soutěží v tom, kdo provede větší nejnepřítel, která by ještě více poškodila planetu a její obyvatele. Narcistní tragéd Donald Trump, pološílený klaun Boris Johnson, vypočítavý Si Ťin-pching, sám sebou posedlý Recep Tayyip Erdoğan, bezskrupulózní Vladimír Putin nebo fašista Jair Bolsonaro, který v Brazílii nechává neuvěřitelnou rychlostí likvidovat tamní pralesy stejně jako jejich původní obyvatele. Ti všichni vedou osud planety plnou parou ke katastrofě.

Ani ve zdejším končinách jsme to zrovna nevyhráli. U moci se stále drží klika starých technokratů, kteří milují dobývání nerostného bohatství, monokulturní lány a lesy a všechno pokud možno zalité do betonu. Na sucho, které likviduje krajinu, jsou schopni vymyslet jedině tak spoustu přehrad, v nichž se utopí spousta cementu a vedení velkých korporací si zas namastí kapsy. A v oblasti energetiky neumí opět nic jiného než přijít s dalšími jadernými reaktory a pokud možno nechat uhelné elektrárny bafat, co nejdéle to půjde, aby si do vládnoucích kruhů zamontovaní uhlobaroni přišli na své

bez ohledu na zájmy zbytku lidí, jak tady, tak globálně. A pindání o tom, že ČR je moc malá na to, aby svou aktivitou měla vliv na změnu klimatu, je dost neobratnou výmluvou, jak dál generovat zisky pro několik jedinců, kteří už takhle mají sami víc než ostatní dohromady.

Jenže my potřebujeme místo další centralizace energetiky a problematického jádra naopak energetiku co nejvíce decentralizovat skrze obnovitelné zdroje elektřiny, podpořit elektrizační soustavu tak, aby byla připravená na nový způsob provozu. A zejména potřebujeme dobrý plán úspor, aby se ušetřené gigawatthodiny nemusely vůbec vyrobit.

Místo nepřehlédnutelných žlutých lánů, díky nimž premiér a miliardář Andrej Babiš mění zemi v degradovanou půdu a další miliony do své kasičky, potřebujeme ekologické zemědělství, které bere ohled na krajinu, kvalitu půdy a potravin a udržitelnost zemědělského hospodářství bez potřeby chemických zásahů.

Místo přehrad, které řekám příliš neprospějí a zvětší odpařovací plochy, potřebujeme lokální plány na zadržování vody v krajině. Místo odvodňovacích děl potřebujeme terénní úpravy, zelený porost a přírodu, která už sama dokáže vodu zadržet tam, kde je potřeba.

Jenže sucho netrápí jen krajinu, trápí i mozky technokratů, kteří žel o všem rozhodují, tak jak se tomu naučili před desítkami let v době rádoby-socialismu zaměřeného na těžký průmysl a megalomanské stavby. Žel ani na Západě nebyly mnohdy podobného trendu ušetření. Tam zas šlo o štědré veřejné zakázky, tedy přelévání veřejných peněz do soukromých kapes. To se s Klausovou transformací rychle uchytilo i u nás. Je smutné, že mnohé školy technického zaměření jedou v těchto kolejkách a megalomanský technokratismus dál cpou do mladých hlav. Není ani divu, že zrovna technokrati tohoto typu nejvíce napadají humanitní obory, aniž by pořádně věděli, čím se zabývají.

Nadějí může být spolupráce humanitních a technických oborů. Jedni mohou zkoumat, co je pro krajinu a lidi nejlepší, a druzí na základě toho mohou navrhnout a realizovat technická řešení. Rozumným a potřebným řešením ale vedle zastaralého technokratismu brání ještě jedna věc – systém zaměřený na zisk, kde už ti nejsilnější hráči mají vyšlapané své cestičky a často jsou i těmi, kdo ovlivňuje nebo přímo určuje pravidla.

ČERVEN 2020

ZPĚT V DOBĚ KAMENNÉ

Jak to tak vypadá, stává se v posledních týdnech jedním z center diskusí kámen. Nejde o nějaký přírodní šutr na kraji cesty, ale o vy-modelované artefakty na oslavu různých postav historie či dobových epoch.

Když začneme v pupku našeho periferního pupku světa, tedy v Praze, pak v jeho pupku, na Staroměstském náměstí, vyrostl reliktní dob, o nichž si všichni mysleli, že jsou dávno ty tam. Mariánský sloup, vnímaný ve své době coby „sloup hanby“ symbolizující církevní tmářství a nadvládu habsburského dvora, je opět na svém místě. Někdo při pohledu na něj oprášil svazek Jiráskova *Temna*, aby si stejně tak v hlavě oprášil, co ho asi pod stínem sloupu čeká. Někdo škodolibě doufá, že zpoza jednoho rohu vyjdou anarchisté a zpoza dalšího hasičský sbor a společnými silami tu hrůzu strhnou, jako tomu bylo v roce 1918. Tenkrát se stržení sloupu stalo příomou akcí, která konstituovala nově vznikající republiku zdola. Černoprdelníci a jejich politická reprezentace prskali, ale sloup se raději znovu vztyčit nepokusili. Nyní katolická klika v čele s klerofašistou Dukou symbolicky upevňuje svůj vliv. Anž by v historii nějaký kněz šáhl na práci, církev si i tak uzurpovala obrovský majetek a teď se těší z jeho návratu a s drzostí sobě vlastní lobbuje za zrušení potratů a popření práv neheterosexuálních lidí.

O dalších haldách opracovaného kamene, na nichž stojí v bronzu vyvedení paňáci, se debatuje v anglických a velšských městech. Svě památníky tu totiž mají vítězové své doby. Jsou symbolem úspěchu podnikání. Má to ale jeden háček, obchodovali s otroky a ke svému bohatství přišli právě skrze obchod s utrpením a smrtí. Místní lidé se tedy oprávněně dožadují, aby byla taková oslava otrokářství z ulic odstraněna.

Tyto debaty zintenzivněly po zahájení celosvětových protestů, reagujících na vraždu Afroameričana George Floyd, kterého 25. května udusil policajt v Minneapolis za přihlížení svých kolegů. Jen ve Spojených státech je ročně zdokumentováno na 1500 podobných policejních vražd, jež nejsou jen projevem faktické beztrpnosti

násilnických dementů v uniformách, ale také institucionálního rasismu.

Při jednom z protestů v Londýně se na soše Winstona Churchilla objevil nápis upozorňující na rasistické smýšlení tohoto člověka a utrpení, jaké tímto svým přesvědčením působil. Netrvalo dlouho a obdobný nápis se objevil i na jeho soše v Praze. Ihned se strhla hysterie, jak si někdo může dovolit zneuctit památník a že Churchill se zasadil o porážku hitlerovského Německa. Jenže o porážku třetí říše se zasadil i maršál Koněv, jehož socha byla před nedávnem odstraněna s poukazem na jeho další působení. Že by dvojí metr? V zaprděné české kotlině nic neobvyklého. Navíc jako by to, že se někdo dotknul majetku, mělo jediné význam, a oběti rasistické politiky byly naprosto bezpředmětné.

Přitom Churchill nebyl žádný samaritán. Pomiňme, že se o jiných národech a rasách vyjadřoval velmi otevřeně jako o podřadných. Je odpovědný za 3 miliony obětí hladomoru v Bengálsku v roce 1943, za nasazení chemických zbraní proti demonstrantům v Iráku v roce 1921, za střelnic do stávkujících velšských dělníků v roce 1910 nebo za existenci koncentračních táborů v Keni, kde docházelo k brutálnímu mučení a vraždění vězňených lidí.

Asi nepřekvapí, že se u Churchillovy sochy objevil s květinou v ruce právě kardinál Dominik Duka, aby mu vzdal čest. V některých postojích jsou si evidentně velmi blízcí.

Možná je na čase opustit staré mýty a nevytvářet nové. Možná je na čase přestat být uvelebení v něčím zadku (dříve to byl ten na Východě, nyní ten na Západě). Možná je na čase s Koněvem odstranit i Churchilla. Možná je na čase dívat se na historii v její celistvosti a nejen očima vládnoucí ideologie a vítězů. Možná je na čase přestat oslavovat ty, co třímali v minulosti moc a bohatství. A rozhodně je na čase poslat k šípku ty, kteří tuto moc a bohatství na úkor zbytku společnosti třímají dnes.

SRPEN 2020

ZASTRAŠOVAT A ŠIKANOVAT

Zastrašovat a šikanovat – píše se na policejních vozidlech. Tedy psalo by se, kdyby k nám i tahle instituce byla stejně upřímná, jako jsou poslední roky zdejší mocichtiví politici. Ne všichni, samozřejmě. Někteří vyznávají osvědčenou tradici, že nejdá dojde se líz. Takže i policie „pomáhá a chrání“. A už několik let to čítankově předvádí třeba na klimakempech.

Klimakemp je vzdělávací a protestní ekologická akce, u nás pravidelně organizovaná od roku 2017. Její součástí bývá i manifestační akt občanské neposlušnosti, standardní (tedy na Západě, nikoli žel u nás) prostředek neprivilegovaných, jak upozornit na důležité společenské téma. Policie se do organizování klimakempů aktivně zapojuje ještě před jejich začátkem: otevřeně nebo neoficiálně zastrahuje zastupitele obcí (Horní Jiřetín, Jankovice, Veltruby, Staňkovice), kde má kemp proběhnout, a důrazně doporučuje, aby tomu zabránili. Během klimakempů plošně lustruje všechny, co jí přijdou pod ruku, nejspíš i místní záhumenkáře. Při přímé akci pak hrdinně používá nepřiměřené násilí a zatýká všechny včetně novinářů.

Proč se vlastně klimakempy konají? Česko se přece formálně přidalo ke skupině států, které se více či méně snaží zavádět aspoň nějaká opatření na ochranu klimatu. V reálu ale ČR na dodržování mezinárodních dohod kašle a rychle v tom dohání konzervativní a těžce zpátečnické Polsko a Maďarsko.

Ze sociologických průzkumů posledních let navíc vyplývá, že skoro polovina zdejších obyvatel patří mezi klimaskeptiky. Důvody? Nejsou prý k dispozici relevantní informace o reálném stavu a vývoji klimatu. Jak se to vezme. Je asi třeba počítat s tím, že běžný občan v Česku si všimá spíš aktuální teploty u něj na dvorku a že to, co k němu dolehne jaksi samosebou, má punc trumpovské encyklopedické odbornosti. Vždyť kdo jiný má možnost neomezeně se v médiích vyjadřovat takřka ke všemu, klima nevyjímaje? Přece poskok peněz – politik. Zakladatelem téhle tradice v nových dobách kapitalistických je svého času bez nadsázky „nejcitovanější ekologický mluvčí“ a guru zdejších popíračů klimatických změn Klaus starší. Je mu třeba přiznat názorovou konzistenci (když pohrdá kromě sebe vlastně všemi, klima a osud planety jsou mu u prdele taky) a charisma, za jaké by se žádný jiný vůdce sekty nemusel stydět. Zdejší konzervativci jdou věrně v jeho stopách a vykřikují svoje moudra o „novém klimatickém náboženství“ nebo (ještě trapnější) o „dětských záškoláčích“.

Ony ty relevantní informace o tom, jak člověk postupně likviduje Zemi, samozřejmě k dispozici jsou, a to i v češtině! Jen by každý musel mít čas a chuť si je vyhledat, přečíst a promyslet. A vytvořit si názor. Kdyby ho náhodou fakta zaznamenaná a analyzovaná vědci dovedla k tomu, že jeho praprapotomek to má už teď spočítané, pustil by se do boje za záchranu klimatu. V očích politických loutek, jejichž provázky tahá byznys závislý na neobnovitelných zdrojích, by se stal klimateroristou. A jsme zase na začátku. Chránit stát a pomáhat mu znamená zastrášovat a šikanovat lidi s vlastním názorem. Když myslící lidé totiž začnou u klimatu, můžou skončit u toho, že stát, který sere nejen na ně teď a tady, ale i na budoucnost, je úplně zbytečný.

Původní varování před změnou klimatu už neplatí. Klimatická katastrofa postupuje mnohem rychleji, než se očekávalo. Kalifornie je v plamenech, stejně jako sibiřská tajga, roste četnost a síla hurikánů, věčné ledovce na vrcholcích hor přicházejí o svou věčnost a Grónský ledovec se ztrácí přímo před očima. Ale co na tom, když je třeba pomáhat a chránit – pomáhat kapitálu chránit soukromé vlastnictví a investice miliardářů, především těch, kteří působí v odvětvích, která se podílejí na prohlubování klimatické krize. Policie v ČR naplňuje v tomto smyslu své firemní heslo do puntíku.

Namísto změny klimatu je třeba změnit systém! Tedy zrušit fosilní průmysl a při jednom i jeho nejvěrnějšího ochránce – policii.

ZÁŘÍ 2020

COVID, ZISKY A MOC

Jsou lidé, kteří se pohoršují nad tím, že by měli nosit v době šíření nemoci covid-19 v hromadné dopravě roušku, a vidí za tím ohrožování své osobní svobody. Je pravdou, že nařízení ohledně ochranných opatření a jejich zavádění jsou celkem chaotická a mnohdy ne příliš systematická. Na druhou stranu je ale elementární ochrana projevem zodpovědnosti každého jak k sobě samému, tak k lidem v okolí. Jenže když vám do hlavy 30 let lejou kapitalistické poučky o tom, že každý se má ohlížet jen sám na sebe a nehlédět na ostatní, protože ti silnější a bezohlednější vyhrávají, pak není divu, že to muhle bludu část lidí propadne a má problém vzít si na cestu autobusem či vlakem roušku. Naštěstí ale téhle ideologické masáži nepropadli všichni a naopak se začátkem koronavirové krize se ukázal obrovský potenciál solidarity, kdy lidé šli roušky a distribuovali je ostatním, aniž by čekali se založenýma rukama, jestli za ně něco udělá vláda.

Na příkladu těžební společnosti OKD jsme mohli vidět, jak některé firmy nakládají se svými zaměstnanci a neváhají je ohrožit onemocněním. Zisky jsou přece jen zisky. O tom by mohli vyprávět kupříkladu američtí miliardáři. Zatímco se Spojené státy americké, i díky každodenně předváděné idiocii svého prezidenta, řadí mezi nejpostiženější země, co se týče nákazy koronavirem, a od února zaniklo 11 milionů pracovních míst, celková hodnota majetku 400 nejbohatších Američanů se zvýšila meziročně o osm procent.

Ano, všichni jsme na jedné lodi. A tak zatímco miliony chcípají v podpalubí, v první třídě si elitní hrstka dopřává zábavu a ostatní jsou jí jen pro smích. Jestli je tedy při počítání svých zisků vůbec reflektuje.

Covid-19 se dokonce stal novou záminkou pro posílení represivních aparátů v různých částech světa. Některé země argumentují, že při sledování pohybu lidí nakažených koronavirem (tzv. trasování) jim budou sloužit sledovací prostředky, jejichž součástí je i systém na rozpoznávání obličejů.

Takový nástroj pro posílení kontroly obyvatelstva nyní pořizuje také Policie ČR. Každý z nás tak bude identifikovatelný nejen podle obličeje, ale také podle chůze a do hledáčku se můžeme dostat, i když fízilácký software usoudí, že naše tváře vyjadřují nežádoucí emoce.

Tuzemská dodavatelská firma se při té příležitosti chlubí, jak už takový systém dodala do zemí, jako jsou Spojené arabské emiráty, Saúdská Arábie, Jordánsko nebo Bahrajn. Že by nějaká nová demokratická osa dobra, která jistě systém nijak nezneužívá? Vždyť ten nás má podle oficiální propagandy chránit před teroristy, kriminálníky a takřka humanitárně napomáhat při trasování. Není nic divného na tom, že omezení lidské svobody je prodáváno div ne jako nejvyšší dobro pro člověka.

Kdo ale není úplně zbedněnec, dá si snadno dvě a dvě dohromady. Proč asi policejní složky pořizují tolik videomateriálu z různých demonstrací? Proč se jim tak nelíbí, když se někdo vzepře při těchto akcích jejich touze po občanském průkazu? To pak obdržíte argu-

ment, že jste podobní hledané osobě. A stejně jsou té osobě podobní všichni kolem vás, a je jedno, zda jde o demonstranta či demonstrantku, důchodce či puberťačku. A stejně bude zneužíván i systém na digitální rozpoznávání osob. Policie tak chce mít přehled o všech, kteří se staví stávajícímu kapitalistickému pořádku do cesty. A to je vlhký sen všech ochránců stávajících pořádků po celém světě – od Saúdské Arábie přes USA a Čínu až po Rusko, Bělorusko či právě Českou republiku.

Nedávno sice londýnský soud dospěl k závěru, že používání softwaru pro rozpoznávání obličeje je protiprávní, ale bude stačit vytvořit jednu morální paniku po nějaké neblahé události, a nemusí to být hned jako 11. září ve Spojených státech, a cestička k upevnění totální kontroly se jistě najde.

Je třeba mít na paměti, že mocným tohoto státu a všech států na světě je úplně jedno, co se děje obyčejným lidem a jak žijí. Jde jim především o ochranu kapitálu a upevnování vlastní moci. Jakýkoli protest, jenž by opravdu mohl narušit jimi udržovaný „pořádek“, potlačují různými prostředky (ty násilné jsou stále velmi v oblibě). Moc je netíží, že lidé umírají na covid-19 a jiné nemoci nebo že jsou v dluhové pasti a končí na ulici, hlavně že meziroční zisky rostou a jsou nástroje na rozpoznání, kontrolu a pacifikaci těch dole.

Velký bratr tě sleduje!

ŘÍJEN 2020

KDO ZA TO MŮŽE?

Klimatická změna je již dlouhou dobu neoddiskutovatelný fakt. A to i navzdory tomu, že se nepočtená skupina lidí, tzv. klimaskeptiků, stále snaží tvrdit, že se vlastně nic neděje a že bychom se neměli unáhlit. Na první pohled je s podivem, že je takovým hlasům nasloucháno. Na druhý pohled to ale tak divné není. Pokud nepočítáme zatvrzelé konzervativce a různé ultrapravičáky, kteří ze zásady popírají cokoli progresivního a jakoukoli snahu, která by mohla změnit zavedené pořádky, narazíme na dobře organizovanou lobby. Ta má navzdory nesmyslům, které hlásá a které jsou proti vědeckým poznatkům i prachspřstým zkušenostem lidí napříč planetou, velkou sílu a je slyšet.

Proč tomu tak je? Odpověď je jednoduchá a stačí na ni tři slova: Peníze, peníze, peníze. Průmysl vydělávající na ničení klimatu a s ním spojené investice jsou tak mocnou silou, že dokážou stále ještě ve veřejném prostoru mlžit, popírat a předstírat, že je stále o čem diskutovat. A média s nimi tuto hru ochotně hrají. Buď jsou totiž přímo v jejich vlastnictví, nebo si prostě nemohou dovolit zneprátnit nejvýznamnější inzerenty a odstříhnout se tak od zdroje zisků.

Z ničení přírody a klimatu těží nejen všemožní uhlobaroni, naftařští magnáti a s nimi spojené korporace. Ve hře jsou také obří zemědělské koncerny valící na trh nepřeherné tuny zvířecích mrtvol, na ropě závislá doprava, co možná nejvíc individualizovaná, a s ní spo-

jený automobilový průmysl. A pokračovat by se dalo do dalších oblastí průmyslu, kde platí kapitalistická poučka, že je třeba vyrábět s co nejnižšími náklady. Náklady na ničení přírody a klimatu takové korporace skutečně nehradí. Dojde-li pak někde v důsledku změn klimatu k ničivé povodni, suchu, požáru či bouři, dopadům čelí obyčejní lidé. Případné škody jsou pak hrazeny z veřejných rozpočtů nebo jsou lidé ponecháni, ať si poradí, jak umí.

Můžeme nahlédnout do statistik uvádějících, které země se na produkci oxidu uhličitého podílejí nejvíce. Dozvíme se, že největším producentem emisí CO₂ na světě je s 27 % Čína, kterou následují Spojené státy (15 %) a EU (10 %). Jenže taková statistika už neříká, že velká část zboží spotřebovávaná na Západě pochází právě z Číny. Jak by pak asi vypadal přepočítání produkce emisí dle spotřeby? Máme k dispozici i čísla historické odpovědnosti za emise CO₂. Tady kralují Spojené státy svými 25 %, v závěsu za nimi jsou země EU (22 %) a dnešní favorit Čína jim se svými 13 % sotva stačí. Z těchto „historických emisí“ si můžeme udělat obrázek, jaké země dlouhodobě nejvíce vydělaly na ničení klimatu. Jenže ani taková čísla nejsou úplně vypovídající, a tak se může počítat s průměrnou produkcí CO₂ té které země přepočtenou na osobu. Dozvíme se tak nicneříkající informaci, že průměrný člověk je zodpovědný za přibližně 5 tun CO₂ každý rok. Podle údajů z roku 2017 jsou pak na vrcholu země jako Katar (49 tun na osobu), Kuvajt, Spojené arabské emiráty nebo Austrálie (17 tun). Neexistující průměrný Čech je na tom stejně jako neexistující průměrný Němec s 10 tunami CO₂ za rok.

A tak se mohou jednotlivé země mezi sebou dohadovat, kdo je větší klimatický darebák, a dál nic pro záchranu klimatu nedělat.

Pokud si ale chceme položit otázku „Kdo za to může?“, nejpřínosnější pro nás bude nejnovější zpráva neziskové organizace Oxfam, která se věnuje analýze dat z let 1990–2015. Ta totiž uvádí, že nejbohatší procento světové populace je zodpovědné za více než dvojnásobné množství emisí vypouštěných do ovzduší než celá chudší polovina lidstva. Dodejme, že emise za čtvrtstoletí vzrostly o šedesát procent, čemuž odpovídá i neustále narůstající bohatství onoho elitního jednoho procenta.

V takové souvislosti je dobré se zamyslet. Pak dojdeme k tomu, že problémem není údajné přelidnění a také že je nesmysl, aby proti sobě stáli obyvatelé jednotlivých zemí a nechávali si nakukat od „svých“ politiků, že jejich země je na prvním místě. To v podání hlav států, které vystupují coby popírači klimatických změn, jako jsou až extrémní případy prezidentů v USA a Brazílii, znamená zajistit zisky bohatým a na chudé a zbytek světa se neohlížet. „Naše země především,“ hlásají, zatímco mají na mysli vlastní profit.

Na prvním místě ale musí být Země, ta s velkým Z. Když se pak jako obyvatelé planety zeptáme „Kdo za to může?“, dojdeme bezesporu k tomu jednomu procentu nejbohatších, kteří žijí svůj luxusní život na úkor zbylých 99 % lidí, jejichž budoucnost a budoucnost jejich dětí je vůbec nezajímá. Ono procento si bude žít dobře i v situaci, kdy ostatní budou řešit existenční problémy dané suchem, stoupající hladinou moří, přírodními katastrofami, a tím pádem vynucenou migrací.

BLACK SEEDS

JSME KOLEKTIV LIDÍ Z NĚKOLIKA KOUTŮ REPUBLIKY, KTEŘÍ SE ROZHODLI DOVÁŽET, PRAŽIT A PRODÁVAT KÁVU VYPĚŠTOVANOU MEXICKÝMI ZAPATISTY. KONCEM ROKU 2018 JSME ZALOŽILI DRUŽSTVO BLACK SEEDS A V ČESKÉ REPUBLICĚ PRO VÁS PRAŽÍME 100% ARABICU.

PŘÍMO Z MEXICKÉ LAKANDONSKÉ DŽUNGLE DOVÁŽÍME KÁVU, KTEROU PRAŽÍME V SOCIÁLNÍ DRUŽSTEVNÍ PRAŽÍRNĚ. NAŠE KÁVA JE VYPĚŠTOVANÁ VE VÝŠCE 1000–1300 M N. M. ČLENY ZAPATISTICKÉHO DRUŽSTVA YACHIL XOJOBAL CHULCHAN V JIHOMEXICKÉM STÁTĚ CHIAPAS.

Recenze knihy Johna Hollowaye *V kapitalismu. Proti kapitalismu. Za hranice kapitalismu*

V pořadí třetí publikací nakladatelství Neklid je přepis série tří na sebe navazujících přednášek profesora Johna Hollowaye, které držel v roce 2013 na půdě Kalifornského institutu integrálních studií. Český překlad knihy nese titul *V kapitalismu. Proti kapitalismu. Za hranice kapitalismu*, a než se pustím do jeho představení, vezmu to od konce. Na závěr totiž nakladatelství zařadilo jako doplněk přepis Hollowayovy přednášky, která se konala v Praze na Prvního máje 2011 v rámci festivalu Mayday.

MÁJOVÁ VZPOMÍNKA

Měl jsem to štěstí, že jsem se této události zúčastnil. Hollowayovo vystoupení bylo vskutku osvěžující – srozumitelné a laskavé. A přesně tenhle pocit se mi vybavil při čtení prvních odstavců jeho knihy a doprovázel mě až do posledních řádek. Nemohl jsem nezpomínat na své první dojmy, když jsem naslouchal jeho teorii protisystémových trhlin ve struktuře kapitalismu, která v sobě nesla to lepší z marxismu, zapatistickou revoluční mystiku, anarchistické antiautoritářství i Bayovské dočasné autonomní zóny. Nemohl jsem nezpomenout, jak silně ve mně tehdy rezonovala jeho slova o vzteku, o jeho potenciálu, ale také možnosti jeho zneužití. A tak živě mi zněla závěrečná slova jeho tehdejšího vystoupení, která říkala, že „jediný způsob jak zabít pána, tedy peníze, je vytvářet jiné způsoby lidského společenství“.

V knize sami poznáte, že Holloway je teoretik praxe, není dogmatický a to, že nevíme, tápeme či jsme v rozporu, bere jako přednost, nikoli jako nedokonalost či nepřipustnou absenci teoretické základy. Poznáte, že není filozof odtržený od reálného světa obyčejných lidí či ideolog nutící nám odpovědi. Namísto toho staví na kladení otázek v zapatistickém duchu „preguntando caminamos“ (kráčíme s otázkami).

To jsou dojmy a pocity, pokud chcete znát kontext Hollowayových myšlenek ve filozofickém světě, jistě přivítáte předmluvu z pera Andreje Grubačiče. Ten vás provede jeho pojetím dialektiky a inspiací v italské autonomistické tradici, a na jeho „negativním autonomismu“ vysvětlí nutnost opustit politiku orientovanou na stát.

KDO JSME MY?

Hned na začátku Holloway zavrhuje tu část marxistické tradice, která začíná své úvahy od kapitálu, od teorie nadvlády, což považuje za katastrofu a uzavření se uvnitř nadvlády. Namísto toho prosazuje, abychom začínali od „my“. Nikoli ale od pojetí „my“ jako pracující třídy, jelikož to je jen krok k tomu začít o ní uvažovat ve třetí osobě a zabředávat do politiky, kdy myslíme „jejich“ jménem. Kdo jsme tedy „my“? „My“ jsme otázka!

Přesto ale Holloway nabízí výchozí bod: „my“ jsme důstojnost, protože „my“ se bouříme proti negaci naší důstojnosti. A tak jako to udělá během přednášky alespoň třicetkrát, obrací se k příkladu zapatistů, kteří již po vyhlášení svého povstání konstatovali, že „důstojnost dělá z lidí zase lidi“. Apeluje tedy na to, abychom sami o sobě nepřemýšleli jako o obětech, protože tím se projevujeme jako nositelé vztahů nadvlády. Vždyť „my“ vytváříme bohatství, na němž je kapitál závislý. Také se nesmíme pokládat za výjimečné, protože tím se uzavřeme v elitářském pojetí změny. O naší revoltě a vzpurnosti bychom měli přemýšlet jako o něčem obyčejném. „Samotný pojem důstojnosti znamená snahu rozpoznat důstojnost obyčejných

lidí.“ Takový postoj nás od klasické levice vede k tomu „budovat takové formy organizací, které lidem dovolí artikulovat jejich důstojnost“, tzn. umožňují jim promlouvat. Je to opak toho, když z lidí děláme předmět našeho konání. A v tom je rozdíl mezi politikou důstojnosti a politikou chudoby.

„My“ existujeme v této společnosti, protože v ní musíme přežít, ale existujeme také proti ní, protože víme, jak je katastrofální. A v neposlední řadě existujeme i za jejími hranicemi, protože hledáme způsoby, jak se vztahovat k druhým, aniž bychom se řídili logikou peněz. „My“ nezapadáme do forem, škatulek a identit, které nám nutí kapitalismus. Jsme tedy antiidentitářští. Nezapadáme a jsme na to hrdí.

KAPITÁL – SPOLEČENSKÉ POJIVO, KTERÉ NÁS DUSÍ

Když začínáme od „my“, začínáme od sil, které s sebou nesou zlom a vytvářejí trhliny v textuře nadvlády. „My“ jsme pohyb, jsme slovesa, máme v sobě nesmírnou bohatost nedefinované kreativity. „My“ jsme proti práci, proti tomu, co kapitál dělá s naší lidskou činností.

Trhliny, které vytváříme, mají nespočet podob – od autonomních rozhlasových stanic přes komunitní zahrady až po zapatistická území. Tyto trhliny se mohou rozprostírat v prostoru i v čase a svět je plný „těchto prostorů odmítnutí, vzpurnosti a tvoření, v nichž se lidé snaží jít v protisměru“. A tyto trhliny jsou neustále v pohybu. „O revoluci teď musíme přemýšlet z hlediska vytváření, rozšiřování, rozmnožování a souběhu těchto trhlin.“ Jde o vytváření revoluce tedy a teď. Pryč s revoluční trpělivostí a čekáním, až nastanou ty správné podmínky!

Musíme se postavit síle stmelující současnou společnost – síle peněz. To znamená vzepít se kapitálu a postavit lidskou činnost proti obchodovatelné abstraktní práci.

MY JSME KRIZÍ KAPITÁLU A JSME NA TO HRDÍ

Kapitalismus je pavučina, která všechny víc a víc rdousí, vtahuje do své logiky a ničí svět. Žije z toho, že pracovní síla je zbožím. Jenže „pán je vždy závislý na svém sluhovi, a to je zdrojem naděje“.

„My“ se tomu vzpíráme, i když neznáme správné odpovědi. Postupujeme vpřed tak, že se ptáme. Nevytváříme žádné programy, podle kterých by se měli všichni řídit. Být antikapitalistou/kou je ta nejobyčejnější věc na světě. Nebrečíme, že za krizi jsou odpovědní „oni“, nežebříme o řešení. Krize kapitálu je založena na síle naší neschopnosti nebo našeho odmítnutí dostatečně se podřizovat dynamice kapitálu. Odmítáme akceptovat, že jsme roboti, odmítáme se totálně podřidit. „Náš aktivismus je jednoduše jen špičkou ledovce nebo součástí podzemního proudu nekázně, který protéká celou společností – pokud nebudeme uvažovat tímto způsobem, je tu velké riziko, že budeme reprodukovat avantgardismus.“

Třídní boj vychází shora, není to něco, co jsme si vybrali. A kapitál chce pořad víc. Lidem se to nelíbí, a tak před lidmi dává přednost strojům či prchá do světa úvěrů, a otvírá tak nesmírnou oblast nestability. Naše odmítnutí dostatečně se podřidit je jádrem krize, tedy „my“ jsme jádrem krize. Ale nesmíme volat po tom, aby se kapitál vrátil k „normální“, snesitelnější nadvládě. Vždyť „my“ jsme možnost jiného způsobu života. A tak místo škemrání o pracovní místa musíme najít odvahu vytvořit něco jiného. „Revoluce znamená, že rozbijeme systém, že budeme vyvíjet alternativní formy žití.“

Tady a teď jsme lapeni v rozporné situaci a je dobré si to uvědomit. Na jedné straně sice potřebujeme brát nějakou mzdu, jelikož jsme stále v pasti v kapitalistickém systému, na druhé straně ale můžeme diskutovat, společně přemýšlet a všude „vyvěšovat prapory“, vytvářet dynamickou síť trhlin. A vězte, že „začátek se neblíží, my už jsme totiž začali“.

VÝZVA

Když jsem knihu dočetl, vzpomněl jsem si na Colina Warda, který tvrdil, že anarchii nemusíme nikde hledat, jelikož je všude kolem nás. Z úhlu Johna Hollowaye je to vše, co je mimo nadvládu peněz, jsme to „my“. A tak kašleme na všechny ideology, kteří nám předklá-

dají hotové recepty a na všechno mají odpovědi. Smažme ze svého mozku autoritami nainstalovaný software, poslouchejme sami sebe, poslouchejme lidi kolem sebe, kráčeje společně s otázkami, spolupracujme, rozvíjejme lidskou činnost na úkor práce coby zboží a přijmeme, že se nacházíme v rozporuplné situaci. Buďme hrdí, že jsme krizi kapitálu.

John Holloway: *V kapitalismu. Proti kapitalismu. Za hranice kapitalismu.* Neklid, 2019. 108 stran A5, cena 195 Kč, k dostání na kosmas.cz. (-JK-)

SUBKULTURY V DOBĚ MRTVÝCH HAVLŮ

Recenze na knihu *Mikrofon je naše bomba*

V knižní podobě byla otázka subkultur asi nejvíce zpopularizována v dokumentární trilogii *Kmeny*. Jenže za sponzorství státního pivovaru a svým pojetím šlo spíše o „katalog vý/prodeje“. Právě tak neváhají *Kmeny* označit akademikové, kteří se rozhodli podívat na subkultury z různých úhlů, které jim nabízejí sociální vědy, a své poznatky soustředili do knihy *Mikrofon je naše bomba* nazvané podle transparentu, jenž kdysi visel v rožnovském klubu Vrah. Podtitul *Politika a hudební subkultury mládeže v postsocialistickém Česku* pak konstatuje, čemu že se to publikace přesně věnuje.

I když přehledy o tom, jak bylo k subkulturám v akademickém světě přistupováno, najdete ve všech pracích na toto téma, zde je rozhodně zajímavé právě tázání na vztah subkultur a politiky, a to z pohledu stylu, proměny každodenního života, vnitřní dynamiky, politizace represivní mocí či organizované veřejné aktivity. Teorie je tu důležitá právě z důvodu kladení otázek, zkoumání jednotlivých subkultur či jejich konkrétních výseků, a zejména při nacházení průsečíků, jež by mohly vést k obecnějším závěrům.

V knize najdete šest studií. Ale nebojte se, že by snad nudily nějakým opakováním se již řečeného. Nejenže se věnují jiným subkulturám, či praxi s nimi nějakým způsobem související, ale každá přichází se zcela jiným přístupem a kladením otázek.

První na řadu přichází subkultura skinheads. Politolog Jan Charvát zde předestírá konflikt tří odnoží tohoto kultu, z čehož každá zcela rozdílně vykládá jeho počátky, ale především se negativně vymezuje k ostatním, a to zejména v otázce rasismu, a odmítá akceptovat, že by šlo o příznivce téže subkultury. Pokud pomíneme paradoxní existenci rasistických skinheadů, pak u skupiny těch údajně nerasistických zaujme častá přítomnost prvků, jako je homofobie, nacionalismus a kolikrát i ten rasismus. Nejlépe z toho vycházejí antirasističtí skinheads, kteří se přese všechno jeví ve svých postojích nejvíce konzistentní. Kapitola od Petry Kumové o hc/punku ukazuje, že tento směr má blízko k anarchistickému hnutí, minimálně se s ním protíná v mnoha předmětech zájmu, v rovině konkrétních politických aktivit a také v DIY (udělej to sám) přístupu. Název kapitoly pak odkazuje k překročení tohoto principu v duchu kolektivní akce. Studie ale ukazuje i zajímavé úskalí – striktní důraz na etiku a do krajnosti dovedená morální sebereflexe může často vést k vytvoření prostředí, kde není už velký prostor pro potřebný oddech a nadhled a které tak může i časem odradit.

Velmi pozoruhodným příspěvkem je ten od antropologa Boba Kuřika, jenž se zaměřil na pankáče z klubu Vrah a položil si otázku,

na jakých základech se snaží oživit možnost punkového vzdoru po „konci historie“. Spíše filozofická sonda se odvíjí od vztahu „vrahounů“ k Havlovi, jenž inspiruje jako disident zejména ve své práci *Moc bezmocných*, aby posléze odradil ve své nové funkci coby prezident a charakterizoval tak dobu „mrtvých havlů“. Vrahouni trvají na odmítnutí Východu i Západu a vůbec dogmatických ideologií, mezi které v té době zařadili i některé projevy revolučního anarchokomunismu. Odmítáním „velkých pravd“ se tak propadli k poslední pravdě, která zbyla – k samotnému syrovému životu člověka, jenž v žádném případě není bez chyb.

Arnošt Novák rozebírá téma sobě vlastní – squatting a s ním spojenou politiku každodennosti. Velmi zajímavá je již úvodní část o zahraničních inspiracích pozdějších pražských squatů. Pak už se odehrává některým známý příběh místní squatterské scény se zaměřením na jeho dynamiku a proměny.

Na subkulturu freetekna se zaměřil Ondřej Slačálek. K zamyšlení pak vede zejména její proměna na pozadí represivních zásahů a morální paniky v souvislosti s pořádáním festivalu Czechtek. Zajímavými momenty jsou tu hlavně dopady politické nevyzrálosti části této subkultury, která po zásahu v roce 2005, kdy vládla sociální demokracie, začala volit vpravo, a pak „infantilizace subkultur“, která pod heslem „už zase mlátí naše děti“ sice přinesla jakousi kontra-morální-paniku, avšak samotnou subkulturu do jisté míry znesvépravnila.

Kapitola o vztahu genderu a subkultur, zde té punkové a hip-hopové, dávala věstít, že nepůjde o žádnou procházku růžovým sadem. Závěr: „Ženy jsou nuceny vyvíjet specifické strategie, jak se vyrovnat s maskulinním prostředím a normami kombinací prvků femininity a maskulinity. Když se však ženy prosadí v mužské hudební subkultuře, nebývají vždy oslavovány, reakce ostatních na jejich snažení bývají často i negativní.“

Pokud někoho tematika subkultur zajímá, a věřím, že takových čtenářů se najde opravdu hodně, pak je právě pro něj tato kniha skvělou příležitostí podívat se na různé podoby subkultur jinou optikou, než je to obvyklé právě v publikacích zaměřených zejména na vizualizaci stylu.

Jan Charvát, Bob Kuřík a kol.: *Mikrofon je naše bomba. Politika a hudební subkultury mládeže v postsocialistickém Česku.* Togga, 2018. 420 stran, cena 390 Kč, k dostání na kosmas.cz. (-JK-)

Recenze na knihu *Anarchismus a jeho ideály* od Cindy Milstein

Letos v květnu vyšla v nakladatelství Neklid kniha dlouholeté aktivistky a propagátorky anarchistických myšlenek Cindy Milstein v českém vydání nazvaná *Anarchismus a jeho ideály*. Pokud vám tento titul něco připomíná, napovím: jako *Anarchismus a jeho vize* ho vydalo v roce 2013 nakladatelství Mezi řádky. Originál pak vyšel první před deseti lety coby *Anarchism and Its Aspirations*.

Pokaždé, když píšu recenzi na nějakou knihu, snažím se uchopit mimo jiné to, jaké ústřední pocity ve mně zanechala. A ty někdy ani nemusí souviset přímo s obsahem. U této práce je to zejména pocit střídajícího se optimismu a pesimismu ve vztahu k vlastní víře ohledně možnosti uskutečnění myšlenek svobody a samosprávy. Všimají si toho i sami vydavatelé ve své předmluvě, když vzpomínají na naději roku 2011, kdy povstali lidé v různých částech světa, a ať vědomě či ne využívali metody anarchistické teorie a praxe. Zatímco dnes jsme spíše svědky několik let trvajícího nastupování reakce s její xenofobií, nacionalismem a voláním po tvrdé ruce silného vůdce. Autorka ve svém deset let starém prologu přiznává, že mnohé aspirace z dob vrcholu alterglobalizačního hnutí jsou jakoby v nenávratnu, že i anarchisté se stávají většími nihilisty a že „propast mezi ideály anarchismu a dnešní sociální realitou, dokonce i v anarchistických kruzích, může být hodně skličující“. Naděje se přesto nevzdává a snaží se vyvolat „diskusi o tom, co anarchismus je a čím by mohl být“, aby v samotném závěru knihy zvolala, že „když ze sebe vydáme to nejlepší, můžeme si troufnout vydat se utopickým směrem zdola ke světu od všech a pro všechny“.

ANARCHISMUS A JEHO ETICKÝ ROZMĚR

První kapitola je seznámením s anarchistickou teorií a praxí. I když se najde hodně pohledů a definic anarchismu, ta nejstručnější by mohla znít „boj za svobodnou společnost svobodných jedinců“, což znamená „zrušení dominance a hierarchických forem společenského uspořádání, neboli moci v sociálních vztazích, a jejich nahrazení horizontální verzí neboli rozdělením moci všem“. A vše s vědomím toho, že tu budou vždy nějaké rozpory ve vztahu individuální a společenské svobody, což si vyžaduje neustálé hledání rovnováhy. Znamená to, že anarchismus musí být ze své podstaty dynamickým myšlením.

Milstein zabrousí i do minulosti, kdy se v socialistickém táboře tvoří dva proudy – libertinský a autoritářský. Pro anarchismus prostě byla vždy nepřijatelná myšlenka převzetí státní moci. Navíc byl vždy velmi sebekritický, což umožňovalo jeho další vývoj. Je důležité si uvědomovat, že „anarchisté nejsou nezbytně lepšími nebo horšími lidmi než ostatní. Složitá síť hierarchií, nenávisti a komodifikovaných vztahů, které deformují každého člověka, deformují i anarchisty.“ Mezi nimi ale alespoň dochází k nějaké reflexi a snaze něco s tím dělat.

Důležité pro anarchismus vždy zůstávaly principy jako svoboda, solidarita, internacionalismus, autonomní a federativní sdružování, vzdělávání, vzájemná pomoc, harmonie atd. Navíc do něj přibýlo mnoho nových témat, jako jsou ekologie, práva zvířat, technologie, sexualita, gender...

Anarchismus je revoluční politická filozofie, takže jen neklouže po povrchu a nesnaží se pouze záplatovat problémy. Na kritice kapitalistické praxe ukazuje autorka, proč právě takový postoj je smysluplný. „Anarchisté věří, že když dají lidé hlavy dohromady, vymyslí a vytvoří tvořivější, mnohazměrnou společenskou organizaci.“

V praxi anarchisté navrhnou „skromné experimenty s velkými cíli“ – umožnit lidem realizovat svá přání a vytvářet nové vztahy na nehierarchické úrovni; povzbudit je k tomu, „aby mysleli a jednali sami za sebe a aby obojí dělali na základě emancipačních hodnot“. Na této cestě se řídí etickým kompasem. Namísto účelnosti se ptají po správnosti svého jednání. To je nabádá k hledání cest i tam, kde si je doposud nikdo neuměl představit, a držet se jednoty cílů a prostředků.

S takovým kompasem pak můžete jít cestou utopie, přenášet principy do praxe, inspirovat a budovat zárodky budoucí společnosti již v té stávající. „Anarchismus se dívá do minulosti, kdy lidé mnohem více využívali komunální a samosprávné způsoby organizace, všimá si možností v současnosti a udržuje zdravou víru v to, že lidé na tom v budoucnu mohou být lépe.“ Praktickým odrazem je pak nespočet anarchistických projektů, které fungují na anarchistických principech, nebo s nimi různými způsoby experimentují.

ANARCHISMUS INSPIROVANÝ A INSPIRUJÍCÍ

Alterglobalizační hnutí konce devadesátých let zviditelnilo anarchismus. Nejenže do něj byli anarchisté a anarchistky zapojeni, ale toho hnutí přímo formovala anarchistická praxe rozhodování a horizontality. Anarchistické hnutí bývalo kdysi ve své většině zaměřeno především sociálně a protikapitalisticky. Ve druhé polovině minulého století se v něm ovšem projevil vlivy Situacionistické internacionály, sociální ekologie, objevování modelu afinitních skupin, západoněmeckého autonomismu a v neposlední řadě zapatistického povstání. Anarchisté se tak „pokorně vnímali jako součást mnoha různých bojů o svobodu, které vedou různí antiautoritáři“.

Anarchismus najednou nejenže inspiroval ostatní, ale stanovil také pravidla debaty – nejde ani tak o globalizaci, jako o její ekonomickou podobu určenou kapitálem. Pro mnohé se náhle stalo mnohem přijatelnější identifikovat se jako antikapitalisté a čím dál většímu počtu lidí dávalo „smysl uvažovat mimo rámec státu“. Někteří byli nuceni obracet se ke svépomocným přístupům, s nimiž měli anarchisté již bohaté zkušenosti.

Anarchismus odmítl levicový horizont malých ústupků a místo toho volal po rázné emancipační odpovědi. Varoval před situacemi, kdy „bezmocní dupou po bezmocných, a ti mocní z toho vyjdou bez škrábnutí“.

V závěru knihy si ale Milstein také klade důležité otázky ohledně toho, že mnohdy neumíme vyjádřit, za co bojujeme, a zda pouliční akce nejsou jen kontrakturní verzí lobbingu, zatímco většina lidí nemá moc nad svými životy. Také problematizuje rozhodování v rámci afinitních skupin, které není aplikovatelné na širší, a tím pádem i heterogenní skupiny lidí. Nadále je tedy potřeba zabývat se způsoby rozhodování, jejich kombinováním a experimentováním s nimi.

Příkladů, kdy lidé sami sobě vládnu, není málo. „Vyžadují mimo jiné trpělivost, rozvažování, sebereflexi a představivost. A také odvahu.“

Takže seberme odvahu, řídme se svým etickým kompasem a naplňujeme naši vizi svobodné a samosprávné společnosti.

Cindy Milstein: *Anarchismus a jeho ideály*. Neklid, 2020. 156 stran A5, cena 215 Kč, k dostání na kosmas.cz. (-JK-)

LES V DOBĚ KLIMATICKÉ KRIZE

Když jsem ještě nedávno projížděl vlakem krajinou a sledoval umírající jehličnany, moc mi to na náladě nepřidávalo. Namísto stále zelených ploch vidět reznoucí borovice a holé smrkové kmeny. I když jde o smutný pohled, po přečtení knihy *Moudrost lesa* od Petera Wohllebena už mě tolik netrápí.

Přestože se obecně má za to, že tento stav lesů souvisí s klimatickými změnami a v jejich důsledku postupujícím suchem a šířením kůrovců, je to jen polovina pravdy. Jde především o dlouhodobý způsob lesního hospodářství, které má za následek plantážnické rozšíření jehličnanů. Ty v těchto zeměpisných šířkách a nadmořských výškách nemají pořádně co dělat, a není tedy divu, že při současných změnách klimatu hynou. Vždyť původním porostem ve střední Evropě býval předtím, než začal člověk intenzivně měnit krajinu, bukový les. Právě ten by rád Wohlleben obnovil, a tak jeho praktické snahy coby lesníka v obci Hümmel ve spolkové zemi Porýní-Falc vedou právě tímto směrem.

Své vyprávění ale začíná tím, jak se stal hajným v příslušné uniformě, a svým prvním poznatkem, že „lesní správy bývají zaryté konzervativní orgány, které všechno vojenské vyloženě milují“, včetně frček a odpovídající hierarchie. V lese se řídil tím, co ho naučili ve škole, za což se dnes stydí. Naštěstí ale brzy narazil na příklady ekologického způsobu lesního hospodaření, kdy se bere ohled na přirozené procesy a co nejméně se do nich zasahuje. Nakonec opustil lesní správu a stal se přímo zaměstnancem obce, což mu velmi uvolnilo ruce. Vedle inspirací odjinud klade velký důraz na vlastní pozorování procesů v přírodě.

V lesnických kruzích je porozumění přírodním koloběhům velmi omezené a „příslušná ministerstva nemají podle všeho zájem dopátrat se příčin churavění stromů“. Otevřený pohled na lesní ekosystém Wohllebenovi „umožňuje neustále objevovat překvapivé skutečnosti, které se na žádné z vysokých škol neučí“. V tomto bodě jsem si nemohl nevzpomenout na slova z knihy *Zahradka k nakousnutí* (Alman 2019) „agrobabela“ a propagátora permakultury Seppa Holzera. Ten se vyučil na zemědělské škole coby pěstitel ovocných stromů, aby následně stejně jako Wohlleben zjistil, že vše, co se dodnes učí, je špatné a není nad experimentování, vlastní pozorování a zkušenosti.

Wohlleben se věnuje lesu a hospodaření v něm jak v obecně, tak v osobní rovině. Kritizuje kořistnický přístup, jenž chápe stromy „jako dodavatele dřeva s omezenou životností“. Pozastavuje se nad nedostatečností a zavádějícím pohledem na chráněné oblasti v Evropě. Brojí za snížení spotřeby dřeva, za úspory v energetice a varuje před byznysmanským přístupem ke stavbě velkých větrných elektráren v lesích. Věnuje se problémům s myslivci, kteří se snaží udržovat vysoké stavy zvěře, často se chovají jako páni lesa a ilegálně příkrmuji. To má za následek, že namísto toho, aby připadla na jeden kilometr čtvereční jedna srna, je jich na této rozloze padesát. Vypráví, jak si prošel syndromem vyhoření. Popisuje svůj typický pracovní den. Mluví o důležitosti ochrany lesní půdy. Inspiruje v přístupu k lesnímu hospodářství, které respektuje přírodní procesy, a přesto dokáže generovat zisk, nejen z těžby, ale i z projektů, jakým je například „vzpomínkový háj“ pro uložení popela zesnulých. A úchvatné je i vyprávění o sociálním životě stromů (více v autorově nejznámější knize *Tajný život stromů*, Kazda 2016), přirozených predátorech, stejně jako bourání romantických představ o lese plném květin, motýlů a množství zvěře.

Když vkročíte do lesa dle představ Petera Wohllebena, můžete se těšit ze stromů různého stáří vyrůstajících na nezničené půdě a nemusíte mít už obavy z umírajících jehličnanů.

Peter Wohlleben: *Moudrost lesa*. Kazda, 2018. 255 stran. (-JK-)

ŽÁDNÁ NADĚJE, ŽÁDNÁ BUDOUCNOST: STÁLE STEJNÉ INDIVIDUALISTICKÉ ŽVÁSTY

Nakladatelství Subverze přišlo s překladem nové publikace, která se navenek tváří, že by mohla do stagnujícího anarchistického hnutí přinést nový vítr. Při přečtení prvních řádků však pochopíme, že o žádné objevené myšlenky nejde – autor skrývající se pod pseudonymem Flower Bomb jen potisící opakuje starý známý individualisticko-nihilistický balast.

Text je problematický už ve svém úvodu, kdy autor knihu věnoval dvěma anarchistickým atentátníkům, ačkoli propaganda činem ztratila význam už na začátku dvacátého století. Co se tím snaží naznačit? Že současní povstalečtí „anarchisté“ jsou málo radikální a měli by se od podpalování aut raději přesunout k vraždění lidí?

Žádná naděje, žádná budoucnost nám přináší poselství, které jako kdyby bylo okopírováno z pera Alfreda Bonnana – ve změti metafor se čtenář dozví, že není možné čekat a ztrácet čas budováním nějakých antiautoritářských projektů. Mnohem lepší je údajně zahodit odpovědnost ke kolektivu a v explozích buržoazního individualismu se vrhnout do orgií násilných přímých akcí.

Těžko říci, jak konkrétně nás to posune k solidární, antikapitalistické a rovnostářské společnosti, ale aspoň si v rámci jakési subkulturní identity můžeme potvrdit nálepku „cool rebela“, který je tak autentický anarchist, že pohrdá i anarchisty. Flower Bomb ve svém textu zcela ignoruje historické zkušenosti, kdy anarchistické revoluce ztroskotávaly částečně právě kvůli chaotičnosti a programové vyprázdňenosti. Kdy organizovanou sociální revoluci napadali izolovaní „anarchisté životního stylu“, kterým byl nějaký anarchistický komunismus zcela ukradený, protože zrovna teď a tady chtěli zažít „emancipační destrukci“. Jako kdyby zcela zapomněli na Bakuninovo „bořit, ale i tvořit“.

Největším protimluvem textu je však skutečnost, že zatímco autor pamflet směřuje dovnitř anarchistického hnutí s cílem přesvědčit soudruhy o jediném správném vidění anarchismu, zároveň tímto anarchistickým hnutím pohrdá a nálepkuje jej „autoritářskými revolucionáři“ a „kolektivizovanou mizérií“. Přitom právě povstalecký anarchismus je svou nezodpovědností ke zbytku hnutí ryze autoritářským a je otázkou, zda jej společně s anarchokapitalismem vůbec řadit mezi anarchistické proudy, protože svým „žij tady a teď, nenech se omezovat“ připomíná spíše pravičácký reklamní slogan na Coca-colu. Podstata anarchismu spočívá v pozitivní svobodě (svobodě participovat), kolektivismu, solidaritě a samosprávě. Povstalecký anarchismus vyzývá negativní svobodu (typickou pro kapitalismus), kolektivismus i solidaritu odmítá a mluvit v této souvislosti o samosprávě je nesmysl, protože povstalecký anarchismus nic nebuduje ani nevytváří. Vypadá to tedy, že se od anarchistické podstaty zcela odseknul a nyní slouží výhradně jako nástroj k represí vůči antiautoritářskému hnutí.

Flower Bomb: *Žádná naděje, žádná budoucnost: Ať začne dobrodružství!*. Subverze, 2020. 12 stran A5. Volně ke stažení. (-SP-)

**NAKLADATELSTVÍ ANARCHISTICKÉ FEDERACE
ANARCHISTICKÁ REVUE EXISTENCE**

2/19 HAUSPROJEKTY

Mezi knihami / Mezi ziny • Solidarita s Rojavou • To je náš dům • Zabíjí gentrifikace vše, co máme rádi? • Sdílené domy • S právem proti trhu • Na vlastním • Nová cesta: hausprojekt v lese • Jeden rok Žlutých vest • Mikola Dziadok: Poučení z vládních represí • Black Seeds: Země a svoboda! • Fantom Machno • Stas a Naša • Tolstojovské komuny • Noah Levine: Ze vzpomínek dharmošlapa • Jak se promítala Sít • Jarní setkání Internacionály anarchistických federací • O knize Saši Uhlové *Hrdinové kapitalistické práce ...*

1/19 ZAPATISTICKÉ POVSTÁNÍ

Poslední dny Kliniky • L. Oikonomakis: Proč pořád ještě milujeme zapatisty • Black Seeds: revoluce v šálku kávy • Významné ženy v řadách EZLN • K. Lukeš: Chiapas v české kotlině • P. Gelderloos: Za hranice Individuální spravedlnosti • Cribs – pomoc prchajícím matkám • Vadim Damier: Anarchisté a Maďarská republika rad • Jak jsem se šel nechat odkřít • BIMB • Rodinné album punku

2/18 ROK 1968

Anarchistický festival knihy 2018 • Vadim Damier: Kontext osmašedesátého • Rok 1968 v Polsku • Reforma a kontrareforma v byrokratickém bloku: ČSSR 1968 • Machnovi předchůdci • Tenkrát v Huljajpoli • Setkání v Aténách • Berďajevova *Filozofie nerovnosti ...*

KOMIKSOVÁ EDICE

SV. 3 CLASS WAR COMIX

SV. 4 KDYŽ ZAČALA NOC

SV. 5 LIKVIDÁTOR

**SABATÉ — MĚSTSKÁ GUERILLA VE ŠPANĚLSKU
MARIKANSKÝ MASAKR**

JEDU DO MAGADANU

ANARCHISTICKÁ PUBLICISTIKA 1990—2013

TÁBOR SMRTI LETY

BŮH A STÁT

DĚJINY ANARCHOSYNDIKALISMU

VLASTENECTVÍ JAKO DIAGNÓZA

NEVIDITELNÉ VRAŽDY

HISTORIE ANARCHISMU NA KAVKAZE

UKRAJINA 2013—14: POHLED ANARCHISTŮ

ŽIDOVŠTÍ ANARCHISTÉ V NEW YORK CITY

ZÁPISKY ANTIGLOBALISTY

ŠPANĚLSKÁ IDEA SVOBODY

PO STOPÁCH ADAMITŮ

ANARCHISMUS V PALESTINĚ A IZRAELI

DENÍK KONFIDENTA

PŘÍBĚHY STARÉHO ANTONIA

KÁCHA IN MEMORIAM

MALATESTA (ŽIVOTOPISNÉ POZNÁMKY)

PÁSKOVÉ A CHULIGÁNI

PARALELNÍ SVĚT V BARVĚ

OCELOVÉ STOLETÍ

NAŠE LUZA, JEZUITÉ A DIPLOMATÉ

STATĚ O REVOLUCI

(ČESKY O UDÁLOSTECH V BĚLORUSKU)

ANARCHISMUS PRO ZAČÁTEČNÍKY

**AKTUÁLNÍ PŘEHLED O VŠECH VYDANÝCH PUBLIKACÍCH
A DALŠÍCH MATERIÁLECH, STEJNĚ JAKO SEZNAM
DISTRIBUČNÍCH MÍST NALEZNETE NA WEBOVÉ STRÁNCE
NAKLADATELSTVI.AFED.CZ**